

Møte tirsdag den 9. desember 2008 kl. 10

President: Eirin Faldet

Dagsorden (nr. 28):

1. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Budsjett-innst. S. nr. 11 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thomassen om en bedre svangerskapsomsorg, et tryggere fødetilbud og bedre oppfølging i barseltiden (Innst. S. nr. 95 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:106 (2007–2008))
3. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Egil Evensen og Jan-Henrik Fredriksen om innføring av en årlig sykehusproposisjon (Innst. S. nr. 81 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:124 (2007–2008))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om svalbardbudsjettet 2009 (Budsjett-innst. S. nr. 14 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))
5. Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) (Budsjett-innst. S. nr. 3 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))
6. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den niende kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF (Innst. S. nr. 88 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 8 (2008–2009))
7. Innstilling fra utenrikskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2008 under Utenriksdepartementet (Innst. S. nr. 89 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 19 (2008–2009))
8. Referat

Presidenten: Representanten Dagfinn Høybråten, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:00:24]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Budsjett-innst. S. nr. 11 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:01:56] (komiteens leder): Innledningsvis vil jeg få lov til å takke komiteen for en svært ryddig prosess også i forbindelse med neste års budsjett. Det er viktig med ryddighet i et slikt omfattende arbeid som statsbudsjettet er, slik at man innenfor en relativt kort frist kan få på plass et budsjett som er mest mulig til nytte, og til det beste for Helse-Norge. Jeg synes at komiteen har fått dette til på en god måte. Til tross for at det selvfølgelig er relativt stor politisk uenighet på mange områder, har en også klart å skrive seg sammen på de områdene der dette har vært mulig.

Det aller meste i det norske helsevesenet er veldig bra, og jeg finner grunn til å gi honnør til alle dem som utfører en fantastisk jobb innenfor helse- og omsorgssektoren i Norge. Hver eneste dag mottar tusenvis av nordmenn helse- og omsorgstjenester i toppklasse. Men det er heller ikke til å stikke under stol at også innenfor helsesektoren er det fortsatt mye som er ugjørt, og mye som kan bli bedre.

Vi som politikere blir ofte anklaget for at vi svartmaler virkeligheten i helsevesenet, og til en viss grad kan en kanskje få inntrykk av dette, dersom man bare leser tabloidpressen. Jeg mener imidlertid at en av de viktigste politiske oppgavene vi politikere har, er jo nettopp å få det som ikke fungerer, til å begynne å fungere. Og da blir det ofte slik at debattene blir på de feltene der manglene er.

Nettopp fordi det gjøres så veldig mye bra der ute i helse- og omsorgssektoren, har jeg valgt å påpeke dette før jeg begynner på selve innlegget mitt om statsbudsjettet, og om hvilke endringer Regjeringen burde sørget for å gjøre i en tid da inntektene til staten aldri før har vært så høye som de er i dag. Stortinget bevilger i dag mer enn 131 milliarder kr under helse- og omsorgskomiteens ansvarsområde. Regjeringen har med andre ord hatt en mulighet som ingen andre regjeringer har hatt når det dreier seg om å få til et best mulig helsebudsjett.

Til tross for at det ligger veldig mye bra i budsjettet, innfrir ikke Regjeringen de løfter og de forventninger som de selv har skapt. Etter valget i 2005 framforhandlet de rød-grønne partiene et dokument om hva de ville innfri i stortingsperioden. Dette var Soria Moria-erklæringen. I denne erklæringen var det flere konkrete løfter som skapte store forventninger hos mange syke og pleietrengende personer i Norge. Blant annet disse punktene var innenfor helse- og omsorgssektoren:

- styrke sykehusenes økonomi, slik at flere pasienter behandles og ventetidene holdes lave
- sikre rehabilitering og opptrening til alle som trenger det
- intensivere arbeidet for å fjerne problemet med at pasienter legges på korridor i sykehus
Og det siste jeg vil nevne foreløpig, er
- redusere egenandeler på helsetjenester og holde dem på et lavt nivå

Dagens politikk når det gjelder bruken av egenandeler, skaper store økonomiske problemer for svært mange syke mennesker som i utgangspunktet på mange måter har mer enn nok med å takle sin egen sykdom. De som særlig rammes hardt, er kronikere og de som har lavere eller midlere inntekt. Dette er som oftest ikke de som har kommet svært godt ut de senere årene, med gode lønnsoppgjør, men dessverre heller de som befinner seg i en situasjon der de har problemer med å få hverdagen til å henge i hop økonomisk.

Fremskrittspartiet er bekymret over alle de økningene i egenandelene som de rød-grønne regjeringspartiene har foretatt siden de kom til makten i 2005. Fremskrittspartiet har i sitt alternative budsjett lagt vekt på å sørge for en reduksjon i dagens egenbetalingssatser, all den tid det nå er kommet til et punkt der egenandelene har blitt så høye at det i realiteten er snakk om skatt på sykdom. Siden 2005 har de rød-grønne partiene økt egenandelstak 1 med 12,3 pst. Egenandelene for legehjelp har økt med 10,25 pst., refusjon for fysioterapi med 10,25 pst. og tilsvarende for legehjelp og psykologhjelp. Dette står i grell kontrast til det man sier i sin egen regjeringserklæring. Fremskrittspartiet nuller ut alle egenandelsøkninger i sitt alternative budsjett samt setter egenandelstak 1 ned til 1 500 kr.

Det er behov for omfattende endringer knyttet til struktur, finansiering og virkemidler i norsk helsepolitikk. Samhandlingsproblemene man ser mellom ulike forvaltningsnivå, kan ikke løses gjennom små justeringer, men ved at man tar strukturelle grep. Finansieringsansvaret må tillegges det statlige forvaltningsnivået, for på den måten å sikre pasienttilbudet i hele landet samt sørge for en effektiv og hensiktsmessig bruk av ressurser på det helsetjenestenivået som er hensiktsmessig.

Videre er det behov for å fjerne de regionale helseforetakene, som har utviklet seg til å bli et kostnadsdrivende helseregime. Man bør erstatte de regionale helseforetakene med et statlig sykehusdirektorat, slik at både ansvaret og planleggingen blir av en nasjonal karakter. Videre må helsevesenet organiseres slik at medisinsk personell – leger, sykepleiere, hjelpepleiere etc. – knyttes til pasientrelatert arbeid i større grad enn i dag, og at merkantilt ansatte overtar administrative oppgaver som i dag utføres av helsepersonell.

Vi ser fram til helse- og omsorgsministerens varslede samhandlingsreform. Det skal bli interessant når den endelig kommer til behandling i dette hus, å se hva man kan klare å få på plass. Helse- og omsorgsministeren skal ha honnør for at han vil gjøre så omfattende grep som der er varslet, for det trengs.

Når det gjelder spesialisthelsetjenesten, er sykehusenes økonomi sterkt bekymringsfull. Det samme gjelder utviklingen knyttet til økende ventelister og ventetider innenfor den ordinære spesialisthelsetjenesten, men også innenfor rehabilitering og rusomsorg. Det er uholdbart at om lag 230 000 mennesker står i helsekø i et av verdens rikeste land. Vi ser at ventetidene nå er i ferd med å øke.

Fremskrittspartiet foreslår å bedre sykehusenes økonomi for 2009 med 2 milliarder kr i sitt alternative budsjett. Dette innebærer bl.a. at Fremskrittspartiet fjerner den resterende skjevfordelingen mellom de ulike helseforetakene. Når Regjeringen har erkjent at det er en skjevfordeling mellom de regionale helseforetakene og likevel bare velger å rette opp halvparten, har Regjeringen signalisert at det er greit at noen får mindre og mindre til pasientbehandling ut fra bostedsadresse. Det er ikke Fremskrittspartiet enig i skal skje.

Videre har vi sett at det for inneværende år går mot et budsjett på ca. 900 mill. kr innenfor spesialisthelsetjenesten på sykehusene. Regjeringen har varslet og har fremmet forslag om i St.prp. nr. 13 for 2008–2009 en ekstrabevilgning på 500 mill. kr for inneværende år. Den bevilgningen videreføres ikke, for det er en tilleggsbevilgning innenfor årets budsjett. Det vil si at helseforetakene fortsatt vil ha store utfordringer i forbindelse med neste års budsjett.

Fremskrittspartiet foreslår i tillegg i større grad å likestille private og offentlige tilbydere, noe som medfører at den totale kapasiteten i helsevesenet vil bli benyttet. Det vi her særlig snakker om, er bl.a. avtalespesialistene, som er en del av sørge for-ansvaret til de regionale helseforetakene. Med en bedre utnyttelse vil dette kunne føre til kortere ventelister og ventetider. For å sikre økt pasientbehandling og effektivitet økes også den innsatsstyrte finansieringen fra 40 til 60 pst. i Fremskrittspartiets alternative budsjett. Det haster med å få behandlet pasienter, og den sittende regjeringens politikk har medført stadig økende køer i helsevesenet.

Regjeringen legger opp til en videreføring av kjøp av private ideelle rehabiliteringsplasser i 2009. Dette er ikke tilfredsstillende all den tid hver sjette rehabiliteringsseng er forsvunnet under den sittende regjering.

Samtlige partier på Stortinget har sagt at rehabilitering skulle bli det neste store satsingsområdet. Som sittende stortingsrepresentant uttalte også nåværende statsråd Bjarne Håkon Hanssen det under et møte med LHL rett før valget i 2005. Siden det har det mest blitt prat. Det er viktig at vi nå viser at rehabilitering skal være det neste satsingsområdet. Det første man da bør gjøre, er i hvert fall å gjøre seg nytte av de sengene som er der ute.

I denne sammenheng vises det til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det øremerkes 300 mill. kr til kjøp av rehabiliteringsplasser, slik at kapasiteten innenfor både det offentlige og det private og ideelle institusjoner kan benyttes, og dermed at behovet for disse tjenestene dekkes. I tillegg vil den betydelige satsingen på sykehusenes økonomi sørge for å frigjøre midler til økt satsing på rehabilitering. Rehabilitering er svært samfunnsøkonomisk lønnsomt, samtidig som livskvaliteten for den det gjelder, øker betydelig.

4 000 rusmiddelmissbrukere står i kø for å få hjelp. Dette skjer samtidig som institusjonsplasser legges ned eller står tomme. Fremskrittspartiet foretar grep i sitt alternative budsjett som sikrer at de mange ledige rusomsorgssengene ved private og private ideelle institusjoner blir benyttet.

I den forbindelse vil jeg faktisk gi honnør til komiteen, og særlig til regjeringspartiene, som har kommet den øvrige komiteen i møte når det gjelder å få på plass gode tiltak, ekstra tiltak, i forbindelse med rusomsorgen. Det ønsker jeg å gi en stor honnør til komiteen for. Jeg håper også at det kan være med på å få på plass et bedre tilbud på sikt, slik at ikke den eneste debatten vi får, er hvorvidt heroin skal gis på blå resept eller ikke. Det er så mye mer som også må være en del av denne debatten.

Den medisinske forskningen i Norge holder ikke et tilfredsstillende nivå når det gjelder hvor mye som bevilges. I Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2009 foreslås det en økning til forskningen på til sammen 100 mill. kr. Diabetes, demens, kreft, ADHD og stamcelleforskning er prioriterte områder for Fremskrittspartiet. I den forbindelse er det nok en gang med undring man leser at man ikke følger opp sitt eget dokument, den nasjonale handlingsplanen knyttet til diabetes. Det som videreføres, er et tilskudd knyttet til Diafon. Utover det er det fint lite å lese om hva man vil iverksette i forbindelse med sin egen handlingsplan og strategi.

Dette er ikke holdbart. Det skaper et inntrykk av at selv om vi får på plass en plan eller et dokument, følger man ikke opp. Vi er jo nødt til å følge opp de plandokumentene vi selv lager, som skaper en troverdighet for oss politikere. Hvis vi bare lager plandokumenter, men ikke følger opp med tiltak, kommer også politikerforakten.

Det har kommet en rekke innspill, bl.a. fra Kreftregisteret, som er godt begrunnet. Nettopp derfor har Fremskrittspartiet styrket de regionale helseforetakene, slik at utviklingen blir som ønsket. I denne sammenheng må vi se på underregistre knyttet til kreft, og nytten som disse vil kunne ha både for forskning, utvikling og til syvende og sist kreftbehandling i Norge.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene der Fremskrittspartiet enten står alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jan Böhler (A) [10:17:25]: Jeg vil gjerne spørre Nesvik om to ting. Det ene: Når det gjelder egenandeler, ble TNF-hemmere, altså legemidler for psoriasis og revmatikere, overført til helseforetakene i fjor. Vi har nå sett at det er over 1 milliard kr mer som brukes på dette via helseforetakene. Pasientene får behandling og oppfølging via dem, og de slipper egenandeler, som representanten la vekt på i innlegget sitt. Hvorfor ønsker da Fremskrittspartiet likevel å snu på den gode utviklingen som har vært på det feltet, og legge TNF-hemmere tilbake til folketrygden, som var den gamle ordningen?

Mitt andre spørsmål angår konsekvensene i resonne-

mentene. Da Hagen-utvalgets innstilling om skjevfordeling ble lagt fram for noen år siden, gikk Fremskrittspartiet sammen med andre partier inn for at man skulle bruke fem år på å rette opp skjevfordelingen og ta halvparten av det som da var innstillingen. Når Regjeringen nå legger opp til å ta det over to år, som er et raskt tempo i forhold til det Fremskrittspartiet gikk inn for den gangen, hvorfor er man ikke på samme kurs nå?

Harald T. Nesvik (FrP) [10:18:36]: Jeg skal prøve å bruke tiden så godt som mulig.

TNF-hemmerne skal Fremskrittspartiet tilbakeføre, for så lenge man har en presset sykehusøkonomi og det ikke er klare bindinger om hva slags legemidler man faktisk skal ha, er det grunn til å frykte at sykehusene kan gjøre et valg, ikke nødvendigvis ut fra det som pasienten har mest behov for, men ut fra at det helt ned på avdelingsnivå kan bli en konsekvens av dårlig sykehusøkonomi at man må gi det billigste preparatet. Det er et problem, og derfor må vi endre finansieringssystemet. Derfor ønsker Fremskrittspartiet at både Tysabri, altså MS-medisin, og TNF-hemmerne tilbakeføres til folketrygden og refunderes innenfor blåreseptordningen, som er den beste ordningen.

Når det gjelder det som har med skjevfordeling å gjøre, er hele vitsen her nettopp at Regjeringen jo har akseptert at det er skjevfordeling. Da vil det være helt feil å videreføre skjevfordelingen ett år til og si at beklager, dere er mindre verdt enn andre i helsevesenet.

Kirsti Saxi (SV) [10:19:51]: Også i 2009 ville Fremskrittspartiet redusere alkoholavgiften, med 670 mill. kr. Med sin alkoholpolitikk hvor man ønsker svenske alkoholavgifter, ølsalg i butikkene døgnet rundt, vin og sprit i butikk, alkoholreklame og en liberal skjenkepolitikk, vil vi få en massiv økning i alkoholrelaterte problemer, som ikke minst helsevesenet og rettsvesenet vil få merke.

I Oslo foreslo byrådet, utgått av Høyre og Fremskrittspartiet, før sommeren en skjenkeplan som ble regelrett slaktet av Oslo-politiet. Jeg siterer visepolitimester Roger Andresen:

«Ting tyder på at nordmenn og stor tilgjengelighet på alkohol er en dårlig kombinasjon.»

Ser ikke Fremskrittspartiet sammenhengen mellom tilgang på alkohol og de helseskadene dette medfører? Og hvilke forebyggende tiltak mot økning i alkoholforbruket er det Fremskrittspartiet ser for seg?

Harald T. Nesvik (FrP) [10:20:53]: Jeg tror det kan være greit om representanten Saxi leser sin egen budsjettinnstilling, for Fremskrittspartiet står faktisk for akkurat den samme linjen som regjeringspartiene når det gjelder bevilgninger til det forebyggende arbeidet også innenfor rusområdet. I tillegg har bl.a. Fremskrittspartiet gått i bresjen for å få på plass en kampanje rettet mot nettopp ungdom med tanke på hvordan vi skal få ungdom til å utsette sin alkoholdebut og andre ting. Når representanten Saxi her prøver å angripe Fremskrittspartiet, er det jo problematisk at regjeringspartiene selv ikke engang er villige til å si at disse kampanjene skal videreføres. Man er så redd

for å bindes opp at man ikke engang vil sende et signal til de ungdommene som gjør en kjempeinnsats for å få ned alkoholkonsumet og få utsatt debutalderen; man kan ikke støtte det. Det er problematisk, og det bør representanten Saxi gå i seg selv og vurdere.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:21:55]: På slutten her så vi at et angrep kan være det beste forsvar når en ikke har så mye å forsvare.

Jeg har et spørsmål til representanten. I de generelle merknadene er det egentlig to ting det pekes på. Det pekes på at man må gjøre strukturelle grep innenfor helsevesenet, og så pekes det på at det strukturelle grepet som Fremskrittspartiet var med på å sikre et flertall for, helsereformen, har ført til en veldig stor kostnadsvekst. Men det grepet som Fremskrittspartiet peker på, er jo veldig mye av det samme grepet som helsereformen tok til orde for: å flytte ting oppover. Man ønsker å frata kommunene ansvaret og gjøre det til et statlig finansieringsansvar.

Spørsmålet mitt til Nesvik er: Tror han det blir et bedre helsevesen for folk når det flyttes lenger fra folk? Og: Hvordan skal man utforme differensiert stykkpris? Hvordan skal man klare å finne et system som passer både for Engerdal, Oslo, Volda, Ørsta – hele landet? Jeg tror det er en umulighet, det kommer til å skape mer byråkrati, nettopp som helsereformen. Er det svaret: mer statlig styring, fjernere fra folk?

Harald T. Nesvik (FrP) [10:22:59]: Allerede i dag får du hjelp ut fra din helsetilstand, også ute i de forskjellige kommunene. Det foretas en vurdering av hvilke behov du har, uansett hvor du bor – om du bor i Oslo, i Volda, i Ørsta eller i indre Hedmark. Det er faktisk tilfellet i dag. Det er ut fra det en må sette kostnadsbegrepet.

Når det gjelder det representanten Vedum henviser til, at vi ønsker mer av det samme som helsereformen, er det ikke riktig, det er nettopp en reversering. Det er en del av det ved helsereformen som ikke fungerer, som Fremskrittspartiet sier at vi må gjøre noe med, bl.a. de regionale helseforetakene, som nå har utviklet seg til å bli fire helsepublikker istedenfor å samle Norge til ett helserike, som var selve grunntanken i helsereformen. Det har ikke fungert i dagens system, da må vi gjøre noe for å endre det.

Så har også Fremskrittspartiet sagt at mye mer må gjøres ute i kommunene. Derfor hilste vi velkommen statsrådets initiativ til å komme med en samhandlingsreform. Det er behov for det, vi støtter det og ser fram til å få den vedtatt. Da er det bare handlingen fra Regjeringen som gjenstår.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Jan Böhler (A) [10:24:43]: Det sies at ingen leser budsjettinnstillingen vår. Det tror jeg på, etter å ha prøvd å lese den sammenhengende i løpet av helga. Men for dem som holder ut, er det egentlig mye interessant og konsentrert som handler om hovedspørsmål i helsevesenet i denne innstillingen. Etter den å dømme er oppmerksomheten flyt-

tet fra spørsmål om mer penger til store helsepolitiske utfordringer. Det er kanskje fordi Regjeringen i løpet av de siste par årene har tatt store grep når det gjelder å få selve grunnstrukturen i den økonomiske styringen på plass. Man har fått på plass et bedre investeringsregime med nye avskrivningsregler, som gir minst 1 milliard kr mer i året i investeringsmidler. Man har fått på plass en løsning når det gjelder pensjonsutgiftene, som var ute av kontroll. Man har fått på plass en løsning når det gjelder skjevfordelingen. Og man har fått på plass en løsning når det gjelder gjennomføring av opptrappingsplanen innen psykiatrien. Alle partier ser ut til stort sett å ta inn over seg at økningen bare i foretakenes budsjett fra 54 milliarder kr i 2002 til 103 milliarder kr i budsjettforslaget for neste år er så stor at det er andre hovedspørsmål enn dem som handler om mer penger, vi må konsentrere oss om nå.

Det kommer også til uttrykk i partienes budsjettalternativer. Hvis man ser bort fra Fremskrittspartiet, har Venstre det høyeste budet som foreslår 500 mill. kr mer, altså ca. 0,5 pst. i forhold til foretaksbudsjettene, og Høyre med 230 mill. kr mer, altså 0,25 pst. – mens Fremskrittspartiet da stiller i en egen klasse. Man kunne kanskje spøkefullt si at den som skulle danne en helseregjering ut fra denne budsjettinnstillingen, ikke ville ha en veldig komplisert forhandlingsoppgave.

Men det er også store spørsmål av helsepolitisk karakter som behandles, der komiteen på mange måter nærmer seg sakene på et felles grunnlag. I fjorårets budsjettdebatt og i debatten om helseministerens økonomiske redegjørelse var hovedspørsmålet her på Stortinget hele pasientforløpet – hvordan styrke sammenhengen i pasientforløpet fra forebygging til og med rehabilitering, slik at færre blir alvorlig syke og havner på sykehus. Alle var enige om at det er et stort problem at vi i Norge ligger i verdenstoppen når det gjelder hva vi bruker på spesialisthelsetjenester pr. innbygger, men at vi ikke er der når det gjelder førstelinjetjenester og forebygging. Kanskje er det derfor vi heller ikke er i toppen når det gjelder kvalitet og god ressursbruk og effektivitet i helsevesenet?

Det er ikke første gangen temaet om styrking av førstelinjen og forebygging osv. har vært oppe. Det ligger i det såkalte Leon-prinsippet, og det lå i det som er kalt Wisløff-utvalget. Men uansett hvor tung denne innsikten framstår for oss nå, er det ikke tiden for å gi opp, det er ikke noe alternativ. Det skjønte den nye helseministeren, som etter et par dager på jobb i slutten av juni, var i full gang med samhandlingsreformen. Han tok kraftig tak i den tankegangen som deles av et nær samlet storting. Det uttrykkes veldig godt i flere partiers merknader. For eksempel kan jeg vise til Høyres merknader på s. 15 i budsjettinnstillingen, der selve kjernen i samhandlingsreformen uttrykkes på en god måte.

Innvendingen fra opposisjonen da helseministeren lanserte samhandlingsreformen, var: Skal vi vente helt til april, skal ingenting gjennomføres i denne valgperioden? Helseministeren har ikke tenkt å vente til ut stortingsperioden med å starte på tiltak som er i tråd med samhandlingsreformen. Allerede på fredag – og det var varslet i budsjettet – ble det lagt fram hvordan man fra 1. januar

vil gjennomføre endringer i ISF-ordningen, med tanke på at den ikke bare skal gjelde hva legespesialister gjør på sykehus, men at også sykepleiere og psykologer kan utløse den insentivordningen på sykehjem, i lokalmedisinske sentra, i kronikeromsorgen for kols, astma, diabetes, MS-pasienter osv. Ordningen vil på samme måte kunne brukes i forhold til lysbehandling og sårbehandling utenom sykehusene, og man vil kunne drive undersøkelser og oppsøkende virksomhet – i det hele tatt skape en bedre innsats i forhold til livsstilssykdommer, kronikeromsorg osv.

Dette er jo kjernen i tiltak Stortinget allerede har etterlyst for å styrke arbeidet på områder som kan hindre strømmen inn til sykehus, og ta tak i pasientene tidligere.

Jeg regner med at helseministeren vil tenke på samme måten framover i arbeidet med samhandlingsreformen – at vi ikke skal vente på alle gjennomføringstiltak til den er behandlet totalt sett, men at man vil kunne komme med sterke enkelttiltak som dette, bare det inngår i en helhet som Stortinget er kjent med og støtter. Det er viktig at man ser på alle sider ved helsevesenet som bidrar til denne spiralen med stadig flere til sykehus og stadig større utgifter, når vi jobber videre med samhandlingsreformen. Jeg tror man da må se på fastlegesystemet, og at man der kan legge opp til en finansiering som bedre stimulerer til å gjøre jobben best mulig i førstelinjen, og at man ikke ekspederer for mye videre direkte til sykehusene. Jeg tror man må se på gode mekanismer for å bygge opp lokalmedisinske sentra eller helsehus både i distrikter og bydeler, bl.a. med finansiering av observasjonssenger – slik at man ikke sender så mange til sykehus for sikkerhets skyld – og finansiering av rehabiliteringstiltak.

Når det gjelder rehabilitering, tror jeg vi må innrømme at det foreløpig ikke er blitt det store løftet i denne stortingsperioden. Vi i regjeringspartiene har sagt oss enige i at rehabilitering må bli en del av denne samhandlingsreformen. Jeg håper og tror at de ISF-endringene som ble lagt fram på fredag, om hva man kan gjøre i førstelinjen, også vil kunne brukes til rehabiliteringstiltak. Jeg tror at vi ved å endre på finansieringsformene for rehabilitering i eget foretak – det er flere detaljer som må endres på når det gjelder behandling av rehabilitering i grupper, dagbehandling osv. – vil kunne gjøre rehabilitering til en sterkere del av pasientforløpet. Jeg tror også det komiteen har sagt i innstillingen om varigheten på avtaler med frivillige og private organisasjoner som driver rehabiliteringsinstitusjoner, vil føre til sterkere samhandling og bedre satsing på rehabilitering framover.

Det er viktig å understreke at samhandlingsreformen ikke bare gjelder somatikken, den gjelder rusomsorgen, psykisk helsevern, eldreomsorgen osv. Det ligger i selve samhandlingsreformens kjerne at alle diagnoser og deler av helsevesenet må ses i sammenheng. Derfor handler de felles merknadene og det felles opplegget for rusomsorgen – som komitélederen var inne på før meg – nettopp om samhandling for å gjennomføre pasientforløp helt fram til et vellykket resultat. Fordi dette handler om en stor utfordring, er komiteen også enig om at det må legges opp til en ny satsing når opptrappingsplanen for rusomsorgen utløper i 2010.

Det samme gjelder psykisk helse. I innstillingen preges dette av komiteens ønske om samhandling. Det er kanskje når det gjelder psykisk helse, at opposisjonen er mest kritisk, men samtidig har regjeringspartiene og opposisjonen mange felles merknader. Det gjelder bl.a. et felles forslag om å utrede behov for tverrfaglig psykisk helsearbeid i kommunene. Det gjelder å få flere psykologer i kommunene og flere psykologer i skolehelsetjenesten. Det gjelder å få andre ordninger enn at man skal ringe rundt til psykologspesialister ved hjelp av navnelister. Det gjelder å oppjustere antallet boliger det er behov for innenfor det psykiske helsevernet. Det gjelder å ha kompetanse til å ta imot krevende pasienter som overføres fra spesialisthelsetjenesten.

Det er store oppgaver innenfor det psykiske helsevernet som er påpekt av både Riksrevisjonen, Helsetilsynet osv., som komiteen – regjeringspartiene sammen med opposisjonen – nærmer seg på en offensiv måte i innstillingen.

Omsorgsplanen, forpliktet ved eldreforliket, handler også om samhandling. Det å få på plass kvalitetsregistre for å følge hele pasientforløpet og få personidentifiserbare kvalitetsregistre på flere områder handler også om samhandling. Det gjør også det å få på plass IKT i helsevesenet, slik at det kan tas i bruk på tvers av alle forvaltningsnivåer.

Jeg vil til slutt at vi skal advare oss selv mot å knytte alle spørsmål vi nå jobber med i helsevesenet, til samhandlingsreformen. Vi skal også drive konkret politikk. Det mener jeg vi gjør i denne innstillingen, både regjeringspartier og opposisjon. Men tiltakene får mer retning og sammenheng når vi ser dem i forhold til den store reformen som er ferdig i april.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:35:23]: Det var godt at man i hvert fall i de tjue siste sekundene ikke snakket om samhandlingsreformen som skal komme, men at man ble litt mer konkret, eller sa at man ville bli det i framtiden.

Jeg skal i hvert fall komme med to svært konkrete spørsmål til representanten Bøhler: I Soria Moria-erklæringen står det at egenandelene i helsevesenet skal reduseres og holdes på et lavt nivå. Siden den gang har egenandelstak 1 økt med 12 pst., egenandelen for legehjelp har økt med 10,25 pst., og det samme for psykologhjelp og fysioterapi. Hvordan synes representanten Bøhler at disse økningene i egenandelene samsvarer med Soria Moria-erklæringen fra de rød-grønne partiene?

Spørsmål nr. 2, som bør være rimelig enkelt å svare på: Hva er representanten Bøhlers kommentar til at Regjeringen overhodet ikke gjør noen ting for å følge opp den nasjonale handlingsplanen knyttet til diabetes, bortsett fra at man viderefører det som stortingsgruppene til de rød-grønne partiene fikk på plass i fjor, nemlig en støtte til Diafonen? Hva er Bøhlers kommentar til dette?

Jan Bøhler (A) [10:36:33]: Til den generelle kommentaren til Nesvik vil jeg si at veldig mange av de spørsmålene jeg berørte som ligger i budsjettinnstillingen, og

som er knyttet til samhandlingsreformen, er svært konkrete, enten det gjelder rus, psykisk helse, eldreomsorg eller kronikeromsorg. Så det syntes jeg var en unødvendig kommentar.

Når det gjelder egenandeler, er bildet i denne perioden at vi har fjernet egenandeler for 7–12-åringer, vi har fjernet femtilappen til fysioterapi, og vi har senket egenandelstak 2 med 1 000 kr. Når det gjelder det som jeg var inne på i replikkordskiftet i stad, medisinerne som er overført til helseforetakene, slipper man egenandeler. Det har vært prisjusteringer, og Nesvik vil påstå litt i overkant på noen områder, men alt i alt vil jeg påstå at bildet når det gjelder egenandeler, i sum er positivt.

Det siste spørsmålet, om diabetesplanen, rekker jeg så vidt. (Presidenten klubber.) I tillegg til Diafonen, som ble nevnt, har vi også diabetesverkstedet og opplysningsvirksomhet for å fange opp dem som ikke vet at de har diabetes 2 ennå, (presidenten klubber igjen) tiltak som Regjeringen har lagt inn, og som videreføres i 2009. (Presidenten klubber igjen) Disse diabetesiltakene går på tvers i alle helseforetakene. Det er ikke kun enkeltbeløp det handler om.

Presidenten: Presidenten er i julestemning, men det går en grense.

Inge Lønning (H) [10:37:57]: Arbeiderpartiet har fått ramsalt kritikk av brukere, av fagfolk og av organisasjoner som Frelsesarmeen for sin manglende innsats for rusavhengige.

Den foreslåtte økningen i neste års budsjett er langt fra tilstrekkelig for å rette opp de to foregående ganske elendige budsjettene på dette området. 4 000 rusavhengige står i kø for behandling. Ventetiden er svært lang, og den øker.

Jan Bøhler fremstod på TV2-nyhetene på torsdag sammen med Harald T. Nesvik og lanserte med brask og bram en tiltakspakke for rusavhengige. Jeg har ikke funnet spor av denne tiltakspakken i budsjettinnstillingen. Arbeiderpartiet støtter ikke Høyres forslag om å øke bevilgningene med 100 mill. kr. Derimot har man funnet grunn til å redusere bevilgningen med 1,5 mill. kr for å finansiere midler til økt fysisk aktivitet i regi av Norges Idrettsforbund.

Hva er innholdet i den omtalte tiltakspakken? Og finner man det riktig å kutte i bevilgningene til rusavhengige, som ifølge Jan Bøhler på TV2 er i livsfare, for å overføre midlene til Norges Idrettsforbund?

Jan Bøhler (A) [10:39:18]: Takk for spørsmålet.

Komiteen er enig om at det trengs en kraftig opptrapping utover det som er lagt fram for neste år. Vi går derfor inn for at det skal legges fram en ny satsing fra 2010. Bevilgningene til rusomsorgen har økt med 700 mill. kr i denne perioden i forhold til det den regjeringen Lønning representerte, gjorde. Men en samlet komité – både Høyre og alle regjeringspartiene – har gått sammen om en satsing på de mest utsatte, nemlig de som dør av overdose. Det er lagt opp til en rusakutt som skal opprettes i 2009, der man skal kunne ta imot pasienter som har tatt overdose, og bringe dem inn i et sammenhengende behandlings-

forløp. Det vil være en svært stor forbedring for de mest utsatte pasientene.

Det samme betyr også den økningen som gjelder behandling i fengslene, hvor dessverre mange av dem som er rusavhengige, er innom. Og det samme vil satsingen på bedre ettervern og boliger i kommunene bety. (Presidenten klubber.) Med tanke på at vi har jobbet oss fram til en felles satsing på et felles spor i komiteen, (presidenten klubber igjen) synes jeg det er en vel negativ framstilling representanten Lønning gir i sitt spørsmål, selv om det er mye som gjenstår, som vi skal gå løs på i årene som kommer.

Presidenten: Jeg er stygt redd for at vi må montere gjøkur her etter hvert.

Laila Dāvøy (KrF) [10:40:45]: Jeg leser i innstillingen fra regjeringspartiene når det gjelder anbud, at regjeringspartiene

«er fornøyd med at endringen i forskrift om offentlige anskaffelser åpner for at de regionale helseforetakenes kjøp av spesialisthelsetjenester fra visse private rehabiliteringsinstitusjoner kan skje uten å anvende innkjøpsprosedyrene i anskaffelsesforskriftens del III».

Regjeringen har hittil sagt at EØS-reglene er til hinder for dette, at Forbruker- og administrasjonsdepartementet trenger noe tid, og at de jobber med saken.

Mitt spørsmål er: Hvilken endring i forskriften er det man viser til, for jeg kan ikke finne noe om at Regjeringen har gjort noen endring på dette punktet? Jeg tok det også opp i et av komitémøtene, men fikk egentlig ikke noen tilbakemelding, verken da eller senere. Jeg synes det er kjempebra hvis det har skjedd en endring, men finner ikke ut av det selv.

Jan Bøhler (A) [10:41:54]: Det er regjeringspartienes syn at vi må komme fram til ordninger der vi kan få avtaler av lengre varighet, både innenfor rehabilitering og rusomsorg, få sikret kvalitet og kunne inngå avtaler etter forhandlinger, ikke bare etter anbud.

Det har skjedd forbedringer, særlig når det gjelder barnevernet. Det er endringer ute på høring, og det er endringer som nå drøftes i Regjeringen. Vi må derfor få komme tilbake til det. Komiteen har kommet fram til felles merknader når det gjelder varighet, selv om opposisjonen har konkretisert det med 6 pluss 2 pluss 2 år, som vi synes er en litt konkret ramme å sette allerede nå. Men intensjonen om å skape bedre forhold for å bygge opp kvalitet og bygge langsiktighet for de samarbeidspartnerne vi har både i de private og de ideelle organisasjonene, deler vi med spørsmålsstilleren.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inge Lønning (H) [10:43:14]: La meg først få bemerke, i tilknytning til min lille replikkveksling med Jan Bøhler nettopp, at jeg oppfattet svaret dit hen at den omtalte tiltakspakken er det som en enstemmig komité har skrevet inn i innstillingen. Da synes jeg det er en lite hensikts-

messig praksis at to partier bruker mediene til å fremstille det som om det er disse to partier som har lagt frem en tiltakspakke.

Budsjettdebatten er den årlige anledning til å påpeke de overordnede linjer i helsepolitikken, beskrive utfordringene vi står overfor, og skissere partienes forsøk på svar på disse utfordringene.

Den første utfordring er at helsekøene øker ganske kraftig i dagens Norge. Under den nåværende regjering har den økt med netto 35 000 pasienter. Tallene for annet kvartal inneværende år viser at det er 256 800 pasienter som venter på helsehjelp. Under den forrige regjeringen ble køene redusert med 85 000 pasienter. Ventetiden har økt ganske betydelig for flere pasientgrupper, bl.a. for rusavhengige, som skulle ha vært prioritert. I Helse Sør-Øst har ventetiden økt med syv dager. I Helse Nord venter rusmiddelavhengige i gjennomsnitt fire måneder på behandling.

For en pasientgruppe som benevnes «ubestemte» i statistikken, har ventetiden økt med 19 dager fra 2006 til 2008. Samtidig viser statistikken at det er økende variasjon mellom helseforetakene med hensyn til rett til tildeeling av nødvendig helsehjelp og antall fristbrudd. Det er en variasjon på 8–22 pst., og det er ingenting som tyder på at denne variasjonen har noe med pasientenes behov for hjelp å gjøre.

Neste punkt: Norge er verdensmester i pengebruk i helsetjenesten, og vi har bare middelmådige resultater å vise til. Norge er det land som nest etter USA bruker mest penger på helse pr. innbygger. I en ny europeisk undersøkelse er det norske helsevesen rangert som nr. 7, og vi er rangert som det dårligste land i Norden. I en fransk undersøkelse av sammenhengen mellom ressursbruk og effektivitet i helsetjenesten er Norge rangert på nest siste plass. Vi er i en situasjon hvor vi bruker stadig større ressurser på å redde liv når de henger i en tynn tråd – altså yte hjelp til å overleve – mens vi er usedvanlig dårlige når det gjelder å yte hjelp til å leve med resultatene av ulykker og sykdom.

Vi er i ferd med å utvikle en klassesdelt helsetjeneste i dette land. En viktig årsak til de økende køene er reduksjon i avtaler med private aktører, som ifølge SAMDATA ble markant redusert fra 2006 – for øvrig i tråd med Soria Moria-erklæringen. Salg av private helseforsikringer har økt med 70 pst. Private sykehus melder at de opererer like mange som før, men at en økende andel av pasientene nå betaler regningen selv, fordi de er i stand til å betale.

Private rusinstitusjoner som har fått redusert antall offentlige finansierede plasser, forteller om fortvilte pårørende som pantsetter hus og hjem for å finansiere en behandlingsplass.

Jeg skal kort skissere de løsninger Høyre har beskrevet i budsjettinnstillingen.

For det første: Sykehuskrisen – altså presset på spesialisthelsetjenesten med økende helsekøer, store underskudd og korridorpasienter – må løses utenfor sykehus. Helse- og omsorgsdepartementets egne tall viser at pasientene kunne vært spart for 400 000 liggedøgn årlig dersom helse- og omsorgstjenesten i kommunen var bedre. I stedet for å pøse

1 milliard kr inn i det store sluket i helseforetakene, øremerker Høyre 400 mill. kr til samhandlingstiltak, oppsøkende helsetjenester, lokalsykehus og distriktsmedisinske sentre. Dette vil også bidra til å understøtte den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Desentraliserte polikliniske helsetjenester bidrar til bedre tilgjengelighet, mindre reisevei og reduserte transportkostnader. Transportkostnadene er én av de postene som øker aller sterkest i dagens norske helsevesen.

I tillegg øker vi bevilgningene til omsorgstjenesten i kommunene med 250 mill. kr for å styrke kvalitet og kompetanse i omsorgstjenesten. Dette vil bl.a. bedre kvaliteten på helsetjenesten i sykehjem, det vil bedre innsatsen for omsorg ved livets slutt, og det vil bedre tilbudet til unge funksjonshemmede. Det viktige er å sikre at de som får hjelp til å berge livet, også får hjelp til å leve videre.

De resterende 600 mill. kr som Regjeringen har foreslått til økt aktivitet, øremerker vi i vårt budsjettforslag til rehabilitering, herunder rusbehandling. Det skal styrke kvaliteten og kapasiteten i rehabiliteringstilbudet, også for å få dem som ikke er sykmeldte – og som dermed faller utenfor ordningen – raskere tilbake. Det skal bl.a. benyttes til å kjøpe ledig kapasitet i private rusinstitusjoner – 50 mill. kr er øremerket til dette – og i andre private opptreningsinstitusjoner.

Særskilt satsing på tilbud til barn og unge som har rusproblemer, eller som lever i familier med rusproblemer, og/eller som har psykiske problemer – også her har vi øremerket 50 mill. kr. Dette skal sikre disse gruppene bedre hjelp, og samtidig forebygge at de selv utvikler rusavhengighet eller psykiske lidelser.

Når det gjelder kvaliteten i omsorgen: For å styrke kvaliteten og kompetansen i den kommunale helse- og omsorgstjenesten øker vi bevilgningene med 250 mill. kr. Innenfor dette skal 46 mill. kr gå til å styrke legetjenesten i sykehjem, gjennom tilskudd som dekker differansen mellom lønn for sykehusleger og sykehjemsleger. Kvalifisering av ufaglærte: Andelen av ufaglærte i omsorgssektoren ligger et sted mellom 35 og 40 pst. – skyhøyt over alle andre sektorer i dagens norske samfunn. Å styrke forskning og fagutvikling vil bidra til økt rekruttering, særlig av sykepleiere. Vårt budsjettforslag skal styrke fagskolene, undervisningssykehjemmene og prosjektet med undervisningshjemmetjeneste.

Tilbudet om omsorg ved livets slutt bør også styrkes, særlig i kommunene, og særlig når det gjelder å muliggjøre utvikling av nye hospicetilbud. Det siste har vi hatt en egen interpellasjonsdebatt om i Stortinget nylig, hvor det var bred enighet om at det er beklagelig at utviklingen av hospicetilbud har stagnert i Norge i løpet av de siste ti år.

Til slutt har vi forutsatt 50 mill. kr for å styrke helsetestasjonene, fordi helsetestasjonene er en av de viktigste fremskutte postene når det gjelder å forebygge alvorlig sykdomsutvikling i dagens norske system.

Til sist: Fra Høyres side tror vi ikke det er noen god idé å innføre en ordning med en årlig sykehusproposisjon, simpelthen fordi det vil forsterke den ubalansen som det etter hvert er bred enighet om at vi har innenfor dagens norske helsepolitikk, mellom spesialisthelsetjenesten på

den ene siden og resten av helsevesenet på den andre siden. Vi tror det er et helt feil tidspunkt å innføre en slik ordning på. Det som trengs i dag, er at man ser den samlede helsetjeneste under ett. Det som trengs, er at vi kommer høyere på banen når det gjelder å fange opp og forebygge sykdom og lidelser. Ikke bare er det god samfunnsøkonomi sammenlignet med det å drive reparasjonsvirksomhet, men det gjør også at befolkningen får langt bedre livskvalitet, og at vi kan frigjøre midler til annen type innsats.

Som jeg påpekte til å begynne med, er vi allerede verdensmestere i pengebruk i helsevesenet. Nå er det på tide at vi tar mål av oss til å bli verdensmestere når det gjelder å sette brukerne i sentrum og å sikre kvalitet.

Presidenten: Skal Lønning ta opp forslag?

Inge Lønning (H) [10:53:23]: Det var en særdeles nyttig påminnelse, president.

Jeg skal ta opp det ene forslaget som Høyre står sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre om. Så vidt jeg husker i farten, er det det eneste forslaget som det er min oppgave å ta opp.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jan Bøhler (A) [10:53:54]: Jeg vil gjerne spørre representanten Lønning om hvordan han ser for seg at foretaket, skal håndtere aktivitetsveksten i 2009, når Høyre i sitt alternative budsjett tar hele rammen som er avsatt til det, litt i underkant av 1,1 milliarder kr, og disponerer den ved å fordele 600 mill. kr øremerket til rehabilitering og 400 mill. kr til samhandlingstiltak.

I forlengelsen av det vil jeg gjerne spørre representanten, som er opptatt av foretaksreformen og korrekthet i forhold til foretaksstyrenes rolle, og at vi ikke skal drive detaljstyring overfor dem, hvordan det har seg at Høyre i sine merknader til hvert helseforetak kommer med en lang liste av tiltak som man vil at helseforetakene skal bruke disse pengene til, f.eks. for Helse Sør-Øst: Skedsmotunet sykehjem, Stensby sykehus, Romsås korttidsavdeling, lungeteam ved Aker og Ahus, oppsøkende aldersgeriatri ved Sykehuset Asker og Bærum, distriktsmedisinske sentra i Valdres og Nord-Gudbrandsdalen, intermedier avdeling Halden, Kristiansand og Arendal, osv. Hvordan henger det sammen med Lønnings prinsipielle forhold til foretaksreformen?

Inge Lønning (H) [10:55:16]: Jeg er glad for at Bøhler ikke forsøkte å sitere alle avsnittene. Det kunne blitt slitsomt både for ham og resten av Stortinget.

Til det første spørsmålet: Vi finner det paradoksalt at helseministeren samtidig som han på Regjeringens vegne sier at nå er tiden inne til å forskyve tyngdepunktet fra spesialisthelsetjenesten til de andre deler av helsevesenet, foreslår en uspesifisert milliardøkning til sykehusene. Vi har tatt konsekvensen av helseministerens premisser og sagt at vi mener at den økningen bør gå til de mest høyprio-

riterte formålene. Det er etter mitt skjønn Stortingets oppgave. Og jeg kan ikke se at aktiviteten på de områdene som vi prioriterer, er av mindre betydning. Det dreier seg om aktivitet uansett. Spørsmålet er bare hvilke pasientgrupper det er som skal nyte godt av den økte aktiviteten.

At vi har listet opp begrunnelser for hva vi mener med at man skal styrke lokalfunksjonen der hvor pasientene bor, synes jeg i og for seg er forbillig. Jeg synes godt at andre partier også kunne redegjøre for hvorfor de foreslår økning.

Kirsti Saxi (SV) [10:56:40]: Høyre har en spesiell forkjærlighet for kommersielle, private aktører innen helsevesenet. Ser ikke Høyre at økt privatisering fører til økt ulikhet, og at mange private sykehus kan føre til tapping av de beste legeressursene, uforholdsmessig høye lønninger, urettferdige konkurransevilkår for det offentlige og at det blir en vridning i favør av de enkleste diagnosene, mens de tyngste pasientene risikerer å vente lenge?

Hvorfor ikke heller satse pengene på det offentlige helsevesenet enn å støtte opp om aktører som skal tjene mest mulig penger?

Inge Lønning (H) [10:57:24]: Høyre har en spesiell forkjærlighet for brukerne av helsetjenesten. Og for brukerne er det formodentlig av underordnet betydning om de som gir dem tjenestene, har det ene eller andre ansettelsesforhold.

Høyre mener at den kapasitet som finnes etablert i den private del av helsetjenesten, bør utnyttes fullt ut, simpelthen fordi det bidrar til å gi flere pasienter hjelp på riktig tidspunkt istedenfor at de må tilbringe lange, lange perioder i meningsløse ventekøer.

Høyre kan ikke se at det er noe problem at det offentlige kjøper og betaler behandlingsplasser i det private. Men det som skjer under denne regjering, er en ekte privatisering i ordets egentlige betydning, nemlig at det er flere og flere i den offentlige kø som kjøper seg ut ved å betale 100 pst. av sin egen lommebok.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:58:40]: Høyre var en sterk medhjelper og støttespiller for at vi fikk på plass helsereformen til Stoltenberg og sikret parlamentarisk flertall for den her i salen sammen med Fremskrittspartiet. Det var ikke det partiet prinsipielt ønsket i bunnen, men det sikret at reformen ble gjennomført.

I dag hører vi og leser vi i innstillingen at Fremskrittspartiet ønsker en ny statliggjøring av den kommunale helsetjenesten og statlig finansieringsansvar for den kommunale helsetjenesten. I innstillingen inntar Høyre et helt annet ståsted.

Vi har tidligere sett at Høyre har vært med på å sikre flertall for ting partiet er imot. Kan representanten Lønning garantere for at Høyre også i neste periode vil stå på sitt syn om at man vil sikre den kommunale helsetjenesten uten statlig styring, hvis en ny regjering skulle basere seg på samarbeid med Fremskrittspartiet?

Inge Lønning (H) [10:59:35]: Jeg er litt usikker på hva spørsmålet egentlig gikk ut på.

Spørteren har selvfølgelig rett i at Høyre støttet sykehusreformen, riktignok i en annen utgave enn det som ble det endelige resultat. Det endelige resultat kom på grunn av en avtale mellom Fremskrittspartiet og den daværende mindretallsregjering av Arbeiderpartiet. Det er den sykehusreform som Senterpartiet nå har vært med på å administrere i tre og et halvt år. Vi mener fortsatt at sykehusreformen var riktig, men som det fremgår av innstillingen, har vi konstatert at den lider av én alvorlig svakhet, nemlig at bestillerfunksjonen og utførerfunksjonen ikke er klart adskilte. Derfor går vi, sammen med Fremskrittspartiet, inn for at man i fremtiden må finne en løsning som skiller disse to funksjonene fra hverandre, for det er en betingelse for at spesialisthelsetjenesten kan fungere riktig.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Kirsti Saxi (SV) [11:01:04]: For SV og Regjeringa er det avgjørende å sikre en sterk og velutbygd offentlig sektor, en velferdsstat og et helsevesen som tar ansvar for alle innbyggere, uavhengig av lommebokas størrelse – et helssystem hvor vi betaler etter evne. Å vite at man ikke står alene eller blir overlatt til familien hvis det skulle gå galt, gir en trygghet. Velferdsstaten har også gitt norske kvinner økonomisk selvstendighet og helt andre valgmuligheter enn kvinner hadde for bare noen tiår siden, hvor omsorgsarbeidet, særlig for de eldre i samfunnet, var basert på familieløsninger, hvor kvinner tok ansvaret ulønnet. Å få til gode og inkluderende arbeidsplasser innenfor helsevesenet er helt nødvendig for å få arbeidstakere til å stå lengst mulig i arbeid. Vi står foran en endring av alderssammensetningen i den norske befolkningen i årene som kommer. Det betyr at antall eldre over 67 år vil øke betraktelig. I 2010 vil 21 pst. av befolkningen være 67 år og eldre, i 2060 vil 40 pst. av befolkningen være 67 år og eldre, ifølge Statistisk sentralbyrås middelsframskrivningstall. Vi jobber derfor for å få flere ansatte og for å få flere til å ta utdanning innen helse- og omsorgsfagene.

Vi har ikke et gratis helsevesen i Norge. Det koster oss mange titalls milliarder i året. Det skal det gjøre. Vi har altså ikke funnet opp «gratis sykehus», som man ofte sier. Folk som jobber der, skal jo ha betalt!

Når du drar fra sykehuset, slipper du å dra Visa-kortet eller krangle med forsikringsselskapet ditt. Regningen er allerede betalt for deg når du sjekker ut, gjennom skatten. Medisinene og senga og folk som jobber på sykehusene, betales gjennom at folk betaler skatt.

I Norge betales denne skatten etter evne – ikke etter hvor syk du er. Ideen om et helsevesen hvor vi betaler etter evne, er en bra oppfinnelse, fordi det å betale etter evne gjennom skatteseddelen er både mye mer rettferdig og mye billigere enn en løsning basert på private forsikringer.

Noen mener at denne ordningen er dårlig. De sier det ikke direkte, men det må være lov å minne om at nesten alle partier her i salen på ett eller annet tidspunkt har støttet ideen om stykkprisfinansiering i helsevesenet. Stykkprisfinansiering dreier seg om at sykehusene får betalt pr.

operasjon eller pr. diagnose, framfor en grunnbevilgning. Siden stykkpris baserer seg på hva det gjennomsnittlig koster å behandle en gruppe pasienter, vil de minst kompliserte pasientene alltid ha en tendens til å bli prioritert, rett og slett fordi de er billigst å behandle. Det er derfor blitt en vridning mot de lønnsomme pasientene på bekostning av de ulønnsomme. Ideen med stykkprisfinansiering var at det skulle bli mer effektivt. Det har det ikke blitt.

I en fersk SV-rapport står det følgende:

«Med innføring av stykkprisfinansiering og budsjettstyring etter regnskapsloven skulle produktiviteten og pasientbehandlingen øke. På ti år er sykehusbudsjettene doblet, og antall pasienter som behandles har derfor økt. Men på spørsmål om sykehusene har blitt mer effektive finnes det lite dokumentasjon. Forskere skriver at det er tendens til at både arbeidsproduktiviteten og kostnadseffektiviteten har falt. Det finnes derimot indikasjoner på at grådigheten og opportunismen har økt, og at sykehusforetakene har blitt mer opptatte av å operere de mest lønnsomme pasientene enn å tenke langsiktig og helhetlig. Sykehuskøene vokser, samtidig som ikke alvorlig syke pasienter behandles stadig mer. Enkelte private nisjeklinikker har tjent store penger ved å ta unna store volumer pasienter med lette diagnoser til høye satser. Alt dette peker i motsatt retning av økt lønnsomhet for samfunnet.»

Jeg er derfor glad for at helseministeren nå har varslet en gjennomgang av organiseringen av sykehusene og kommunehelsetjenestene for å bedre samhandlingen og på den måten sikre et helhetlig pasientforløp. Det blir helt nødvendig å se på finansieringssystemet som en del av dette. Det er SV opptatt av, og derfor er jeg glad for at helseministeren nå har tatt tak i dette spørsmålet.

I arbeidet med samhandlingsreformen er det viktig å finne juridiske, økonomiske og organisatoriske grep for å vri ressurser over på forebygging. Det er ekstremt mye helse i mestring, i opplevelser, i kunst og kultur og i felle-skap. Folk med alvorlige sykdommer kan bli raskere friske hvis de har det bra på andre måter. Rehabilitering går fortere når man har en grunn til å bli frisk. Det er en styrking av rehabilitering i dette budsjettet – et område det lenge har vært tverrpolitisk enighet i komiteen om å løfte.

For SV er forebygging viktig, ved å satse på barn og unge, slik at de blir voksne med tro på egne evner og muligheter, med mot, evne og vilje til å bry seg og til å delta i samfunnet, og ved tidlig innsats, gjennom å bygge opp tverrfaglige team rundt helsestasjonene, slik at man tidlig fanger opp barn og familier med spesielle behov. SV mener også det er viktig å satse på rusfrie arenaer og godt veilednings- og opplysningsarbeid for ungdom bl.a. gjennom skolehelsetjenesten og tilbud til psykologer.

Jeg vil bruke resten av min tilmålte tid til å snakke om rusfeltet og psykiske helsetilbud. Over 2 500 har dødd av overdose i Norge de ti siste årene. Jeg er derfor glad for at det er tverrpolitisk enighet om at det bør opprettes akutt-mottak for rusmiddelavhengige, der personer som står i overdosefare, kan bringes inn for avrusning og komme inn i et sammenhengende behandlingsløp. Overdosedatastatistikken er ett blant flere tegn som viser at rusfeltet har vært un-

derprioritert over flere år. Jeg er derfor glad for at den rød-grønne regjeringa har løftet rusfeltet både gjennom bevilgninger og også gjennom å sette rusfeltet på dagsordenen i den offentlige debatten.

Det er stor enighet i helse- og omsorgskomiteen om at tiltakene i opptrappingsplanen skal bidra til bedre sammenheng i tjenestetilbudet og til et godt etterverns- og rehabiliteringstilbud. For å få til dette er det avgjørende at kommunene sammen med frivillige organisasjoner utvikler tjenester som gir boliger, oppfølging, rehabilitering, utdanning og arbeidsrettede tiltak. Samtidig er dette et område det må fokuseres videre på gjennom samhandlingsreformen og nye målrettede satsinger i årene som kommer.

En Fafo-rapport fra 2004 viser at om lag 60 pst. av de innsatte i norske fengsler har betydelige rusproblemer, som ofte er kombinert med rusrelatert kriminalitet, og mange er gjengangere. SV og hele komiteen er samlet om at det er viktig for kampen både mot kriminalitet og rusmiddelavhengighet at disse kan få avrusning, behandling og rehabilitering under soningen. SV er glad for at det nå legges opp til tre–fire nye rusmestringsenheter i fengsler i 2009, slik at tilbudet blir etablert i alle regioner.

SV mener at de som er avhengig av rusmidler, først og fremst trenger behandling og rehabilitering. Det må derfor gis skikkelig behandlingstilbud, bl.a. gjennom økt bruk av LAR og ved at tverrfaglig spesialisert rusbehandling styrkes. Det er positivt at kapasiteten på LAR nå styrkes med 350 nye pasienter. Men det er også viktig å gi et verdig liv for dem som ikke klarer å bli rusfrie, bl.a. gjennom lavterskeltilbud. SV er glad for at sprøyterommet i Oslo, som stod i fare for å bli nedlagt, likevel ble videreført etter budsjettforhandlinger i Oslo.

En rekke mål er nådd, og det er gjennomført betydelige løft i hjelpetilbudet til mennesker med psykiske lidelser i løpet av de siste ti årene, men det er fortsatt betydelige utfordringer som gjenstår. Bevilgningene i opptrappingsplanen fra årene 1999 til og med 2008 samt midlene fra handlingsplanen videreføres i 2009. De øremerkede midlene til kommunene og helseforetakene overføres nå som rammetilskudd. For å sikre opptrappingen er det av stor betydning at midlene fra og med 2009 følges opp gjennom rapportering fra kommuner og regionale helseforetak.

SV ser at det fremdeles gjenstår utfordringer både i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten før selve målene i opptrappingsplanen er nådd. Flere undersøkelser viser at personer med alvorlige psykiske lidelser fremdeles er blant dem som har svakest tilbud i kommunene. Riksrevisjonen påpeker at tjenestene tolker prioriteringsforskriftene svært ulikt. Det gjør at mange som burde få et tilbud, ikke får det, mens mange som burde få avslag, får tilbud om hjelp. Dette fører til at ressursene i for stor grad ikke går til dem som trenger det mest. Dette er alvorlig. Derfor ser vi i SV positivt på at Helsedirektoratet nå har lagt fram en nasjonal veileder for prioritering av pasienter i psykisk helsevern for voksne.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vigdis Giltun (FrP) [11:11:36]: Regjeringen forsøkte å innføre en økning i egenandelen på fysioterapi i 2006. Den måtte de ta bort etter et halvt år etter store protester fra pasientene.

Regjeringen har ønsket å redusere kostnadene, og har nå valgt å overføre mer ansvar til kommunene. Jeg antar at også SV er kjent med mangel på fysioterapeuter med avtaler og lange ventelister slik det er i dag, og at konsekvensene av den endringen som nå gjennomføres, er at de utgiftene som staten sparer, vil bli overført til pasientene – altså nok et eksempel på sosialistisk helsepolitikk, hvor stadig flere må betale selv for å få nødvendige helsetjenester. Økt privatisering er det rette ordet for det. Det betyr at i tillegg til de økningene vi har sett i egenandelene, ser vi nå en sterk økning i egenbetalingen.

Mener SV at det er realistisk å tro at kommunene vil sikre at pasientenes rettigheter oppfylles bedre enn i dag med det nye finansieringssystemet? Og hvordan vil dette bli fulgt opp?

Kirsti Saxi (SV) [11:12:41]: Når det gjelder egenandeler, vil SV påpeke at innføring av en tak 2-ordning, i kombinasjon med bedre skjermingsrettigheter for barn og mindre justeringer av egenandelstaket for tak 1-ordningen, har medført at langt flere enn tidligere har kunnet nyte godt av skjermingsordningene for egenandeler i helsevesenet.

SV har imidlertid merket seg en viss økning i egenandelstak 1 og egenandelstak 2 for 2009. Vi vil understreke betydningen av at egenandelene holdes på et lavt nivå, fordi egenandelene har betydning for sosiale helseforskjeller, som representanten påpeker. Men vi må samtidig si at den økningen vi har, og den satsingen på egenandeler som har skjedd i løpet av de siste årene, er formidabel på mange områder, så den skal vi fortsette med. Men vi ser også at det kan slå litt uheldig ut, slik at SV er åpen for at man kan se på om man skal ta en total gjennomgang av egenandeler, ikke bare i spesialisthelsetjenesten, men også innen kommunehelsetjenesten, for å sikre at det ikke er de svakeste som belastes mest.

Inge Lønning (H) [11:14:07]: I disse finanskrisetider har finansministeren, som også er partileder i SV, gjentatte ganger gått ut og bedt bankkunder om å bruke forbrukermakten sin. De som er misfornøyd med rente og andre servicetilbud, bør skifte bank, sier finansministeren.

Det er etter Høyres oppfatning et godt råd, men vi mener faktisk at valgfrihet også bør gjelde på viktigere områder enn privatøkonomi og bankforbindelser. Høyre har vært en pådriver for å overføre makt fra helsevesenet til den enkelte bruker. I Oslo har vi gitt unge og eldre som trenger omsorgstjenester, rett til å velge hvem som skal hjelpe dem, og rett til å bytte når de er misfornøyd. Når det gjelder så viktige spørsmål som omsorgstjenester, er SV imidlertid imot valgfrihet. SV har hardnakket argumentert mot fritt valg av hjemmetjenester og sykehjemsplass.

Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke SV gi hjelpetrengende den samme friheten som bankkunder til å bytte bort tjenester som de er misfornøyd med?

Kirsti Saxi (SV) [11:15:21]: Vi står framfor en formidabel aldersendring i befolkningen, som jeg også påpekte i mitt innlegg. Det betyr at vi vil trenge fantastisk mange nye hender i omsorgstjenestene i kommunene. Det betyr at vi trenger et kvalitativt godt helse- og omsorgsvesen, som faktisk kan gjøre de jobbene man står overfor i framtiden. Derfor er det viktig å ha kvalitativt gode helse- og omsorgsarbeidere. Vi trenger mange flere som klarer å stå i disse jobbene. Derfor er utfordringen totalt sett å få mange flere utdannet til å gå inn i disse jobbene, og samtidig få dem som er der, til å stå lenger.

Gunvald Ludvigsen (V) [11:16:22]: Representanten Saxi nemnde ikkje tannhelse i innlegget sitt, og det er kanskje forståeleg.

Det vi ser no, er at SV går inn for ei omfattande tannhelsereform i det neste partiprogrammet sitt, altså for neste stortingsperiode. Eg meiner å hugse at SV også var veldig høgt på banen før denne stortingsperioden med lovnader om gratis tannbehandling. Eg registrerer at SV lovde mykje før denne stortingsperioden, og at dei lover mykje etter denne stortingsperioden når det gjeld tannhelse.

Med SV i regjering har det skjedd lite. Spørsmålet mitt er: Er SV stolt av det partiet har fått til med omsyn til tannhelse mens dei har sete i regjering?

Kirsti Saxi (SV) [11:17:24]: Tannhelse er fortsatt et kjempeviktig satsingsområde for SV. Vi følger også opp den saken i Regjeringa, men også representanten fra Venstre vet at å sitte i regjering handler om å gi og ta. Vi vet også at når det gjelder tannhelse, er det et kjempestort løft, ikke minst økonomisk, slik at det må være en samlet prioritering fra flere hvis man skal få gjennomslag for dette. Men SV er veldig klar på at dette er en av de store satsingene vi ser for oss i tiden som kommer.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Laila Dāvøy (KrF) [11:18:32]: Likeverdige helsetjenester til alle er et av de overordnede prinsippene som vi bygger helsetilbudet vårt på. Dessverre viser rapport fra Riksrevisjonen, som ble lagt fram for kort tid siden, at det ikke er tilfellet for mennesker med psykisk sykdom. Det er ulikt tilbud avhengig av hvor man bor i landet. Dette tror jeg alle partiene tar alvorlig.

Vi vet også fra undersøkelser fra SINTEF at bruk av tvang overfor psykisk syke varierer, avhengig av hvor man bor i landet. Videre vet vi at 40 pst. av pasientene som utsettes for tvang, er mennesker som ikke har egen bolig. Mange har mindre utdanning og lavere inntekt sammenliknet med dem som er under frivillig behandling. Altså gis helsetjenester avhengig av bosted og sosial tilhørighet. Det må endres.

Slike funn viser at det må på plass bedre prioriteringer i helsetjenesten og bedre styring. Som reaksjon på Riksrevisjonens rapport om helsetilbudet til psykisk syke uttalte generalsekretæren i Rådet for psykisk helse, Bjørn Lydersen, at det er et historisk nederlag for helsepolitikken. Han uttaler videre:

«Nå må det være slutt på den tiden hvor helsepolitikere og byråkrater bare utarbeider veiledere og rettledninger overfor denne delen av helsetjenesten. I åtte år har et samlet Storting og helseministere fra flere regjeringer sett at mange av målene i Opptrappingsplanen ikke er blitt nådd og latt fagfolk i spesialisthelsetjenesten ta seg til rette».

Han mener det nå er viktig at sentrale helsemyndigheter og ledelsen i de regionale helseforetakene tar stram regi overfor spesialisthelsetjenesten for å nå målene i opptrappingsplanen. Etter min mening er dette et svært viktig innspill.

Kristelig Folkeparti har tidligere i år tatt til orde for, sammen med Venstre, at det må iverksettes tiltak for at helsepersonell i områder der det er mye tvang, må lære av helsepersonell i områder med lite tvang. Her har det faktisk skjedd en hel del.

I Regjeringens forslag til statsbudsjett mangler tiltak for hvordan kommunene skal dekke behovet for bolig til mennesker med psykiske lidelser. Om lag 2 800 boliger utover opptrappingsplanen for psykisk helse er allerede anslått. SINTEF-rapporten, som jeg nevnte i sted, viser at de pasienter som har egen bolig, ikke har egnet bolig, eller bosituasjonen er ikke tilfredsstillende. Mange har behov for mer hjelp og tilsyn i boligen enn de får. Gruppen består av alvorlig og ofte langvarig syke mennesker. Bare dette behovet viser at Regjeringens anslag om 1 000 plasser, som skal dekke alle gruppers behov for bolig, inkludert sykehjem, er altfor lavt. I dette tallet ligger også ombygginger til demensplasser. Derfor foreslo Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett at det bør gis tilskudd til 3 000 plasser.

Videre er det med stor bekymring jeg må konstatere at øremerkingen av midlene til psykisk helse, både til sykehusene og til kommunene, med unntak av storbyene, som ble endret under kommunalkomiteens behandling av budsjettet, opphører. Jeg er redd det ikke er nok at statsråden *håper* disse midlene fortsatt vil gå til psykisk helse. Når det gjenstår så mye, som bl.a. Riksrevisjonens rapport viser, er fortsatt øremerking det eneste rette, mener Kristelig Folkeparti.

La meg ta et eksempel på det som er i ferd med å skje nå med kommunebudsjettene rundt omkring i landet, fra en kommune i mitt eget fylke, Osterøy kommune. Der foreligger det nå forslag om store nedskjæringer i psykisk helse i 2009. Politikerne er bekymret, og mange kommuner uttrykker ønske om å få beholde de øremerkede midlene.

Så over til et annet felt som Kristelig Folkeparti er opp-tatt av, nemlig rus. Det er uakseptabelt at rusmiddelavhengige står i kø for behandling, mens det er ledige plasser i ideelle rusinstitusjoner. Kristelig Folkeparti foreslår i sitt alternative budsjett å øke støtten til rusinstitusjoner med 50 mill. kr. Regjeringens anbudspolitikkk – som jeg i dag konstaterer er på endring i positiv retning – rammer og har rammet institusjoner som utgjør et viktig supplement og korrektiv til offentlige behandlingstilbud.

Flere som ikke fikk ny avtale med Helse Sør-Øst i anbudsrunder for 2008, kjemper nå for å overleve. Flere har måttet redusere eller avvikle. Det dreier seg også om psykiatrinstitusjoner. Viktig kunnskap og kompetanse er gått

tapt. Det rammer først og fremst pasientene. Jeg håper at endringer her kommer raskt også innenfor andre deler enn barnevernet, som jeg oppfatter allerede er blitt endret.

Kristelig Folkeparti mener at det innenfor dagens lovverk er mulig å utøve en annen politikk innenfor anbudsregelverket overfor ideelle institusjoner. Det er også viktig å bevare rusinstitusjoner og andre som ikke har avtaler med de regionale helseforetakene.

Når Regjeringen nå har sagt at de skal evaluere disse tiltakene, er det avgjørende at de berørte institusjonene kan komme med sine innspill, bl.a. de mange KRAFT-institusjonene, Evangeliesenteret og Frelsesarmeen, for å nevne noen.

Videre må det bli mer sammenheng i behandlingen, fra avrusning til behandling og oppfølging i etterkant. Blant mennesker som er under medikamentell behandling – LAR-pasienter – ser vi at andre tiltak enn medikamenter dessverre uteligger underveis for mange, bl.a. sosiale tiltak som et egnet sted å bo, fritidsaktiviteter slik som bl.a. Blå Kors og Frelsesarmeen driver, og nettverksbygging. Regjeringen bør satse på å få dette på plass, og jeg mener man bør skrinlegge reisen til Sveits akkurat nå. Heroin på resept er av flere grunner feil vei å gå. Målet med rusbehandlingen, som vi har sagt mange ganger, er rusfrihet, og det er troen på at det er mulig, og dermed troen på enkeltmennesket, som må styre behandlingen. Å ta flere rusmidler inn i behandlingen nå, vil være et galt signal. Vi ser at legemiddelassistert rehabilitering ikke fungerer etter intensjonen. Hvorfor skal vi starte med enda et medikament når vi ikke engang gjør det vi holder på med, godt nok?

Det har i debatten om saken kommet fram at forskningsresultatene fra Sveits, Tyskland, England og Nederland viser en beskjeden forbedring for en forholdsvis liten gruppe narkomane. Sannsynligvis vil rusmiddelavhengige med lang og tung bruk ikke klare å følge opp en slik behandling, sier en del fagfolk. Det er også uttalt fra en av forskerne ved Statens institutt for rusmiddelforskning at de som har fått heroin på resept, ikke har lavere dødelighet enn dem som har fått andre former for behandling, og at kriminaliteten ikke er blitt mer redusert av tiltaket.

Det sies fra noen av dem som nå går i bresjen for heroin på resept, at heroin gir mindre avhengighet enn metadon, og derfor kan tas i bruk. Etter min mening er dette å sette argumentene litt på hodet, for hvis heroin gir mindre avhengighet, må det jo være lettere å slutte med det. Da må disse menneskene snarest få alternativ rusfri oppfølgende og helhetlig behandling. Da er det jo virkelig håp for dem. Å starte med heroinbruk fra helsetjenesten vil bli svært dyrt. Det er bedre først å ordne opp i de tiltakene vi har, og sørge for at de som trenger behandling og annen oppfølging, får det.

Statsråden tar til orde for en samhandlingsreform. Kristelig Folkeparti mener at det er en viktig reform, og at det er på høy tid at vi gjør dette. Vi har ikke minst også i lang tid etterlyst endringer i finansieringssystemet.

En nivådelte helsetjeneste gir oppstykket og ukoordinert behandling, og det ligger få incentiver til å forebygge sykdom eller skade. Et bedre helsetilbud til mennesker med kroniske lidelser må også sikres.

I dag har det vært en rehabiliteringsaksjon utenfor Stortinget. I flere budsjettdebatter har hele Stortinget påpekt at rehabilitering må bli det neste store satsingsområdet. Det vil være en vinn-vinn-situasjon for både pasienter og samfunnet hvis vi kan ta dette krafttaket sammen. Vi er veldig skuffet over at det ikke har skjedd mer på dette området i de tre årene som denne regjeringen har sittet.

Vi må også sørge for at det blir gitt rehabilitering, og ikke bare ut fra en arbeidslinje. Det finnes mennesker som faktisk trenger det, selv om de kanskje aldri kommer i arbeid.

Til sist: Jeg håper helseministeren hørte det jeg sa, selv om han pratet ganske høyt sammen med en del andre.

Jeg tar herved opp de forslagene som Kristelig Folkeparti har alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Laila Dævøy har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Gunn Olsen (A) [11:29:30]: Jeg har lyst til å spørre representanten Dævøy om hun ikke er kjempegodt fornøyd med Regjeringen som nå klarer å rette opp i skjevfordelingen mellom helseforetakene i god tid før det som egentlig var planen fra den forrige regjeringen. Dette har jo vært en veldig brennhet sak i det området som representanten Dævøy kommer fra.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Laila Dævøy (KrF) [11:30:04]: Takk for spørsmålet.

Jeg kan si at jeg er fornøyd med at man endelig retter opp skjevheten. Personlig – jeg kommer fra Helse Vest – hadde jeg ønsket at dette skulle skje langt raskere. Det jeg hadde ønsket, var at vi hadde klart å rette opp hele skjevdelingen med en gang. Jeg konstaterer jo likevel at de regionene som har hatt denne skjevdelingen, har sagt at de er rimelig fornøyd med det som nå har skjedd.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:30:46]: Jeg kan slutte meg til veldig mye av det som representanten Dævøy sa i sitt innlegg. I innstillingen ser vi at Kristelig Folkeparti følger mange av de samme linjene som Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, men med litt ulike roller, slik at man går noe forskjellig ut.

Det er ett felt som representanten snakket om, som er veldig viktig. Det er rus. Ett tema innenfor rus som representanten snakket lite om, er alkohol. Det er den største og mest utbredte rusgiften vi har.

Etter min mening sier dessverre Kristelig Folkeparti stadig at de ønsker å samarbeide med høyresiden i politikken. Hvis vi ser i salen her, er både Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet på en helt annen planet når det gjelder alkoholpolitikken, enn det de rød-grønne og Kristelig Folkeparti står sammen om. Er det ikke et paradoks for representanten Dævøy å gå til valg på at de skal samarbeide med høyresiden i politikken, når vi ser at det kanskje vil bidra til at den verste av alle rus-

gifter blir liberalisert og sluppet fri i norsk offentlighet?

Laila Dávøy (KrF) [11:31:44]: Hvis representanten har oppfattet det dit hen at Kristelig Folkeparti skal gå til valg på å gå til høyre i politikken, vet han mer enn denne representanten faktisk vet om Kristelig Folkepartis tanker inn mot valget. Så det er vel å ta litt godt i.

Jeg vil henvise til en av merknadene som opposisjonen, bortsett fra Fremskrittspartiet, har sammen, som er veldig bra i forhold til alkoholpolitikk og forebygging. Ellers kommer Kristelig Folkeparti til å kjempe for å redusere alkoholbruken. Vi ønsker å ta i bruk langt sterkere virkemidler enn det denne regjeringen har vært i nærheten av å foreslå.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:32:56]: Verden går framover, og levealderen går oppover i Norge. Nesten uten unntak i de siste to hundre år har levealderen økt, og trenden fortsetter. Ifølge Statistisk sentralbyrå vil enn gutt som er født i 1971, leve i 71 år, mens en gutt som ble født i 2005, vil leve i ca. 77 år. Så selv guttene lever lenger, og godt er det.

Lykkegenerasjonen, de som ble født i rusen etter annen verdenskrig, er nå på full vei inn i pensjonistens rekke. Med alder følger fort flere helseplager, helseplager og sykdom som vi i dag, takket være medisinske fremskritt, i langt større grad klarer å behandle – heldigvis. Flere og flere vil i årene som kommer, være så heldige å bli eldre, og de helseproblemene folk får, vil vi få større og større mulighet til å løse. At helsebudsjettene øker, er egentlig på mange måter noe positivt. Folk lever lenger. Vi behandler flere, og ingen er vel lei seg for det.

Men et hovedspørsmål er: Kunne folk hatt et enda bedre liv hvis vi bruker mindre til helse, hvis vi bruker pengene bedre, hvis vi bruker pengene til å forhindre sykdom i stedet for å reparere sykdom, og hvis vi bruker pengene lokalt i stedet for sentralt? Jeg tror det. Men uansett om vi klarer en snuoperasjon – der vi går fra reparasjon til forebygging, der vi går fra at alle skal behandles på et sykehus til at de kan få behandling hjemme – vil vi trenge en moderat vekst i sykehusenes bevilgninger, nettopp med bakgrunn i at vi blir flere og flere eldre i dette landet.

Det er et solid helsebudsjett for sykehusene som vi behandler i dag. Helseforetakenes økonomi styrkes med nesten 6,5 milliarder kr, 6,5 milliarder kr utover lønns- og prisstigningen. De økte rammene vil gi plass for en aktivitetsvekst også i 2009. Rus og psykisk helse blir prioritert sterkere enn somatikken. Det er bra. Med den veksten som er lagt, skulle rammene for å drive sykehusene med en god økonomisk balanse være til stede.

For Senterpartiet er det et hovedmål at uansett hvor man bor, eller hvilken økonomi man har, skal man ha likeverdige helsetjenester. Derfor er grepet om å utjevne forskjellene mellom helseregionene ved å tilføre 600 mill. kr så viktig. I løpet av en toårsperiode skal alle helseregioner ha likeverdige muligheter for å gi gode tilbud. At folk uansett

hvor de bor, skal føle en trygghet for sitt sykehustilbud, er avgjørende viktig. I Soria Moria-erklæringen ble det slått fast at ingen lokalsykehus skulle legges ned. Denne tydelige målsettingen har vært svært viktig. Regjeringen har gjennom sitt styringsdokument vist at den ser det som en nasjonal målsetting å ha gode lokalsykehus rundt omkring i hele landet.

Jeg er helt ny som nestleder i helsekomiteen. Fram til høstsesjonen satt jeg i kommunal- og forvaltningskomiteen. Alt henger jo sammen med alt her i verden. I kommunal- og forvaltningskomiteen hadde vi ett hovedmål, og det var å styrke den lokale velferden gjennom økte bevilgninger til kommunene. Gjennom sterke økninger i bevilgningene de siste tre årene var det spesielt to ting vi løftet fram. Det var barnehage, og det var helse. Full barnehagedekning har vi nesten på plass, og tall fra Statistisk sentralbyrå viser at kommunene virkelig har prioritert helse og omsorg – til sammen vel 11 000 årsverk i løpet av 2006 og 2007, altså en massiv økning. Satsing på kommuner og lokal velferd gir resultater. De lokale politikerne tar ansvar, og de utfører jobben.

For å nå målet om å gå fra reparasjon til forebygging er jeg overbevist om at det er det lokale helsearbeidet som må styrkes. 70 pst. av pasientene får sin behandling hos fastlegen eller kommunelegen. Det er den lokale helsetjenesten som folk møter. Det å sikre god lokal helse og lettesten er helt avgjørende for å få kontroll på kostnadene innenfor helsevesenet. I 2002 var det 4 150 legeårsverk i kommunene. I 2007 var det 4 400. Det er en vekst på 250. I spesialisthelsetjenesten var det i den samme perioden blitt 1 840 flere leger. Det er en veldig skjevdeling i forhold til hvor veksten kommer, og det er i spesialisthelsetjenesten, den helsetjenesten som er fjernest fra folk, og dyrest. Senterpartiets og Regjeringens mål er å snu denne trenden, for med den alderssammensetningen vi har i befolkningen, bør vi gi flere helsetjenester der folk bor. Vi bør ikke bygge videre på et system der pasienten alltid må flytte seg etter kompetansen. Kompetansen bør flyttes dit pasienten er.

For Senterpartiet er samhandlingsreformen en desentraliseringsreform, en reform som skal bidra til å styrke den lokale helsetjenesten, slik at folk får et bedre tilbud i sitt lokalmiljø. Får vi til det, blir tilbudet både bedre og billigere. Altså: Et hovedmål må være å styrke det lokale helsearbeidet og komme tidligere inn i et sykdomsforløp og gjennom styrking av skolehelsetjenesten, bedre legedekning og en generell folkehelsepolitikk lokalt bidra til at flere holder seg friske. Gjennom satsing på lokalt folkehelsearbeid i alle ledd gjennom skole og helsestasjon, gjennom å sørge for at vi får på plass lekeplasser, idrett, gang- og sykkelveier, gjennom at man klarer å tenke helhet i et helseforløp lokalt og får på plass flere leger og også spesialisert helsepersonell lokalt, vil folk få bedre helse. Det er billig, og det er klokt, å bruke offentlige midler i kommunen, nær der folk bor, i stedet for senere i sykdomsforløpet langt fra der folk bor.

Det er ikke bare kommune og stat i Norge. Den tredje sektor, ideelle virksomheter, står for en tredje og svært viktig stolpe i det store helseområdet. Under komiteens

behandling har vi omprioritert midler nettopp til de virksomheter der mange frivillige bidrar. Vi har ikke bevilget de store midlene, men noen millioner til en ideell virksomhet utløser utrolig mange dugnadstimer, som Kirkens SOS, som dessverre har høysesong nå i jula, Kirkens Sosialtjeneste, som tar seg av folk som ofte har rusproblemer, idrettsforbund, som skal drive med bredt forebyggende arbeid, LHL, som har kolslinjen, og mange flere, som vi har bevilget små summer til, men som utløser så mye mer.

Det at vi har klart å løfte fram disse virksomhetene og organisasjonene i budsjettet, er også et klart politisk signal om at det er i samspillet mellom det ideelle og det offentlige vi finner mange gode løsninger. Skal vi løse helseutfordringene, gå fra reparasjon til forebygging, må vi satse lokalt, og vi må spille på lag med foreninger og frivillig sektor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:40:05]: Regjeringen har i budsjettinnstillingen foreslått å øremerke midler til innsatte i fengsel, slik at innsatte får et like godt helse tilbud som alle andre. Fremskrittspartiet støtter dette fullt ut, og vi støtter en slik øremerking. Øremerking kan være en god vei å gå i forhold til å prioritere et helseproblem.

Men hvis Regjeringen mener øremerking er en riktig vei å gå, hvorfor har man ikke øremerket midler til områder som psykiatri, rehabilitering og eldreomsorg, sett i et helsemessig perspektiv? Eller er det slik at helseproblemene på utsiden av murene er mindre enn de er på innsiden?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:41:04]: Det å sette fengsel og eldre opp mot hverandre er en enkel sammenligning. Verden er ikke så enkel.

Det viktigste løftet vi har gjort f.eks. for eldreomsorgen, er at vi har gitt opp mot 28 milliarder kr ekstra i inntekter til kommunal sektor. Det har ført til 11 000 årsverk.

Er statlige løsninger best? Noe av temaet for debatten i dag er om helsevesenet har blitt bedre av at vi statliggjorde det. Det har kanskje ikke bare blitt bedre. Det er ganske mye lokalt vett hvis vi gir midler til folk lokalt. Det har kommunene vist både gjennom barnehagereformen og gjennom bruk av øremerkede midler.

Vi øremerker satsingen når vi skal opp på et nytt nivå. Derfor bruker Regjeringen nå mer midler til å bygge omsorgsboliger, eldrecenter og sykehjemsplasser. Akkurat som man gjorde innen psykiatrien, øremerker man i en opptrappingsfase, og så tar kommunen ansvar og bidrar kanskje med enda mer midler til å løfte de felles utfordringene vi har.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:42:10]: Senterpartiet har erklært seg selv som en forkjemper for distriktene og for gode helsetjenester, som vi har hørt.

Med Senterpartiet i regjering har avtaler med oppretningsinstitusjoner i distriktene blitt kuttet med 57 300 behandlingsdøgn, ifølge departementets egne tall. Det har

bl.a. rammet Nord-Norges Kurbad, Skogli helse- og rehabiliteringssenter i Oppland, Tonsåsen i Oppland, attføringssenteret i Rauland, Beitostølen Helsesportsenter og Valnesfjord Helsesportsenter, Valdresklinikken i Oppland, bl.a., fordi de er blitt vurdert til å ligge for usestralt for behandling av rusavhengige. For rusavhengige og deres pårørende i Aurlandsregionen er ikke nødvendigvis Oslo verken lettere tilgjengelig eller et bedre tilbud.

Er det etter Senterpartiets vurdering god helsepolitikk og god distriktpolitikk å legge ned kvalitativt gode rehabiliteringsplasser og rusbehandlingsplasser i distriktene?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:43:12]: For meg er det umulig å gå inn og kommentere hver enkelt rehabiliteringsplass – uansett hva slags rehabilitering det er – om den er god eller dårlig.

Hovedmålet for Senterpartiet i all politikk er at pasienten/brukeren skal stå i sentrum, og da må vi ha gode kvalitetssikringssystemer som gjør at man får den aller beste behandling. Om institusjonen skulle ligge i Oslo eller i mitt valgdistrikt, Hedmark, er ikke det viktigste. Det viktigste er at folk får et best mulig tilbud.

Regjeringen og det rød-grønne flertallet på Stortinget har vært opptatt av at man skal prøve å få mest mulig rehabilitering og se det i sammenheng med den totale helse-tjenesten, så det ikke skal være en isolert øy. Det synes jeg er en fornuftig politikk. Hovedsaken for oss er at pasienten/brukeren skal få et best mulig tilbud, og da må en finne systemer som gjør at det blir sikkert.

Laila Dāvøy (KrF) [11:44:15]: Amatheia får flere millioner kroner mindre i støtte neste år. Selv opplever organisasjonen dette som dramatisk. Tilbudet til kvinner som søker råd og veiledning og noen å snakke med i en vanskelig situasjon, blir dårligere neste år.

Et samlet storting er enig om å redusere antallet aborter i Norge, og vi venter på en ny handlingsplan fra Regjeringen også på dette området. Hvordan skal man klare å nå dette målet uten et sterkt Amatheia, og hvordan kan Senterpartiet være med og se på at et viktig tilbud til kvinner som trenger at samfunnet stiller opp, blir svekket i 2009?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:44:52]: Det er ingen tvil om at Amatheia gjør en viktig jobb, og som jeg sa i innlegget mitt, er Senterpartiet og de andre regjeringspartiene opptatt av å støtte oppunder frivillig virksomhet. Det har vi i veldig stor grad gjort i innstillingen, ved å løfte fram frivillig virksomhet.

Når det gjelder Amatheia, mener man med bakgrunn i en rapport at man kan bruke midlene mer effektivt og samtidig få utført jobben, hjelpe jenter som er kommet i en slik situasjon og gi gode livsråd. Jeg er glad for at man gjennom finansinnstillingen har sikret virksomheten i forhold til momsrefusjon, slik at ikke planken forsvant. Det er altså med bakgrunn i de rapporter som er kommet, at man har gjort en justering. Men man har iallfall sikret virksomheten videre gjennom finansinnstillingen, og vi får da vurdere fortløpende om Amatheia har tilstrekkelige rammer for å drive en god virksomhet.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Gunvald Ludvigsen (V) [11:46:09]: Budsjettet vi behandler i dag, er på vel 131 milliarder kr. Det er mykje pengar, men Venstre meiner likevel at meir pengar kunne vore retta mot dei som treng det aller mest. Derfor foreslår Venstre i sitt alternative budsjett å omdisponere vel 1 milliard kr til m.a. rusomsorg, gratis tannlege til utsette grupper, rehabilitering og til styrking av helsesøstertenesta. I praksis er dette løyvingar til førebygging og rehabilitering/ettervern. Venstre meiner at budsjettforslaget vårt viser ei viktig retning, og at det utgjør ein viktig forskjell for dei det gjeld.

Eg vil no snakke om ei gruppe som i altfor lang tid har vore stemoderleg behandla i landet vårt – fleire har vore inne på det, men eg vil fokusere sterkt på det – nemleg rusmiddelmissbrukarane. For nøyaktig eit halvt år sidan debatterte Stortinget eit forslag frå Venstre som gjekk ut på at ein skulle leggje til rette for eit forsøksprosjekt der fastlegar med spesiell kompetanse og interesse for ruspasientar skulle kunne dele ut gratis eigna medikamentell behandling, tilsvarende Subutex, Subuxone e.l. Forslaget blei nedstemt bl.a. av regjeringspartia. Men i dag, altså nøyaktig eit halvt år seinare, har Regjeringa snudd og går inn for forslaget. Eg må berre seie at i denne saka har det vore ei veldig gledelig utvikling i løpet av budsjettbehandlinga.

Venstre kan gjerne vere premissleverandør for gode forslag som regjeringspartia først stemmer ned, men som dei seinare går inn for, så lenge det blir eit betre tilbod for dei rusavhengige. For det som tel, er faktisk handling.

Eit anna viktig forslag som Venstre fremja den 9. juni i år, og som regjeringspartia stemte ned, gjekk på etablering av den såkalla Stockholm-modellen, dvs. at ruspasientar som er avrusa, innan 24 timar etter avrusing skal få time til poliklinisk eller anna behandling. Dette tidsrommet viser seg å vere svært kritisk for den som nyleg er avrusa. Poenget er at etter avrusing er den avrusa svært sårbar, og berre små rusdosar rett etter avrusing kan vere livsfarlege. Derfor er denne første perioden rett etter akutt avrusing så viktig og så kritisk.

Venstre er skuffa over at Regjeringa ikkje satsar tyngre på rehabilitering av kronikarar og rusavhengige. Manglande rehabilitering inneber rett og slett at mange menneske går til grunne i altfor tidleg alder. Av den milliarder som eg nemnde innleiingsvis, og som Venstre ønskjer å prioritere til dei som treng det mest, er om lag halvparten satsing på auka rehabilitering og tiltak for rusavhengige – 250 mill. kr til auka rehabilitering og 205 mill. kr til betre rusomsorg.

Venstre ønskjer òg å tenkje nytt når det gjeld tannbehandling. Vi meiner det er urimeleg at tannbehandling er åtskild frå anna medisinsk behandling. Dårleg tannhelse er sosialt stigmatiserende og årsak til store smerter. Dårleg tannhelse kan òg vere medverkande årsak til hjarte- og karlidningar. Men dei som her òg kjem dårlegast ut, er dei aller svakaste, f.eks. rusmiddelmissbrukarane. Men også andre fattige slit alvorleg med å kunne prioritere eiga tannhelse på grunn av dårleg økonomi. Venstre ønskjer ein gradvis overgang til ei offentleg refusjonsordning der

utsette grupper skal prioriterast. I vårt alternative budsjett har vi sett av 150 mill. kr til auka offentleg finansiering av kostnadene til desse gruppene.

Eg har tidlegare sagt at Venstre har tru på auka satsing på førebygging. Dette er ikkje minst viktig overfor den oppveksande slekt. Helsesøstertenesta er ein god, førebyggjande og samfunnsøkonomisk fornuftig måte å gi helse råd og tenester til ungdom på. Mange ungdommar har i dag problem med eige kroppsbilete og behov for råd og rettleiing gjennom ungdomstida. Det er mange unge som slit med psykiske vanskar, og som bør møtast på lågast mogleg nivå innan helsevesenet. Helsesøstertenesta fangar opp mange problemstillingar gjennom det tillitsforholdet som blir etablert til ungdommen, og som andre delar av helsevesenet ofte ikkje får til. Helsesøster og helsestasjonstenesta har store moglegheiter for å drive oppsøkjande verksemd heilt frå spedbarnsstadiet og får såleis godt høve til å setje inn hjelpetiltak på eit tidleg tidspunkt, før alvorlege problem får utvikla seg. I Venstre sitt alternative budsjett styrker vi helsesøstertenesta med 50 mill. kr.

Venstre meiner vi må få til ei dreining frå spesialistbehandling til lågterskelbehandling. Då må det bli satsa meir på førebygging. Samhandlingsreforma som er varsla, kjem ikkje til å lukkast utan at det blir satsa meir på førebygging.

Elles vil eg gi til kjenne at Venstre ser fram til at forslaget til samhandlingsreform mellom alle nivå innan helsevesenet blir lagt fram. Venstre er einig i at det blir fokusert på samhandling, slik at ein, så langt som mogleg, kan unngå innlegging på sjukehus. Men her må det skje ei ressursomfordeling frå spesialisthelsetenesta og til primærhelsetenesta. Ikkje minst må det satsast skikkeleg på betre og meir legeteneste på sjukeheimane. Eg trur alle må forstå meir av dei realitetane vi har på sjukeheimane i dag.

Ei undersøking frå Bergen Røde Kors Sykehjem viste at gjennomsnittsalderen på pasientane var 85,6 år, og at kvar pasient hadde i snitt sju ulike diagnosar. Vi har sikkert foreldre som kan vere så gamle, men dei fleste er kanskje borte når dei er 85,6 år. Men det fortel til fulle at sjukeheimane treng både meir legerressursar og ikkje minst sjukepleiarressursar.

Innan spesialisthelsetenesta blir det i dag teke i bruk stadig meir avansert teknologi. Den nye teknologien er naturlegvis positiv med tanke på kurering av sjukdom og at liv kan forlengjast. Men ofte er ny og avansert teknologi svært kostbar. Resultatet blir eit spørsmål om korleis ny, avansert og kostbar behandling skal prioriterast sett i lys av anna nødvendig behandling. Eg har registrert at helsedirektøren har vore på bana i dette prioriteringsdilemmaet. Eg meiner dette er ei problemstilling som også bør diskuteras i denne salen. Ikkje minst treng vi ein slik diskusjon i samband med at det stadig blir avdekt klanderverdige behandling innanfor det eg vil kalle basistenester. Eg viser m.a. til det som før har vore nemnt i denne debatten, nemleg Riksrevisjonen sin svært kritiske rapport om tilbodet til vaksne med psykiske problem. Vi veit at bruken av tvang innan norsk psykisk helsevern er altfor stor. Innan eldreomsorga har vi også mange eksempel på

uverdigg behandling av våre eldre. Vi veit at det førekjem grove krenkingar av mange eldre sine rettar på sjukeheimar, og at eldre diverre også i nokre tilfelle blir utsette for tvang. Årsaka er ofte låg bemanning, men òg manglande kunnskap.

I morgon, den 10. desember, fyller menneskerettane 60 år. Forståing av menneskerettar må få større plass i opplæring og undervisning av alt helsepersonell. Men dette er òg eit leiarspørsmål og eit samfunnspolitisk spørsmål.

Venstre fremja i vår eit representantforslag om redusert tvangsbruk innanfor psykiatrien i tillegg til eit forslag der Venstre, saman med Kristeleg Folkeparti, bad Regjeringa leggje til rette for å utarbeide undervisningsmaterieil med fokus på menneskerettar, til bruk for helsepersonell innanfor omsorg for demente, psykisk utviklingshemma og psykisk sjuke. Under debatten i Stortinget 19. juni i år blei sistnemnde forslag gjort om til eit oversendingsforslag. Årsaka var at alle parti i denne salen ytra seg positivt om dette forslaget. Eg oppfatta eit samla storting slik at Venstre sitt forslag blei sett på som viktig, og eg vil derfor heilt til slutt spørje statsråden om statusen for dette oversendingsforslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt-Bartholsen (A) [11:56:33]: Representanten snakket mye om omsorg, og for Arbeiderpartiet er omsorg for eldre omsorg på mange fronter. Når Venstre kyter av at de støtter opp om frivillige tiltak og ofte sier at frivillige organisasjoner får mye ut av de pengene som bevilges, blir det en motsetning til det vi ser i budsjettet. Her velger Venstre å kutte i Den kulturelle spaserstokken, nettopp basert på frivillighet, for å skape kultur for eldre, satt i system, som gir et tilbud til mange og noe å leve for – en glede i hverdagen. Det er mye god omsorg i kultur.

Hva mener egentlig Venstre med å kutte i Den kulturelle spaserstokken med 10 mill. kr, og hva velger da Venstre isteden som direkte går på tiltak for eldre?

Gunvald Ludvigsen (V) [11:57:20]: Eg er veldig oppteken av at dei eldre på sjukeheimar og elles dei som er heimebuande, har eit godt aktivitetstilbod. Eg meiner at det tilbodet primært må kome via dei kommunale budsjetta. Det er kommunane som har ansvar for at pasientar på sjukeheim har god aktivitetsteneste, og dei må også kunne gi tilbod til dei eldre på anna vis.

Slike symbolpengar, som dei som er knytte til denne berømte stokken, gjerne kalla kulturstokken, blir etter mitt syn berre ei litt komisk sak. Eg trur at vi heller må vere alvorlege og sjå på kva sjukeheimane får til, sjå på kva eldreforeningar rundt omkring i kommunane får til, og så må vi støtte dei som har halde på med dette i lang tid.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:58:25]: Det er nok litt ulikt hva vi ser på som komisk her i salen.

Jeg har en oppfølging til forrige replikk. Representanten sa at det var komisk med Den kulturelle spaserstokken. Mener han også at det er komisk med Den kulturelle skolesekken? Den kulturelle spaserstokken er en oppføl-

ging av Den kulturelle skolesekken som først kom i grunnskolen, og nå har blitt utvidet til videregående skole, som gjør at man får ut profesjonell kunst, først til barn og ungdom, og så til elever på videregående skole. Derfor har Regjeringen økt midlene.

Så har en sett at det har vært en kjempesuksess, det har vært så populært på skoler og institusjoner rundt om i hele landet at man tenkte at dette skulle jammen eldre også fått glede av, å få profesjonell kunst og kultur inn i sin hverdag.

Mener representanten Ludvigsen at det fortsatt er komisk – å gi kunst og kultur til barn og unge i første omgang, og så at eldre også skal få den samme gleden?

Gunvald Ludvigsen (V) [11:59:20]: Eg trur eg vil seie det slik at Venstre i alle fall ikkje er eit parti som er imot kultur, verken for barn, ungdom, vaksne eller eldre. Vi skal bidra til å kunne gi kulturopplevingar til heile flokken, på alle slags nivå. Og eg trur alle veit at Venstre er eit slikt parti.

Når eg brukte ordet «komisk», kan det sikkert høyrest ganske komisk ut, men det som er mitt poeng her, er at Den kulturelle spaserstokken blir eit symbol. Det er ikkje det som er det viktigaste. Eg meiner at det viktigaste for alle grupper, ikkje minst dei eldre, som vi no vel snakkar om, er at dei skal få aktivitet, dei skal få opplevingar der dei bur, og dei bur altså på sjukeheimar, og dei bur heime. Vi må kunne klare å løyse det utan at ein lagar slike symbolløysingar.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:00:48]: Jeg tror jeg kommer til å starte mitt innlegg i budsjettdebatten som de fleste helseministre har gjort før meg: Regjeringens forslag til helse- og omsorgsbudsjett er det beste noen gang. Det samlede budsjettforslaget for mitt departement er på over 130 milliarder kr, og jeg er ikke i tvil om at det vil gi sektoren et stort løft.

Men jeg er smertelig klar over at det ikke holder bare å gi økte bevilgninger. Selv med tidenes største helsebudsjett har vi fortsatt store utfordringer i Helse-Norge – utfordringer som har vært der gjennom alle de store helsereformene og alle budsjettrekordene vi har satt under ulike regjeringer de siste 10–15 årene. For at storsatsingen skal ha noen virkning, må vi ikke bare gjøre mer, vi må også gjøre det annerledes.

Jeg skal trekke fram de seks satsingsområdene jeg ser som de aller viktigste: forebyggende helsearbeid, sykehusene, omsorgstjenesten, rusfeltet, psykisk helse og rehabilitering.

For å ta forebygging først: Det er her alt helsearbeid må starte. Jeg er glad for at helse- og omsorgskomiteen har funnet rom for en særskilt satsing på fysisk aktivitet i regi av frivillig sektor. Vi vet at det å forebygge sykdom er en lønnsom investering både for samfunnet og for den enkelte. Komiteens forslag er helt i tråd med min egen holdning. Det viktigste jeg kan gjøre for helsa mi, er å komme meg opp av «go'stolen» og røre på meg. Jeg er enig med komi-

teen i at idrettsbevegelsen i første omgang er rett adresse for dette tilskuddet.

Vi jobber dessuten med en ny, stor helsereform – samhandlingsreformen – som bl.a. skal sette kommunene i stand til å forebygge bedre, slik at vi trenger å reparere mindre. Jeg kommer tilbake til dette senere.

Regjeringen følger opp sine løfter om å styrke sykehusøkonomien. Flere pasienter skal få behandling, og ventetidene skal holdes nede. Vi foreslår å øke midlene til sykehusene med 6,5 milliarder kr sammenliknet med saldert budsjett for 2008. Vi sørger for 1,5 pst. aktivitetsvekst. Det er viktig å understreke at dette vil omfatte all pasientbehandling – somatikk, psykisk helsevern, rusbehandling og rehabilitering. I tillegg legger vi inn 500 mill. kr for å lette omstillingsutfordringene for sykehusene.

Vi foreslår å rette opp skjevheter mellom helseregionene. Vi gjør dette slik at Helse Midt-Norge, Helse Nord og Helse Vest til sammen får 1,2 milliarder kr ekstra i 2009 og 2010, samtidig som vi slipper å kutte i midlene til Helse Sør-Øst. Vi foreslår å dekke opp økte pensjonskostnader i helseforetakene og de private helseinstitusjonene med 3,9 milliarder kr og et langsiktig opplegg for å håndtere dette. Driftskreditter som de regionale helseforetakene har tatt opp i private banker, omgjøres til driftskreditt i staten, og alle framtidige endringer i kreditrammen skal føres i statsbudsjettet – og behandles av Stortinget.

Regjeringen følger opp avtalen som ble inngått med Venstre og Kristelig Folkeparti om oppfølging av Omsorgsplan 2015, med en styrking på 235 mill. kr. Vi foreslår tilsagn om 1 000 nye sykehjems plasser og omsorgsboliger, med en samlet statlig bevilgning på om lag 500 mill. kr over de fire neste årene.

Vi foreslår videre 55 mill. kr til ulike tiltak i omsorgstjenesten, med stor vekt på utdanning, undervisning og kunnskap. I tillegg skal veksten i kommunenes frie inntekter i 2009 gi rom for å sette i gang dagaktivitetstilbud for demente.

Mennesker med rusmiddelproblemer er helsetjenestens stebarn – det står jeg ved. Opptrappingsplanen for rusfeltet skal fortsette med økt styrke. Regjeringen foreslår å styrke feltet med 300 mill. kr. Nær halvparten foreslås brukt til å øke behandlingsskapiteten i spesialisthelsetjenesten. Rusmiddelavhengige skal i større grad tilbys den hjelpen de har behov for og rett til. Samtidig skal det forebyggende arbeidet mot rus styrkes. Jeg er veldig glad for det ene som kommer til uttrykk i innstillingen, om videre satsing på rusfeltet.

I 2007 brukte vi over 20 milliarder kr på psykisk helsearbeid i kommuner og helseforetak. Det er dobbelt så mange med psykiske lidelser som får hjelp av spesialisthelsetjenesten i år, sammenliknet med 1998. Det psykiske helsearbeidet er styrket med nærmere 10 000 nye årsverk. Over 3 000 av disse er i distriktpsikiatriske sentre. Vi har nå 75 distriktpsikiatriske sentre over hele landet. Det er bygd ut tjenester i alle kommunene. Tilbudene omfatter boliger, sysselsetting, tiltak i skole og arbeidsliv og kulturtiltak så vel som behandling og oppfølging. Det er satset spesielt på å bygge opp et solid lavterskeltilbud i kommunene. Det er likevel ingen tvil om at vi fortsatt har store

utfordringer med tilgjengelighet, kompetanse og samordning av det psykiske helsetilbudet. Derfor jobber jeg nå aktivt med å følge opp den kritikk som kommer fram i Riksrevisjonens rapporter om tilbudet til både voksne og barn i det psykiske helsevernet.

Mange av dem som har – eller risikerer å få – psykiske lidelser, rusmiddelproblemer, demens, diabetes, kols og andre kroniske sykdommer, er tapere i dagens helse-system. De får ikke tjenestene de har krav på, ikke minst fordi de trenger tett oppfølging over lang tid. Jeg har krevd svar på hvorfor det svikter i overgangene mellom tjenestene, og hva som skal til for at pasientene skal få riktig hjelp på riktig nivå til riktig tid.

Ja, vi må styrke arbeidet med rehabilitering. Det handler først og fremst om et helhetlig pasientforløp. Pasienten må få rehabilitering i et helsevesen som samhandler.

Det blir mer og mer klart for meg at den kommende reformen vil bli en kommunehelsetjenestereform. Vi må gjøre noe raskt for å styrke primærhelsetjenesten og utvikle helhetlige tilbud gjennom alle ledd i tjenesten.

Det handler om systemfeil. Hvis en kommune i dag satser på forebygging og gode løsninger for å holde folk unna sykehus, er det en ren utgift for kommunen. Hvis kommunen lukker øynene for kloke løsninger, sparer de penger. Staten tar regningen når folk trenger sykehus.

Vi bruker enorme summer på å reparere sykdom i stedet for å hindre at de oppstår. Det er mer enn 11 000 leger i spesialisthelsetjenesten og omkring 4 400 i kommunene, når vi regner med fastleger og kommuneoverleger. Når vi vet at 90 pst. av alle konsultasjoner skjer i primærhelsetjenesten, sier det seg selv at vi må vurdere om ressursene – både penger og personell – er riktig fordelt. Vi må se på hvordan veksten i budsjettene framover skal fordeles for å få god kompetanse, høy kvalitet og tilstrekkelig kapasitet der pasienten først søker hjelp – i kommunen.

I april 2009 skal jeg legge fram et forslag til en samhandlingsreform. Den skal svare på hvilke finansielle og juridiske endringer som skal til for å få til god samhandling i alle deler av helsetjenesten til beste for pasientene. Vi skal ha fortgang i arbeidet med å få på plass nasjonale IKT-løsninger. Jeg vil spesielt legge trykk på at felles elektronisk pasientjournal tas i bruk overalt, enten pasienten får hjelp i primærhelsetjenesten, i spesialisthelsetjenesten eller til rehabilitering.

Jeg har varslet at jeg vil forsøke å få til en betydelig opprydding i Helse-Norge, og at det vil bli krevende. Samtidig som vi sprøyter inn mer penger, varsler vi strukturelle grep for å sikre at den samlede pengesummen til helse blir brukt til beste for pasientene. Her i Norge har vi de beste forutsetningene for å nå målene vi har satt oss, og jeg mener at vi samlet er godt i gang med ryddesjauen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:10:22]: Jeg vil begynne med å gi honnør til helse- og omsorgsministeren for det vi ble kjent med gjennom media på fredag, at det nå vil bli mulig med innsatsstyrt finansiering av tjenester som gis utenfor sykehusene. Det synes jeg er et vel-

dig godt initiativ, og jeg ser fram til måten dette blir brukt på.

Det er imidlertid et problem som vi ser ute i kommunene: I dagens VG Nett kan vi lese om Borghild på 95 år som nå bor på møterom, og har gjort det i snart tre måneder. Vi står samtidig midt i en finanskriser som har gjort at man særlig innenfor bygg- og anleggssektoren har fått seg en skikkelig smell, og flere blir nå arbeidsledige.

Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Vil statsråden her prøve å være proaktiv og se på hvordan vi kan bygge flere sykehjemsplasser enn det det legges opp til i budsjettet, også som en del av det å kunne møte utfordringene innenfor bygg- og anleggssektoren? Det vil også ha positiv effekt på tilbudet til eldre pleietrengende.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:11:31]: Først vil jeg si at jeg er glad for at representanten Nesvik er enig i at vi nå gjør noen endringer i det innsatsstyrte finansieringssystemet. Jeg oppfatter at det er noe som komiteen har vært opptatt av i lang tid. Jeg tror det er veldig viktig at vi nå, så fort vi greier å få det til, viser fram noen retninger for hvor vi ønsker å gå i byggingen av et framtidig norsk helsevesen. Dette er i hvert fall et forsøk på å få sykehusene til å tenke mer utenfor sykehuskroppen, altså bidra til å forandre den tankegangen at alle trenger å komme på sykehus.

Når jeg brukte såpass mye tid på å kommentere det representanten sa, er det fordi svaret på spørsmålet ganske enkelt er ja. Dette vurderer vi nå i forbindelse med at Regjeringen har bestemt seg for å legge fram en tilleggsproposisjon på nyåret.

Inge Lønning (H) [12:12:42]: Jeg har et lite og et stort spørsmål til statsråden. Først det lille: Statsråden uttrykte glede over at regjeringspartiene i komiteen har økt bevilgningene til fysisk aktivitet med 7,5 mill. kr. Betyr det også at han er glad for inndekningen, at man tar 1,5 mill. kr fra rustiltak og 1,5 mill. kr fra brukerstyrt assistanse til funksjonshemmede?

Så det store spørsmålet: Størst er ikke nødvendigvis best. Jeg tror statsråden kom i skade for å forveksle de to begrepene da han karakteriserte sitt eget budsjettforslag. I alt vesentlig går jo dette budsjettforslaget i gamle spor; man pøser penger inn i spesialisthelsetjenesten, dels for å dekke gammel moro – regninger som skal betales – dels for å øke aktiviteten, uspesifisert og uprioritert. Høyre har foreslått å øremerke 400 mill. kr innenfor denne rammen til bevilgninger til økt aktivitet, sykestuer, distriktsmedisinske sentre, oppsøkende tilbud og samhandlingstiltak – alt formål som statsråden, så vidt jeg har forstått det, er enig i.

Mener ikke statsråden at det trengs sterkere lut hvis man skal styre de regionale helseforetakene?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:13:55]: Til det første spørsmålet, for å svare representanten Lønning ordentlig: Når vi bruker disse ti millionene som gjelder Idrettsforbundet, til fysisk aktivitet, vil det i brevet fra meg bli understreket at ikke minst tilbud overfor rusmisbruke-

re, altså økt aktivitet knyttet til folk som sliter med rusmiddelmisbruk, og økt aktivitet knyttet til folk med funksjonshemninger, er viktige premisser for pengene. Det må være helt klart. Så dette er ikke å ta fra disse gruppene, men å bruke pengene på disse gruppene på en annen måte.

Til spørsmål nr. 2: Jeg tror jeg vil svare kort og si at ja, men det trengs noe mer enn sterkere lut. Det trengs også en plan. Man kan ikke ukritisk bare bevilge eller omfordele disse pengene, man må ganske kritisk gjennomtenke hvordan man skal få effekt av dem. Så luten skal vi nok alltid bli enige om, men først trenger vi en plan for bruken av lut.

Laila Dāvøy (KrF) [12:15:07]: Det gjelder endringene i fysioterapiordningen. Kommunene overtar fra 1. januar 2009 deler av folketrygdrefusjonen, som gis for hver enkelt pasient. Selv om kommunenes driftstilskuddstakst kan økes, vil fysioterapeuter med små avtaler komme dårligere ut fordi de har hatt hovedvekten av sin inntekt fra folketrygden, som nå reduseres betraktelig for deres del. Fysioterapeuter med små driftsavtaler vil få sitt inntektsgrunnlag sterkt svekket. Resultatet vil være at mange drives over i helt privat drift, at pasientene må dekke alle kostnadene, kronikere kan falle utenfor, og kun de med god råd kan ta behandling hos disse. Kjøene er jeg redd vil vokse.

En rapport som er laget for å vurdere denne endringen, påpeker at konsekvensene for fysioterapeuter med små driftsavtaler og konsekvensene for pasientene ikke er utredet. Mitt spørsmål er hvordan Regjeringen kunne foreslå disse endringene uten å kjenne til konsekvensene for pasienter og fysioterapeuter. Dette starter altså opp fra 1. januar 2009.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:16:14]: Det jeg synes er viktig i denne saken, er å diskutere hva som er formålet med driftstilskuddene. Det at vi har hatt som utgangspunkt at 40 pst. av inntekten skal være basert på driftstilskudd, er jo nettopp fordi vi skal forsøke å bruke fysioterapeuter i større grad på sykehjemmene og i skolehelsetjenesten, altså delta i den mer samfunnsfaglige delen av kommunehelsetjenesten. Så ser vi at der har det sviktet fordi man har splittet opp disse driftstilskuddene i mindre og mindre enheter. Den eneste måten fysioterapeuter har kunnet kompensere på, er gjennom økt pasientbehandling og mindre deltakelse f.eks. i skolehelsetjenesten. Så jeg tror det er veldig viktig når vi nå tenker framtidens helse-tjeneste, at vi igjen sier veldig tydelig at fysioterapeutene har en viktig oppgave i å forhindre at folk får ryggproblemer f.eks. i skolehelsetjenesten, istedenfor å tillate mer og mer ensidig vekt på reparasjon – og ikke forebygging.

Gunvald Ludvigsen (V) [12:17:27]: Rusomsorg var jo eitt av dei seks satsingsområda som statsråden lista opp. Vi treng meir pengar, og vi treng sikkert meir personellressursar, men ikkje minst treng vi gode løysingsmodellar. Vi i Venstre trur at denne Stockholm-modellen som eg nemnde i mitt innlegg, er ein slik modell som kan bidra til ei løysing når det gjeld det kritiske tidspunktet etter

avrusing. Det er det Stockholm-modellen egentlig legg opp til. Sverige har gode erfaringar med ein slik modell, og talet på overdosedødsfall har gått ned.

Statsråden har jo, etter mitt og Venstre sitt syn, vore open for gode idear, så mitt spørsmål er: Kvifor stemde Regjeringa ned dette forslaget då vi behandla representantforslaget 9. juni i år?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:18:31]: Regjeringen stemmer ikke i Stortinget, så jeg tror man må spørre representanter fra regjeringspartiene om begrunnelsen for hvorfor de stemte som de gjorde.

La meg likevel si til representanten Ludvigsen at jeg tror det er veldig lurt å prøve å høste erfaringer fra ulike land. Det er forsøkt mange ting med blandet suksess også i verdenen utenfor oss. Vi har erfaringer fra Norge med ting som har gått bra, og ting som ikke har gått bra, og det er erfaringer fra andre europeiske land med ting som har gått bra, og ting som ikke har gått bra. Derfor tror jeg vi skal være lite «karåt», for å si det på trøndersk, i norsk ruspolitikk – altså det å slå oss på brystet og tro at vi virkelig har funnet alle svarene her i Norge. Det som skjer ute på gata her, viser at det ikke stemmer. Derfor er jeg veldig mottakelig for den type innspill som f.eks. modellen fra Sverige kan bidra med. Og akkurat dette tidspunktet mellom avrusing og videre behandling tror jeg også er veldig viktig.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:19:44]: Så vidt undertegnede husker, var faktisk det at fastleger med spesiell kompetanse og interesse innenfor rusfeltet skulle kunne skrive ut Subutex og Suboxone, opprinnelig et forslag fra tidligere stortingsrepresentant John I. Alvheim og daværende stortingsrepresentant Bjarne Håkon Hanssen – så historien er det viktig å ha med seg i visse sammenhenger. Jeg synes det er veldig positivt at statsråden har den tilnærmingen til ruspolitikken som han har. Det er veldig bra.

Et annet område som er foruroligende for samfunnet, er at vi nå får meldinger fra flere kommuner om forslag om å avhjemle sykehjemsplasser og gjøre dem om til bokollektiv og omsorgsboliger, slik at den enkelte selv blir ansvarlig både for mat, medisiner og støttetjenester. Vil statsråden her ta et initiativ overfor Husbanken slik at man følger retningslinjene klart, at hvis man får investeringstilskudd til å bygge sykehjemsplasser, må det tilbakebetales dersom man avhjemler?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:20:53]: Det viktigste er vel det som representanten Nesvik sier helt til slutt, nemlig at regelverket på området er klart. En kan ikke først få tilskudd til sykehjem og så, når man har fått det, bare omdefinere det og gå videre i verden som om ingenting har skjedd.

Det kan godt være at det forslaget som representanten Nesvik her antyder i sin replikk, er godt, at vi i dialog med Husbanken bør vurdere om vi skal presisere dette overfor kommunene på en slik måte at alle sammen er klar over hva som skjer dersom man går i den retningen. Det

skal jeg ta med meg og diskutere med kommunalministeren.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Gunn Olsen (A) [12:21:54]: Det er mange som i debatten har vært innom rusfeltet. Det synes jeg er med på å stadfeste at det er ett av de områdene som utfordrer det norske helsevesen og det norske samfunn mest. I et av verdens rikeste land med et av verdens beste helsevesen og en av verdens beste velferdsordninger har vi altså ikke lyktes i ruspolitikken. Jeg synes det er veldig tøft av statsråden som har gått langt i å innrømme det. Vi har blitt bedre på mange områder, og Regjeringen satser mer enn noen gang på rusfeltet – det kommer også til uttrykk i dette budsjettet. Likevel er utfordringene på rusfeltet store. Det vil kreve en formidabel innsats også i årene framover, og det er en styrke at hele helse- og omsorgskomiteen er enig om det.

Vi er alle urolige over at overdosedødsfallene i Norge ikke går ned. Vi er urolige over at så mange tusen mennesker er avhengig av heroin, at så mange daglig bruker kokain og amfetamin, røyker hasj, tygger khat og spiser piller. Vi er også urolige over at mennesker står i kø for å få hjelp.

I den offentlige debatten om rusavhengighet og rusmidler er det de ulovlige rusmidlene det er mest fokus på. Det er selvsagt ikke så underlig. Alkohol er et lovlig nytelsesmiddel, men også et rusmiddel man må ta på alvor. Det er alkohol som er det rusmidlet som skader mest og skader flest. Det er godt kjent blant oss at ifølge WHO er alkohol en av de hyppigste årsakene til sykdom og tidlig død – alt fra trafikkskader, vold i hjem og vold på gaten, for ikke å snakke om alle de psykiske påkjenninger hos barn og unge, som har mennesker som misbruker alkohol i sin nære familie.

De aller fleste som blir rusmiddelavhengige, begynner å ruse seg på alkohol. Det er kjent forskning at når tilgangen øker, øker forbruket av alkohol. Flere pol, flere restauranter, lengre skjenketid og mer penger blant folk gjør at vi drikker mer enn noen gang. Nye tall, som ble publisert i går, viser at vi drikker mer øl, vi drikker mer vin, vi drikker mer brennevin, og vi drikker mer rusbrus. Jeg tror ikke at vi kan slukke lyset og stenge kranen. Men noen iøynefallende utviklingstrekk bør vi kanskje tenke over. Bare ett lite eksempel: I mange byer er det ikke lenger skjenkesteder for 18-åringer. Er det fordi man tjener mer penger på sprit? Det kan iallfall ikke være et forebyggingsiltak, for resultatet er jo at ungdommene sitter hjemme og drikker til de blir rusa, og så skal de selvfølgelig ut på byen og treffe andre. Det er ikke sikkert det er så lurt. Det er ikke særlig forebyggende med tanke på verken skader, vold eller overstadig beruselse.

Det er mulig å forebygge og forhindre at så mange blir rusavhengige, men det må innsats til på flere kanter. Det har vært mye fokus på gravide og alkohol. Det tror jeg har hatt god virkning. Det blir stor effekt av den opplysningen, men vi trenger foreldrene, vi trenger jordmora, vi trenger spedbarnskontrollen, barnehagene, skoletjenesten og primærhelsetjenesten – og her må i hvert fall alle med.

Kommunen må ta et ansvar for skjenkepolitikken sin, for antall skjenkesteder, åpningstider og kontroller. Er det et sted det trengs samhandling som vil gi resultater, er det her.

Det er ikke for å gjøre det vanskelig for folk, men rett og slett i solidaritet med dem som ikke takler å ruse seg. Jeg tror det er en grense for hvor mye rusavhengighet et samfunn kan tåle. Mange barn og unge har det vanskelig. Det er utallige årsaker til det. Det resulterer uansett ofte i at mange ikke takler skolehverdagen sin, kanskje ikke hverdagen i det hele tatt. Kanskje får man heller ikke jobb. Det er ikke vanskelig å forstå at man flykter til noe – det kan være rus. Tiltak for å hindre drop-out i skolen og ungdomsgaranti vil være tiltak som har en forebyggende effekt. Jeg er glad for at Regjeringen tar grep.

Innenfor rusfeltet er vi ikke i den situasjonen at vi kan være skråsikre på noe. Det er så mange ubesvarte spørsmål, og få klare svar. Vi må snu alle steinene, ellers kommer vi ikke videre. Til og med debatten om heroin må vi ta.

Jeg er svært glad for at Regjeringen nå skal vurdere å opprette psykiske ambulanseteam i helseforetakene, slik komiteen har bedt om. Jeg håper at noe av det mest uverdige vi har vært vitne til i helsevesenet, snart skal være historie: at politibil og uniformerte politifolk henter psykisk syke pasienter. Det må skje i helt spesielle tilfeller.

Vigdis Giltun (FrP) [12:27:14]: Psykisk helse har fått stor oppmerksomhet den siste tiden – ikke først og fremst på grunn av at vi har hatt en tiårig opptrapping som viser veldig gode resultater, men kanskje først og fremst på grunn av at resultatene ikke er som forventet. Det er grunn til ettertanke når man etter ti år med øremerkede midler har sørget for å styrke en viktig sektor, og fremdeles ser at det er så store og alvorlige mangler, som har framkommet den siste tiden.

Riksrevisjonens undersøkelse i 2007 når det gjelder barn og unge, og en ny rapport når det gjelder forholdene rundt voksnes psykiske helse, viser store mangler og svakheter på alle tjenestoområder, også når det gjelder målindekatorene som er benyttet for å måle kvalitet og utvikling på tjenestene. Man visste tydeligvis ikke hvor man var da man startet opp. Man har ikke kommet til det målet man hadde satt seg, og det er nå stor usikkerhet om hvor veien går videre.

Det akuttpsykiatriske tilbudet oppfattes som lite tilfredsstillende mange steder, noe som får alvorlige konsekvenser spesielt for de mest syke. Vi ser også store forskjeller i tilbudet fra kommune til kommune, fra distrikt til distrikt og også fra lege til lege. Det er kanskje det aller mest alvorlige. Det er tilfeldig hvem det er som får behandling i spesialisthelsetjenesten, og det er ikke lenger pasientens helsetilstand som avgjør, men ofte det tilbudet som helseforetakene har å tilby.

Det har vært nedleggelse av institusjonsplasser i et langt større omfang enn det som var meningen med opptrappingsplanen. Mange av de aller dårligste med alvorlige sinnslidelser bor nå hjemme i kommunene. Det fører til at det må stilles enda større krav, både til de distriktspsy-

kiatriske sentrene og til kompetansen i kommunene. Det er ikke fulgt opp underveis, dette har ikke blitt som det skulle bli. I dag bor også mange psykisk syke i ordinære sykehjem. Det viser seg at de eldre er glemt i denne opptrappingsplanen. Situasjonen er ikke styrket for eldre psykisk syke i kommunene, og det er ikke faglig kompetente som tar hånd om dem som har alvorlige problemer.

Fremskrittspartiet vil også uttrykke sterk bekymring over at opptrappingsplanens måltall når det gjelder døgnbehandling for barn og unge, ble redusert fra 500 til 400 plasser. De 400 plassene er heller ikke oppfylt. Vi kjenner til mange unge som ikke får egnet tilbud når det gjelder døgnbehandling. Jeg vil i den forbindelse nevne de mange anoreksisyke, og Capio Anoreksi Senter, som er et behandlingssted som har mange ledige plasser. De har stort sett syv pasienter til behandling, og de kan ta imot 17. Dette er et behandlingssted med meget gode resultater og som hele komiteen mener bør være tilgjengelig for alle anorektikere som har behov for døgnbehandling. Men Regjeringen sørger for at det ikke skjer, ved å nekte klinikken å komme inn under fritt sykehusvalg. Her går altså ideologien foran hensynet til pasientene. Det ser vi også i mange andre sammenhenger, og det er trist. Det er noe pasientene ikke forstår. Det er noe pårørende ikke forstår, og det er noe heller ikke de fleste politikere forstår. Allikevel er det mange rød-grønne politikere som finner seg i det.

Fremskrittspartiet ser at det er store utfordringer som står igjen. Vi ser at de ikke vil bli møtt ved å legge pengene inn i rammefinansieringen i år. Vi velger derfor fortsatt å øremerke de midlene som har vært tilført gjennom denne perioden. Vi styrker også tilbudet til psykisk syke med totalt 200 mill. kr, hvorav 160 mill. kr skal gå til styrking av tiltak i kommunene.

Når det gjelder eldre, bør ikke de bli glemt. Det er en like stor utfordring i dag når det gjelder eldreomsorgen, som det var for tre, fire og fem år siden – eller kanskje man kan si at utfordringene har blitt enda større. Det er stor mangel på sykehjemsplasser, og det er veldig mange eldre som bor hjemme, som er altfor syke til å bo i egen bolig. Det er også veldig mange syke med spesielle sykdommer som ikke får den faglige oppfølgingen som de skal ha i et sykehjem. Det har vært mye snakk om å opprette spesielle avdelinger, men det skjer veldig lite. Det går altfor sent. Vi ser det når det gjelder demente. Man har visst i mange, mange år hvor stort behovet for spesielle avdelinger er, men det går altfor sent. Det samme gjelder bygging av sykehjemsplasser. Regjeringen har nå gitt et signal om at de skal styrke tilskuddet. Fremskrittspartiet mener 3 000 plasser er et minimum av det man kan sette i gang å bygge i år, og det har vi også lagt inn i vårt budsjett.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:32:26]: Akuttmedisinen blir stadig bedre, og heldigvis blir stadig flere liv reddet etter hjerteinfarkt, slag og ulykker. Men når blålysene er skrudd av, opplever mange å bli glemt. Allerede i 2005 forelå det en rapport fra SINTEF som viste omfattende svikt i tilbudet om habilitering og rehabilitering i kommuner og i helseforetak. Helsetilsynet slo i 2006 alarm om omfattende svikt i habiliteringstilbudet til barn. Dette betyr tapte mu-

ligheter for mange barn med nedsatt funksjonsevne og en krevende hverdag for deres familier. Så sent som under budsjett høringene i helse- og omsorgskomiteen i høst fikk vi dokumentert at tilbudet er svært mangelfullt. Undersøkelse i regi av Helsedirektoratet viser at 51 pst. av revmatikerne oppgir å ha behov for opptrening, mens bare 10 pst. får et slikt tilbud. Bare én av fem hjertepasienter får rehabilitering, selv om dette vil bety betydelig raskere bedring.

Mangelfulle tilbud om habilitering og rehabilitering betyr tapte muligheter for mange mennesker. 750 000 mennesker i arbeidsfør alder står utenfor arbeidsmarkedet. For mange av dem vil et bedre tilbud om habilitering og rehabilitering være veien tilbake til arbeidslivet. Ordningen «Raskere tilbake» er bra, men den hjelper ikke alle dem som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet. Også barn, unge og eldre trenger et bedre tilbud. For unge er det særskilte utfordringer med å sikre et tilbud som er godt tilpasset deres behov og livssituasjon. Høyre mener derfor at det må utarbeides en egen plan for å sikre et bedre rehabiliteringstilbud for ungdom.

For Høyre er det helt avgjørende at helsetjenesten gir mennesker en mulighet til å klare seg selv i hverdagen og til å delta aktivt i arbeids- og samfunnsnivå. En satsing på habilitering og rehabilitering er en investering i større frihet og bedre livskvalitet for mange mennesker. Samtidig er det god samfunnsøkonomi å redusere behovet for omsorgstjenester og trygdeytelser. Dette ble godt illustrert under budsjett høringen, der vi fikk presentert resultatene av et program for pasientopplæring for astmatikere i Finland. Resultatene var at antall sykehusdøgn ble redusert med 54 pst., og at sykefraværet sank med 80 pst.

I budsjettforslaget for 2007 tok Høyre initiativ til en merknad om at en satsing på habilitering og rehabilitering måtte bli det neste store satsingsområdet i helsesektoren. Vi fikk støtte fra samtlige partier. Problemet er bare at regjeringspartiene, som har historiske muligheter gjennom flertall i Stortinget og tidenes økonomiske handlingsrom, ikke har vært villige til å følge opp ord med handling. Tvert imot, regjeringspartiene stemte ned vårt forslag om en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering som ble behandlet i fjor.

Fra Høyres side har vi foreslått om lag 0,5 milliarder kr i budsjettforslagene de siste årene til å realisere denne opptrappingsplanen. I vårt alternative budsjett for 2009 setter vi av totalt 600 mill. kr til dette formålet. Vi mener dette må prioriteres, og øremerker derfor midler til rehabilitering innenfor rammen av bevilgningene til økt aktivitet. Vi mener det er helt nødvendig med klar politisk styring og øremerking av midler dersom vi skal lykkes med å gi rehabiliteringsfeltet et løft. Det nytter ikke bare med å vise til økte bevilgninger til helseforetakene og håpe at et forsømt område som rehabiliteringsfeltet skal vinne den interne kampen om budsjettkronene. Vi konstaterer at regjeringspartiene heller ikke denne gangen har støttet en slik prioritering. Tvert imot har det vært en reduksjon i antall rehabiliteringsdøgn i private opptreningsinstitusjoner i denne regjeringssperioden, ifølge departementets egne tall.

Så det er kanskje ikke så rart at parolene regjering-

partiene møtte på Løvebakken i dag, var: «...bla, bla ...» og «Nå tror vi mer på julenissen», for i dag demonstrerte 40 organisasjoner på Løvebakken mot Regjeringens brutte løfter på rehabiliteringsområdet. Organisasjonene representerer store pasientgrupper blant hjerte- og lungesyke, kreftrammede, trafikkskadde, mennesker med nedsatt funksjonsevne og psykisk syke. Fagfolk og frivillige organisasjoner står også bak aksjonen. Da Høyre konfronterte statsråden med de brutte løftene på rehabiliteringsområdet i spørretimen 26. november, mente han at det var feil å hevde at dette feltet ikke var prioritert. Vel, pasienter og fagfolk er av en helt annen oppfatning. I budsjett høringene i komiteen har den entydige tilbakemeldingen vært at pasienter er i en fortvilet situasjon på grunn av manglende opptreningstilbud. Statsråd Hanssen har bedt om råd og innspill via sin nettblogg. Det er vel neppe noe råd som er mer entydig enn rådet om at Regjeringen må innfri sitt løfte om rehabilitering til alle som trenger det. Det er fint med en statsråd som lytter, men det hadde vært enda bedre med en statsråd og en regjering som gjorde noe for å følge opp.

Det er imidlertid gledelig å se at de borgerlige opposisjonspartiene står sammen om å kreve øremerkede midler til habilitering og rehabilitering.

Sonja Mandt-Barthol森 (A) [12:37:51]: Forebygging er billigere enn reparasjon. Problemet er at virkningen av tiltak som vi gjør på forebyggingsfeltet, vanskelig lar seg dokumentere på kort sikt, og er derfor lett å nedprioritere.

Arbeiderpartiet er opptatt av forebygging, noe som flere små og store poster i budsjettet viser. Jeg vil ta fram et felt som er bredt og sammensatt når det gjelder forebygging, nemlig helsesøstertjenesten og skolehelsetjenesten. De er viktige på mange arenaer, og jeg vil komme inn på noen av dem.

Det er helsesøster som skal vaksinere ungdom med HPV-vaksinen, som nå innføres fra skoleåret 2009, noe som vi er veldig fornøyd med. Kunnskapsgrunnlaget og tilrådingene som har konkludert med at vaksinasjon mot HPV-viruset er en effektiv forebyggingsstrategi mot livmorhalskreft, er tatt til følge av den rød-grønne regjeringen. Vi følger dermed en rekke land som allerede har startet, eller som ligger i startgropen. HPV-vaksinen må også ses på som et ledd i tiltak som vi har satt inn mot sosiale ulikheter innenfor helse, da screening ikke alltid er like treffsikkert, og ikke alle deltar. Her får alle et tilbud og samme mulighet for å forebygge en alvorlig sykdom.

Skolehelsetjenesten, som det er tverrpolitisk enighet om i komiteen at det må satses mer på, og som mange steder ikke har gode nok ressurser, har et stort og omfattende nedslagsfelt. De treffer barn, ungdom og pårørende i livets ulike situasjoner. Derfor har vi ønsket å styrke det tilbudet. I budsjettet for 2008 prioriterte vi noen skoler spesielt, som fikk ekstra midler, f.eks. i Bodø, Drammen og Halden. I budsjettet for 2009 øker vi innsatsen ytterligere mot skoler der utfordringene er store, og som trenger ekstra tiltak, med 3,5 mill. kr. Det betyr at enda flere ungdommer får enda bedre tilbud.

God, oppdatert kompetanse for den enkelte helsesøster er nødvendig. Jobben med informasjon og rådgivning til ungdom når det gjelder seksualitet, seksuell helse, grenser og graviditet, er det viktig å kunne mye om. Her trengs kontinuerlig påfyll og kunnskap og nye metoder for å nå flere.

Jeg vil i den forbindelse vise til den jobben som Sex og Samfunn, mer kjent som KSO, her i Oslo gjør, når det gjelder å tilby nettopp dette til helsesøstertjenesten over hele landet. De har hospitering av rundt 500 helsesøstre pr. år, og de utgir en metodebok som kan brukes i skolen. At vi nå styrker denne tjenesten og bevilger 2,5 mill. kr for 2009, vil bidra til at dette arbeidet kan gjøres, og gjøres, enda bedre.

Det er også viktig å fokusere på ungdommens psykiske helse i denne sammenhengen. Det å kunne tilby psykologer ved ungdomshelsestasjonene, som er åpne og tilgjengelige på kveldstid, er god forebygging og et godt lavterskeltilbud som vi trenger flere av. Jeg kan f.eks. vise til et godt eksempel i Skien, hvor man har gode erfaringer med dette.

Jeg har også lyst til å ta fram satsingen som gjøres på helsestasjonene i Groruddalen. De fikk 3 mill. kr i 2007 for å drive tre prosjekter, med en videreføring i 2008 og i 2009. Her gis tiltak rettet mot barn, unge og foreldre, og det dreier seg både om kosthold, sykdommer, fysisk aktivitet og mye, mye mer.

Andre steder driver helsestasjonene forebyggende rusarbeid, som i samspillprosjektet VÅRS i Larvik, der foreldre til barn fra to til seks år rekrutteres fra helsestasjonen. Den samme kommunen leverer også ut brosjyrer ved første hjemmebesøk etter fødselen om alkohol og om alkoholbruk og barn, som føyer seg inn i det forebyggende rusarbeidet, for å vise foreldrene hvilket ansvar de har når de er blitt rollemodeller og omsorgspersoner.

Helsestasjonene, helsesøstrene og skolehelsetjenesten gjør mye, mye mer enn det jeg har fått tid til å ta fram her. Jeg har i mitt innlegg pekt på mangfoldet, bredden og behovet for en sterk skolehelsetjeneste. Er det noen som kan treffe ungdom der de er, og ta fatt i problemer og utfordringer, er det nettopp dem. Det er et lavterskeltilbud som jeg tror det er tverrpolitisk enighet om at må utvikles enda mer.

Jeg er glad for at vi styrker denne sektoren sakte og målrettet, både ved tilgang til mer penger gjennom økte kommuneoverføringer, ved øremerkede midler til spesielle tiltak, som jeg har nevnt her, og ved at de får mulighet til å tilegne seg enda mer kunnskap, f.eks. gjennom KSO.

Jorodd Asphjell (A) [12:42:38]: Jeg vil ta utgangspunkt i et hverdagsseksempel.

Jeg er glad for at komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, er opptatt av at det etableres gode tilbud også for fysisk aktivitet innenfor rusomsorgen. I 2006 ble fotballaget FC Hveita United, et lavterskeltilbud i regi av Frelsesarmeens rusomsorg, startet. Formålet var å aktivisere rusmiddelavhengige som ikke har noe fritidstilbud. Her kan rusmiddelavhengige møtes to ganger i uken

til trening og fysisk aktivitet på en sosial og rusfri arena. Fotballaget spiller i dag i bedriftsserien, og tilbudet fører til stor motivasjon for å ruse seg mindre og ikke minst for å prestere bedre. Tilbudet gis i dag gjennom et samarbeid mellom Frelsesarmeen, Trondheim kommune og Rosenborg Ballklubb.

Hveita United-spillere er ikke som andre fotballspillere. De sliter med en rusavhengighet, og i den anledning møter de mange utfordringer i hverdagen som er mer eller mindre vanskelig håndterbare. Noen av spillerne har vært rusfrie i en periode og jobber med å komme seg ut av et rusmiljø, mens andre er i aktiv rus og strever med andre problemer som bopel og andre dag til dag-utfordringer.

I en hverdag der det ikke alltid føles som om hjelpeapparatet er der for å hjelpe, har spillerne søkt til trenere og frivillige i Hveita United for råd og hjelp. Hveita United har fra starten hatt en 20 pst. stilling, dekt av Frelsesarmeen. Resten av tiden har vært dekt av frivillig innsats. Bjørn Hansen, tidligere landslagstrener, trener av Rosenborg osv., er sammen med flere deres trener. Bjørn Hansen fikk på lørdag hedersprisen under Trøndersk Idrettsgalla bl.a. for sitt sosiale arbeid og engasjement.

Å komme i et miljø hvor man er likeverdig, er nytt for mange. Her møter spillerne likeverdige som forstår hva de går igjennom hvis de har en dårlig dag. Her er de alltid velkommen – uansett. I Hveita står ingen alene. Mange av spillerne har aldri opplevd å være en del av et lag. De har ikke opplevd å ha mange venner utenfor rusen. I Hveita møter de folk som ikke dømmer dem for hva de har gjort. Her kan man være seg selv, og man lærer de prosesser en gruppetilhørighet medfører.

Det er alltid kjente ansikter som er glad for å se en, og for å ha en å dele opplevelser og inntrykk med. Samtidig representerer Hveita noe en alltid kan se fram til. Mange av spillerne har mye tid; det er i realiteten det eneste de har for mye av. De ønsker å fylle fritiden med noe positivt og noe meningsfylt, slik alle andre mennesker også ønsker å gjøre.

De aller fleste spillerne har slitt med rusavhengighet siden ung alder. Det har gått hardt ut over fysikken til mange. Kroppen er sliten av all rusingen, og i tillegg har fysisk trening vært på det absolutte minimum i mange, mange år. Hveita United har snudd dette. Nå opplever mange at de får brukt kroppen sin til noe positivt. Som en av spillerne uttrykte det:

«Jeg opplever nå at pumpa banker som en gal fordi jeg har sprunget etter den ballen i en time. Jeg er sliten fordi jeg trener! Ikke for alt annet jævelskap. Og jeg som aldri har trent en dag i mitt liv.»

De opplever å bli i bedre form, noe som er med på å gi en bedre selvfølelse. Flere opplever at de har misbrukt kroppen så mye at det er utrolig godt å kjenne at man bruker den til noe positivt.

Hveita er også med på å stimulere til psykisk utvikling. Som sagt ble mange involvert i rusmiljøet fra de var unge. De har ramlet utenfor skole og andre samfunnsinstitusjoner. I disse miljøene har fokuseringen vært på dop. På Hveita prater de med andre mennesker om alt annet enn rus. Gjennom ulike dugnadsjobber, turer, arrangementer

o.l. er laget ofte i en sosial kontekst. Dette er verdifulle erfaringer for personer som jobber med å bli integrert i samfunnet på nytt.

Gjennom et liv som rusmiddelmissbruker har de fleste utviklet et mer eller mindre dårlig selvilde. De opplever at samfunnet på mange måter ser på dem som annenrangs mennesker og en samfunnsmessig byrde. De må hele tiden be om hjelp til bosituasjon og dagligliv, og de har opplevd å kjempe mot det hjelpeapparatet som i utgangspunktet er der for å hjelpe dem.

Gjennom Hveita United opplever mange for første gang å bli tatt på alvor og bli verdsatt for den man er. Her møter man folk som er glad for å se en, og har man vært borte fra trening en stund på grunn av rus osv., er folk glad for å se at en er tilbake, og ikke skuffet for den tiden en har vært borte. Til og med hjelpeapparatet blir regnet som en del av laget. Under drakta er alle like.

Nå snakkes det om også å starte et jentelag for rusmiddelmissbrukere. Jeg er glad for at flertallet i komiteen ser verdien i dette tilbudet, og at en vil be Helsedirektoratet prioritere søknad om støtte til lavterskeltilbudet FC Hveita United spesielt.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:47:54]: Det er nå fjerde året Stortinget skal vedta et helsebudsjett fra de rød-grønne. Jeg må da spørre: Hvilke helseområder er det de rød-grønne har klart å løse med snart fire år i posisjon? Lite eller ingenting har skjedd som har forbedret situasjonen for dem som sårt trenger et godt helsetilbud.

Slik jeg ser det, har vi de samme problemene innen eldreomsorgen og helsevesenet i dag som vi hadde i 2005. Man hører om historiske satsinger og at man aldri har brukt mer penger på helse. Men lite er blitt bedre. Tvert imot er mye faktisk blitt verre, med over 250 000 i kø, med over 35 000 flere i helsekø i inneværende periode, med nærmere 4 000 stoffmisbrukere i kø for avvenning, med økte egenandeler for kronikere og allergikere, med korridorpasienter – fortsatt et navlebeskuende syn når det gjelder å bruke kompetanse og teknologi i andre land, og en ikke tilstedeværende politikk innen habilitering og rehabilitering, for øvrig et område som flertallet i komiteen mener bør være et klart definert satsingsområde.

Ingen av de store utfordringene er løst. Det sies at det må bli mørkt før det blir svart, og alt er ikke riktig svart ennå, men man kan lure på hvor sammenhengen i den rød-grønne politikken er.

Fremskrittspartiet er veldig fornøyd med satsingen på mer fysisk aktivitet. Dette er god, forebyggende politikk, men samtidig blir det underlig når Regjeringen ikke ønsker å satse på en oppfølging av diabetesplanen med midler. Ergo vil man forebygge inaktivitet, fedme- og diabetesproblemer, men man ønsker ikke å behandle dem som allerede har fått et helseproblem. Forstå det den som vil! Jeg vil her vise til Fremskrittspartiets alternative budsjett, hvor vi setter av 35 mill. kr til diabetes og kols – til forskning, behandling og identifisering.

Et annet område der vi ligger etter, er tannhelsetjenesten – både når det gjelder tempo på utdanningen av tannlegespesialister, hvor Fremskrittspartiet i sitt alternative bud-

sjett bevilger 30 mill. kr, slik at tannleger kan utdanne seg til tannlegespesialister med støtte i utdanningstiden, og når det gjelder det generelle syn på sykdommer i munnhulen. Det er urimelig at tannbehandling er atskilt fra annen medisinsk behandling, og at sykdommer i munnhulen ikke skal likestilles med andre sykdommer.

Videre ønsker Fremskrittspartiet å bevilge 10 mill. kr til opprettelse av et grunnforskningscenter for ADHD. Vi ønsker å styrke stamcelleforskningen ved Radiumhospitalet med 10 mill. kr, og vi ønsker å styrke den medisinske forskningen betraktelig, med 70 mill. kr utover Regjeringens forslag, hvor prioriterte områder er kreftforskning, ME-forskning og demensforskning. Videre ønsker Fremskrittspartiet å styrke pandemiberedskapen gjennom en opptrappingsplan, med 10 mill. kr utover Regjeringens forslag.

Fremskrittspartiet er skuffet over at behandlingsreiser til utlandet får en reell nedgang for 2009, og styrker dette med 15 mill. kr i sitt alternative budsjett.

Det er bra at komiteen klarte å komme til enighet i merknadene om en styrking av behandlingstilbudet til våre krigsveteraner. Norge har i dag over 100 000 veteraner, og det er en relativt stor fare for å utvikle psykiske senskader. Dette fordrer en særlig oppfølging av soldatene spesielt og pårørende generelt. Forsvaret følger opp veteranene i ett år etter tjeneste. Deretter overtar det sivile Norge. Samfunnet har et større restansarbeid å gjøre, og da må det bygges opp kompetanse både i primærhelsetjenesten, i spesialisthelsetjenesten og innenfor arbeids- og sosialtjenesten for oppfølging og rehabilitering.

Det er også en samlet komité som mener at det er behov for mer traumeforskning og forskning på trykkløsgeskader, Traumatic Brain Injury. Fremskrittspartiet har i sitt alternative budsjett satt av 4 mill. kr utover Regjeringens forslag for å følge opp psykisk sykdom og rehabilitering av krigsveteraner og pårørende.

Dag Ole Teigen (A) [12:53:03]: Som saksordfører for kapitlet om forskning vil jeg begynne med å nevne to områder som komiteen har omtalt, og der jeg er særlig opptatt av at vi trenger mer forskning.

Det ene er fattigdomsrelaterte sykdommer, som står sentralt i det globale sykdomsbildet. Blant de viktigste dødsårsakene i utviklingsland er aids, barnesykdommer, malaria og tuberkulose – sykdommer som tar langt færre liv i industrilandene. Internasjonalt blir det brukt altfor få ressurser på å forske på områder der framgang og utvikling vil ha uvurderlig effekt globalt, men mindre effekt i de rike landene. Jeg er glad for at komiteens flertall skriver at målet om å styrke forskningssatsingen rettet mot det globale sykdomsbildet, må være et viktig mål i Regjeringens innsats for helseforskning.

Det andre er kreftforskning og særlig forskning på store krefttyper som prostata, lunge og tykktarm. Kreft er den nest største dødsårsaken i Norge etter hjerte- og karlidelser. På noen områder har det vært mange tiår uten store framskritt. Kreftforskning er også noe som komiteen har omtalt, og jeg håper statsråden tar med seg at det er et tema som komiteen er opptatt av.

Så litt om sykehusøkonomi. Jeg tror det har lettet sykehusdriften at Regjeringen i denne perioden har ryddet opp i strukturelle utfordringer som har med finansiering å gjøre. Midler til fornyelse av sykehusbygg og -utstyr er allerede økt. Nå dekkes store pensjonskostnader, og det bevilges midler for å lette omstillinger i sykehusene. Det aller viktigste er kanskje at økt pasientbehandling blir finansiert både i budsjettet for i år og i budsjettet for neste år. Det betyr at flere kan få behandling, og jeg er veldig glad for at Regjeringen har fått dette til. Som vestlending er jeg også veldig glad for at Magnussen-utvalgets innstilling følges opp, og at vi får rettferdig fordeling av midlene mellom helseregionene.

Jeg tror sykehusreformen var avgjørende for at vi nå får en rettferdig fordeling. Før var det jo hver enkelt fylkeskommune som avgjorde budsjettene endelig, og da ble det i tidens fylde skapt forskjeller mellom regionene. Da sykehusene ble statlige, ble det behov for en gjennomgang av det. Basert på Hagen-utvalgets innstilling ble det under forrige regjering vedtatt en oppretting av skjevdeling i 2003. Men her skulle man for det første rette opp bare halvparten av den skjevdelingen Hagen-utvalget hadde regnet seg fram til, og deretter skulle det innføres et eget Helse Nord-tillegg – fornuftig nok i seg selv – men det skulle finansieres av de underfinansierte regionene Helse Vest og Helse Midt-Norge. I ettertid må det framstå som urimelig. Forrige regjering foreslo en opprettingsperiode på fem år, fra 2005 til 2009. Hadde ikke dette senere blitt framskyndet, ville vi altså fortsatt ikke vært ferdig med den runden.

Heldigvis er vi kommet lenger. Stortingets vedtak fra 2003 ble ferdig fulgt opp to år før tiden, og Magnussen-utvalget ble satt ned. I stedet for at 2009 blir det siste året med oppretting etter Hagen-utvalget, blir 2009 det første året med oppretting etter Magnussen-utvalget, og allerede i 2010 blir denne skjevdelingen historie.

Til slutt vil jeg, som forrige taler, trekke fram ett spesielt område der komiteen har gjort noe felles og tverrpolitisk, nemlig i forhold til krigsveteraners skader og psykiske belastningsskader, et tema bl.a. SIOPS, foreningen for skadde i internasjonale operasjoner, og avisen Bergens Tidende har satt fokus på den siste tiden.

I dag deltar norske soldater i Afghanistan. Komiteen skriver at deltakelse i internasjonale operasjoner i dag er en sentral og integrert del av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik, at soldater som deltar i slike operasjoner, ofte lever i en stressituasjon over lengre tid, og at oppholdets lengde, trusselnivå og intensitet øker risikoen for psykiske belastningsskader.

Nå er det viktig at det blir bygd opp mer kompetanse på bl.a. denne typen skader i helsevesenet, og at krigsveteranene møter et tilbud som er tilgjengelig og koordinert.

Tore Hagebakken (A) [12:57:58]: Så mye som hver tredje krone over kommunale budsjetter brukes til pleie-, omsorgs- og helsetjenester. Sektoren sysselsetter totalt over 160 000 ansatte. Pårørende og pasienter er avhengige av gode tjenester.

Kommunenes helse- og omsorgstilbud berører manges liv hver eneste dag. Omsorg i kommunene er ikke bare eldreomsorg. I noen kommuner er de øvrige omsorgsoppgavene i omfang på omtrent samme nivå som eldreomsorgen, noen steder faktisk også større. Stadig flere under 67 år har behov for tjenester fra kommunen, i noen tilfeller svært kostnadskrevenne tjenester for å sikre den nødvendige hjelp og oppfølging døgnet rundt. For at kommunene skal være i stand til å gi et godt tilbud, er det viktig at staten stiller opp med gode rammebetingelser og ordninger, som også er noenlunde rettferdig kommunene imellom i forhold til de ulike utfordringer hver enkelt kommune står overfor.

Forutsigbarhet i betingelsene er også viktig for å kunne planlegge gode helhetlige tilbud til den enkelte bruker. Nettopp dette har den rød-grønne regjeringa sørget for gjennom å styrke toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester betydelig i siste års budsjett. I løpet av inneværende år og neste år økes bevilgningene til denne ordningen med om lag 1,3 milliarder kr – det er mye på to år. Alle partier slutter opp om dette nå, men jeg kan ikke la være å minne om at forrige regjering gjorde betingelsene dårligere for kommunene, da behovet for slike tjenester økte. Jeg vet at noen ikke liker å høre det, men det er greit å være med på økte bevilgninger når man kan ta et del i våre velferdskroner, når det ikke ble noe av skatteletten.

Bedre samhandling mellom sjukehusene og kommunene er viktige tiltak for å sikre et bedre tilbud til pasientene og få mer ut av hver helsekrone. Derfor er det bra at helseministeren har sterkt fokus på slik samhandling. Ulike studier viser at 400 000 liggedøgn i norske sjukehus kunne ha blitt spart i fjor. Mange av de pasientene dette handler om, kunne ha fått et minst like godt tilbud i kommunehelsetjenesten, og da ikke bare når det gjelder pleie- og omsorgstjenester. Også tjenester som rusbehandling, psykiatri og rehabilitering bør i større grad gis der folk bor, med nærhet til brukerne og deres pårørende. For de fleste er det viktig å være nær sine nærmeste når man er sjuk eller omsorgstrengende. Dette oppnås ved å styrke tilbudet ute i kommunene. Som en bonus for samfunnet viser beregninger at prisen pr. liggedøgn er lavere i kommunehelsetjenesten enn ved sjukehusene. Når den enkelte pasient får et bedre tilbud og samfunnet en lavere kostnad, må det være liten tvil om hva man skal gjøre mer av – nettopp en sterkere samhandling mellom sjukehusene og kommunene, eller første- og andrelinjetjenesten, som det heter på fagspråket.

Det er åpenbart at nye oppgaver for kommunene må følges opp med ekstra midler til kommunene, særlig når kommunehelsetjenesten skal gjøre mer av det sjukehusene gjør i dag, noe som bl.a. må innebære at legedekningen ved sjukehjemmene økes betydelig.

Kommunene har prioritert styrking av pleie- og omsorgssektoren de siste åra. Det er grunn til å gi honnør for at de bygger nye sjukehjemsplasser og sørger for omsorgsboliger med bemanning, og for at de ansetter flere folk for å styrke tjenestene. Det gjøres en formidabel innsats som kommunene fortjener ros for. Derfor skal vi også ta på alvor de bekymringsmeldinger vi nå får, om lavere inn-

sats og mindre ambisiøs satsing neste år, bl.a. som følge av finanskrisen. Regjeringa har varslet at den vil komme med en finanspolitisk tiltakspakke tidlig neste år. Jeg er sikker på at mange ordførere, lokalpolitikere og ansatte står klare til å bruke ekstra penger til beste for sine innbyggere når kommunesektoren får sin del av tiltakspakken. Det er store behov, både på investerings siden og på drifts siden. Både bygningsarbeidere og helsepersonell trengs i så måte.

I statsbudsjettet for 2009 foreslås det at de øremerkede midlene til drift av kommunenes psykiske helsearbeid innlemmes i de frie inntektene. For de aller fleste kommuner har dette ingen fordelingsmessige konsekvenser, men noen av landets største byer har særskilte utfordringer og har derfor mottatt et storbytilskudd. En enstemmig kommunal- og forvaltningskomité går inn for at storbyene skal få beholde dette tilskuddet. Dette har betydning sjøl i store budsjetter i store kommuner. Dette kommer vi tilbake til i morgen ved behandlingen av Kommunaldepartementets budsjett.

Hvem bryr seg om hvilket forvaltningsnivå det er som yter tjenesten, gir hjelpen og behandlingen? Det viktigste for oss alle når vi trenger det, er at vi opplever trygghet, varme og gode tjenester.

Pengene påvirker samhandlingen. Derfor må de økonomiske ordningene være smarte og stimulere til de beste løsningene. Her kan vi bli bedre, og vi skal bli bedre om kort tid. Vi skal få mer sving på samhandlingen og slik også færre svingdørspasienter.

Eirin Faldet hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Inge Lønning (H) [13:03:04]: Jeg lyttet med interesse til representanten Gunn Olsens innlegg, og synes det var en meget betimelig påminnelse om at norsk alkoholdebatt i altfor liten utstrekning har vært en helsepolitisk debatt og i altfor stor utstrekning har dreid seg om andre ting enn helsepolitikk. Jeg tror ikke utfordringen på dette området primært er å finne opp nye regler. Vi har regler mer enn nok, hvis de bare blir etterlevd. Men det er pr. i dag altfor mange mindreårige som får anledning til å ruse seg, i strid med de gjeldende lovbestemmelser. Det er altfor mange åpenbart overstadig berusede mennesker som fremdeles blir skjenket, til tross for at loven forbyr dette. Hvis vi kunne klare å finne ordninger som gjør at det skapes respekt for de gjeldende lovbestemmelser, ville vi ha vunnet mye. Det er også grunn til å minne om at en overveldende stor andel av de episoder med blind vold som ryster oss gjennom mediene, er relatert til misbruk av alkohol eller andre former for rusmidler.

La meg også ta en liten visitt innom ruspolitikken i sin store alminnelighet. Det er etter mitt skjønn et paradoks at vi har fått en debatt om hvorvidt vi skal ha en debatt om ruspolitikken. Det er alltid et uttrykk for begrepsforvirring. Jeg skulle nok ønske meg at statsråden når han ten-

ker høyt – det må det være tillatt for statsråder å gjøre – gjorde det på et litt bredere grunnlag enn én samtale med én person med erfaring fra rusmisbruk. Om det er noe område hvor det kunne være anbefalelsesverdig å satse på en nasjonal konsensuskonferanse med alle de fagmiljøer vi har i Norge som driver med forskning på dette området, må det være her. Da kunne vi kanskje få en debatt med jordledning, og det kan aldri skade.

Til sist en liten merknad til min lille replikkveksling med statsråden tidligere i dagens debatt. Jeg etterlyste en profilering i budsjettet av de tankene som statsråden nå reiser land og strand rundt og forkynder, nemlig at det trengs en kraftig forskyvning av tyngdepunktet i norsk helsepolitikk. Høyre har tatt konsekvensen av dette ved at vi har øremerket 400 mill. kr av den generelle økning til det som har å gjøre med oppsøkende behandling der folk bor. Statsrådets budsjettforslag minner jo til forveksling om den klassikeren som norsk tv nå har gjort enda mer kjent i juletiden enn selve juleevangeliet, nemlig «Hertuginnen og hovmesteren» – «Same procedure as last year, miss Sophie?» – «Same procedure as every year, James». Hvorfor tar ikke statsråden konsekvensen av sin egen innsikt? Hvorfor skal han vente helt til han får eksperthjelp til å vite det vi alle sammen vet – for lenge siden?

Laila Dávøy (KrF) [13:06:37]: Litt tilbake til dette med fysioterapi: Jeg forstår veldig godt intensjonene med forslaget og er enig med helseministeren i at det er utrolig viktig å få flere fysioterapeuter i kommunene innen sykehjem som tar seg av rehabilitering osv. Denne omleggingen begynte nok i fjor med den nye avtalen om minimum 40 pst. til de nye fysioterapeutene. Det er for så vidt greit, selv om det også kan bli lite for noen. Men det er altfor mange som bare har 20 pst. I strukturendringen er det ikke lagt opp til at kommunene blir pålagt en økning for dem som nå kanskje må fortsette med 20 pst. Det er disse jeg er spesielt opptatt av. Hvis de faller ut, blir det lengre køer, og kronikerne rammes. Hvis det går an å være litt kreativ og tillate meg å komme med et forslag, kunne jeg ha tenkt meg – hvis det var mulig – at man kunne avvendet endringene i de kommunene som hadde 20 pst.-avtaler. I vår IKT-verden burde det være mulig. Eller kanskje et annet forslag kan være – om helseministeren i det hele tatt vil tenke på det – at man rett og slett gav en frist for kommuner til å øke og si at man skal ikke ha 20 pst.-avtaler lenger, enten de gjør det alene eller interkommunalt. Jeg synes det kunne vært en god idé. Hvis det er mulig for helseministeren å kommentere det, hadde det vært fint. Ellers går det an å komme tilbake til det senere.

Når det gjelder skolehelsetjenesten, er jeg veldig glad for det Sonja Mandt-Bartholsen sier, at det er en utrolig viktig sektor, og jeg er veldig enig i alt representanten uttalte. Den forrige helseministeren sa at hun var villig til å se på en type standardtilbud ved skolehelsetjenesten, fordi det mange steder er få, spesielt i ungdomsskoler og videregående skoler, som får tilbud. Spesielt er dette viktig i ungdomsskolene. Det jeg kunne tenkt meg at vi hadde sett på, var at man hadde en fast åpningstid, slik at i alle kommuner visste ungdommene at onsdag kl. 8–10, eller kanskje

tre dager i uken i store kommuner, var det en åpningstid hvor alle kunne gå til helsesøster. Dette lovte hun å se på, men vi har ikke fått noen tilbakemelding på om det lar seg gjøre.

Så er det en annen sak, nemlig dette med krisepakken som kommer fra Regjeringen. Den er jo veldig viktig, og noe som mange ser fram til i kommunene. Jeg håper at helseministeren tar en vurdering av en del investeringsprosjekter, jeg tenker f.eks. på Helse Vest, der man har en barneklipp som omtrent er utgått på dato. Der er det helt ferdige planer, men problemer med gjennomføringen. Jeg tror det er kjempeviktig, og vi kommer gjerne med innspill til mange flere tiltak, som faktisk ligger klare.

Sonja Mandt-Bartholén (A) [13:10:08]: Få ting er verre enn når små barn dør. Det er en personlig tragedie for alle som rammes. Det er derfor viktig å finne balansen mellom det at samfunnet foretar seg de nødvendige undersøkelser for å finne ut hva som er skjedd, og det å håndtere mennesker i sorg med respekt for situasjonen.

En samlet helse- og omsorgskomite har fulgt grundig med på forslaget om å innføre en dødsstedsundersøkelse ved plutselig og uventet barnedød. Vi er glad for at det nå endelig har kommet på plass en slik undersøkelse med bakgrunn i det grundige arbeidet som Rognum-utvalget la ned ved barnedødsprosjektet. Dette var et viktig og vellykket prosjekt for å få mer kunnskap om hvordan disse dødsfallene bør håndteres av myndigheter og faginstanser.

Det å se stedet hvor barnet døde, er en av forutsetningene for å kunne bruke diagnosen «Sudden Infant Death», eller krybbedød. I de tilfeller der det er tvil om at det er snakk om krybbedød, eller hvorvidt barnet har dødd som følge av omsorgssvikt eller drap, må stedet undersøkes for å kunne fastslå årsaken.

Undersøkelsene må foretas av en spsialtrent gruppe som har ulik, men viktig kompetanse, i en såkalt sakyndig-modell. Det skal være rettsmedisiner med, og det er viktig at den personen er den samme som har obduisert barnet. I gruppen trengs både personer med spesiell kompetanse om barns anatomi og med generell etterforskningskompetanse, selv om ikke det betyr at de bør være ansatt i politiet. Det er derfor positivt at Regjeringen nå innfører en plikt for spesialisthelsetjenesten til å tilby foreldre og foresatte dødsstedsundersøkelse ved alle tilfeller av plutselig, uventet spedbarns- og barnedød med disse forutsetningene på plass.

En samlet komité har også bedt Regjeringen vurdere de grunnlovsmessige sidene ved at undersøkelsene blir en obligatorisk ordning som man ikke kan takke nei til. Uansett skal det være slik at et eventuelt avslag fra foreldrene om å ta imot tilbudet journalføres. Journalen følger barnet, og avslaget skal framgå tydelig i informasjonen til foreldrene.

Obduksjon av et barn som har dødd, må utføres så raskt som mulig. Dersom det er mistanke om noe kriminelt, skal det meldes raskt til politiet, slik at de setter i gang ordinær etterforskning. Ved en slik mistanke – uansett når mistanken oppstår – vil ikke tilbud om dødsstedsgranskning bli gitt. Da vil de ordinære etterforskningsrutiner i regi

av påtalemyndighetene komme i gang. Det skal være en lav terskel for hva helsepersonell eller politi regner som mistenkelig når små barn dør.

Komiteen har bedt Helse- og omsorgsdepartementet gjennom oppdragsdokumentet be helseforetakene følge grundigere opp meldeplikten til helsepersonell ved mulig mistanke om at barn er utsatt for straffbare handlinger. På samme måte vil vi be om at Justisdepartementet sørger for at politiet i større grad får i oppdrag å prioritere etterforskningen av disse sakene.

Freddy de Ruiter (A) [13:13:06]: Jeg er glad for at flertallet i helsekomiteen på initiativ fra Arbeiderpartiet løfter fram det flotte arbeidet som prosjektet «Sammen» gjør elleve steder i Norge. Vi snakker om omfattende aktivitet i Haugesund, Sauda, Karmøy, Stord, Flekkefjord, Kvinesdal, Kristiansand, Grimstad, Porsgrunn og Sandefjord og noe aktivitet i Larvik. Prosjektet administreres av IOGT Norge, og har på de ulike virksomhetsstedene omfattende samarbeid med kommuner, frivillige organisasjoner og næringsliv.

Målsettingen med prosjektet er å gi rusmiddelavhengige et bedre liv. Prosjektet inneholder en bredde av tiltak for noen av de i vårt samfunn som sliter mest. Stikkord i den forbindelse er et lavterskel helsetilbud for tunge rusmisbrukere, matutlevering og rehabilitering.

Prosjektet «Sammen» er et ypperlig eksempel på hvordan frivillig sektor, det offentlige og næringslivet sammen tar et samfunnsansvar. Ikke minst er dette et nonprofitprosjekt. Problemet er imidlertid at det i forhold til aktiviteten og potensialet i prosjektet har vært underfinansiert. Her får en mye igjen for pengene, lite går til administrasjon, og mange mennesker hjelpes. Derfor hadde det vært ønskelig med et noe større statlig bidrag i årene som kommer.

Da er det spesielt gledelig at flertallet i komiteen på initiativ fra Arbeiderpartiets medlemmer er tydelig i sin budsjettmerkna for neste år:

«... ber om at søknad til Helsedirektoratet om støtte til «Sammen»-prosjektet prioriteres spesielt.»

Jeg er glad for den tydelige merkna, og jeg er helt sikker på at det vil føre til at prosjektet kan nå ut til enda flere i årene som kommer.

Jorodd Asphjell (A) [13:15:32]: Det er en gledens dag for alle som har arbeidet med å rette opp skjevfordelingen mellom de regionale helseforetakene. Magnussenutvalgets innstilling blir fulgt opp i budsjettet for 2009 med 600 mill. kr og ytterligere 634 mill. kr for 2010. Sykehusøkonomien styrkes, og skjevfordelingen rettes opp. Regjeringen Stoltenberg viser både vilje og handlekraft gjennom det framlagte statsbudsjettet for 2009.

Sykehusøkonomien styrkes med 6,5 milliarder kr over pris- og lønnsstigningen, og er nå oppe i over 102 milliarder kr. Styrkingen vil gi flere pasienter behandling, føre til kortere ventetid og bidra til at sykehusene kan holde sine budsjetter. For Helse Midt-Norge utgjør dette 224 mill. kr for 2009 og 237 mill. kr for 2010. Dette gjøres uten noen kutt i bevilgningene til Helse Sør-Øst. Det er friske midler.

Skjevfordelingen er historie fra 1. januar 2010. Mag-

nussen-utvalgets innstilling følges opp fullt ut, som jeg sa, med unntak av to forslag, det som gjelder finansiering av gjestepasienter og forslaget om økt aktivitetsbasert forskningstilskudd, som vil bli evaluert før det eventuelt tas inn senere.

Omfordelingen skjer innen veksten i sykehusbudsjettet. Det innebærer at Helse Midt-Norge vil få 436 mill. kr mer over en toårsperiode istedenfor 324 mill. kr, som var utvalgets opprinnelige forslag, da man måtte rette opp omfordelingen uten å ha vekst i budsjettet.

Rettferdig finansiering av helseregionene har denne perioden vært en meget viktig problemstilling for mange som er opptatt av helsepolitikken. Derfor er jeg glad for at skjevfordelingen blir historie. Det gir Helse Midt-Norge mulighet til å realisere andre viktige byggeprosjekter, bl.a. ny barneavdeling i Ålesund, nytt sykehus i Molde osv.

Det bevilges i dag totalt 3,6 milliarder kr til offentlige sykehus på det nye budsjettet og 320 mill. kr til private for å dekke bl.a. pensjonskostnadene, altså de reelle pensjonsforpliktelsene en påtar seg for fremtiden, i motsetning til pensjonspremien, som er det sykehusene er forpliktet til å utbetale i inneværende år. For Helse Midt-Norge utgjør denne økte bevilgningen 680 mill. kr. Pensjonspremien for 2008 utgjør 2,3 milliarder kr, og dermed økes likviditeten til sykehusene med 1,3 milliard kr, som er differensen mellom pensjonskostnadene og pensjonspremien. 24 mill. kr settes av til forebygging, 36 mill. kr til forskning og kompetanseheving, 5 mill. kr til samhandling og 7 mill. kr til økt brukerinnflytelse. I tillegg er rus regnet med i dekningen av 1,5 pst. pasientbehandling i sykehusene.

Jeg synes statsråden og Regjeringen her viser vilje til både å se framover og til å ta inn nye tiltak og øke bevilgningene på viktige områder, som gjør at flere får god behandling på riktig sted og til riktig tid.

Gunn Karin Gjøl (A) [13:18:59]: Fremdeles gjenstår en del før vi kan si oss fornøyde med det behandlingstilbudet vi gir til kvinner og menn som har vært utsatt for incest. Mange av de historiene incestutsatte forteller om hvordan de er blitt møtt av hjelpeapparatet, er til å gråte av. Mange blir dessverre fremdeles overhørt av behandlingsapparatet når de forsøker å fortelle sin overgrepshistorie. De blir tvunget til å fortsette å bære på sin grusomme hemmelighet, og i mellomtiden utvikler de kompliserte psykiske og somatiske lidelser.

Jeg er derfor veldig glad for at komiteen i sin innstilling er opptatt av behandlingstilbudet til de incestutsatte og spesielt nevner traumetilbudet som er etablert for seksuelt misbrukte ved Betania Malvik. Dette behandlingstilbudet er på mange måter helt særegent, fordi det er bygd opp etter initiativ fra de incestutsatte sjøl og er et tilbud skreddersydd for seksuelt misbrukte. Behandlingen er et døgntilbud hvor man får en intensiv behandling av egen traumehistorie, dvs. at man får bearbeidet de traumer man er påført, slik at de helseskadene de har skapt, kan heles.

Finansieringen av dette traumetilbudet er sikret ut 2009 gjennom en forsknings- og utviklingsavtale mellom Helse

Midt-Norge, St. Olavs Hospital og Betania Malvik. Hva som skjer etter 2009, er høyst usikkert.

Jeg mener det er viktig at prosjektet nå blir videreutviklet og kvalitetssikret. De tilbakemeldingene som kommer fra de incestutsatte som har fått behandling ved Betania Malvik, er unisont positive. For øyeblikket er det lange ventelister for folk som ønsker behandling ved Betania Malvik, helt opptil to års ventelister.

Jeg er opptatt av at dette tilbudet blir videreført også etter 2009, og at man etter hvert også ser på muligheten for et tilbud som kan bli landsdekkende. Dagens tilbud til denne gruppa er altfor tilfeldig, og fremdeles mangler deler av helsevesenet vårt kunnskap om hvordan de skal behandle denne gruppa. I et slikt perspektiv er det viktig at vi viderefører behandlingsopplegg som har vist seg å være så vellykket som nettopp traumetilbudet for seksuelt misbrukte ved Betania Malvik.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [13:21:41]: Jeg vil bare benytte anledningen til å kommentere et par forhold som har kommet opp i debatten.

Først vil jeg komme med noen merknader til det siste innlegget til representanten Lønning. Der lanserte representanten Lønning muligheten for å arrangere en konsensuskonferanse på rusfeltet. Jeg synes det er et spennende forslag. Jeg har selvfølgelig merket meg det komiteen sier i innstillingen på side 41:

«Komiteen ber derfor Regjeringen legge opp en slik strategisk satsing på tiltak for rusmiddelavhengige også etter 2010.»

Jeg er veldig enig i det. Jeg tror det er viktig at vi nå følger den planen vi har i budsjettet for 2009, og med en ytterligere styrking i 2010. Men så skal vi også benytte tidsrommet fram til utgangen av 2010 til å bygge opp en ny strategisk satsing på rusfeltet, for alt vil selvfølgelig ikke være ferdig utbygd der i forbindelse med budsjettet for 2010. Det er svikt i alle ledd i rusomsorgen. Det er svikt på kunnskapssiden, som representanten Lønning er inne på, det er svikt i forhold til akutttiltak, avrusning, behandlingsplasser, ettervern, helhetlig pasientforløp – ja, det meste. Derfor tror jeg at vi skal la oss inspirere av f.eks. opptrappingsplanen for psykisk helse. Selv om vi ikke er i mål der heller, mener jeg at det er ingen tvil om at vi er kommet mye lenger nå enn vi var for ti år siden. Hvis vi kan få til en tilsvarende langsiktig, konkret satsing på rusfeltet, tror jeg på den typen godt gammeldags politisk håndverk, at vi bygger stein på stein i en slags enighet i salen, og dermed går i riktig retning. Jeg tror at det forslaget som Lønning kommer med her, altså det å arrangere en nasjonal konsensuskonferanse for å utfordre faget, kan være et viktig virkemiddel i arbeidet med å utforme en slik plan.

Så har jeg bare også lyst til å si til representanten Lønning at det er vel ikke «same procedure as last year», dette budsjettet. For det første er det altså nesten 100 mill. kr til samhandlingstiltak i budsjettet. Men i motsetning til tidligere år er det også finansiering av det vi faktisk forventer av pasientvekst neste år før vi får nye samhandlingstiltak til å virke. Det er finansiering av pensjonskostnadene, i

motsetning til tidligere år. Det er finansiering av omstilling, i motsetning til tidligere år. Så ja, det er en del av de samme budsjettpostene, men f.eks. på pensjon, i motsetning til i alle andre tidligere budsjetter, legger vi nå inn en faktisk finansiering av det det koster.

Så til slutt: Jeg hørte godt det Dāvøy sa, både i sitt første og sitt andre innlegg, og tar det med meg.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:25:11]: Først av alt vil jeg få lov til å si at jeg synes debatten for så vidt har båret preg av det som vi også kan se i innstillingen, at det ikke nødvendigvis er uenigheten man dyrker, men man prøver faktisk å komme fram til løsninger. Det skal komiteen ha all ære for.

Men jeg har et par små kommentarer, først til statsrådets siste innlegg. Nei, det er dessverre ikke alle pensjonskostnadene som er løst, fordi de privates pensjonskostnader, bl.a. for Diakonale Sykehus i Bergen, er ikke løst når det gjelder 2007-tallene. Her ligger det faktisk en rest tilbake på 150 mill. kr, som man ikke har funnet en løsning på, som setter en del av disse tilbudene i fare når det gjelder både å kunne videreutvikle og reinvestere. Så det er litt viktig at man kommer fram til en løsning også for de private på det som henger igjen.

Og så bare et lite spørsmål. Da jeg hørte representanten Saxis innlegg i salen i sted, fikk jeg en fornemmelse av at man fra representanten Saxis side – og da får jeg jo forvente fra regjeringspartiet SVs side – ville gå bort fra innsatsstyrt finansiering. Jeg stiller meg litt undrende til det, for jeg har i hvert fall ikke sett noe i budsjettet fra Regjeringens side. Men nå er det jo slik at finansministeren kommer nettopp fra Sosialistisk Venstreparti. Så da kunne det ha vært interessant å høre om dette er Regjeringens politikk, eller om det er høyttenkning fra Sosialistisk Venstrepartis side. Det er faktisk et viktig signal ut til sykehusene om hvordan dette er å betrakte i framtiden.

Det ligger mye bra i budsjettet. Så kan man ta den ene eller den andre varianten når det gjelder hvordan man velger å se det. Til representanten Jorodd Asphjells innlegg om at nå blir det fantastisk, for nå bevilger Stortinget pengene som i hvert fall retter opp halvparten av skjevfordelingen, og det er en seier: Ja, man kan se det på den måten, og det gjør jeg også. Det er positive bidrag i riktig retning. Men man sier samtidig at i ett år til skal pasienter fra Vest-Norge, fra Midt-Norge og fra Nord-Norge være mindre verdt enn de på Sør-Østlandet. Så jeg sier at det kan være forskjellige innfallsportaler. Men det er det man har sagt, for man har erkjent at det er en skjevfordeling. Så sier man at vi bare skal rette opp halvparten til neste år, og tar resten året etter det igjen. Men jeg velger å se positivt på det. Vi er i gang, og ser fram til at alle pasienter skal være like mye verdt.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Inge Lønning (H) [13:28:41]: Jeg har behov for å kvittere tilbake for statsrådets imøtekommende svar. Det set-

ter jeg meget stor pris på. Siden vi nå er i førjulstemning, vil jeg gjerne kvittere litt tilbake, jeg også. Jeg ser alle de tingene han pekte på, som positive i det budsjettforslaget han har lagt frem.

Når jeg likevel fant grunn til å minne om «Hertuginnen og hovmesteren», er det jo fordi budsjettet tross alt som helhet bærer preg av supertanker-prinsippet, det tar forferdelig lang tid å forandre kursen.

Det samsvarer jo med situasjonen da vi hadde da vi hadde den generelle budsjettdebatten 27. november i denne sal. Til tross for at alle vet at forutsetningene har forandret seg grunnleggende, og til tross for at alle vet at det budsjettet Stortinget da behandlet, ikke er det reelle budsjettet for kommende år, insisterer Regjeringen på å late som om ingenting har forandret seg. Det er det jeg setter fingeren på. Når statsråden sier at det nå er tid for forandring, og det trengs en grunnleggende forskyvning av tyngdepunktet, så synes jeg det hadde vært rimelig at man hadde sett et klart fingeravtrykk i budsjettet av det.

Presidenten: Representanten Jorodd Asphjell har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jorodd Asphjell (A) [13:30:13]: Jeg er glad for at også representanten Nesvik synes dette er et forholdsvis godt budsjett, og komiteen er jo på de aller, aller fleste punkter enig. Men jeg vil også minne om at Hagen-utvalget, som Fremskrittspartiet var med og støttet fullt ut, skulle rette opp skjevfordelingen med 50 pst., og at man skulle bruke fem år på det. Arbeiderpartiregjeringen innfridde det i løpet av fire år – og ikke bare det, de nedsatte et nytt utvalg. Rapporten ble lagt fram i år, og dette blir allerede innvilget i løpet av budsjettet 2009 og 2010. Jeg synes det er meget bra i forhold til det Fremskrittspartiet i sin tid var med og sluttet seg til i forbindelse med Hagen-utvalget.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:31:01]: Historie er åpenbart ikke representanten Asphjells sterkeste side, for her har faktisk ikke Arbeiderpartiet fremmet et eneste forslag fram til Magnussen-utvalget ble nedsatt og kom i gang med å jobbe. Så Arbeiderpartiet har ikke hatt en annen politikk når det gjelder det med å rette opp skjevfordelingen, enn det flertallet i denne salen faktisk har hatt. Jeg tror nok at representanten Asphjell skal gå litt tilbake i historien.

Fremskrittspartiet har ikke sagt at alt i dette budsjettet er godt – det er betydelig grunn til å påpeke det. Det vi har sagt, er at det er viktig at vi ikke nødvendigvis dyrker uenigheten, men at vi prøver å finne fram til enighet der det er mulig. Men bevare meg vel, det er mye å rette på også i dette budsjettet.

Jan Böhler (A) [13:32:05]: Jeg vil først kommentere noe representanten Dāvøy var inne på når det gjaldt oppfølging av omsorgsplanen. Jeg tror det er viktig at Om-

sorgsplan 2015 også kan forbedres undervegs. Det var en veldig positiv kommentar ministeren kom med til det Dåvøy nevnte om anslaget på boligbygging knyttet til omsorgsplanen, og også det som ble sagt om avhjemling når det gjaldt boliger der investeringstilskudd var brukt.

Når det gjelder forbedring av omsorgsplanen, vil jeg også føye til et spørsmål som kvitteres ut i budsjettet med hensyn til at man utdanner ti geriater pr. år. Når vi snakker om samhandlingsreformen, tror jeg vi skal være klar over at geriatri kommer til å få stadig økende betydning. Det er slik at en stor andel av pasientene som nå kommer til sykehusene, har sammensatte diagnoser. Det er eldre med sammensatte diagnoser, og de kan bli sendt inn og ut av sykehusene i rask rekkefølge for ulike lidelser hvis man ikke greier å koordinere tiltakene bedre både på sykehjem og på sykehus ved hjelp av sterke geriatriske enheter. Så det er noe som vi også bør se på når vi skal forbedre omsorgsplanen framover.

Jeg synes det er fint at Høyre ved representanten Lønning rykker i tøylene når det gjelder samhandlingsreformen. Vi har allerede i dag gått inn på gjennomføring av viktige endringer, bl.a. de endringene i ISF utenfor sykehus som ble lagt fram på fredag, og ministeren nevnte at man også vil komme med konkrete tiltak undervegs. Når Lønning og Høyre likevel nå går inn for å ta ut 1 milliard kr av budsjettet og øremerke det til rehabilitering og samhandlingstiltak, samtidig som Høyre angriper regjeringens partiene for ikke å gjøre noe med ventelistene på sykehus, så parer man ikke helt føttene, for det kreves en økt innsats ved sykehusene for å greie å redusere ventelistene og for å kunne behandle pasienter også på andre områder enn det som gjelder rehabilitering og samhandlingstiltak. Så vi må pare føttene. Det er vanskelig å få til samhandlingsreformen om vi ikke greier å holde styr på sykehusøkonomien, og da ligger det inne i det at man for å føre ansvarlig politikk også må se på aktivitetsveksten.

Det som jeg synes var veldig positivt nå i Inge Lønning's sluttinnlegg, var det han sa om forebygging, som er en viktig del av samhandlingen, og det som ble sagt om alkoholpolitikken. Jeg leste med stor glede fra Høyres programvalg, der både representantene Sjøli og Lønning sitter, at man vil gå bort fra den liberale alkoholpolitikken og ikke lenger slåss for vinsalg i butikker, billigere sprit osv. Det er gledelig, og det betyr at det er et bredt flertall i Stortinget som nå vil stå for en sterk forebygging også på alkoholområdet. Alkoholmisbruk er en av de fremste sykdomsframbringende faktorene i samfunnet. Det er vel da nærliggende at det neste spørsmålet kan bli om man også vil se på skjenketider med tanke på blind vold i byene våre, som er en aktuell debatt.

Jeg er glad for at vi i dagens budsjettdebatt har kommet videre på en rekke punkter, og ser fram til videre arbeid i komiteen.

Vigdis Giltun (FrP) [13:35:36]: Ordet samhandling er vel det ordet vi har hørt aller mest fra statsråden etter at han overtok i sommer. Det er et viktig ord ...

(Brannalarmen går.)

Presidenten: Det var vel ikke et så glødende innlegg dette?

Da må vi ut av Stortinget. Vigdis Giltun fortsetter når brannen er slukket.

Møtet avbrutt kl. 13.36

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 14.17.

Vigdis Giltun (FrP) [14:17:30]: Jeg skal prøve meg på et litt mindre glødende innlegg nå, så kanskje vi slipper å gå ut igjen! Men vi har nå sett eksempel på god samhandling. Vi kom oss vel ut alle mann, men det var litt dårligere samhandling da vi skulle komme tilbake igjen.

Samhandling er det statsråden har pratet veldig mye om, og som han fokuserer veldig mye på, og det er viktig. 90 pst. av helsetjenestene utføres i kommunene. Stadig mer av tjenestene utføres der, men dessverre viser det seg at kommunehelsetjenesten ikke er bygd opp for å ivareta dette på en ordentlig måte.

Fremskrittspartiet har valgt å øremerke 1 milliard kr til eldreomsorgen i kommunehelsetjenesten i år, nettopp for å bygge opp denne omsorgen, og for å styrke den, slik at de skal bli bedre i stand til å ivareta syke, eldre mennesker som ofte blir skrevet ut tidlig fra sykehusene.

Jeg er litt overrasket over at Regjeringen ikke har valgt å gjøre det samme. Det å bygge opp før man river ned, er noe av det aller viktigste. Det hjelper ikke med en god reform på papiret eller mange gode ideer og at man ser svakhetene, hvis man ikke har bygd opp et tilbud i forkant. Det har man mulighet til nå. Man er egentlig litt for sent ute. Det ser man også innenfor psykiatrien. Ute i kommunene har man ikke klart å bygge opp nytt for det man har revet ned – eller fjernet – i spesialisthelsetjenesten.

Når det gjelder forebygging, er det også veldig viktig. Alle er enige om det. Fremskrittspartiet synes faktisk det er viktig å vise det ved å bevilge penger til forebygging.

Når det gjelder diabetesomsorgen, er den spesielt dårlig i Norge. Jeg var på helseøkonomikonferansen i går. Der ble det vist statistisk hvor dårlig vi ivaretar diabetesomsorgen i forhold til land vi kan sammenligne oss med, som Danmark, Sverige og andre nordiske land. Vi ligger langt etter. Det viser seg også på senkomplikasjonene og helsetilstanden til dem som har diabetes. Det har vært sagt i hvert fall i tre år, eller siden diabetesplanen ble lagt fram, at vi skal finne de udiagnostiserte og gi dem et tilbud. Fremdeles i dag er det like mange vi ikke vet om har sykdommen. Vi får ikke gitt dem et tilbud som forebygger senskader. Nå har heller ikke Regjeringen gått inn med ekstra midler i årets budsjett. Det er et tankekors når statsråden er så opptatt av disse tingene, at han ikke allerede nå viser hvordan han kan gjøre det ved å bevilge penger direkte der vi vet at det er mangler. Det er veldig mye vi tror, og veldig mye vi vil finne ut av hvordan man kan gjøre best mulig, men det er veldig mye vi vet allerede i dag at vi må gjøre. Der har i hvert fall Fremskrittspartiet vist at vi ønsker å gå inn med midler. Vi ønsker nå å styrke de stedene vi vet er svake. Så håper vi – vi hadde faktisk trodd det – at Regjeringen vil komme med noe mer konkret, som viser at de vil gjøre noe med disse tingene, og at det ikke bare er prat.

Presidenten: Jan Bøhler har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, på inntil 1 minutt.

Jan Bøhler (A) [14:20:45]: Jeg skylder bare representanten Nesvik et svar på spørsmålet om innsatsstyrt finansiering, ISF. Regjeringspartiene er, som det framgår av budsjettinnstillingen og budsjettet, selvfølgelig for innsatsstyrt finansiering. Vi er for å utvikle ordningen, som ministeren presenterte på fredag og også her i debatten, og for å bruke den utenfor sykehus. Selv om vi er for, er vi ikke for det Fremskrittspartiet går inn for, nemlig å øke innsatsstyrt finansiering fra 40 pst. til 60 pst. Vi mener man da går for langt. Man vil da fortsatt få et trekkpapir inn mot spesialisthelsetjenesten og få vanskeligheter med samhandlingen med førstelinjen.

Jeg tror også forslaget fra Fremskrittspartiet om å trekke ut rehabilitering og finansiere det via Nav, vil dra i samme retning, altså bort fra samhandling, bort fra å kunne bygge opp rehabilitering i hele pasientforløpet. Det er et par forslag fra representanten Nesvik som jeg synes trekker bort fra samhandling.

Men i rekken av julehilsener, vil jeg si til siste taler, representanten Giltun, som var opptatt av Capio i sitt tidligere innlegg i dag, at der har også regjeringspartiene vært med på en felles merknad om at det tilbudet er godt og må kunne brukes av pasienter i hele landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 1224)

Sak nr. 2 [14:22:04]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen om en bedre svangerskapsomsorg, et tryggere fødetilbud og bedre oppfølging i barseltiden (Innst. S. nr. 95 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:106 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Olsen (A) [14:23:00] (ordfører for saken): Forslagsstillerne har i Dokument nr. 8:106 for 2007–2008 tatt opp en rekke utfordringer om svangerskapsomsorg, om et tryggere fødetilbud og en bedre oppfølging i barseltida. Komiteen er veldig positiv til at disse problemstillingene blir satt på den politiske dagsordenen.

Når regjeringspartiene har valgt å stå utenfor flertalls-

merknaden fra komiteen, er grunnen ganske logisk, for Regjeringen skal på nyåret legge fram en stortingsmelding med det hyggelige navnet «En gledelig begivenhet». Regjeringspartiene ønsker en best mulig behandling av den viktige saken, og vi mener absolutt at vi ikke oppnår det ved å behandle disse spørsmålene stykkevis og delt. For regjeringspartiene vil det være naturlig å se representantforslaget, som jo inneholder veldig mange viktige og relevante problemstillinger, sammen med stortingsmeldingen.

Vi forstår at opposisjonen er utålmodig. Det kan det jo hende at vi også er, men det må være realiteten og viljen til å komme fram til de beste resultatene som må være styrende i denne saken også. Vi tror at den stortingsmeldingen vil favne langt bredere og omhandle langt mer enn det som er nedfelt i representantforslaget. Nå kunne jeg ha valgt å kommentere forslagene, men jeg velger det bort. I meldingen som kommer på nyåret, regner vi i regjeringspartiene med at alle de utfordringene vil være en del av en omfattende stortingsmelding. Vi gleder oss veldig til å jobbe med den stortingsmeldingen sammen med forslagsstillerne og sammen med resten av opposisjonen. Derfor håper vi jo at forslagene ikke blir nedstemt i salen.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:25:08]: Jeg håper regjeringspartiene er like utålmodige som oss, for allerede i 2006 varslet Regjeringen at de ville legge fram en handlingsplan for en bedre svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorg. Etter to år ble det i vår klart at det ikke ble noen handlingsplan, men det ble senere varslet en stortingsmelding som skulle komme i høst – nå er den utsatt til utpå nyåret. Dette er bakgrunnen for at Høyre allerede i april fremmet forslag med 13 konkrete tiltak for å få fortgang i arbeidet med å bedre fødetilbudet.

Statens helsetilsyn dokumenterte i 2006 en kvalitetssvikt i svangerskaps- og fødselsomsorgen. Også Jordmorforeningen, Legeforeningen og brukerorganisasjoner har slått alarm i lang tid. Som alle er kjent med, la medlemmene av Nasjonalt råd for fødselsomsorg, som bestod av landets fremste fagfolk på området, ned sine verv i protest i november 2007 på grunn av mangelfull oppfølging av fødselsomsorgen fra Regjeringens side.

Høyre og andre partier har flere ganger tatt opp saken i Stortinget. Problemene er vel kjent: sommerstengte fødeavdelinger, nedleggelse av fødestuer, for liten kapasitet og overfylte fødeavdelinger, rapporter om nestenulykker og en stor økning av avviksmeldinger ved fødeavdelingene, og mangel på jordmødre både ved fødeavdelingene og i kommunehelsetjenesten.

Jeg vet ikke om noe annet område innen helsetjenesten hvor man stenger akuttavdelinger eller reduserer bemanningen når pasienttilstrømmingen er størst. Det er det som skjer innen fødselsomsorgen. Det mener jeg er både ufor- svarlig og uverdlig, og det må det rett og slett bli slutt på.

Riktignok er Norge et av verdens beste land å føde i, men det er dokumentert at det fortsatt er mye som må rettes på for å sikre et godt og forsvarlig tilbud til alle. Mangel på et faglig forsvarlig tilbud kan ha dramatiske og tragiske følger for dem det gjelder. Det er svært små mar-

giner i fødselsomsorgen. Det kan jeg underskrive på fra mine 20 år som jordmor.

Høyre fremmer i dag 13 konkrete forslag som har full støtte i fagmiljøene og i brukerorganisasjonene. Tiden tillater ikke at jeg går inn på de enkelte forslag, men det er et par forhold jeg vil utdype. For det første gjelder det manglende kapasitet ved enkelte fødeavdelinger i forbindelse med ferieavvikling, som fagfolk har beskrevet som uforvarlig. Også ved ordinær drift fører manglende samsvare mellom dimensjonering av fødetilbudet og det reelle behovet til svikt i fødetilbudet, mer stress og mangelfull oppfølging av fødekvinner, som ifølge fagfolk kan føre til komplikasjoner. Det er meget alvorlig, og jeg håper at statsråden tar denne situasjonen på alvor og i kraft av sin eierrolle pålegger de regionale helseforetakene å sikre bedre kapasitet og kvalitet på tilbudet både ved ferieavvikling og ved ordinær drift. Jeg vil sterkt oppfordre statsråden, når han er på sine reiserunder i Helse-Norge, til å ta en tur innom fødeavdelingene og snakke med jordmødrene, snakke med legene og med de tillitsvalgte. Han vil få helt andre inntrykk enn om han bare snakker med direktørene i helseforetakene. Det er min klare oppfatning og erfaring etter å ha hospitert ved flere fødeavdelinger både i vår og i sommer.

Det andre gjelder følgetjenesten. En god følgetjeneste er avgjørende for å sikre trygghet og forsvarlighet for fødekvinner som har lang reisevei til fødeavdelingen. Høyre foreslår at det innføres en individuell rett til kvalifisert følgetjeneste for fødekvinner med mer enn en times reisevei til fødeavdelingen, dersom det ut fra en faglig vurdering er nødvendig, og dersom kvinnen av trygghetsgrunner ønsker det.

Det er også viktig å få utarbeidet en plan for å styrke jordmortjenesten i kommunene både når det gjelder kvalitet og kapasitet. Og det er nødvendig å etablere tilskuddsordninger som legger til rette for forsøk med ulike modeller for en helhetlig oppfølging gjennom svangerskaps-, fødsels- og barseltid.

Jeg håper nå på konkrete signaler fra statsråden om hva han vil gjøre for å bedre svangerskaps- og fødselsomsorgen, og at han her i salen kan gi noen positive tilbakemeldinger – håper jeg – på de forslagene som foreligger.

Til slutt tar jeg opp vårt forslag og anbefaler innstillingen.

Presidenten: Representanten Sonja Irene Sjøli har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Før statsråden får ordet, vil presidenten gi ordet til Gunn Olsen.

Gunn Olsen (A) [14:29:56]: Jeg var litt kjapp på labben. Jeg skulle på vegne av regjeringspartiene ha tatt opp det forslaget fra mindretallet som ligger i innstillingen.

Presidenten: Representanten Gunn Olsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:30:19]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg forstår at Stortinget er utål-

modig når det gjelder dette området, og at man nå ønsker å få et dokument fra Regjeringen slik at man kan få en helhetlig gjennomgang av svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorgen i Norge.

I departementet og Regjeringen er vi helt i sluttfasen av arbeidet med den stortingsmeldingen som har vært omtalt tidligere i debatten. Vi tar sikte på å legge den fram i slutten av januar eller i månedsskiftet januar/februar. Jeg kan forsikre at det akter vi å gjøre. Da får Stortinget rett etter den velfortjente juleferien anledning til å ta en debatt om denne saken i sin fulle bredde. Jeg ber om forståelse for at jeg vil konkludere i den meldingen, som altså ligger bare noen uker fram i tid.

Det jeg kan forsikre representanten Sjøli om, er at flere av forslagene i innstillingen absolutt er forslag vi vurderer som viktige og gode innspill i debatten. Vi vil i meldingen langt på vei følge forslagene helt eller delvis. Nå skal ikke jeg blande meg opp i hvordan Stortinget voterer, men det er klart at vi med stor interesse vil se på disse forslagene når vi i løpet av de kommende ukene går de siste rundene i arbeidet med meldingen, og håper at vi får god anledning til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:32:27]: Jeg vil komme tilbake til forslagene, men jeg har en utfordring til statsråden.

Flere fødeavdelinger landet rundt har blitt stengt eller hatt redusert drift i juni, juli og august på grunn av økonomiske innsparinger de siste tre årene, til tross for at tidligere helseminister Brustad her i Stortinget ved flere anledninger uttalte at ingen fødeavdelinger skulle stenge på grunn av økonomi. Fødeavdelingen ved St. Olavs Hospital i Trondheim var sist sommer et skrekkens eksempel. Jeg vil tro at statsråden er vel kjent med de uverdige og uforvarlige forholdene som mange fødende kvinner ble utsatt for.

Vi forventer selvfølgelig at gravide og fødende ikke blir utsatt for de samme problemene når vi nærmer oss sommeren. Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil han nå gjøre for å sikre et faglig forsvarlig fødetilbud ved landets fødeavdelinger til sommeren? Kan han garantere at ingen fødeavdelinger skal stenge eller redusere driften på grunn av økonomiske innsparinger? Vi vet nå omtrent hvor mange som skal føde i juni, juli og august. Det må være mulig å planlegge bedre enn det har vært gjort de siste tre årene.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:33:43]: Jeg er enig i at det er veldig få grunner til å stenge fødeavdelinger sommerstid med begrunnelse i økonomi. Jeg tillater meg faktisk å stille meg veldig tvilende til hvor mye økonomi det er i det. Det eneste forbeholdet jeg må ta når jeg svarer, gjelder noe jeg opplever når jeg er ute og reiser og besøker fødeavdelinger – noe som både er hyggelig og interessant – nemlig at mange, både jordmødre og leger, er bekymret for muligheten til å ha et faglig forsvarlig opplegg på sommerstid. Det skal avvikles ferier, og det skal ofte inn vikarer under ferieavviklingen, og det er så

ymse kvalitet på dem det er mulig å skaffe som vikarer. Hvis det er utgangspunktet, mener jeg at det av hensyn til de fødende må være reelt å diskutere om det er riktig å kjøre en vikarstyrt avdeling, eller finne andre løsninger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:35:12]: Jeg er enig med statsråden i det han nå sa i replikkordvekslingen, at hvis det ikke er nok kvalifiserte folk til å bemanne en fødeavdeling på sommerstid, må man vurdere redusert drift eller kanskje stenging i perioder.

Når vi ser tilbake på de to–tre siste sommerne, har sykehusenes hovedbegrunnelse i slike saker vært økonomisk innsparing. Det gjelder St. Olavs Hospital, og det gjelder flere andre fødeavdelinger.

Så til statsrådets innlegg når det gjelder selve forslaget. Jeg synes at han gir veldig mange positive signaler. Nå har dette forslaget ligget i Stortinget i et halvt år. Jeg vil tro at departementet har vært kjent med innholdet, slik at de underveis har hatt muligheten til å vurdere det. Statsråden sa jo også at det var gode innspill, og at de langt på vei, helt eller delvis, er tatt med i stortingsmeldingen. Det synes jeg er veldig positive signaler, så jeg vil gjøre om forslaget til oversendelsesforslag. Vi ser fram til at stortingsmeldingen kommer, og at vi får en grundig gjennomgang av svangerskaps-, fødsels- og barselsomsorgen.

Presidenten: Representanten Sonja Irene Sjøli har gjort om forslaget til et oversendelsesforslag. Forslaget vil bli behandlet deretter.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.
(Votering se side 1237)

Sak nr. 3 [14:36:59]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Egil Evensen og Jan-Henrik Fredriksen om innføring av en årlig sykehusproposisjon (Innst. S. nr. 81 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:124 (2007–2008))

Presidenten: Unnskyld stemmen, men midt i helsedebatten ble presidenten forkjølet.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Laila Dāvøy (KrF) [14:38:20] (ordfører for saken): Jeg håper forkjølelsen går fort over. Det er litt kjølighet her inne, men vi må ta vår del av ansvaret for miljøet, vi også. Det handler om å tåle litt.

Forutsigbarhet for drift, vedlikehold og investeringer er av stor betydning også for norske sykehus. Derfor er intensjonene med forslaget fra Fremskrittspartiet bra, siden det er et ønske om nettopp å øke forutsigbarheten.

Likevel er det innenfor dagens system mulig å gi en slik forutsigbarhet. Endringer kan varsles i god tid på forhånd, før sykehusenes budsjetter legges. Dersom Stortinget hadde behandlet sykehusene gjennom en egen sykehusproposisjon, etter modell fra kommuneproposisjonen, som behandles før sommeren, er det klart at noen flere føringer nok kunne vært lagt tidligere enn hva tilfellet er i dag. Men likevel: Alle partiene, utenom Fremskrittspartiet, mener at dersom spesialisthelsetjenesten ble tatt ut og behandlet for seg, ville dette kunne svekke målet om helhetlige helsetjenester ytterligere, siden spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten ikke ville blitt sett nok i sammenheng. Dette ville være uheldig, og det er hovedgrunnen til at ingen andre partier slutter seg til Fremskrittspartiets forslag. Derfor går alle partier utenom Fremskrittspartiet inn for at representantforslaget vedlegges protokollen.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:40:02]: (komiteens leder) Spesialisthelsetjenesten er et av de største kapittelområdene i de årlige statsbudsjettene. For 2009 vil bevilgningene til de regionale helseforetakene utgjøre mer enn 102,5 milliarder kr. Endrede rammebetingelser som vil kunne bli foretatt i slutten av desember og gjøres gjeldende fra 1. januar, vil føre til at sykehusene ikke gis mulighet for langsiktig økonomistyring.

Denne sektoren har vært og er fortsatt under store omstillinger og endringer. Det vil også i framtiden være store endringer på dette feltet, spesielt sett i lys av de tekniske og medisinske fremskrittene som gjøres, samt endringer i den geografiske og aldersmessige sammensetningen av befolkningen. Politiske beslutninger fra år til år vil også i stor grad påvirke hva et sykehus har av investeringer, enten det er beslutninger av finansiell art eller strukturelle endringer. Dette har medført at langsiktig planlegging og omstilling har vært vanskelig å gjennomføre i praksis, all den tid sektoren med dagens system kan risikere at det gis 14 dagers frist til å forberede seg på de endringene som vedtas i Stortinget – dette i ytterste konsekvens.

Det er behov for en egen sykehusproposisjon som hvert år legges fram før sommeren, da dette vil kunne bedre muligheten for og evnen til å planlegge de nødvendige og ønskelige endringene for påfølgende år. Ett element er ISF-andelen, som de siste årene faktisk har variert fra år til år i en periode. En sykehusproposisjon vil kunne bidra til at rekruttering til ledige stillinger, eventuelt opphør av unødvendige stillinger, for det kommende år gjøres enklere. Dagens situasjon med rekrutteringsproblemer i sektoren samt en oppsigelsestid på seks måneder ville vært mindre problematisk dersom man på forsommeren året før budsjettperioden hadde fått de nødvendige signalene til å fatte de grep som kreves for å imøtekomme det

bemanningsbehovet en ser seg tjent med i det kommende år.

Når det gjelder behovet for vedlikehold, nyinvesteringer og strukturendringer på eksisterende bygningsmasse og utstyr, vil dette også være enklere å gjennomføre dersom man får på plass en egen proposisjon som avspeiler de politiske forventningene til oppnådd resultat.

Det har vært framhevet her at dersom man får på plass en egen sykehusproposisjon, vil det bl.a. være problematisk å kunne se kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten i sammenheng. Videre har det tidligere i dag blitt påpekt at det blir vanskelig å styre ressursene inn mot kommunehelsetjenesten med en årlig sykehusproposisjon. Nei, det er akkurat motsatt! La oss gå noen få år tilbake i tid, til da vi hadde mindretallsregjering. Da kunne man oppleve at man i desember måned endret f.eks. ISF-andelen eller andre ting i budsjettet som fikk konsekvenser allerede fra 1. januar. Da er det vanskelig å kunne planlegge disse endringene. Derfor fikk vi også store etterslep ved å fange opp de vedtakene som ble fattet.

Saksordføreren var også inne på problemene mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Ja, det er underlig, for kommunen har jo sin årlige proposisjon, som blir fremmet før sommeren. Da ville det vært naturlig at også sykehusene hadde hatt det planleggingsverktøyet som kommunene har. Vi snakker om en svært stor virksomhet. Vi snakker om svært mange ansatte, som nærmest til enhver tid i de senere årene har vært utsatt for omstillinger. Det har også vært et ønske fra sykehusdirektører og andre i helsevesenet å få på plass et bedre økonomisk styringsverktøy. Det er manglende pr. i dag, og det hadde vært ønskelig om man hadde fått det på plass.

Jeg ser imidlertid at Fremskrittspartiet er det eneste partiet som i dag ønsker å få på plass et slikt økonomisk styringsverktøy for å kunne planlegge virksomhet og investering for fremtiden. Jeg aksepterer selvfølgelig at det pr. dags dato ikke er flertall for det, men fremmer forslaget og håper at en i hvert fall på et senere tidspunkt vil kunne slutte seg til det. Jeg tror faktisk at sykehusene og helse-tjenestene generelt sett har behov for flere verktøy å styre etter.

Inge Lønning (H) [14:45:34]: La meg aller først på vegne av helse- og omsorgskomiteen få ønske presidenten god bedring! De helseplagene som har rammet presidenten, bekrefter vel den sannhet at det forholder seg med helsen som med været: Jo mer man snakker om det, desto verre blir det.

Jeg antydte allerede i budsjettdebatten tidligere i dag Høyres syn på forslaget om en egen sykehusproposisjon, men vil gjerne utdype det litt. Saken er jo den at svært store deler av den norske befolkning lever i den villfarelse at helsevesenet og spesialisthelsetjenesten er to navn på samme sak. Det henger sammen med at sykehustjenesten er den del av helsevesenet som er gjenstand for kontinuerlig mediebevåkning, og som hele tiden får kriseoppslag i mediene, særlig rundt årsskiftet. Det skaper lett den feilaktige oppfatning at det er utelukkende i spesialisthelsetjenesten det finnes problemer, og at det er utelukkende

spesialisthelsetjenesten som vet hvor skoen trykker. Jeg tror at vi er kommet så langt i felles erkjennelse i denne sal at vi ser nødvendigheten av å korrigere det bildet, og at vi ser nødvendigheten av å få folk til å forstå det som man har satt på den enkle formel at «sykehuskrisen» må løses utenfor sykehusene. I den sammenheng vil det å skille ut spesialisthelsetjenesten, gjøre den til gjenstand for en egen årlig proposisjon til Stortinget, være å gå i stikk motsatt retning av det det er grunn til å gjøre i dagens situasjon.

Så vil jeg understreke at grunnen til at vi bruker en hel dag på å drøfte den årlige budsjettproposisjonen, er jo nettopp at det er den som skal være styringsverktøyet, det er der Regjeringen skal trekke opp linjene både for kommende år og videre fremover, og begrunne hvorfor man ønsker å disponere midlene slik man foreslår. Det er da Stortinget har anledning til å være enig eller uenig, det er da vi har anledning til i budsjettinnstillingen å skrive inn våre egne synspunkter på den overordnede styring, derunder styringen av spesialisthelsetjenesten. Jeg tror ikke at det vil gi oss noe bedre styring eller bedre styringsverktøy hvis man så å si svekker konsentrasjonen om arbeidet med den årlige budsjettproposisjon for Helse- og omsorgsdepartementet og isteden begynner å lage særproposisjoner.

Jan Bøhler (A) [14:48:53]: Jeg skal være kort. Regjeringspartiene er enig i saksordførerenes begrunnelse for innstillingen, og også i det representanten Lønning var inne på. Jeg vil gjerne legge til at selve formålet med representanten Nesviks forslag og innlegg i forhold til å skape forutsigbarhet osv., tror jeg hele komiteen er enig om at vi bør ivareta bedre. Men den langsiktigheten og forutsigbarheten har vi jo lagt opp til at vi først og fremst skal skape gjennom Nasjonal helseplan, som også ligger ved budsjettet denne gangen. Jeg er klar over at representanten Nesvik vil innvende at den ikke er et slikt styringsredskap slik den er utformet nå, men komiteen bør i sitt budsjettarbeid bestrebe seg på å gå nærmere inn i hvordan vi vil utvikle helseplanen som det redskapet den bør være for å skape langsiktighet i forhold til sykehusene, men også i forhold til det samlede helsevesenet, som representanten Lønning var inne på.

Når det gjelder andre store omlegginger som helsevesenet bør vite om før budsjettet kommer, og at det er for sent senhøstes, må jo det ivaretas ved at enhver regjering, når det kreves mer omfattende drøftinger og forberedelser, må ta ansvar for å legge fram stortingsmeldinger og satsinger på en annen måte enn å komme med det i budsjettet. Der har vi jo på alle sektorer stortingsmeldinger som redskap.

Det er heller ikke slik, som det var nevnt i begrunnelsen fra representanten Nesvik, at ISF-satsene har hoppet opp og ned. De har vi holdt på stabilt 40-60 i denne stortingsperioden, og det har regjeringspartiene stått for.

Så tankegangen om å skape langsiktighet er det enighet om, men jeg tror vi nå skal konsentrere oss om de redskapene vi har, og at komiteen også kan bidra mer der i neste omgang, særlig i forhold til Nasjonal helseplan.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:50:59]: Jeg føler behov for å komme med noen synspunkter på det Stortinget nå diskuterer, for jeg skjønner intensjonene bak forslaget fra representanten Nesvik m.fl. fra Fremskrittspartiet. Representanten Nesvik har i sitt innlegg et poeng når han sier at det er viktig at Stortinget får anledning til å drøfte helheten i Helse-Norges utfordringer, og jeg er enig i at det viktigste dokumentet i så måte er St.prp. nr. 1, altså budsjettet. Men vi må samtidig ta inn over oss at store deler av Helse-Norges budsjett behandles i forbindelse med kommunalkomiteens innstilling. Derfor kan man si at den debatten vi har i dag, ja den handler om Helse-Norges utfordringer, men det budsjettet vi behandler, tar ikke opp i seg Helse-Norges helhetlige utfordringer. Derfor tror jeg det er behov for at vi drøfter videre hvordan Regjeringen skal kunne invitere Stortinget til en mer helhetlig, overordnet debatt om hvilken vei Helse-Norge nå skal gå, at en f.eks. får anledning til å drøfte om de største utfordringene nå ligger i å styrke primærhelsetjenesten, hvilke deler av primærhelsetjenesten, om det skal gå på bekostning av noe annet – altså i det hele tatt å ha en litt mer overordnet, helhetlig prioriteringsdebatt. Derfor er det min intensjon å videreutvikle Nasjonal helseplan på en sånn måte at jeg i hvert fall ikke nå vil utelukke at Nasjonal helseplan neste gang f.eks. kan komme som en egen melding eller en egen proposisjon til Stortinget – ikke nødvendigvis på høsten sammen med statsbudsjettet, men i forkant av at vi tar de endelige rundene knyttet til budsjettet. Det vil da ikke være på samme måte som kommuneproposisjonen, men det vil i hvert fall være en anledning for Stortinget til å kunne delta i en overordnet helsepolitisk debatt på et noe tidligere tidspunkt enn under sluttbehandlingen av budsjettet.

Uten at jeg nå kan love noe, jobber jeg med å se på muligheten for å kunne legge fram en slik stortingsmelding eller stortingsproposisjon våren 2010, slik at vi kan få en litt mer omfattende debatt etter at samhandlingsreformen er lagt fram, så tidlig som mulig i neste stortingsperiode, slik at det kan danne grunnlaget for det vi skal gjøre med Helse-Norge i de fire årene som da kommer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, se side 1238)

Sak nr. 4 [14:54:18]

Innstilling fra utenrikskomiteen om svalbardbudsjettet 2009 (Budsjett-innst. S. nr. 14 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))

Hill-Marta Solberg (A) [14:54:50] (ordfører for saken): Målene for norsk Svalbard-politikk ligger fast. Dette innebærer bl.a. en konsekvent og fast håndheving av suvereniteten, basert på Svalbardtraktaten, det innebærer ro og stabilitet i området samt bevaring av den særegne villmarksnaturen på Svalbard. Det er også et mål

å opprettholde norsk bosetting, norske samfunn og norsk tilstedeværelse på øygruppen.

Målene for Svalbard-politikken inngår i den helhet som Regjeringens samlede nordområdepolitikk utgjør. En vedvarende satsing på Svalbard er i tråd med denne politikken.

Som det framgår av budsjettinnstillingen, er det bred enighet i utenrikskomiteen om det foreslåtte Svalbardbudsjettet for 2009. Det er positivt. Rammene for Svalbardbudsjettet for neste år er på om lag 230 mill. kr, en økning på 4,7 pst. fra i år. I tillegg kommer bevilgninger på om lag 307 mill. kr på andre departementers budsjetter. Av de viktigste satsingene for neste år vil jeg framheve nytt kraftverk i Ny-Ålesund, styrket miljøovervåking på Svalbard, økt bevilgning til Norsk Polarinstittutt, flere rekrutteringsstillinger, styrket koordinering av forskningen på Svalbard og økt bevilgning til Universitetssenteret på Svalbard, UNIS, neste år.

Så noen kommentarer om viktige sider ved Svalbard-samfunnet. Utdannings- og forskningssektoren er en av pilarene som bærer den norske tilstedeværelsen på Svalbard. Svalbard er en unik arena for internasjonalt forsknings-samarbeid i nordområdene. Sammen med forskningsmiljøet i Ny-Ålesund vil UNIS være kjernen i et sterkt kunnskaps- og forskningsmiljø innen polare spørsmål.

Det internasjonale polaråret 2007–2008 har gitt et stort løft for polarforskningen. Mange av prosjektene foregår på eller ved Svalbard. I alt deltar ca. 50 000 forskere fra 63 land i ulike forskningsprogrammer. Det internasjonale polaråret har mobilisert svært stor interesse i de norske fagmiljøene. Bevilgningene til Polaråret på til sammen 320 mill. kr over fire år har gjort Norge til en sentral aktør i det internasjonale forskningsprogrammet.

Selv om utdanning og forskning er i vekst på Svalbard, er det fortsatt slik at andre næringer er avgjørende for den norske tilstedeværelsen. Reiseliv er blitt viktig på Svalbard, og reiselivsnæringen bidrar til viktig verdiskaping der oppe. Men det er utfordrende å drive reiselivsvirksomhet på Svalbard. Det sårbare miljøet må sikres, og reiselivsvirksomhet på øygruppen må derfor være miljøtilpasset.

Sammen med kunnskap og reiseliv er fortsatt virksomheten til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS avgjørende for å opprettholde det norske samfunnet på Svalbard. Ved utgangen av 2007 hadde Store Norske-konsernet 396 ansatte, og disse utgjør en betydelig andel av de fastboende på Svalbard. Spørsmålet om videre utvikling av kullvirksomhet på Svalbard vil måtte bli ett av flere sentrale spørsmål når en ny stortingsmelding om Svalbard skal legges fram for Stortinget våren 2009.

Klimaendringene med nedsmelting av isen i Arktis vil også komme til å få betydning for Svalbard. Mer åpent farvann gjør områder som før var utilgjengelige, mer attraktive, både for transport og for mulig uttak av ressurser. Denne utviklingen vil for fremtiden stille enda større krav til en tydelig norsk tilstedeværelse på og rundt Svalbard.

Med dette anbefaler jeg innstillingen fra en samlet komité.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 1238)

Sak nr. 5 [14:59:05]

Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) (Budsjett-innst. S. nr. 3 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske frå utanrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg av hovudtalarane frå kvar partigruppe og medlemmer av Regjeringa blir sett til 10 minutt, og for dei andre talarane til 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarane frå kvar partigruppe og fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

– Det er vedteke.

Olav Akselsen (A) [15:00:07] (leiar i komiteen): Dagen i dag er historisk. I dag blir ein milepæl nådd. Gjennom ein auke i løyvinga til internasjonal bistand på 17,5 pst. når me målet om at 1 pst. av nasjonalinntekta vår skal gå til dei fattigaste i verda.

Gjennom vedtaket seinare i kveld kan nok eit punkt i Soria Moria-erklæringa kryssast av som følgt opp. Det er bra, men likevel i dag den minst viktige sida ved vedtaket. Det er ingen som lever av prosentsatsar. Likevel er løyvingane til bistand sidan regjeringsskiftet auka med 38 pst., eller, endå viktigare, med 8,3 milliardar kr.

Dette gjev Noreg ei større moglegheit til å bidra i kampen for ei meir rettferdig verd og i kampen mot fattigdom. Norsk innsats reddar kvart år tusenvis av liv og betrar livskvaliteten for svært mange innbyggjarar i dei fattige landa.

Talet på personar som lever i absolutt fattigdom i verda, har heldigvis gått ned. Men enno vil det likevel i overskødeleg framtid vera behov for bistand. Skal me ha moglegheit til å nå FN sine tusenårsmål, må fleire gjera som Noreg og auka sine løyvingar til bistand. Utan bistand vil utviklinga i verda stoppa opp, og tusenårsmåla vil vera utanfor rekkevidd.

Enkelte framstiller det som om bistand står i motstrid til andre tiltak for å få til utvikling, og at stadig meir frihandel er einaste saliggjerande veg. Dette er ikkje tilfellet. Samtidig er det sjølvsagt ikkje slik heller at bistand åleine er nok. Bistand er likevel avgjerande viktig. I tillegg er det viktig å få på plass eit meir rettferdig handelssystem, eit system med klare køyrereglar og konfliktløysingsmekanismer.

Særlege kvotar eller tollfridom for dei minst utvikla landa har vist at marknadstilgang åleine ikkje er nok. Ein må ha noko å eksportera. Eit system for godkjenning,

kvalitetskontroll, marknadsføring, logistikk og transport er avgjerande. Aid for Trade har vist seg å vera eit viktig hjelpemiddel.

Anna form for kunnskapsoverføring er òg viktig, anten det gjeld å få på plass fungerande lovverk, konsesjonssystem for naturressursar, skattelovgjeving eller kontrollsystem.

I tillegg er det viktig at utviklingsland får moglegheit til å utvikla eit eige fungerande næringsliv. Manglande kapital er eit problem i mange land. Stor risiko hindrar òg tilgang på utanlandsk privat kapital. Ulike ordningar som stiller med risikovillig kapital, er derfor viktig. Norfund er eit svært viktig norsk instrument for å få det til. Også ulike former for mikrokreditt er viktig. I tillegg til kapital kan Norfund og andre bidra med kompetanseoverføring, kontakt med andre internasjonale institusjonar og privat næringsliv.

Det er i dag stor folkeleg oppslutning om norsk bistands- og utviklingspolitikk. Skal denne oppslutninga stå ved lag, er det avgjerande viktig med kontroll og oppfølging. Oppslag om pengar på avvegjar, dårlege prosjekt og misbruk av midlar er svært skadeleg. Betre kontroll er derfor viktig, og eg er glad for at det blir auka fokus på dette, og at ein får auka ressursar til dette formålet. Det er òg svært positivt at Riksrevisjonen har fokusert meir på dette området. Meir overraskande er det at dette er eit av dei områda der Høgre kuttar.

Korrupsjon og misbruk av bistandsmidlar er sjølvsagt verst for dei landa som blir ramma. I mange land er korrupsjon så utbreidd at det er eit av dei største hinder for utvikling. Det er derfor særleg viktig å fokusera på kampen mot korrupsjon og på kontroll og transperens.

Alt tyder på at det er dei minst utvikla landa og dei fattigaste og mest marginaliserte folkegruppene som er og vil bli hardast ramma av klimaendringane. Det er òg viktig at verda samlar seg om å føra ein aktiv og god klimapolitikk for å bidra til ei positiv utvikling for dei fattigaste landa og deira innbyggjarar.

Eit av dei største globale miljøproblema er avskoging. Mykje av denne avskoginga skjer i utviklingsland. Manglande alternativt næringsgrunnlag er ein viktig årsak til rovdrift på skogressursane.

Norsk innsats mot avskoging i utviklingsland, for eit internasjonalt godkjent system for bruk av skog i klimapolitikken og store økonomiske bidrag for å bevare skog har mange positive verknader.

I tillegg til å ta vare på det globale klimaet er dette viktig for lokalmiljøet. Ved å ta vare på skogen tek ein òg vare på artsmangfaldet, tradisjonelle levemåtar og lokal ressursutnytting. Internasjonale tiltak mot avskoging vil òg skapa alternativt livs- og næringsgrunnlag. Norsk satsing på å bevare skog i utviklingsland er god utviklingspolitikk.

Eg er derfor ueinig med dei som prøver å gjera det til eit stort poeng at tiltak mot avskoging er ein del av bistandsbudsjettet. Alle tiltak er sjølvsagt ODA-godkjende ordningar, og satsinga på å bevare skogen går ikkje ut over meir tradisjonell bistand som utdanning og helse.

Eg er ein stor tilhengar av at Noreg skal ha fokus på dei områda der me har særleg kunnskap, eller der me kan bidra

utover det reint økonomiske. Eit slikt område er energi. Olje for utvikling er eit viktig program og eit godt konsept for kunnskapsoverføring. Men Noreg har òg særlege kunnskapar om fornybar energi, særleg om vasskraft.

Mangel på føreseieleg, stabil og rimeleg energitilgang, særleg på straum, er eit stort problem i mange land. Dette er til hinder både for utviklinga av eit levedyktig næringsliv og for ein fungerande offentleg sektor. Mange land baserer seg i dag på import av dyr olje til lite effektive straumaggregat eller på forureinande kol, sjølv om dei er rike på fornybare energiressursar.

Etter mitt syn er dette eit område Noreg, med våre kunnskapar, burde ha fokusert meir på. Kanskje burde me få eit nytt program som kunne heitt Rein energi for utvikling – med særleg fokus på vasskraft.

Med ny kunnskap og teknologi kan ein få til svært skånsam vasskraftutbygging nesten utan inngrep, noko som kunne gjeve tilgang på rein, stabil og rimeleg energi i mange utviklingsland, og som ville vera avgjerande viktig for å få til vekst, utvikling og velstand for innbyggjarane i desse landa. Norske selskap, særleg SN Power, men òg regionale energiselskap kan spela ei viktig rolle her.

Øg når det gjeld utanriksforvaltninga, legg Regjeringa fram eit sterkt og offensivt budsjett med ein vekst på over 10 pst.

Nordområdesatsinga må halda fram. Ved å setja dette området høgare på den nasjonale dagsordenen har Regjeringa bidrege til å auka den internasjonale interessa for dei særlege utfordringane ein har i dette området, med tanke på både tryggingpolitiske spørsmål, ressursutfordringar og klimaendringar. Det er viktig for den vidare utviklinga i nord at me greier å få internasjonal merksemd om området.

Vår viktigaste partner for å få til ei fredeleg og berekraftig utvikling i nord er Russland. Det er viktig å samarbeida med Russland om så mange konkrete spørsmål som råd er. Ressursspørsmål er særleg viktige i dette bilaterale samarbeidet. Å bryta ned dei hindra som er for normal aktivitet over grensa, er òg veldig viktig. Forhåpentleg kan nye visumreglar letta samkvemet mellom våre to land. Eg håpar òg at arbeidet med særlege reglar for dei som bur i grenseområda, vil bera frukter. Auka handel, kulturelt samarbeid, energi- og fiskerisamarbeid og auka turisme er område som vil bidra til å binda våre to land tettare saman.

Samtidig som me samarbeider med Russland om konkrete utfordringar, må Noreg gje klar beskjed når det er utviklingstrekk i landet som me ikkje likar. Det gjeld både den demokratiske utviklinga i Russland, Russland si framferd overfor tredje land og russisk utanrikspolitikk generelt. Noreg stod saman med det internasjonale samfunnet i sin kritikk av Russland sine krigshandlingar i Georgia i sommar.

Lærdomen frå krigshandlingane mellom Russland og Georgia må vera at våpenbruk ikkje er måten å løysa denne typen konflikter på. Verst gjekk dette sjølvsaugt ut over dei som blei direkte ramma, men alle involverte var eigentleg taparar etter krigen. Georgia leid store tap. Sjølv om Russland vann ein militær siger, har landet òg lidd store

økonomiske tap og ikkje minst eit enormt tap av omdømme. Det skal kosta å bryta internasjonale spelereglar for konflikthandtering.

Øg neste år vil oppdraget i Afghanistan vera det viktigaste for våre militære styrkar i utlandet. Situasjonen i landet gjev grunn til uro. Me må ha ei brei tilnærming når ein skal løysa utfordringane i det landet, og eg er glad for at det er ein samla komité som sluttar opp om den strategien som Regjeringa har for sin Afghanistan-politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [15:10:28]: Fra Arbeiderpartiets side hevdes det at det er viktig å bidra til at utviklingsland kan skape vekst gjennom økt handel, at produksjon av varer og tjenester er en forutsetning for handel, og at bearbeiding av råvarer skaper grunnlag for arbeidsplasser og næringsklynger som er avgjørende for at land kan klatre opp utviklingsstigen.

Til tross for disse fagre ord ser vi sørgelig lite fra partiet når det gjelder virkemidler for å få dette til. Man fortsetter i de samme gamle spor som ikke virker.

Skal man få til næringsutvikling, må det investeringer til. Opposisjonspartiene fremmer i dag et fellesforslag om å få utredet dette nærmere.

Hvorfor er man fra Arbeiderpartiets side motstander av å få dette utredet, all den tid man så klart og tydelig sier at man er opptatt av næringsutvikling i utviklingslandene?

Olav Akselsen (A) [15:11:25]: Eg meiner at me i praktisk politikk har vist at me ønskjer ei brei tilnærming for å bidra til at andre land skal få ei positiv utvikling i sin økonomi. Marknadstilgang er eit av dei viktigaste tiltaka på dette området, og derfor har denne regjeringa gjennomført spesielle lettar for ein god del land.

Me ønskjer å satsa aktivt på Aid for Trade, og Noreg har vore ein aktiv pådrivar for å få til ein ny handelsavtale gjennom WTO. Så på ei rekkje område vil Noreg bidra til å få opp handelen. I tillegg til det vil bistanden vera avgjerande viktig fordi mange land ikkje har dei føresetnadene som skal til for å vera med i den internasjonale handelen.

Me meiner at me i dag har dei verkemidla som er nødvendige for å kunna nå ein politikk der me får ei positiv utvikling i dei landa som i dag heng etter.

Finn Martin Vallersnes (H) [15:12:35]: Det er ganske kreativt å trekke den konklusjonen at Høyre arbeider for dårligere kontroll med korrupsjon, men det er ikke det som er spørsmålet mitt.

Etter klimaforliket hadde Høyre forventet at tiltak mot skogferringelse og avskoging ville bli ført i andre deler av budsjettet enn under utvikling og bistand, men nå står det nå der, og det blir på en måte en regnskapsmessig sak om det regnes med i bistanden eller ikke.

Vi er enig i mye av det Akselsen sa i sitt innlegg om viktigheten av klimatiltak og skogstiltakene. Men er Arbeiderpartiet likevel enig i at det er behov for en grense-

oppgang og en avklaring av hva som er utviklingsrelaterte tiltak under klimapolitikken?

Olav Akselsen (A) [15:13:26]: For det første synest eg det er dristig av Høgre å stilla dette spørsmålet, fordi Høgre har løyst dette på sin eigen måte ved å kutta i bistand og overføring til dei fattigaste landa og dermed frigjort ressursar som dei kan bruka på andre område.

Så er eg sjølv sagt heilt einig i at det ikkje skal vera noko carte blanche eller at ein skal kunna føra alle slags typar utgifter inn på bistandsbudsjettet. Eg har likevel opplevd at veldig ofte er det det motsette som er utfordringa, nemleg at dei internasjonale køyrereglane me har på dette området, ODA-reglane, er så rigide og vanskelege at dei var ei større utfordring enn å prøva å snika inn utgifter som ikkje høyrer til der. Eg kan i alle fall bekrefte at for Arbeidarpartiet sin del er det slik at pengar som skal gå over bistandsbudsjettet, skal gå til bistand. Det er viktig med openheit om desse pengane, og det er ikkje minst viktig at ein får ei moglegheit til å kontrollera at pengane fører til det som er ønskemålet, nemleg ei positiv utvikling for dei landa som tek imot desse pengane.

Dagfinn Høybråten (KrF) [15:14:36]: Komiteens leder brukte store deler av sitt innlegg til å gratulere seg selv, Regjeringen og Arbeiderpartiet med å ha oppfylt målet om 1 pst. i bistand. Det er en feiring jeg gjerne deltar i, selv om jeg har mine synspunkter på måten man oppnår dette på – det skal jeg komme tilbake til i mitt innlegg.

Representanten Akselsen kom i skade for å si at Soria Moria-erklæringen med dette er oppfylt. Da må jeg nok minne Akselsen om hva som står i Soria Moria-erklæringen. Regjeringen vil

«at bevilgningene til utviklingssamarbeid når målet om 1 prosent av BNI og at innsatsen deretter trappes ytterligere opp i perioden».

Mitt spørsmål til representanten Akselsen er om han ikke er enig i at denne målsettingen ennå ikke er oppfylt. Mitt neste spørsmål er hvordan representanten Akselsen vil sørge for at det blir en opptrapping utover 1 pst. i denne perioden.

Olav Akselsen (A) [15:15:38]: Det er noko som heiter at sjølvskryt skal ein lytta til, for det kjem frå hjarta. I dette tilfellet meiner eg at me alle har grunn til å gleda oss over det som er situasjonen i dag. Når me gjer eit vedtak, har me i fellesskap bidrege til at Noreg gjev 1 pst. av brutto nasjonalinntekt til utviklingsformål.

Så har eg i fleire debattar vore oppteken av at prosent er viktig, for det gjev oss noko å strekkja oss etter. Likevel er det slik at det som er det viktigaste, er kroner og øre. Utviklinga i denne perioden har vist at me brukar atskillig fleire kroner – 8,3 milliardar kr meir – enn det me gjorde ved inngangen til denne perioden. Det gjev Noreg enorme moglegheiter til å bidra på dette området. Eg meiner Soria Moria-erklæringa no er oppfylt, men samtidig er det viktig å ha nye mål å strekkja seg etter. Så veit me òg at delvis blir denne prosentsatsen avgjort av prisen på olje. Og det er ikkje usannsynleg at når me gjer opp rekneskapen

ved halvgått løp i år, er me langt over den eine prosenten, om oljeprisen går ned.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Morten Høglund (FrP) [15:17:07]: I alle kriser oppstår det også endringer som kanskje kan bidra til noe positivt. La oss håpe at det er tilfellet med den globale finanskrisen som vi nå er inne i. Endrede styrkeforhold mellom energiprodusenter og energiimportører kan jo være en slik endring. En ny administrasjon i USA innebærer et endret bilde og kan også gi nye muligheter på den globale arena.

Norge må også vise fleksibilitet i sitt handlingsmønster og bidra til løsninger som forhåpentligvis kan dempe krisens virkninger for de mest sårbare. Fremskrittspartiet fremmer i dag et forslag som tar opp dette problemet, nemlig finanskrisens virkninger for utviklingsland. Vi ber Regjeringen vurdere om det er tiltak som kan gi landene et løft, i en tid som for alle blir vanskelig, men som for noen kan være et spørsmål om overlevelse.

Deler av Afrika, Latin-Amerika og Asia har opplevd finanskriser, demokratikriser og helsekriser i årtier. For dem er dessverre ikke den nåværende krisen noe nytt, men mer en bekreftelse på hvordan det så altfor ofte er. Selv i gode år har de ikke maktet å reise seg og etablere bærekraftige markeder, demokrati som velger ukorruperte ledere, eller gjort nødvendige investeringer med hensyn til folks helse. De rike lands oppskrift har enten handlet om å glemme problemet eller komme med bistand. De land som ble glemt i forhold til bistand, eller som av ulike grunner maktet å stoppe bistandsstrømmen, har ofte klart seg bedre enn de som har blitt værende som bistandsmottakere.

Vi er mange som av og til kaster oss utpå, og som tør å si noe om hva fremtiden vil bringe. Vi treffer ikke alltid like godt. Derfor må noen hver ty til etterpåklokskapens edle kunst. Og at man ikke alltid kan se konsekvensene av egen politikk før den prøves ut, er ikke oppsiktsvekkende. Men når man nærmest konsekvent avviser resultatene når de dokumenteres, er det forbløffende.

Fremskrittspartiet er sikkert ikke bedre til å spå enn andre, men vi har kontinuerlig i denne sal advart mot at en overdreven bistandspolitikk ikke ville bringe Afrika ut av fattigdom. Mens Mugabe fikk norsk bistand, påpekte vi hvor galt dette var. For ti år siden – nesten på denne tid i denne sal – advarte vi og sa at Zimbabwe var på kanten av ruin. Flertallet mente for øvrig at det var for tidlig å konkludere omkring spørsmålet om norsk bistand til Zimbabwe. Våre advarsler ble avvist, ikke engang seriøst debattert. Resultatet er der nå – for alle å se. Vi har klart å holde Mugabe ved makten, vi gav ham det grunnlaget han trengte – ja, Norge snudde, men dessverre for sent. Spørsmålet er hvor mange andre slike tilfeller vi vil få i fremtiden ved at vi fortsetter å holde statsledere ved makten som ikke har et legitimt grunnlag for å sitte der, om det var frie valg.

Vi tåler kritikk for vår bistandspolitikk. Den kan absolutt og helt sikkert forbedres, og det jobber vi kontinuerlig med. Men når representanten Åslaug Haga i en pressemelding i dag anklager oss for å ødelegge Norges omdømme, begynner brikkene å falle på plass.

Fremskrittspartiet jobber med utviklingspolitikk for å redusere fattigdom og for å gi økonomisk vekst. Vi lytter til folk i sør som opplever norsk politikk på kroppen. Vi har forsøkt å lære av tidligere erfaringer. Hvis vi hadde hatt som mål å øke Norges omdømme blant likesinnede land og i internasjonale organisasjoner, hadde vi sikkert valgt en annen politikk. Men om det er Senterpartiets landbruks- proteksjonisme som er svaret på et bedre omdømme, er vi tvilende til. Og om vårt forslag om et stort fond for investeringer i utviklingsland er negativt for vårt omdømme, er jeg også usikker på. Jeg tror nok at vi skal klare dette med omdømme ganske greit. Vi aksepterer å være nest best når det gjelder omdømme, så lenge vi er best på utvikling.

Makroøkonomisk har bistanden spilt fallitt. Den har bidratt til at nødvendige endringer og reformer aldri har nådd frem til mange land. Den har ikke dannet grunnlag for økonomisk vekst. Derfor er det viktig med en politikk som erstatter tradisjonell bistand med andre virkemidler. Det handler ikke bare om handel, men det handler også om handel. Det handler om å gi stater som velger demokrati, en mulighet til å kvitte seg med gammel gjeld. Det handler om investeringer i energi og i privat sektor. Det handler om hjelp til tilrettelegging i form av å sørge for at grunnleggende helseutfordringer møtes, og at man får en inkluderende utdanning.

Vi avviser derfor ikke bistand som ett av flere virkemidler – moderat dosert og aldri dominerende, men støttende til bruk i land som viser vilje til reformer, og som trenger assistanse. I vårt alternative budsjett i høst bruker vi mer enn 16 milliarder kr på bistand, inkludert de 1,2 milliarder kr vi har avsatt til helsetiltak på utenlandsbudsjettet vårt. 16 milliarder kr ville vært et veldig stort bistandsbudsjett for bare få år siden. Om vi har funnet den rette balansen, kan vi ikke være helt sikker på. Mindre sikker er jeg på om fordelingen av våre 16 milliarder kr er optimal, men jeg er overbevist om at vårt budsjettalternativ, med åpnere handel og igangsetting av arbeid med et stortilt investeringsfond for de fattigste, er langt å foretrekke fremfor det mer tradisjonelle budsjett som Regjeringen fremlegger.

Få landområder har mottatt så mye bistand over tid som det palestinske selvstyremrådet. Dessverre er det lite som tyder på at gevinsten av denne bistanden har vært positiv. Situasjonen er kompleks, og handler selvfølgelig om mer enn bistand. Men det må være et tankekors når Fafo kan dokumentere at flertallet av den palestinske befolkningen mener bistanden har hatt negativ effekt. Nå konsentreres bistanden til administrasjonen til Abbas. Likevel opplever vi kontinuerlig at f.eks. Fatah-kontrollerte media presenterer hatpropaganda. Særlig alvorlig er dette når barne-TV til palestinske barn brukes kontinuerlig til å formidle et budskap om at hele Israel tilhører palestinerne, og at jøder ikke har noen verdi som mennesker. Hvis vi ikke klarer å få snudd utviklingen i tenkningen om at man skal hate hverandre, vil aldri fred oppnås. I det perspektivet mener vi Norge ikke kan være bekjent av å støtte grupper økonomisk som forlenger hatet og flytter oss stadig lenger unna en fredeligere løsning. Vi er helt enig i at det også er utfordringer på israelsk side, absolutt, og

det skal kritiseres når det er nødvendig. Men Norge yter ikke bistand til Israel, og det gir oss et særlig ansvar for det som skjer på palestinsk side. Spesielt er det relevant i en budsjettssammenheng.

Vi opplevde nylig en voldsom terrorhandling i India, som rammet den indiske befolkning sterkt, samtidig som aksjonen hadde et tydelig antivistlig og antijødisk preg over seg. Den føyer seg derfor inn i rekken av terrorhandlinger som rettes mot Vesten. Kampen mot terror er ikke vunnet, og dessverre ble denne aksjonen en påminnelse om hvor viktig det er å fortsette kampen mot den form for ekstremisme vi så her, som vi ser i Afghanistan, og som vi dessverre også innimellom opplever i Norge.

Kampen mot ekstreme holdninger og vold er også en kamp om verdier. I morgen markerer vi at det er 60 år siden FNs menneskerettighetserklæring ble til. Den har vært et viktig bidrag for grunnleggende verdier og friheter. Dessverre er det ikke slik at etter 60 år er menneskerettighetene akseptert. Det er ting som tyder på at det går i gal retning på enkelte områder. Nå innkaller FNs menneskerettighetsråd til en Durban II-konferanse i april, hvor rasisme og ytringsfrihet skal være hovedtemaer. I likhet med den forrige konferansen er vi redd for at denne konferansen kan spore av på grunn av enkelte lands ønske om å innskrenke ytringsfriheten og nok en gang få utløp for antiisraelske holdninger. Det virker som om enkelte land har en agenda i forhold til å bruke denne typen konferanser på en negativ måte, slik vi opplever det. Det er viktig at land som Norge er tydelige og markerer avstand til alle typer forslag og innspill som underbygger dette. Vi vil ikke nå be Norge om å trekke seg fra konferansen. Canada og Israel har gjort det. Men skulle vi mislykkes i å nå frem med vårt budskap, må det også vurderes. Vi mener det vil være mer effektivt å være til stede og slå hardt i bordet og forsvare ytringsfriheten enn å utebli. Noen ganger må man true med å bli. Hvis den norske delegasjonen ikke har til hensikt å slå i bordet og forsvare de rettigheter og verdier vi tror på, da er imidlertid alternativet om å bli borte bedre.

Fremskrittspartiet, sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti, legger i forbindelse med denne saken frem et forslag her i salen i dag. Forslaget bør forhåpentligvis være relativt ukontroversielt og noe som hele Stortinget kan slutte seg til. Jeg vil også ta opp de øvrige forslag som Fremskrittspartiet fremmer i denne sak.

Presidenten: Representanten Morten Høglund har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [15:27:18]: Nok ein gong er det slik at Framstegspartiet sitt budsjett er «hinsides» alle andre forslag som ligg føre her i salen i dag. Eg er enig i at viss dette blir gjennomført, vil det stilla Noreg i den internasjonale skammekroken – eg trur likevel ikkje det er det viktigaste poenget, eg skal heller ikkje fokusera på alle kutta i år – men då må Framstegspartiet faktisk auka løyvingane i sine egne budsjett.

Det er slik at når ein les budsjettet, får ein lett moglegheit til å samanlikna det som blir vedteke frå år til år.

Det ein ikkje så lett får moglegheit til å samanlikna, er det opposisjonen foreslår, og som blir nedstemt. Men viss ein ser på Framstegspartiet sitt alternative budsjett for i fjor, og samanliknar det med det frå i år, vil ein sjå at det er eit område som litt overraskande har stor vekst i løyvingane, og det er støtta til FN sitt organ for palestinske flyktingar, UNRWA, der Framstegspartiet har femdobla støtta frå i fjor til i år. Sidan dette ikkje har kome nemneverdig fram korkje i merknader eller frå talarstolen, skulle det vera interessant å få vita kva som har skjedd med Framstegspartiet, sidan dei plutsleg finn at det er så viktig å prioritera dette området.

Morten Høglund (FrP) [15:28:26]: Representanten Akselsen bruker ord som «hinsides» og «skammekroken». Når det gjelder ODA-andelen, som andre er opptatt av, er vi på 0,62. Vi nærmer oss faktisk Monterrey-kravet – om det skulle være et mål. Det er nå bedre enn veldig mange andre land, som jeg ikke tror representanten Akselsen ville bruke den type ord om.

Vi har gjort dramatiske kutt på UNRWA tidligere. Vi har endret kuttet, det er helt riktig observert. Vi har tidligere også vist vilje til å justere våre budsjettforslag i tråd med hva som budsjettmessig er mer realistisk å få til. Jeg tror vel vårt første kutt er innenfor en slik ramme og en korrigering av det vi hadde tidligere. Det er ingen vesentlig endring av politikk, men det er rett og slett hva som er budsjettmessig håndterbart i forhold til de endrede rammer som UNRWA vil få.

Ågot Valle (SV) [15:29:38]: Fremskrittspartiet er opptatt av å bidra til en sterk internasjonal fokusering på kampen mot korrupsjon. Korrupsjon er tjuveri fra de fattigste, det er vi sikkert enig om. Jeg etterlyser derfor Fremskrittspartiet i kampen mot skatteparadisener – mot å unndra skatt fra fattige land. Dette er et fenomen som gjør at pengeflyten går fra fattige land til spesielt rike selskaper i nord, uten muligheter for innsyn. Uten skatteparadisene hadde det ikke vært mulig å gjemme vekk korrupsjonspengene.

Fremskrittspartiets representanter har tidligere lovprikk skatteparadisener fordi det fører til en sunn skattekonkurranse. Dersom representanten Høglund er enig med sine partifeller, vil jeg påstå at forslaget om å lindre finanskrisa ikke står til troende, for kampen mot skatteparadisener er viktig for finanskrisa.

Morten Høglund (FrP) [15:30:46]: Det å ha en politikk som er global, og som trekker opp rammer for alle lands skattepolitikk, har ikke vi sett gode eksempler på. Vi vet heller ikke om det er formålstjenlig.

Skattepolitikk er et nasjonalt anliggende. At land har ulike profiler og ulik politikk på dette området, aksepterer vi. Vi tror at det meste som det jobbes med på dette området, er veldig lite gjennomførbart. At det er konkurranse her, bidrar også til at statene seg imellom skjerper seg. At det er utslag og eksempler som bidrar til en negativ effekt for mange utviklingsland på dette området, er vi enig i, men det handler først og fremst om å ta tak i disse landenes forvaltningssystemer – skatteinnkreving, det rettsstat-

lige osv. – og sørge for at de ser seg tjent med å beholde pengene i sine land.

Vi vet at det her er en stor jobb å gjøre. Vi tror ikke vi løser den utfordringen som representanten Ågot Valle tar opp her, ved å foreslå å legge ned de såkalte skatteparadisene.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:32:01]: Det er eit stort skilje mellom Framstegspartiet og dei andre partia i utviklingspolitikken. Innlegget no var for så vidt ikkje særleg overraskande, men eg må seie at eg begynner å lure når eg les innstillinga, der Framstegspartiet uttalar at

«u-landene trenger rettferdig handel fremfor bistand, nettopp for å beholde selvrespekten og for å slippe å bli omringet av barmhjertige samaritaner som kun er opptatt av å plassere seg selv på pødestall gjennom almisser og politisk korrekte uttalelser».

Eg tolkar Framstegspartiet slik at dei meiner at bistand er bortkasta, og ikkje ser at bistand er viktig for å få til handel. Kan ein òg tolke Framstegspartiet slik at dei meiner at det heller ikkje er bruk for miskunnsame samaritanar lenger?

Morten Høglund (FrP) [15:32:49]: Selvfølgelig er det bruk for barmhjertige samaritaner, men – som vi påpeker – alt med måte. At mange fra den rike delen av verden har hatt en eller annen agenda for sitt bistandsengasjement, mener vi er riktig.

Vi har, som jeg påpekte, et bistandsbudsjett på totalt sett 16 milliarder kr, slik vi fremlegger det. Det betyr ikke at vi avviser bistand som et virkemiddel, men vi mener det overdrevet har blitt brukt som et redskap i utviklingspolitikken. Det har ført til at mange stater, ikke minst i Afrika, har fått en klient/offerrolle som ikke har tjent dem. Statsadministrasjonene i disse statene er nå innrettet mer på å hente inn nye donorkroner enn å skape grunnlag for økonomisk vekst i sine egne land og for sine egne innbyggere. Det er en negativ spiral som vi på en eller annen måte er nødt til å bryte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Finn Martin Vallersnes (H) [15:34:09]: Det er for tiden uvanlig mange forutsetninger og rammegivende interaksjoner som påvirker budsjettet for utenriks- og utviklingspolitikk. Det kom tydelig til uttrykk under konferansen om finansiering for utvikling i Doha for vel en uke siden. I det norske bakgrunnsnotatet ble det redegjort for – som statsråden gjorde i sitt gode hovedinnlegg – hvorfor bistanden må settes inn i en helhetlig sammenheng med bl.a. så vel finanskrisen som matkrisen for å være relevant, og for de norske hovedprioriteringene, som er

1. tiltak mot skatteunndragelse og kapitalflukt samt behovet for regulering av finansmarkedene
2. likestilling og kvinners rettigheter
3. klimatilak der bakgrunnsnotatet sier at det ikke skal gå på bekostning av bistand for utvikling, mens statsråden i sitt innlegg anførte at klimaadaptasjon og utvikling er synonymer

4. behovet for å styrke utviklingslandenes innflytelse i den internasjonale finansarkitekturen
5. gjeldslette og spørsmål om illegitim gjeld

Om vi sammenholder dette med budsjettet for 2009, kapittel 8.2, heter det under «Regjeringens tematiske satsingsområder»:

«Regjeringen vil videreføre arbeidet innen hovedsatsingsområdene der Norge kan bidra mest. Dette er miljø og bærekraftig utvikling; fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand; olje og ren energi; kvinner og likestilling; godt styresett og kamp mot korrupsjon samt innsatsen innen de helserelaterte tusenårsmålene.»

Jeg skal her ikke gå nærmere inn på den litt haltende sammenhengen mellom de tematiske hovedprioriteringene og selve tallbudsjettet.

Jeg vil fokusere på den økende forståelsen – både her hjemme og ute – for at utviklingspolitikk er mye mer enn bistand, og at andre faktorer kan være vel så viktige som bistanden for å oppnå en positiv og bærekraftig utvikling. Dette var også hovedkonklusjonen i den utredningen Høyre gjorde om utviklingspolitikken våren 2008, hvor vi også imøteså at de totale ressursene vi skal sette inn i dette arbeidet, kan komme til å bli vesentlig større enn i dag, men trolig spredt på ulike budsjetter. Som eksempel imøteså Høyre etter klimaforliket at regnskogsatsingen ville budsjetteres utenom bistandsbudsjettet og bistandsprosenten. Nå er det medregnet. Det reiser spørsmålet om avgrensning – men reaktualiserer også en oppdatering av ODA-kriteriene under DAC. Det vil være avklarende og viktig at departementet kommer tilbake til Stortinget – f.eks. i den bebudede utviklingsmeldingen på nyåret – med en utdyping av hva som er utviklingsrelevante klimatiltak.

Jeg kan forstå at statsråden ser overordnede mål for aktiviteter hjemmehørende i de to ulike departementene han bestyrer. For Stortingets kontrollfunksjon og politiske styring er det imidlertid avgjørende å ha klarhet i hvilke bevilgninger som hører hjemme hvor.

Forskjellen mellom Regjeringens tematiske satsingsområder i budsjettet og de hovedprioriteringene som ble presentert i Doha, illustrerer også et annet tiltakende problem for Stortinget og den politiske styring og kontroll. De lange linjene på dette politikkområdet er i økende grad tema på internasjonale konferanser, som eventuelt muner ut i sluttdokumenter, deklarasjoner eller kommunikerer der landene gir sin tilslutning til intensjonsavtaler og også langsiktige indikative bindinger. Spørsmålet er om en da bygger på et tilstrekkelig omforent grunnlag hjemme, eller om Stortinget bl.a. gjennom årsbudsjettet presenteres for en politikk som er gitt bindende hovedretning på forhånd. Om en slik situasjon utvikler seg for langt, innser jeg at Regjeringen ikke står alene med ansvaret. Det er prisverdig at Regjeringen er aktiv og pådrivende på Norges vegne i internasjonale prosesser og til stede på viktige arenaer. Blir denne arbeidsmåten omfattende, har imidlertid regjering og storting en oppgave i å utvikle en arbeidsform seg imellom som i tilstrekkelig grad ivaretar Stortingets evne og mulighet til kontroll og innflytelse på prioriteringene.

På det utenrikspolitiske området balanseres forholdet

mellom Regjeringens prerogativ og Stortingets innflytelse gjennom konsultasjoner i den utvidede utenrikskomiteen. Det utviklingspolitiske området er annerledes.

Nå er det også andre begrensninger på Stortingets innflytelse. Kontroll og styring med nye innovative finansieringsordninger er ett eksempel. Jeg tenker på målsettinger, målstyring, administrativ kontroll og revisjon. Det må være et mål at slike kapitalstrømmer synliggjøres i mottakerlandenes offentlige budsjetter, og at transparens er gjennomgående. Det virker ikke spesielt tillitvekkende når statsråd Solheim under Poznan-møtet ifølge Dagsavisen i går skal ha uttalt følgende om det norske forslaget til finansiering av klimatilpasningstiltak i verdens fattige land – og jeg siterer:

«Forslaget har som mål å sørge for en sikker finansiering som går utenom årlige budsjettprosesser og finansdepartementenes «klamme hender» verden rundt.»

I den grad nye finansieringsordninger er resultatet av tallrike små enkeltbidrag fra mange enkeltmennesker på ulike transaksjoner, tror jeg en bør være forberedt på at det vil være tilsvarende mange som forventer en åpenhet og en tilbakemelding om bruk, effektivitet og måloppnåelse. Her forventer vi at statsråden redegjør for hvordan dette prospektivt planlegges.

Noen eksempler fra inneværende år er illustrerende. Før Mattoppmøtet i Roma i juni utfordret vi statsråden på norske hovedposisjoner i en interpellasjonsdebatt. Stortinget har tidligere i denne perioden – og i den forrige perioden – understreket betydningen av landbruk innen utviklingspolitikken som ledd i fattigdomsbekjempelsen, men statsråden sa lite om hva Norge skulle bidra med, og budsjettet gjenspeiler heller ikke Stortingets oppfordring til å vektlegge landbruksutvikling. Departementets svar på komiteens spørsmål om landbruket oppfatter jeg som en henvisning til at i en internasjonal arbeidsdeling er det andre som får ta seg av dette. For statsrådets forhold til Stortinget burde det være noe problematisk.

Accra-konferansen med oppfølging av Paris-deklarasjonen gikk primo september, mens Stortinget ferierte. Derimot reiste vi en ny interpellasjon til statsråden før Doha-konferansen om finansiering av utvikling. Selv om Doha skulle dreie seg om en bred agenda, ville vi gjerne sikre oss at den positive videreutviklingen fra Accra om bistandens effektivitet, evaluering og videre styrking av mottakerlandenes eierskap ble en del av sluttdokumentet fra Doha. En slik videreføring var også innbakt i deklarasjonen fra Accra. For norsk bistand sier Accra viktige ting om krav til kvalitet i mottakerlandenes forvaltningssystemer, og at dette kan monitoreres. Som forutsetning for å bruke budsjettstøtte mener Høyre dette er helt avgjørende.

I interpellasjonsdebatten var det bred enighet om viktigheten av evaluering, effektivitetsutvikling og forutsetninger for kapasitetsbygging hos mottaker, men i Doha tok ikke Norge dette med, og Accra er da heller ikke mye synlig i Doha-dokumentet. Det var skuffende, og jeg oppfatter det som en nedprioritering fra statsrådets side.

På det utviklingspolitiske området står representan-

tene for både regjering og storting til ansvar for to ulike grupper: velgerne her hjemme og mottakerne ute.

Selv om vi kan la oss beruse i entusiasme over nye innovative agendaer, som innen finansiering og innen klima, er det viktig å beholde bakkekontakten. Våre oppdragsgivere spør ganske enkelt: Ble det noe ut av det i forhold til innsatsen? Har vi ikke et klart svar på det, er det sannsynlig at tilliten til denne politikken gradvis eroderes i samfunnet vårt. Et sterkere engasjement fra statsråden for Accra-agendaen hadde vært et skritt i riktig retning.

Avslutningsvis – summarisk noen viktige temaer for øvrig i 2009: Høyre støtter prioriteringen av innsatsen i Afghanistan, og at gjensidigheten mellom militær og sikkerhetsmessig aktivitet og en byggende sivil innsats er avgjørende. Litmus-testen her er om lokalbefolkningen føler seg okkupert, eller om en i økende grad vinner deres tillit.

Om Norge skal delta i Kongo, avhenger av om vi har kapasiteter som egner seg. Forutsetningen må i alle fall være at oppdraget er basert i FN, at African Union er med, og at styrken har en overlegen størrelse i dette svære landområdet. Parallelt må det legges et koordinert politisk press på de involverte parter, og verdenssamfunnet må ha forberedt å følge opp med en omfattende humanitær aksjon.

Situasjonen i Kongo, Sudan og Somalia aktualiserer FNs videre arbeid med «Responsibility to Protect», R2P, i 2009. Vi forventer at Norge engasjerer seg i det arbeidet vi ser FN har tenkt å trekke i gang på området.

I budsjettet er vi skeptiske til om situasjonen i Midtøsten gir grunnlag for økt norsk innsats. Ingenting skulle glede oss mer enn om vi tar feil, og om f.eks. en ny amerikansk administrasjon skulle skape bevegelse mellom partene.

Og til sist: Høyre mener næringsutvikling er en viktig del av utviklingspolitikken, men har merket seg de ulike oppslagene den siste tiden om NORFUNDS aktiviteter. Det er særlig viktig at offentlig eide bedrifter er bevisste på Corporate Social Responsibility, og vi advarer mot å inngå i partnerskap som vanskeliggjør realiseringen av slike forpliktelser.

Høyre vil også varsle at vi støtter Kristelig Folkepartis forslag til prioriteringer innenfor den nå vedtatte utvidede rammen for rammeområde 4, altså forslag nr. 5.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [15:44:12]: Representanten Vallersnes er genuint opptatt av utviklingspolitikk og bistand. Det er vel også en av årsakene til at Høyre så fortjenstfullt har fulgt opp den bistandspolitikken som har vært ført de siste årene.

I sitt innlegg var representanten bl.a. opptatt av kontroll med hvor bistandsmidlene går. Da må jeg spørre: Er det ikke veldig spesielt at Høyre i finansinnstillingen kutter bevilgningen til departementets administrasjon av utviklingshjelpen med 10 mill. kr og NORADs driftsutgifter med 20 mill. kr? Er ikke nettopp problemstillingen nå at bistandsbudsjettet har økt kraftig, mens administreringen av bistandsbudsjettet har stått stille, og at det også kan være et problem når det gjelder effektivitet, når det gjel-

der mulighetene for implementering, og ikke minst når det gjelder kontroll?

Finn Martin Vallersnes (H) [15:45:14]: For vår del tror vi det er mulig å effektivisere administrasjonen de fleste steder, og vi kan ikke se at det har skjedd i den grad vi kunne forvente i de nevnte administrasjonene. Men jeg vil ikke trekke noe likhetstegn mellom det og det å redusere innsatsen f.eks. mot korrupsjon. Vi er veldig opptatt av at når det gjelder monitorering, evaluering, oppfølging av forvaltningssystemer i mottakerland og den type ting, må det være innbakt i prosjektene og programmene i utgangspunktet som en del av den kostnaden som ligger i det å gjennomføre programmet. Det er det vi savner, og vi mener at det skulle vært gjort i større grad. Vi mener det i altfor liten grad er prospektivt lagt opp hvordan vi skal gjøre dette som en del av aktivitetene, og ikke bare som en aktivitet for seg selv hjemme.

Bjørn Jacobsen (SV) [15:46:21]: Marshallhjelpa er sett på som ein av dei store historiske suksessane. Hjelpa inneheldt både prosjektstøtte og budsjettstøtte. Eg ser at Høgre uttrykkjer sterk bekymring for den budsjettstøttepraksisen som vi har i Noreg. Ein kan òg spekulere på om ikkje alle dei milliardane som har blitt brukte dei siste åra på militære åtgjerder – som i Afghanistan og i Gaza – heller kunne ha blitt brukte t.d. til budsjettstøtte. Men det er ein annan debatt.

Men det vi veit, er at grunnen til at det er ein viss merksemd rundt debatten inne i salen her, er at dette betyr noko, for det går pengar gjennom dette parlamentet. Her i Stortinget bryr ein seg frå Honningsvåg til Arendal om kva som skjer. Det må også vere ein del av vitsen ved norsk bistand at han går gjennom ein politisk debatt og skaper politiske prosessar i mottakarlanda. Ser ikkje Høgre at dette også er ein god effekt av det å bruke budsjettstøtte?

Finn Martin Vallersnes (H) [15:47:25]: Et glimrende spørsmål – jeg er veldig opptatt av temaet. Jeg vet at bl.a. SV, med stor rett, har vært bekymret over kondisjonaliteter i bistand og utvikling. Når det gjelder politisk kondisjonalitet, om det nå går på frihandel eller privatisering, skjønner jeg det.

Men vi er opptatt av at når det gjelder bruk av budsjettstøtte, må det være mulig, som man også har formulert i sluttokumentet fra Accra, å sette kvalitetskrav til mottakerlandets forvaltningssystemer, særlig når det gjelder økonomi og finansforvaltning, og man må kunne monitorere utviklingen av kvalitetsparametrene i de systemene. Det kan godt hende at man i utgangspunktet ikke har en god nok kvalitet, men at man er villig til å utvikle det i riktig retning. Hvis den situasjonen foreligger, mener vi det også er grunnlag for å bruke budsjettstøtte. Men hvis det ikke foreligger en slik situasjon, og man ikke er villig til å gjennomgå en utvikling av kvaliteten på forvaltningssystemene, er vi imot å bruke det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Ågot Valle (SV) [15:48:58]: Vi er veldig glad for at 1 pst.-målet blir nådd neste år. Samtidig er jeg helt enig med representanten Finn Martin Vallersnes og andre som har sagt at det blir mer og mer klart at utviklingen dreier seg om noe mer enn bistand. Utvikling handler om å flytte makt. På konferansen om finansiering for utvikling i Doha – det blir mange referanser til denne konferansen her – var det en som sa: Vi får ikke det vi fortjener, vi får det vi forhandler. Med andre ord: Skal de fattige og de fattige landene oppnå utvikling, må de få styrke til å forhandle og plass ved det bordet det forhandles rundt. Det er bra at den snevre kretsen av land i G8 er utvidet med sentrale land, til G20. Men viktige avgjørelser må behandles i det forumet der alle land kan sitte ved bordet og være til stede, nemlig i FN.

Vi kan heller ikke overlate hovedoppgaven med å løse krisene som har oppstått etter nyliberalismens herjinger til de institusjonene, Verdensbanken og IMF, som etter Reagans og Thatchers oppskrift har praktisert nyliberalistiske krav overfor utviklingslandene. Deres krav førte til mindre stat, mer deregulering og privatisering, mindre mulighet for myndighetene til sjøl å finne løsninger og stå til ansvar overfor sin egen befolkning når det gjelder de løsningene som ble valgt. Dersom hoveddelen av midlene og tiltakene som trengs for å løse dagens kriser, i hovedsak blir lagt til disse institusjonene, kan resultatet bli mindre legitimitet og mindre vilje blant utviklingslandene til å løse den mest alvorlige krisa av dem alle, nemlig klimakrisa.

Hovedarbeidet må tas i FN, men akkurat derfor er det viktig at Norge og andre land fortsetter arbeidet for å effektivisere FN. På konferansen om finansiering for utvikling i Doha, stod striden om dette: Skal finanskrisa følges videre opp av G20, Verdensbanken og IMF, eller skal jobben også gjøres i FN, slik utviklingslandene arbeider for? Heldigvis slo slutterklæringa fast at finanskrisa også skal følges opp i FN, og Norge støttet dette kravet.

Flere tror at finanskrisa bare i begrenset grad slår inn i utviklingslandene. Den oppstod i den rike delen av verden, men den slår hardt inn i de fattigste landene, til tross for at det ikke var de fattigste som var med på å skape krisa. Men det er, som alltid, de fattigste som betaler den høyeste prisen når systemet svikter. De som ikke var vinnerne etter år med økonomisk globalisering, blir nødt til å ta en stor del av regninga i form av penger som skulle vært brukt på å sikre eksistensgrunnlaget – matproduksjon, reint vann, nødvendig infrastruktur, helsetilbud og utdanning. Resultatene av finansspekulasjonene slår inn i realøkonomien, inn i produksjonen – f.eks. i Bangladesh. Tekstilsektoren utgjør der ca. to tredjedeler av de totale eksportinntektene. Bare i september falt ordrene på tekstiler fra USA og EU med hele 7 pst. Hele 2,5 millioner mennesker jobber i denne sektoren, og de fleste av dem er kvinner.

Dersom de rike landene svikter i løftet om å nå 0,7 pst. av BNI i utviklingshjelp, kan flere land derfor synke ned i nedverdiggende fattigdom. Derfor er det så nødvendig – ikke bare moralsk – at rike land som Norge forplikter seg, og også ivaretar forpliktelsene, og derfor er det ekstra viktig at vi nådde 1 pst.-målet i 2009. Like nødvendig er det

at Norge har en klar stemme i forhold til å styre globalt, innføre nye mekanismer for ny finansiering, og ikke minst være en tydelig og klar stemme i kampen mot skatteparadis, ulovlige kapitalstrømmer og gjeldslette, inkludert illegitim gjeld, slik utviklingsministeren var forbilledlig tydelig på Doha-møtet nylig.

Tax Justice Network påviser et globalt skattejuks, som er en katastrofe for de fattigste landene. På grunn av skatteunndragelse og skattekonkurranse går de glipp av milliarder av skatte kroner. For hver krone som gis til bistand, går det ti kroner ut av utviklingslandene. Trevor Manuel, Sør-Afrikas finansminister, sier det slik: Det er en uoverensstemmelse mellom det å støtte økt bistand og samtidig lukke øynene for de store multinasjonale selskaperes handlinger som underminerer skattegrunnlaget i utviklingsland.

Dette skjer dels på grunn av en skattekonkurranse oppmuntret av EU, IMF og Verdensbanken – kappløp mot bunnen, kalles det – og dels fordi 60 pst. av verdenshandelen foregår internt i de store selskapene, og store summer gjemmes bort i skatteparadis. Obama har sagt det slik: På Cayman Islands finnes et bygg som er antatt å huse 12 000 amerikanske selskaper. Det er enten verdens største bygg, eller så er det verdens største skatteunndragelse.

Det hører også til at her er det stor grad av hemmelighet og lite innsyn. Det er håp om at Norge og Tyskland kan få en alliert i Obama. Dette handler om kampen mot korrupsjon, og det handler om å ta et viktig grep internasjonalt i en verden som har kommet ut av styring. Ikke minst handler det om at fattige land skal kunne styrke ressursgrunnlaget og få politisk handlingsrom til å styre sin egen utvikling.

Norge og utviklingsministeren var også tydelig på kvinners rettigheter og likestilling i Doha. Vi har behandlet en stortingsmelding om dette temaet, og det var stor enighet om å sette kvinners rettigheter og likestilling høyt på dagsordenen. Departementet har gitt en god og fyldig redegjørelse for hvordan dette følges opp i budsjettet. Jeg må si at UD kan stå som et godt eksempel for hvordan dette kan gjøres.

Så et forbedringsområde: NORADs gjennomgang av ambassadene viser svakheter ved hvordan arbeidet følges opp. Det skal sies at det er noen lysende eksempler, men komiteen er tydelig på at dette er et ledelsesansvar. Vi ser fram til en aktiv handling fra begge de ansvarlige statsrådenes side. Det er ekstra viktig at ambassadene har god kontakt med endringsaktørene, og det vil ofte være kvinneorganisasjoner på grasrotplan. Komiteen har tidligere slått fast at det er behov for å utvikle et kompetansemiljø som har kunnskap om viktige kvinneorganisasjoner i sør. FOKUS fungerer allerede som et kompetansemiljø, og komiteen har tiltro til at departementet sørger for vi får ressurser til å følge opp arbeidet.

Det ser ut til at det er framgang i flere av FNs tusenårs mål. Men når det gjelder målet om å redusere mørdedødelighet og bedre kvinners helse, går det den gale vegen. Det er bare å håpe at noe av det første Obama gjør, er å oppheve The Global Gag Rule, som har vært en katastrofe for fattige kvinners liv og helse. Kvinners reprodukti-

ve rettigheter og helsetjenester knyttet til svangerskap og fødsel, retten til trygge og sjølbestemte aborter og innsatsen mot kjønnslemlestelse er helt avgjørende for kvinners maktstilling i samfunnet.

Videre er det også viktig at arbeidet med sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, og sikkerhetsresolusjon 1820, som betyr et forsterket fokus på seksualisert vold og voldtekt i konflikter, forsterkes. Ikke minst viser situasjonen for kvinner og barn i Øst-Kongo dette. Det er bra at utviklingsministeren følger opp dette i bl.a. FN.

Et mangfold av organisasjoner med stort engasjement og kunnskap styrker vårt arbeid for fred og nedrustning. Derfor er jeg glad for at opplysningsarbeidet for fred ble styrket med 1 mill. kr neste år. Det sivile samfunnet arbeidet i lang tid med å få til et forbud mot klasevåpen, og det er en styrke at utenriksministeren tok det arbeidet videre. Fred, kampen mot fattigdom og for bærekraftig utvikling er gjensidig avhengig av hverandre. Et nytt våpenkappløp drevet fram av våpenindustrien og ideen om at kampen mot terror kan vinnes med militærmakt, er en av våre største utfordringer i dag og står i veien for å løse de andre store utfordringene vi ser.

Masseødelegelsesvåpen er i strid med grunnleggende prinsipper i folkeretten. Vi har konvensjoner mot biologiske og kjemiske våpen. Det som mangler nå, er en tilsvarende konvensjon mot kjernevåpen. Vi kan ikke tillate atomopprustning, enten det er rakettskjold, russisk forsvar, eller som en del av NATOs strategi. Vi er glad for at Norge støtter arbeidet med en internasjonal konvensjon mot våpenhandel, fordi håndvåpen er de fattiges masseødelegelsesvåpen.

Så en liten gladsak: I høst kunne flere av oss oppleve Ramzi, kunstneren og fiolinisten som som ung gutt ble kjent som den som utløste den første intifadaen i Palestina. I dag driver han musikkskolen Al Kamandjati for barn i flyktingleirer. Kulturell infrastruktur, musikk for alle, gir muligheter for ungene til å uttrykke følelsene sine på andre måter enn ved å kaste steiner. Et godt eksempel på dette, å gi verdighet og identitet, er UMOJA, «Det flygende kulturteppet», som drives av Norsk Kulturskoleråd. Det er ufattelig at Fremskrittspartiet klarer å foreslå å kutte hver eneste krone i dette programmet.

Presidenten: Den reglementsmessige tida for formiddagsmøtet snart er over, men presidenten vil foreslå at ein gjer ferdig replikkordskiftet før Stortinget tek pause til kl. 18. – Det er ingen innvendingar mot det.

Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [15:59:42]: Jeg finner ikke igjen særlig mye av Sosialistisk Venstrepartis tradisjonelle utenrikspolitikk i innstillingen fra komiteen. Partiets NATO-motstand er nå avløst av en hyllest av NATO som «hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk», og man slår i tillegg fast: «Ankerfestet for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk er vår sterke støtte til» bl.a. NATO og vårt «tette forhold» til EU. SV har tradisjonelt hevdet at de har vært opptatt av menneskerettigheter, og har brukt

dette som årsak til at man bl.a. vil boikotte israelske varer.

Menneskerettighetsbrudd i eksempelvis Iran er skremmende, med pisking og henrettelser ved steining. Og i Kina hevdes at man henretter kanskje 10 000 mennesker årlig, uten at det får den samme reaksjon fra SV.

Vil man fra SVs side boikotte varer også fra disse landene? Eller hvis dette er et selektivt virkemiddel fra partiet, hvilke andre reaksjoner vurderer man overfor disse landene?

Ågot Valle (SV) [16:00:44]: Jeg kan forsikre om at vi er stolte over å være med i en regjering som flytter steiner, også i retning av det SV har stått for tidligere.

Jeg kan også forsikre om at vi står ved vår NATO-motstand. Men vi er med i en regjering som bygger på NATO, og som bygger på at vi ikke skal være medlemmer av EU.

Replikanten har nok ikke fulgt helt med i timen når han påstår at vi ikke tar menneskerettighetsbrudd i Iran og Kina på fullt alvor. Det gjør vi sannelig! Derfor er vi veldig opptatt av at menneskerettighetsbrudd f.eks. rammer kvinner i Iran. Men det vi oppfatter som et paradoks, er Fremskrittspartiets forsvar for okkupasenten Israels grove overgrep overfor palestinerne og de grove menneskerettighetsbruddene som utøves der.

Finn Martin Vallersnes (H) [16:01:58]: Noen steiner synes tyngre å flytte enn andre, tydeligvis.

Jeg ble så entusiastisk over den replikken jeg fikk fra SV i sted, at jeg må jo bare følge opp overfor SVs representant. Det gjelder budsjettstøtte og forutsetninger for det.

Er SV enig i, slik det fremgår av sluttdokumentet fra Accra, at når det gjelder bruk av budsjettstøtte, er det aktuelt å stille visse krav til mottakeren i form av kvalitetsovervåkning av deres forvaltningssystemer, og at man faktisk setter noen kondisjonaliteter som har å gjøre med at de utvikler kvaliteten på egne systemer, som grunnlag for å få den type bistandsoverføringer?

Ågot Valle (SV) [16:02:49]: Den nyvinninga som kommer i sluttdokumentet fra Accra, er en sterk satsing på det sivile samfunnet, på grasrota, som en kontrollør overfor myndighetene. Gitt det perspektivet er budsjettstøtte og ikke minst eierskap et viktig prinsipp som vi støtter. Men det må altså forutsette at grasrota, parlamentene, blir tatt med, både når det gjelder dialog om utviklingen, og også som kontrollørinstans sammen med andre kontrollørinstanser.

Så er det også slik at i oppfølginga av Doha-runden var vi opptatt av de store kapitalstrømmene ut av utviklingslandene.

Dagfinn Høybråten (KrF) [16:03:54]: Representanten Valle berørte i sitt innlegg innstillingen om kvinner og bistand, som hun på en utmerket måte førte i pennen på vegne av komiteen. Hun viste bl.a. til nødvendigheten av at ambassadene følger opp de føringer som Stortinget har

gitt. Det regner jeg med at statsråden har tatt et alvorlig og betydelig ansvar for. Men kanskje burde representanten Valle i rollen som stortingsrepresentant være litt mer opptatt av hvordan statsråden følger opp den delen av bestrøvelsene som går på å løfte kvinner i utviklingsland, og som handler om utdanning. Vi er naturligvis enige om at utdanning er en helt sentral, strategisk innsats når det gjelder kvinner i utviklingsland.

Hva vil representanten Valle gjøre med at utdanning konsekvent nedprioriteres som andel av bistanden under denne regjeringen?

Ågot Valle (SV) [16:04:57]: Jeg er glad for at representanten Høybråten er helt enig i at ambassadene skal følges nøye opp med hensyn til hvordan de ivaretar den gode innstillingen vi var sammen om å lage når det gjelder kvinners rettigheter og utdanning.

Når representanten påstår at utdanning blir prioritert ned, stemmer jo ikke det med de opplysningene som nå kommer om at flere og flere jenter får utdanning, og at man ligger mye bedre an til å nå tusenårsmålene om utdanning enn på andre områder, f.eks. mødrehelse. Det er jo et faktum at vi gir en stor bistand til utdanning gjennom f.eks. UNICEF. Det er ikke bare de bilaterale donasjonene som gjelder, men også det som gis gjennom FN. Så skal det være en stor konferanse nå i desember som vil vise at denne regjeringa og denne utviklingsministeren tar dette på ramme alvor, for det er jo grunnlaget for all annen utvikling.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta, og Stortinget tek no pause.

Nytt møte blir sett kl. 18, og første talar på kveldsmøtet er Dagfinn Høybråten.

Møtet slutt kl. 16.06.

Møte tirsdag den 9. desember 2008 kl. 18

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 28)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 5

Innstilling fra utenrikskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) (Budsjett-innst. S. nr. 3 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009))

Presidenten: Før vi går videre med debatten, har presidenten en viktig informasjon.

Som de fleste vil være kjent med, har det vært et brann-tilløp i kjellerregionen i stortingsbygningen tidligere i dag. Det ble utløst av boring i en strømkabel. For å få skiftet ut den skadede kablet må strømmen i stortingsbygningen kobles ut mens arbeidet pågår. Utkoblingen vil skje kl. 24.00 i kveld, og arbeidet er anslått til å ta et par timer. Nødstrømsaggregat vil bli koblet inn, men det vil bare forsyne bl.a. nødvendig lys. Det betyr at de fleste datamaskiner i kontorene i stortingsbygningen ikke vil kunne brukes etter kl. 24.00 og utover natten. Det er altså bare stortingsbygningen som er berørt, ikke andre bygninger.

Presidenten håper at dette er akseptabelt for representantene. Det kan jo være fint med litt stearinlys – og penn og blekk gir julestemning.

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:02:21]: I lys av strøm-utkoblingen får vi prøve å begrense oss i debatten her, slik at vi ikke provoserer til altfor lange utskelseter.

De store pengene på Utenriksdepartementets budsjett går til Norges bistand til utviklingsland. Her har Norge en sterk tradisjon som en solidarisk nasjon. Vår nasjon er vel kjent for innsatsen for å gi verdens fattigste folk en bedre framtid, for å bidra til konfliktløsning og fred og for å kjempe for demokrati og menneskerettigheter. Det må fortsatt være Norges kjennetegn.

Regjeringens forslag til bistandsbudsjett for 2009 utgjør i denne sammenheng et paradoks. På den ene siden gir det en stor vekst i bevilgningsrammen, noe jeg har gitt, og vil gi, honnør for. På den andre siden blir mesteparten av økningen tatt av tiltak for asylsøkere i Norge og dernest det nye klimaprojektet for å redusere utslipp av klimagasser til atmosfæren. I sum gjør dette så store innhogg i bistandsrammen at øvrig bistandsvirksomhet i utviklingsland så vidt opprettholder sin realverdi om man korrigerer for prisstigningen. Faktisk kommer et flertall av de klassiske budsjettkapitlene for utviklingsbistand ut med direkte kutt eller nedgang i realverdi. Det er lenge siden en slik stagnasjon var tilfellet.

Til og med blant Regjeringens fem prioriterte satsingsområder kommer noen ut med nedgang. Og for første gang

i denne stortingsperioden gir Regjeringen innledningsvis ingen oversikt over hvor store påplusninger som gis på de fem prioriterte satsingsområdene. Det viser hvor trangt det til slutt ble for den fattigdomsbekjempende bistanden til u-land, selv om totalrammen altså øker formidabelt.

Fra Kristelig Folkepartis side foreslo vi i finanskomiteens budsjettinnstilling å øke bistandsrammen med 331 mill. kr utover Regjeringens forslag. Sammen med en omdisponering fra formål her i Norge til formål i utviklingsland økte vi bistandsvirksomheten i u-land med godt over en halv milliard kroner. Slik fjernet vi de reelle kuttene på mange, men ikke alle budsjettkapitlene innen bistandsområdet. Kristelig Folkeparti forslag ville bl.a. økt innsatsen i Afrika med om lag 450 mill. kr og økt de frivillige organisasjonenes innsats med rundt 150 mill. kr.

Kristelig Folkepartis forslag om å øke bistanden utover 1 pst. av brutto nasjonalinntekt falt i Stortinget. I utenrikskomiteens innstilling foreslår Kristelig Folkeparti derfor omdisponeringer som vil gi Afrika vel 200 mill. kr mer og frivillige organisasjoner rundt 100 mill. kr mer. Sektorvis øker vi utdanningsbistanden med 100 mill. kr, helse og vaksine med 100 mill. kr, og dessuten øker vi den forsømte innsatsen for landbruk og matvaresikkerhet.

Som vanlig under den rød-grønne flertallsregjeringen er Stortingets rom for å endre budsjettet lite. Ett av våre forslag – som bare Kristelig Folkeparti gikk inn for i finansinnstillingen – har imidlertid fått flertall i utenrikskomiteens innstilling. Det er vårt forslag om å øke støtten til Fredskorpset med 5 mill. kr for å sikre opplæringen også av dem som skal ut i tjeneste i regi av det nye utvekslingsprogrammet ESTHER. Vi er glad for dette gjennomslaget for Fredskorpsets viktige arbeid.

Kristelig Folkeparti er for øvrig med i det flertall som gir 1 mill. kr ekstra til organisasjoner som arbeider for fred og menneskerettigheter, og vi er med i flertallet som vil ha bedre opplæringstiltak i Norge for mindreårige asylsøkere.

Da Regjeringen, ved finansminister Kristin Halvorsen, presenterte statsbudsjettet i denne sal, sa hun helt feilaktig følgende:

«Vi prioriterer internasjonal solidaritet ved å være den første regjeringen som når målet om å bruke 1 pst. av bruttonasjonalinntekten til bistand.»

Dette er dobbelt feil, og det blir ikke mer riktig av at det er gjentatt av komiteens leder her i debatten i dag. Andre land har bevilget minst 1 pst. av BNI til bistand før, og for det andre har skiftende norske regjeringen gjort det i lang tid, fra midten av 1980-årene til midten av 1990-årene.

Det er også feil å si, som representanten Akselsen sa, at Regjeringen med dette innfrir Soria Moria-erklæringen. For der står det vitterlig at man skal nå målet om 1 pst. av BNI og deretter trappe bistanden ytterligere opp i perioden. Det siste er ikke gjort. De hadde sjansen, men stemte imot da Kristelig Folkeparti allerede i fjor foreslo 1 pst. av BNI til bistand, og stemte også imot da vi i finansinnstillingen nylig foreslo å øke bistanden utover 1 pst.

Så langt rammen for bistandsbudsjettet. Hva så med innretningen? Her er det noen store trender som må bemerkes, og jeg vil framheve tre.

For det første: Svakere fattigdomsfokus. Det ser vi først og fremst i en lavere prioritering av de fattige landene i Afrika sør for Sahara. I stedet har vi sett tendenser til mindre geografisk konsentrasjon av bistanden under denne regjeringen.

For det andre: Nedprioritering av utdanning. Det var en enstemmig utenrikskomité som i sin tid støttet at utdanningsbistandens andel av bistandsbudsjettet skulle økes. Den nådde 13,5 pst. i 2005 – altså før regjeringsskiftet. Utenrikskomiteen har i denne stortingsperioden etterlyst fortsatt opptrapping av bistanden til utdanning, noe komiteen også gjør i årets budsjettinnstilling. Men dessverre har Regjeringen hvert år foreslått budsjetter som innebærer en nedprioritering av bistanden til utdanning. På to år – fra 2005 til 2007 – ble utdanningsbistandens andel redusert fra 13,5 pst. til 10 pst. av norsk bistand. Fortsetter trenden, vil utdanningsbistandens andel være halvert når regnskapet for periodens to siste år gjøres opp. Det skjer midt i perioden da vi med kraft skulle følge opp FNs tusenårsmål, hvor tilgang til utdanning for alle er en av hovedsakene.

For det tredje: Klimasatsingen gis ikke addisjonelt, slik opposisjonspartiene i klimaforliket bad om. Den betales innenfor bistandsrammen, slik at målrettede utviklingstiltak i u-land nå får en redusert andel av brutto nasjonalinntekten i forhold til de siste årene. Konkrete tiltak for å hjelpe utsatte befolkningsgrupper i u-land med klimatilpassningstiltak har vi lenge bidratt med gjennom bistanden fra norsk side, for fororkning og klimaendringer er intet nytt under solen. Hovedformålet med slik bistand er sosial og økonomisk utvikling i u-land.

Det nye er satsingen hvor hovedformålet er å redusere klimagassutslipp av hensyn til det globale klima. Kristelig Folkeparti er en pådriver for dette, ja vi var sammen med Venstre og Høyre med på å presse Regjeringen til å godta dette i klimaforliket for et års tid siden. Men vi hadde håpet at den delen som går utover det som med rette kan kalles klimatilpassning, skulle komme addisjonelt, altså i tillegg til den ordinære bistanden. Også FNs klimakonvensjon fastslår prinsippet om addisjonalitet.

Vi tror det kan bli vanskelig å få utviklingslandene med på storstilte klimatiltak hvis de ser at pengene til klimasatsingen fører til at øvrig, genuin bistand får en synkende andel av industrilandenes brutto nasjonalprodukt. De fattigste landene vil da igjen bli de største taperne. Den globale klimasatsingen vil nok da i hovedsak gå til mer industrialiserte land. Det kan bli et alvorlig stridstema på klimamøtet i København til våren.

Fra Kristelig Folkepartis side ønsker vi å få belyst spørsmålet om addisjonalitet grundig i den stortingsmeldingen som Regjeringen legger fram på nyåret. På et slikt grunnlag må vi så vurdere om Stortinget bør komme med tilleggsbevilgninger alt i revidert nasjonalbudsjett for å vise at Norge mener alvor med at klimasatsingen kommer som et tillegg til etablerte bistandsnivåer.

Andre talere fra Kristelig Folkeparti vil ta opp andre temaer i budsjettinnstillingen, bl.a. det som gjelder nordområdene, der en samlet opposisjon har gått inn for en satsing i forbindelse med planene om en transportkorridor

øst-vest over Narvik. Det er en viktig sak som jeg håper Regjeringen vil følge opp. Vi vil også komme tilbake til andre sider av bistandsbudsjettet i senere innlegg.

La meg understreke at vi fra Kristelig Folkepartis side er glad for den støtte som Høyre subsidiært gir til den fordeling som vi foreslår innenfor utenrikskomiteens tildelte ramme. Jeg regner med at presidenten vil legge opp voringen slik at det blir mulig for flere å stemme for det forslaget.

For øvrig tar jeg opp forslaget fra Kristelig Folkeparti. Jeg tar også opp forslag nr.1, som er et fellesforslag fra opposisjonspartiene.

Presidenten: Representanten Dagfinn Høybråten har tatt opp de forslagene som han viste til.

Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [18:11:17]: Regjeringen og Stortinget må sikre at det er muligheter til å evaluere og måle resultatene av vår omfattende bistand. Kristelig Folkeparti kritiserer i innstillingen at Stortinget ikke har fått tilfredsstillende rapporter om bistandsresultater. Norske bistandsorganisasjoner gjør en kjempeinnsats på bistandsområdet og forvalter milliardbeløp. I innstillingen er Kristelig Folkeparti det eneste partiet som ikke vil stille krav til bistandsorganisasjonene når det gjelder effektivitet og resultatmåling i bruken av midler Stortinget bevilger. Hvorfor?

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:12:00]: Kristelig Folkeparti er i spissen når det gjelder å kjempe for god bistand, kvalitativt høy bistand og en oppfølging av bistandsresultatene som gjør at vi kan gripe inn der hvor det skjer feildisponeringer, der hvor midler ikke forvaltes på en måte som er i tråd med retningslinjene. Det må skje uavhengig av hvem som utøver oppdraget på Norges vegne. At vi ikke har sluttet oss til en helt spesiell bemerkning i innstillingen, rokker ikke ved dette hovedsynet. Det skal selvfølgelig stilles krav til alle, også til de frivillige organisasjoner, og særlig fordi vi ønsker at de frivillige organisasjoner skal ha en større rolle i bistanden framover enn det Regjeringen har lagt opp til.

Ågot Valle (SV) [18:13:06]: I mer enn 40 år har palestinerne levd under en stadig mer brutal okkupasjon fra Israels side. Antall bosettinger har økt til tross for at Israel har forpliktet seg til å trekke tilbake de bosettingene som er der. Muren strider mot internasjonale konvensjoner. Den stjeler mer og mer land fra palestinerne og hindrer palestinerne i å dyrke jorda si.

(Over høytaleranlegget: Det er ikke registrert brann i bygningen.)

– Stadig ydmykelses på sjekkpunkter undergraver palestineres rettigheter. Det er ikke tvil om hvem som er okkupanten, og hvem som er de okkuperte; likevel insisterer Kristelig Folkeparti på at man skal dele ansvaret likt mellom okkupanten og de okkuperte i den situasjonen som er nå.

Når skal Kristelig Folkeparti innse at det er en uholdbar situasjon, at det ikke blir fred i Midtøsten uten en

rettferdig fred for palestinerne? Og hvordan ser Kristelig Folkeparti for seg en slik fred?

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:14:14]: For det første var det betryggende å få melding underveis her om at det ikke er brann i bygget. Det kan man ikke si om situasjonen i Midtøsten, den er høyst eksplosiv.

Svaret på representant Valles spørsmål om Kristelig Folkepartis holdning finnes i innstillingen. Det framgår av merknader Kristelig Folkeparti er med på, sammen med regjeringspartiene og delvis sammen med andre opposisjonspartier, at vi nettopp ønsker en fredsløsning som stiller krav til alle parter, også til Israel, som stiller krav på alle de punkter representanten Valle var innom. Men vi er kritiske til en holdning som ensidig retter kravene mot staten Israel, og som ikke aksepterer de grunnleggende prinsipper for Israels rett til eksistens og stans av terrorvirksomhet, som hele det internasjonale samfunnet har stilt seg bak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Åslaug Haga (Sp) [18:15:41]: Budsjettinnstillinga viser at det er brei enighet i Stortinget om utenrikspolitikken og utenriksbudsjettet, men med ett viktig unntak, Fremskrittspartiet. Det er brei enighet om at en helhjertet satsing på internasjonalt samarbeid og bistand må være del av utviklingspolitikken, med ett viktig unntak, Fremskrittspartiet. Det er brei enighet om at dialog og brobygging er fundamentet i norsk utenrikspolitikk, med ett viktig unntak, Fremskrittspartiet.

Senterpartiet tar Fremskrittspartiets budsjett på alvor. Vi blir skremt av det vi ser. Hvis Fremskrittspartiets alternative budsjett ble vedtatt i Stortinget, ville det rasert Norges omdømme internasjonalt. De dramatiske kuttene på bistand til Afrika, Asia, Midtøsten og Latin-Amerika, til deltakelse i den globale klimakampen, til fredsarbeid og til FN og alle globale institusjoner der Norge samarbeider, ville i sum ødelegge Norges muligheter til å bidra konstruktivt internasjonalt. Det ville isolere oss fra viktige prosesser, og bety en total endring av vårt forhold til resten av verden.

Det er dramatisk når Fremskrittspartiet kutter over 2,4 milliarder kr av et budsjett på 2,8 milliarder kr til langsiktig bistand til Afrika. Det er like uansvarlig når partiet kutter 425 mill. kr av et budsjett på 500 mill. kr til Midtøsten, eller fjerner nærmere en halv milliard kr fra posten for miljø og bærekraftig utvikling.

Vi registrerer at Fremskrittspartiet påberoper seg å delta i et bistandskritisk ordskifte. Kuttene de legger opp til, viser at dette kun er tilslørte forsøk på å avskaffe all bistand. Ja, for det slås fast i denne innstillinga at Fremskrittspartiet er prinsipielt imot langsiktig bistand, som de beskriver som

«ordningen med tvungne bidrag til statlig utviklingshjelp gjennom beskatningen».

Man er altså imot bistand over statsbudsjettet. Denne tvungne statlige utviklingshjelpen skal angivelig bidra til «å svekke den enkeltes personlige ansvarsfølelse og giverglede.»

Med brei penn slår Fremskrittspartiet også fast at statlig utviklingshjelp i det store og hele har vist seg å være «lite effektivt og svært kostbar å administrere». Med all respekt: Det er langt fra mulig å påstå at alle former for utviklingsarbeid som har vært organisert med offentlige bidrag, har vært mislykket. Jeg kan anbefale besøk til en rekke skoler, helseinstitusjoner osv. rundt omkring på kloden.

Fremskrittspartiet forsøker ikke engang å gi svar på hva avskaffelsen av demokratisk valgte myndigheters bidrag til utvikling skal erstattes med. Vi må anta at de ikke har, og at det ikke fins, alternativer. Det vil si at de svakest i verden vil lide ytterligere med Fremskrittspartiets politikk.

Fremskrittspartiet omtaler bistand som «almisser» og «politisk korrekthet». Fra 1. januar 2009, altså rett over jul, skal de fattigste i Afrika miste det aller meste av vår støtte. Jeg veit ikke om en skal le eller grine når det framheves at deler av de frigjorte midlene skal gå til norske ambassaders arbeid mot piratkopiering i Asia! Her står vi overfor et parti med regjeringsambisjoner, som vil gjøre Norges omdømme som et solidarisk land til en saga blott.

Det er ingen overraskelse at Fremskrittspartiet også angriper miljøatsinga i budsjettet, og det i ei tid der absolutt alle internasjonalt er enige om at klimautfordringene fordrer en kraftfull innsats i internasjonalt miljøsamarbeid. Norge har alle muligheter til å bidra i miljøkampen. Vi har også et særlig ansvar for å bidra, fordi vi er blitt styrtrike på eksport av fossil energi, sjølve hovedkilden for miljøbelastninger. Fremskrittspartiet vil med stor styrke svekke Norge som en ansvarlig miljønasjon.

Sjelden har vi vel fått en bedre illustrasjon på det etter hvert så berømte borgerlige kaoset enn i dette budsjettframlegget. Jeg kan vanskelig se hvordan Høyre, for ikke å snakke om Kristelig Folkeparti og Venstre, skulle klare å forhandle fram en regjeringsplattform med Fremskrittspartiet, Fremskrittspartiets ekstreme utgangspunkt tatt i betraktning.

I dag sulter 950 millioner av verdens befolkning, og tallet er økende. FNs matvareorganisasjon anslår at verdens matproduksjon må dobles fram mot 2050–2060 om vi skal kunne brødfø alle. Handelspolitikken som har vært ført, har virket imot en slik utvikling. Produksjonen av mat de siste 20 åra har økt mindre enn forbruket.

Fremskrittspartiets svar til de fattigste er, som nevnt, å privatisere bistanden basert på enkeltpersoners giverglede, og i tillegg til dette å foreta en massiv handelsliberalisering.

Mat er det minst egnede produktet å overlate til markeds mekanismer aleine. Matvarekrise er ikke bare et resultat av endrede klimatiske forhold, men også i aller høyeste grad resultat av en feilslått handelspolitikk som øker bistandsavhengigheten. Markedeksperimentet fjerner oss fra en oppfyllelse av FNs første tusenårs mål om å halvere verdens fattigdom. «Trickle-down»-effekten, at det skal dryppe på klokkeren når det regner på presten, som mange hevder er markedsliberalismens og den økonomiske globaliseringas fremste biprodukt, virker ikke for nærmere 1 milliard mennesker. Vi kan ikke godta at det skal være den optimale verdensordenen.

Fremskrittspartiet bruker budsjettinnstillinga til å skape et bilde av oss og de andre, der *oss* er Vesten og *de andre* er arabiske land. Vi er alle enige om at det er mye som gjenstår før det er demokrati og ikke-korruperte samfunn mange steder, men hvem tjener på en virkelighetsforståelse der noen på blodig alvor forsøker å få oss til å tro at det fins hele folk og kulturkretser som står på stedet hvil og er avsondret fra alle former for utvikling, at det eksisterer dramatiske og nærmest uoverkommelige gap mellom oss og det Fremskrittspartiet kaller «de arabiske landenes triste skjebne».

Senterpartiets vurdering er at Fremskrittspartiets holdning til multilateralt samarbeid og til store deler av verdens land og folk er en del av en konfliktskapende ideologi som vi faktisk har grunn til å tro at nå forlater Det hvite hus etter åtte år med feilslått politikk. Fremskrittspartiet representerer etter vår vurdering holdninger som vil skape en farligere og mer utrygg verden. Vi forstår ikke hvordan Norge skal kunne møte verden med Fremskrittspartiets tankegods som ballast. Det strider fullstendig mot norsk utenrikspolitisk tradisjon, som er basert på solidaritet og dialog.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet hevder å ha Norges interesser, og det aleine, som sin rettesnor i utenrikspolitikken. Vel, vår vurdering er at Fremskrittspartiet med sitt budsjettopplegg i så fall holder Norges befolkning for narr. Det kan vanskelig oppfattes som annet enn galt å påstå at vi er best tjent med en utenrikspolitikk bygd på egoisme, fiendebilder og isolasjon. Som et lite land er vi fullstendig avhengig av et velfungerende internasjonalt samarbeid. Dette må dyrkes, ikke rives opp med rota. Dialog og samarbeid er den beste garantien vi kan gi for en tryggest mulig framtid for vanlige folk i Norge. Derfor er jeg glad for at ei rød-grønn regjering representerer en fullstendig annen utenrikspolitikk enn den vi ser fra det kanskje største opposisjonspartiet i Norge, Fremskrittspartiet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [18:24:20]: Det er interessant å registrere at den utenrikspolitiske talskvinnen for et av regjeringspartiene ønsker å bruke hele sin taletid på å gå til angrep på Fremskrittspartiet. Jeg kjenner meg overhodet ikke igjen i beskrivelsen når hun snakker om fiendebilder, isolasjon og total mangel på dialog. Jeg tok nettopp til orde i mitt innlegg for betydningen av dialog også med land vi ikke er enige med. Når vi snakker om gapet i forhold til de arabiske statene, er det jo nettopp de forhold som befolkningen lider under: manglende ytringsfrihet, manglende religionsfrihet og krenkelse av rettigheter for kvinner og barn.

Når det gjelder bistanden, er ikke representanten Haga enig i og innser hun ikke at den bistandspolitikken som har vært ført, ikke har ført frem, og at det er på tide å tenke nytt? Representanten glemte å nevne vår idé om et stort investeringsfond som nettopp kan stimulere til en riktig form for utvikling.

Åslaug Haga (Sp) [18:25:32]: Senterpartiet har valgt å ta budsjettinnstillinga fra Fremskrittspartiet på alvor. Vi

har gått igjennom setning for setning i innstillinga, og jeg må si at det er et så dramatisk annet utgangspunkt enn det vi har tradisjon for i norsk utenrikspolitikk, at jeg mener det er viktig å få saken belyst. Derfor valgte jeg å bruke mitt innlegg på å beskrive Fremskrittspartiets utenrikspolitikk. Jeg mener det er nødvendig at folk er klar over at hvis de stemmer på Fremskrittspartiet, stemmer de på en helt annen utenrikspolitisk kurs enn den vi er kjent med i Norge. Og jeg tror at storparten av det norske folk er meget tilfreds med at vi har hatt en utenrikspolitikk som er bygd på solidaritet, som er bygd på forståelse for miljøutfordringene, og som baserer seg på dialog. Fremskrittspartiets politikk er bruddet med denne politikken. Det bør folk vite.

Finn Martin Vallersnes (H) [18:26:57]: Det er nesten for galt å legge seg opp i denne bilaterale feiden her, men siden representanten Haga var innom også matproduksjon og tydeligvis er opptatt av den langsiktige svikten i matproduksjonen, ble det for fristende å ta en replikk på det. Jeg minner om at vi hadde en handlingsplan for utviklings-samarbeid på landbrukssektoren i 2004, og komiteen har nå henvist til den og bedt Regjeringen følge opp. For når man går inn i det foreliggende budsjettet, finner man ikke mye igjen av den langsiktige landbrukssatsingen som del i utviklingsarbeidet. Som jeg sa i innlegget mitt tidligere i dag, har komiteen stilt det som spørsmål til Regjeringen, og svaret vitner jo om at man mener at det er en oppgave som andre får ta seg av i en internasjonal oppgavefordeling. Er Senterpartiet fornøyd med den ambisjonen fra Regjeringens side?

Åslaug Haga (Sp) [18:27:57]: Det er jo litt synd at Vallersnes ikke vil blande seg inn i «denne bilaterale feiden» som han sier, for det kunne vært innmari artig å ha visst hvordan Høyre har tenkt å samarbeide med Fremskrittspartiet om utenrikspolitikken innenfor de rammene som Høyres leder har definert som ønskelig, nemlig et bredt anlagt borgelig samarbeid. Men det var ikke spørsmålet.

Når det gjelder matproduksjon og satsinga på det innenfor bistanden, gjelder de samme reglene som de alltid har gjort, nemlig at Regjeringa skal følge opp det Stortinget bestemmer. Det innebærer at vi skal ha en satsing på landbruk, og det bare forutsetter jeg at utviklingsministeren følger opp. Etter min vurdering bør det være en satsing som foregår både bilateralt og multilateralt, men her står det en multilateralist som mener at det er en kanal som vi veldig ofte ikke utnytter godt nok.

Morten Høglund (FrP) [18:28:57]: Jeg registrerte at representanten valgte å hoppe bukk over mitt spørsmål. Jeg vil på nytt gi henne anledning til å svare på spørsmålet om ikke den fallitt, i hvert fall de manglende resultater fra bistanden over mange år som vi har sett, gir grunnlag for nytenkning og å stille kritiske spørsmål. Hvis representanten fortsatt ikke vil svare på det, kan hun svare på spørsmålet knyttet til de arabiske lands situasjon: Er det ikke vår plikt og vår rett å løfte opp situasjonen for be-

folkningen også i den arabiske del av verden, og påpeke mangler ved f.eks. menneskerettigheter når vi ser det?

Åslaug Haga (Sp) [18:29:42]: Jeg kan svare på begge spørsmålene.

Jeg er fundamentalt uenig i at bistanden har spilt fallitt. Jeg er fundamentalt uenig i at vi ikke kan se gode resultater av bistanden. De resultatene kan man reise rundt og se i svært mange utviklingsland. Og vi skal alltid vurdere om vi kan gjøre ting bedre. Det gjør vi kontinuerlig når det gjelder bistanden.

Vi har lært masse om hvilken form for bistand som fungerer i de 40–50 åra vi har holdt på med det. Det er en kontinuerlig læringsprosess. Den skal vi fortsette med. Men svaret er ikke det Fremskrittspartiet velger å gi, som er å kutte, kutte og kutte. Det vil få dramatiske konsekvenser for verdens fattige.

Så er jeg opptatt av at vi skal se på menneskerettighets-situasjonen og demokratiutvikling over hele kloden. Vi har våre svakheter. Andre land har sine svakheter, som vi gjerne kan definere som større. Det jeg reagerer voldsomt på i Fremskrittspartiets presentasjon av dette, er at man ønsker å skape – helt bevisst – et skille mellom *de* og *vi*.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Anne Margrethe Larsen (V) [18:31:16]: Globalisering og en sunn markedsøkonomi har løftet flere mennesker ut av fattigdom de siste tiårene enn noen gang tidligere. Denne utviklingen skyldes bl.a. velfungerende nasjonale og internasjonale markeder. I tillegg kommer sterkere forpliktelser overfor sivile og politiske rettigheter samt et fungerende internasjonalt samarbeid på mange områder.

Men omtrent en milliard mennesker har liten eller ingen nytte av globaliseringen. Noen blir til og med fattigere og enda mer marginalisert. Deres situasjon vil bli ytterligere svekket av den globale finanskrisen. Den slår inn i realøkonomien til de fleste land med stor styrke. Dette påvirker fattige utviklingsland via redusert handel, færre investeringer og mindre hjemsending av penger. Følgene av finanskrisen kan dermed bli dramatisk for mange fattige land.

Sett i lys av dette frykter jeg at den positive utviklingen vi har sett, hvor globaliseringen løfter hele folkegrupper ut av fattigdom, kan bli reversert. Jeg frykter at mange som har klart å arbeide seg ut av fattigdom, faller ned i den igjen. Middelklassen, som har vokst i mange land, og som fremmer politisk stabilitet og økonomisk vekst, kan dermed begynne å krympe. Dette ser jeg som svært uheldig.

Dette gjør at mulighetene for å nå tusenårsmålene kan bli betydelig svekket. Vi kan bli satt flere år tilbake i kampen mot fattigdom.

Jeg mener at finanskrisen, matvarekrise og klimaendringer gjør at vi ikke kan redusere vår bistand. Jeg ønsker en debatt om innretning av bistanden velkommen, sammen med et sterkere fokus på kvalitet versus kvantitet. Men lille Norge bør ikke i dagens situasjon, med krise i verdensøkonomien, kutte ned på bistanden og bli seg selv nok.

Jeg vil i det følgende gå gjennom noen av hovedtrekkene i den politiske profilen som Venstre har lagt inn i budsjettet.

Som en sosialliberaler mener jeg at utviklingsland skal styre og eie sin egen utvikling. Dette er enkelt å si, men verre å følge opp i praksis. Den fine retorikken vi hører fra mange hold, lyder ofte hul. Vi vil at de gode intensjonene skal settes ut i livet. Mer konkret mener jeg at vi bør styrke samarbeidslandenes mulighet og evne til å foreta egne valg og styre egen utvikling. Den skal ikke styres fra Stortinget. Vi bør med andre ord ikke tre våre egne politiske prioriteringer nedover samarbeidsland. Dette griper inn i selve strukturen til bistandsbudsjettet vårt. Politiske styringssignaler legges inn, noe ikke minst den rødgrønne regjeringen har fulgt opp. De binder budsjettet opp i prioriteringer som profilerer Regjeringens politikk. Regjeringen har også plassert relativt store beløp i generelle poster som gir frihet til å disponere midler ut fra løpende politiske vurderinger. Dette fremmer ikke nødvendigvis mottakerorientering.

Venstre ønsker å styrke konsentrasjonen av den samlede bistandsinnsatsen. Dette gjelder så vel tematisk som geografisk. Norge gir i dag bistand i en eller annen form til godt over 100 land. Ved å spre bistanden så tynt ut over svekker vi kanskje effektiviteten og kvaliteten. Jeg mener at Norge ikke bør ha som mål å bli et mini-FN. Hvis vi vil for mye, får vi til slutt ikke utrettet noe som helst. Dette blir også påpekt i OECDs siste gjennomgang av norsk bistand.

I Regjeringens forslag til budsjett har Afrika fått en betydelig mindre prosentvis vekst enn Asia og Midtøsten. Dette svekker relativt sett satsingen på fattigdomsbekjempelse i Afrika, noe som er en trend Regjeringen har fulgt opp over de siste år. Venstre foreslår for sin del å øke bevilgningen til Afrika med 50 mill. kr i forhold til Regjeringens budsjettforslag.

For å bidra til å fokusere bistandsinnsatsen ytterligere har Venstre gått inn for å redusere Regjeringens satsing på Latin-Amerika. Jeg mener den langt på vei er ideologisk begrunnet. Videre bidrar den til å svekke fattigdomsorienteringen i bistanden, da de fleste land i regionen er mellominntektsland.

Ellers stiller Venstre seg bak økningen i bevilgninger til Asia og Midtøsten. Dette gjelder først og fremst Afghanistan og de palestinske områdene. Vi har imidlertid lagt inn et lite signal om at det er en begrenset forvaltningskapasitet, spesielt i Afghanistan. Hvis bistanden fra Norge og andre giverland trappes opp i tiden som kommer, vil dette fort kunne hemme effektiviteten.

Venstre er vel så opptatt av kvalitet som kvantitet. Nå viser det seg at til tross for svært gode intensjoner om å styrke kvaliteten på bistanden, følges ikke dette opp med bevilgninger av Regjeringen. Ifølge Finansdepartementet gikk 1,8 pst. av bistanden til kvalitetssikring i 2004. I 2007 sank denne andelen til 1,5 pst. I foreliggende budsjett ser vi ingen økning av betydning. Dette mener jeg er noe for svakt når vi vet hvilke store beløp som går til bistand. Dertil kommer at vi gjennom de siste ti årene har hatt en formidabel vekst i bistandsbudsjettene.

Dette gir et klart inntrykk av at kvalitetsforbedringen kommer noe haltende etter. Kan vi ha sett oss blinde på 1 pst.-målet? Sett i lys av dette foreslår Venstre betydelige økninger til kvalitetssikring i neste års budsjett. Disse midlene skal øremerkes uavhengig evaluering med sikte på å lære av feil og mangler knyttet til igangsatte eller avsluttende bistandsprosjekter. Denne lærdommen skal på en systematisk måte inngå i beslutningsgrunnlaget for framtidig bistand.

Videre skal bevilgningene brukes til å videreutvikle nye tilnæringer og metoder for evaluering og kvalitetssikring. Dette gjelder både på nasjonalt nivå og i samarbeid med likesinnede giverland. Mottakere av bistanden bør i større grad trekkes med i dette arbeidet. Generelt mener jeg at bevilgningene til kvalitetssikring og evaluering bør øke i takt med veksten i bistandsbudsjettet.

Venstre har styrket den humanitære innsatsen i forhold til Regjeringens forslag. Dette gjelder både med hensyn til overgangsbistand, nødhjelp og humanitær bistand. Dette mener jeg bør utgjøre en permanent og integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Videre må tiltak på disse områdene ses i sammenheng med klimatilstand, konfliktforebygging, langsiktige utviklingstiltak og gjenoppbygging.

Videre mener jeg at arbeidet med å sikre bedre beskyttelse av mennesker på flukt bør gis en spesiell prioritet. Ofte ligger det i overgangen fra nødhjelp til mer langsiktig bistand store muligheter for å lindre nød og gjøre befolkningen mindre sårbar. Gitt omfanget og hyp-pigheten av katastrofer som utspiller seg ulike steder i verden, bl.a. i Kongo, forventer jeg at det blir en økt etterspørsel etter denne type humanitær bistand i framtiden.

Venstre er også glad for at en samlet komité nå stiller seg bak forslaget der Regjeringen bes vurdere å opprette et program for å styrke kontakten mellom den vestlige verden og muslimske land, spesielt når det gjelder barne- og ungdomsorganisasjoner og politiske partier.

Jeg har lyst til å framheve at Venstre vil satse mer enn Regjeringen på å kanalisere bistand gjennom det sivile samfunn. De har ikke mottatt økte bevilgninger i takt med økningen i bistandsbudsjettene i de siste årene.

Jeg mener at norske frivillige organisasjoner har en kompetanse og et kontaktnett i samarbeidsland som er av stor betydning. De nedlegger en stor innsats, både som operatør av konkrete bistandsprosjekter, som pådriver og ikke minst som vaktbikkje.

Så har jeg lyst til å komme med et ønske oppunder jul: Selv om frivillige organisasjoner langt på vei er avhengige av offentlige midler, håper jeg at de ikke svekker sin rolle som kritikere av enhver regjeringens politikk.

Helt til slutt vil jeg si at Venstre støtter Kristelig Folkepartis forslag nr. 5 vedrørende rammeområde 4, og er med på forslag nr. 6, opprinnelig fra Morten Høglund i Fremskrittspartiet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [18:40:47]: Venstre er med på en

merknad som fyrer av en kraftsalve mot Regjeringens nordområdepolitikk. Jeg siterer:

«Til tross for at Regjeringen har økt bevilgningene til nordområdene i perioden, har den ikke klart å levere de løsningene som trengs.»

Og videre:

«Disse medlemmer savner overblikket, kunnskapsfokuset og svarene på strategiske, økonomiske og kommunikasjonsmessige utfordringer i nord.»

Du verden!

Mitt spørsmål til representanten Larsen er: Hvilke løsninger vil Venstre levere? Hvilket overblikk er det Venstre har når det gjelder nordområdepolitikken, som Regjeringen mangler? Det går nemlig ikke fram av innstillingen.

Anne Margrethe Larsen (V) [18:41:29]: I nordområdesatsingen har vi påpekt at dette med landsdelsatsingen og satsingen på en nordområdeplan vedrørende naboland og andre havområder ikke er tydelig nok. Det Venstre har sagt – jeg kan henvise til merknaden – er at vi ønsker enda mer satsing på kunnskap, miljø og geopolitiske endringer i dette området.

Ågot Valle (SV) [18:42:11]: Igjen foreslår Venstre å kutte bistanden til Latin-Amerika og begrunner dette med at det er en ideologisk basert støtte – som om noe er upolitisk i denne verden!

Jeg må si at jeg forstår ikke denne holdninga. For det første er det støtte til demokratiske land med demokratisk valgte ledere som representerer marginaliserte grupper, som f.eks. Evo Morales i Bolivia. Hans motstandere er rike folk som ikke vil dele ressursene med fattigfolk. Norske tiltak er fattigdomsorienterte og i stor grad rettet mot urfolk og kvinner som lever i ekstrem fattigdom sjøl om dette er mellominntektsland. Flere tiltak er i forhold til biologisk mangfold og helt i tråd med handlingsplanen for miljørettet bistand.

Hvorfor denne ideologisk baserte motstanden fra Venstres side mot å støtte kampen mot fattigdom i nye demokratier som har kvittet seg med diktatorer og militærstyrer?

Anne Margrethe Larsen (V) [18:43:17]: Venstre har i alle disse årene sagt at vi vil satse på Afrika fordi vi mener at det er det mest sårbare kontinentet. Når det nevnes Latin-Amerika og landene der, er det veldig flott at mange av disse landene nå har fått mer demokratiske innretninger, men i forhold til fattigdomsorientering, i forhold til at man ikke må spre bistanden på for mange land, i forhold til den ideologiske begrunnelsen som Valle nevner, og i forhold til mellominntektsland mener vi at det er diskutabelt i hvilken grad vi skal støtte disse landene. Jeg bare nevner Nicaragua som et stikkord, der vi gir 65 mill. kr – mye av det i budsjettstøtte – til et noe diskutabelt styre med Ortega i spissen.

Derfor har vi valgt å fortsette å støtte Afrika.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:44:30]: Helheten i denne innstillingen er en bred og gjennomargumentert støtte til ressursbruken bak norsk utenrikspolitikk. Det er det en budsjettdebatt handler om. Det er bra. Vi i Utenriksdepartementet merker oss merknadene nøye, har studert dem, og det er mye interessant å lese der – mye klokt også. Denne brede støtten er jo også interessant i lys av at vi nå kan notere at vi nærmest har gjennomført målsettingene som ligger i Soria Moria-erklæringens internasjonale kapittel.

Jeg merker meg at Kristelig Folkeparti og Venstre står sammen med regjeringspartiene i mange saker. Det gjør også Høyre på en del områder, og i år som i fjor er det Fremskrittspartiet som er den reelle utenrikspolitiske opposisjonen i denne sal. Jeg vil egentlig berømme Fremskrittspartiet for å ha gått grundig og tydelig til verks og skrevet det ut i merknader – mange av dem er klart artikulert – og ha våget å flytte på penger, store penger. Så er det noe læring underveis også. I fjor ville Fremskrittspartiet kutte 100 mill. kr på drift i Utenriksdepartementet. Plutselig er ikke det viktig i år. Det tror jeg er klokt, men det minner om at her går pengene litt veggimellom.

Jeg er ikke enig i Fremskrittspartiets merknader og pengeflyttinger, og at det er forskjeller mellom oss – regjeringspartiene – og Fremskrittspartiet, er naturlig og klargjørende. Men, som representanten Haga sa, det politisk interessante må være forskjellene mellom Fremskrittspartiet og de andre borgerlige partiene, som – noen av dem iallfall – har intensjoner om å danne regjering med Fremskrittspartiet. Statsråd Solheim vil ta for seg mange av disse områdene, går jeg ut fra, men kutt på 85 pst. til Afrika, 85 pst. til Asia, 85 pst. til Midtøsten, 85 pst. til Latin-Amerika – det er noe med Fremskrittspartiet og 85 pst. Jeg har ikke oppdaget helt hva det er som gjør at vi når målene ved å gå ned til 15 pst., men et eller annet må det være. Det er noe i denne framstillingen som sier at det må være mulig å tenke nytt på bistand, og jeg tror ikke Norge har hatt en bistandsminister/utviklingsminister på lenge som har åpnet for det, åpnet for kritiske vurderinger. Men det er forskjell på å barbere seg og å skjære av seg haken, og det er i grunnen hele hodet som går i Fremskrittspartiets operasjon.

Jeg vil dvele et sekund ved Midtøsten. Fremskrittspartiet og Høyre foreslår henholdsvis 85 pst. og ca. 50 pst. kutt i regionbevilgninger til Midtøsten. Her vil jeg få lov til å sitere den meget gode merknaden av Kristelig Folkepartis medlem i komiteen, som viser til at

«doblingen av regionbevilgningen til Midtøsten ikke innebærer noen økning i den samlede støtten til palestinske områder, men er et uttrykk for at bevilgninger som i 2008 har gått via for eksempel kapitlet for humanitær bistand nå søkes kanalisert gjennom regionbevilgningen».

Det er helt riktig, så her er det et ganske dramatisk kutt. Fremskrittspartiets politikk, som i denne innstillingen også vektlegger betydningen av at Norge jobber tett med USA, er her et klart brudd med vår utenrikspolitikk. For her har Norge gjennom Annapolis-prosessen, vårt AHLC-formannskap, kunnet føre an i å sette palestinske myndig-

heter i stand til å opprettholde mulig drift fram mot statsløsningen. Det Fremskrittspartiet foreslår her, vil jo trekke i den andre retningen – kategorisk.

Så er det en spesiell sak som ligger meg på hjertet. Det er støtten til UNRWA, støtten til noen av de svakeste menneskene som er: palestinske flyktninger. Det er kommet 5 millioner nye av dem siden slutten av 1940-årene, mennesker som er født inn i flyktningstatus. I fjor ønsket Fremskrittspartiet å kutte 80 pst. i støtten til UNRWA. Denne gangen har man altså begrenset seg til 50 pst. Jeg kan si fra denne talerstol at på nyåret – henimot revidert nasjonalbudsjett – vil Regjeringen foreslå en ytterligere økning av støtten til UNRWA. UNRWAs programmer er jo den støtten vi har til utdanning, til opplæring, til tiltak for barn og unge og kvinner som ikke er ideologisk, og som hindrer at disse menneskene faller i ekstremistenes grep. Men her er forslaget fra Fremskrittspartiet igjen, etter mitt skjønn, ikke et gjennomtenkt prosjekt, får jeg håpe, men altså kutt for å bruke pengene på noe annet – på oss selv.

Så mener jeg at representanten Høglund i sitt innlegg sa mye klokt rundt Durban 2 – den store konferansen om rasisme. Han sa at prosessen kan spore av, han sa at enkelte land har en klar agenda – det er i og for seg ikke kritisk – at Norge bør være tydelig, og at vi bør true med å bli. Det siste er jeg helt enig i. Jeg mener det er galt å trekke seg ut av kontroversielle prosesser med kontroversielle temaer. Vi skal være der. Men vi skal også være der på en klok måte, og det betyr at vi i utgangspunktet ikke opptrer med et Vesten mot resten-perspektiv, at vi søker å inngå allianser og forståelse med andre land, i Afrika, Latin-Amerika, og ikke blir trukket inn i dette ideologiske forsøket på å la enkeltland og situasjoner kuppe det viktige arbeidet som skal gjøres. Intensjonen i det forslaget som er fremmet, mener jeg er gjenspeilet i den politikken Regjeringen fører, og jeg har ikke noe problem med å følge opp det.

Til nordområdene: Dette er ikke en nordområdedebatt – vi får sikkert anledning til det flere ganger på nyåret. Men jeg mener også at man her, iallfall på Utenriksdepartementets områder, gir stor tilslutning til de sporene vi følger. Vi har en 22 punkts nordområdestrategi, som vi leverer på, punkt etter punkt, og vi er i rute. Det er noen påplussinger, fra Fremskrittspartiet og fra Høyre. Det kan jeg leve med, det er ikke utelukkende negativt for en statsråd å se at opposisjonen vil mer på et område vi har satt på dagsordenen. Det er kommet sterke ord om manglende satsing på denne nordvestkorridoren. Det er et godt prosjekt – det har nå blitt konsensus om å foreslå 2 mill. kr til det. De summene det har vært snakk om for å få prøveprosjekter i gang tidligere, var iallfall titalls millioner kroner. Men som jeg har sagt i denne sal tidligere, vi er opptatt av denne saken og kommer til å følge med på den.

Oslo rådhus hadde forrige onsdag viktige markeringer, som førstkommande onsdag, i morgen. I forrige uke ble det enighet blant 100 land om å undertegne en konvensjon om forbud mot klasevåpen, og i morgen får Martti Ahtisaari fredsprisen for sitt freds- og forsoningsarbeid. Dette er altså to veldig viktige temaer – nedrustning og arbeid for fred og forsoning. Vår utenrikspolitikk skal ha som ambisjon å bidra til sikkerhet og velferd og kamp for

klima, for Norge, og derfor bidrar vi til det brede internasjonale arbeidet for stabilitet og sikkerhet. Det betyr at vi skal opprettholde det jeg kaller verdikjeden i norsk utenrikspolitikk, fra sikkerhet ved grensen til bidrag til sikkerhet der ute, som igjen får stor betydning for oss. Det er her Fremskrittspartiet egentlig skiller lag med, jeg vil si, alle de andre partiene, nemlig det å ha respekt for hele verdikjeden i utenrikspolitikken og ikke kutte den av på midten.

Vi står overfor store, krevende oppgaver i 2009 – budsjettet reflekterer det. Våre viktigste satsinger er Afghanistan, Midtøsten, Sudan – de tre enkeltområdene. Det er krevende prosesser. I en av dem er norske kvinner og menn engasjert, og vi arbeider for å se muligheten for også å fylle opp Soria Moria-erklæringens mål om å kunne bidra med norske styrker til FNs arbeid i Afrika. Vi har en krevende nabo i øst, som også medfører store muligheter, Russland i nord, en viktig del av nordområdesatsingen. Norsk utenrikspolitikk vil få hendene fulle. Vi kommer med to viktige meldinger på nyåret – en fra utviklingsministeren og en fra utenriksministeren, fra samme departement – som gir anledning til å diskutere de brede retningslinjene for utenrikspolitikken. Vi har i dag et sammenfall mellom tre kriser, finans, klima, mat/fattigdom. Det er en svært alvorlig situasjon, og på dagen før 60-årsjubileet for menneskerettighetserklæringen kan vi jo oppsummere med at alle tre krisene handler om menneskets verd og menneskets rettigheter. Utfordringen politisk, etter mitt skjønn, blir: Kan svaret på finanskrisen, som nå viser seg å være en helt uvanlig mobilisering av statlig regjeringskraft rundt om i verden, med store pakker vedtatt av parlamenter og regjeringer sammen, samtidig bidra til å adressere utfordringene på klima og mat? Er det f.eks. mulig i tiltakene for å skaffe folk jobb å satse på de prosjektene som også kan gjøre noe på infrastruktur i forhold til klima?

Jeg hørte i Stockholm i går på Sir Nicholas Stern, mannen bak Stern-rapporten, som snakket om klimautfordringen, og han vektla nettopp dette som en ganske unik mulighet.

Her blir det spennende å se på den amerikanske administrasjonen, om president Obama klarer å gjøre det han sier, nemlig å bruke finanskrisen som en mulighet til å hoppe over forurensende steg innen bilindustrien, innen energiforsyningen osv. Det blir også en viktig målsetting for norsk utenrikspolitikk inn i 2009 å etablere et tidlig, godt og tillitsfullt forhold til den nye amerikanske administrasjonen som hele verden ser mot. Det er enorme forventninger, men det er tross alt bedre at det er forventninger enn at det er en kynisk tro på at alt vil være som før.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [18:53:56]: Tallet 85 er ikke spesielt magisk for Fremskrittspartiet. Vi bruker, som jeg tidligere har sagt, 16 milliarder kr på bistand i dette budsjettet, som er rekord for oss, uten at det er noe vi vil vektlegge veldig mye.

Jeg er veldig glad for de signalene utenriksministeren gav i forhold til Durban 2. Jeg er enig i hans analyse av at

det ikke må bli Vesten mot resten. Samtidig har det vært viktig for oss å fokusere på at vi må stå fast på noen verdier. Den trend vi mener å se, er at enhver slik konferanse prøver å flytte noen grenser, og det har ikke gått i en mer liberal og åpen retning. Er ikke utenriksministeren bekymret for at det kan bli utfallet, og at vi dessverre fort kan havne i en situasjon med Vesten mot resten, uten at det er dit vi ønsker å komme?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:55:01]: Jeg deler den bekymringen, men vi må da være oppfinnsomme i måten vi møter den på. Jeg tror f.eks. det at vestlige land samler seg om et resolusjonsvedtak, legger det på bordet og sier «dette eller ingenting», er en dårlig start. Det som vi har sett i denne utviklingen, er at islamske stater – foreningen, organisasjonen – har ønsket å få med andre land i sør på den type resolusjoner som jeg tror både representanten og jeg er kritiske til.

Man har lyktes gjennom diplomatiske kontakter å hindre at f.eks. afrikanske og latinamerikanske land åpenbart umiddelbart hopper på det sporet, som vil ta fokuset vekk fra det som er viktig for dem: spørsmålet om rasisme, likebehandling og menneskeverd. Det stiller krav til oss om noe annet veldig viktig i tiden når det gjelder utenrikspolitikk, nemlig å kunne inngå nye allianser, bygge tillit med Indonesia, Brasil, Sør-Afrika og Nigeria – viktige stater i den tredje verden. Vi skal stå fast på våre verdier, men vi skal også forsøke å arbeide kreativt, og, som representanten sier, vi skal true med å bli.

Finn Martin Vallersnes (H) [18:56:15]: I anledning 60-årsjubileet for FNs verdenserklæring om menneskerettigheter i Bergen 11. november, understreket utenriksministeren at Regjeringen har laget retningslinjer for hvordan vi best kan støtte og beskytte MR-forkjempere i praksis.

Russland er ett av verdens farligste land for journalister og aktivister. Europarådets rapportør for MR-forsvarere utpeker det russiske Nord-Kaukasus som den mest kritiske regionen. Grunnet situasjonen i Nord-Kaukasus har Helsingforskomiteen fremmet søknader om overføring av forfulgte MR-forsvarere til flyktningkvoten siden 2003. Personer som ble forfulgt fordi de snakket ut om overgrep, fikk beskyttelse i Norge. Ordningen er i praksis avvirket under den rød-grønne regjeringen.

Norsk praksis overfor asylsøkere fra Nord-Kaukasus er basert på en virkelighetsbeskrivelse i strid med kilder som FN og Europarådet. Norsk tilnærming synes for tiden preget av et utenrikspolitisk overoptimistisk syn på Russland. Kan vi forvente en mer realistisk holdning til menneskerettigheter i Russland fra Regjeringens side?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:57:22]: Jeg mener vi har et realistisk syn på politikken i Russland og på demokratiutviklingen, som er viktig å følge, og som ikke utvikler seg positivt på alle områder.

Vi har nær kontakt med Helsingforskomiteen på området knyttet til menneskerettighetsforkjempere og arbeidet de gjør der. Komiteen mottar også støtte til dette arbeidet.

Jeg må sette meg noe grundigere inn i den praksisen som representanten Vallersnes mener har opphørt under den rød-grønne regjeringen. Det er i alle fall ikke under min ledelse truffet noe vedtak om å endre tidligere praksis, så det må jeg altså sette meg noe nærmere inn i.

Det jeg kan bekrefte, er at Norge i denne regionen, gjennom norske frivillige organisasjoner, humanitære organisasjoner og MR-organisasjoner, yter en ganske rundhåndet støtte for å sette disse organisasjonene i stand til å arbeide og knytte kontakter, bl.a. med MR-forkjempere.

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:58:25]: La meg si meg helt enig med utenriksministeren i at det er viktig i tiden framover å forsøke å se finanskrisen, fattigdomskrisen og klimakrisen i sammenheng, og se om det går an å møte de tre store globale krisene med tiltak som virker sammen. Jeg ser fram til et samarbeid med Regjeringen om akkurat det.

Jeg vil ta opp det utenriksministeren sa om at Regjeringen arbeider med hvordan en kan følge opp Soria Moria-erklæringen når det gjelder styrker til Afrika i FN-regi. Så langt har man ikke lyktes med å få oppfylt det. Jeg vet at Regjeringen har signalisert at den vil arbeide langsiktig med å prøve å få til styrker i Kongo. Men det haster med både å møte de humanitære behovene og å forsøke å bidra til fred i dette området. Spørsmålet er hva Norge kan gjøre for å støtte den fredsprosessen som FN nå er i gang med i Kongo.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [18:59:34]: Det er riktig at vi ikke har lyktes med å stille med norske styrker til FN i Afrika, men vi var veldig nær, og det stod ikke på oss. Jeg hadde i dag anledning til å gjenta overfor den sudanesiske ambassadøren vår beklagelse over at det ikke ble mulig for Norge og Sverige å bidra med den styrken vi hadde investert i, og forberedt og trent så godt som vi hadde. Men vi arbeider videre med det. Vi må altså arbeide langsiktig i forhold til Kongo, og forsvarsministeren har redegjort for at vi med dagens styrkeoppsett ikke har mulighet til svare positivt på denne appellen. Det må vi da arbeide videre med, og jeg kan ikke forskuttere det akkurat her og nå.

Vi vil støtte FNs forhandlingsprosess, tidligere president Obasanjos arbeid. Der er vi rede til å stille også med ressurser for å gjennomføre det. Så tror jeg det har stor betydning det vi kan støtte gjennom våre humanitære organisasjoners nærvær, gjennom oppfølging av FN-resolusjon 1325, vold mot kvinner, gjennom vårt beskjedne, men allikevel virkningsfulle diplomati – utviklingsministeren har akkurat vært i regionen – overfor Kongo, overfor nabolandene, ikke minst Rwanda. Så på et bredt spekter må Norge trykke på som Norge, og også gjennom de multilaterale kanalene.

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Anne Margrethe Larsen (V) [19:00:44]: Jeg har et spørsmål om en svært aktuell og alvorlig situasjon om nødhjelp.

Norge gav 40 mill. kr i nødhjelp til Zimbabwe etter at president Robert Mugabe fra Zanu-PF og opposisjonslederen Morgan Tsvangirai kom til enighet om deling av makten torsdag 11. september i høst.

EU og USA valgte for sin del å opprettholde sanksjonene mot landet inntil reelle demokratiske endringer var på plass. Utenriksministeren framholdt den gangen at det var avgjørende at statsminister Tsvangirai fikk internasjonal støtte til å ta tak i de akutte humanitære problemene befolkningen møter.

Siden september har vi jo sett at dette landet har gått fra vondt til verre, og at deler av den nedkjørte befolkningen nå lider under kolera – ja, vi hører hver dag om nye tilfeller. Regimet har med all mulig tydelighet vist at de ikke har maktet å gjennomføre nødvendige demokratiske reformer.

Da er mitt spørsmål: Har den hjelpen hatt en tiltenkt effekt? Og burde vi, sett i lys av det som skjedde i september, ventet med å yte denne hjelpen?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:01:58]: Svaret på det siste spørsmålet er nei. Det er fortsatt ingen hjelp fra Norge til myndighetene i Zimbabwe, eller til Robert Mugabe, for å si det rett ut. Det er humanitær hjelp via FN og via humanitære organisasjoner som kan nå en desperat nødtrengende befolkning med hjelp. Vi kan ikke – iallfall bør vi ikke – holde folket i Zimbabwe som gisler for uvettet på toppen av det regimet som utspiller seg. Derfor sa vi på det tidspunktet at det er viktig at vi fortsetter med en hjelp som kan nå dem i landet som trenger det, uten at vi samtidig gir noe i retning av regimet. Og i det øyeblikket det skjer en reform som vi kan tro på, og som er troverdig, og som er i pakt med demokratiske ønsker i Zimbabwe, skal Norge være tidlig ute. Vi har samarbeid med Sverige, og vi har samarbeid med EU for å vise at demokrati er noe som blir anerkjent.

Men jeg kan bekrefte at de millionene vi bevilget i september, ikke var penger til Robert Mugabe. Det var humanitære penger til en nødlidende befolkning.

Morten Høglund (FrP) [19:03:00]: Siden dette antakelig er siste gang i år utenriksministeren er i Stortinget, ønsket jeg at utenriksministeren kunne kommentere WTO-situasjonen. Det rapporteres – vi ser det av nyheter i dag – at man mislyktes i går med å få til et resultat, og at dette skal skyldes USA og bomull – velkjente problemstillinger.

Hvordan ser utenriksministeren på utsiktene? Og vil en ny administrasjon i USA etter utenriksministerens oppfatning kunne endre den amerikanske holdningen til sine egne bomullsprodusenter, og at vi dermed får et resultat som vi alle ønsker oss?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:03:41]: Jeg trodde et øyeblikk at representanten skulle ønske meg god jul, men jeg skjønner at det er mer alvorlig enn som så.

Vi har vært i nær kontakt med ledelsen i WTO de siste dagene og var egentlig forberedt på å reise til Genève i morgen tidlig fra norsk side for å delta i et siste forsøk. Når Pascal Ami ikke har kalt inn, er det fordi han mener

at avstanden er for stor. Han tar ikke sjansen på et risiko-prosjekt nå som har større sannsynlighet for å feile enn å lykkes i den situasjonen som er. Det er mulig den innkallingen kommer om én uke, altså neste helg istedenfor denne helgen.

Bomull er et sentralt, vanskelig tema som vi ikke fikk behandlet i sommer i det hele tatt, og som vi hadde meget krevende tak om i Hong Kong for tre år siden. Men det er bare ett av temaene. Det handler også om sikkerhetsmekanismene som India trenger for å åpne for import av landbruksvarer. Det er et India/USA-tema. Det handler om et Kina/USA-tema på handel med ikke-landbruksvarer, og det handler om bomull.

Vil den nye administrasjonen stille seg annerledes? Det er et åpent spørsmål. Fra valgkampen har kandidatene vektlagt ganske sterk beskyttelse av amerikanske interesser, så jeg tror ikke uten videre det. Men samtidig har Obama også lagt vekt på sterk tro på de multilaterale sporene, og vi får håpe at han da vil benytte seg av sjansen til å bidra konstruktivt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Nybakk (A) [19:05:11]: Mens vi i utenrikskomiteen satt og avgav budsjettinnstilling, for øvrig inkludert bistandsbudsjettet, satt politiske ledere og organisasjoner i Doha for å drøfte finansiering av utvikling.

Konferansen bekreftet det som skjedde i Monterey i 2002, og de målene som ble meislet ut der, understreket betydning av frihet, fred og sikkerhet i tillegg til menneskerettigheter, likestilling og demokrati – dette som forutsetning for utvikling. Selv om møtet sterkt understreket betydningen av bistand, viste også slutterklæringen at bistand bare er en del av pengeoverføringene til u-land, riktignok en viktig del.

Det er viktig at rike land som Norge har et høyt bistandsnivå. Men innretningen må være både strategisk og målrettet. Bistanden må også bidra til å øke landenes egne inntekter og deres evne til å finansiere egen utvikling.

Det er en milepæl – og flere har sagt det – at Norge i 2009 når målet om 1 pst. av bruttonasjonalinntekten for å bidra til utvikling i fattige land. Norge går nå foran i OECD-området for å nå FNs tusenårs mål innen 2015. Det er åtte ambisiøse mål, bl.a.:

- en halvering av verdens fattigdom
- full grunnskoleutdanning til alle barn, gutter og jenter
- en reduksjon av barnedødeligheten med to tredjedeler
- en reduksjon av dødeligheten blant kvinner i barsel med tre fjerdedeler

Norge har tatt på seg et særskilt ansvar for de helserelevante tusenårsmålene. I Afrika sør for Sahara er de farligste dagene i livet den dagen du blir født, og de dagene du setter barn til verden. Derfor legger norsk bistand og utviklingspolitikk stor vekt på kvinners reproduktive helse. Jeg vil også vise til det som Ågot Valle sa i den forbindelse. Vi har også forpliktet oss til å bidra med 1 milliard dollar over en tiårsperiode for å få ned barnedødeligheten og for å sikre at barn vokser opp. Jeg vil understreke at trygge fødsler, trygge barsel, kamp mot kjønnslemles-

telse og sikre aborter er en viktig del av de helserelevante tusenårsmålene.

I dagens innstilling øker en samlet komité støtten til IPPF – Den internasjonale føderasjon for familieplanlegging – med 10 mill. kr, til 50 mill. kr. Denne organisasjonen har også et parlamentariknettverk med bl.a. norske deltakere.

Så foreslår komiteens flertall 1 mill. kr ekstra til Norsk senter for demokratistøtte. Det vil det bli fattet vedtak om her i kveld. La meg understreke at jeg mener at støtte til politiske partier kan organiseres på en mye bedre måte enn det som gjøres i dag. Derfor er det også viktig med en evaluering. Men jeg vet positivt at det står Kvinner Kan-kurs i kø og venter på støtte, og at det er viktig med en økning også i det året man evaluerer Norsk senter for demokratistøtte.

Det sivile samfunn i u-land er viktig, men vi får ikke til et velfungerende demokrati uten reelle politiske partier. Støtte til politiske partier har altfor lenge vært undervurdert i bistanden. Det gjelder for så vidt også aktiv støtte til parlamenter, som er selve grunnlaget for et demokratisk system. Flere av oss har gjennom noen år besøkt land der parlamentarikerkollegaer innstendig har bedt oss om økonomisk støtte for å kunne fungere som folkevalgte i skjøre demokratier. Det er ofte parlamenter og parlamentsmedlemmer uten noen økonomisk støtte til det arbeidet de gjør.

Til slutt: Mens verdens statsledere signerer protokollen fra Doha og vi jubler over et historisk bistandsbudsjett, dør Zimbabwe befolkning som fluer. Her står vi overfor utviklingspolitikkenes virkelig store dilemma: Hvor langt kan en despot drive sitt land og sitt folk mot avgrunnen uten at FNs vedtak fra 2005 om Responsibility to Protect kan gjøres gjeldende? Hva er forskjellen på nedslakting av folkegrupper, som i Rwanda, og den langsomme og pinefulle døden som Mugabe utsetter sitt folk for? Hadde Doha-møtet noen løsning for Zimbabwe bortsett fra å skrive lange og omstendelige erklæringer om nødvendigheten av demokrati og godt styresett? Zimbabwes barn trenger ikke bare vår oppmerksomhet. Zimbabwes barn trenger at vi handler.

Øyvind Vaksdal (FrP) [19:10:21]: I Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett har vi også i år kuttet innenfor bistand og utvikling, som flere allerede har vært inne på.

Vi vil fra vår side ikke være med på at man ukritisk fortsetter med å pøse på med mer penger til utviklingsland, uten at man har kontroll med hva pengene går til, eller om de i det hele tatt har noen positiv effekt for mottakerne. Vi kan ikke sitte rolig og se på at det ene og alene er bistandens størrelse i kroner eller i prosent av BNI man har fokus på. For oss er kvaliteten på bistanden mye viktigere enn kvantiteten.

Den ene skandalen har avløst den andre innen bistandssektoren, og hver eneste gang får vi høre fra statsråden at nå skal alt bli så mye bedre med kontroll og revisjon, mens lite og ingenting skjer. Til tross for at flere og flere nå har fått en kritisk holdning til hvordan vår bistand er organisert, fortsetter Regjeringen videre i det samme sporet som

før, uten krav til at bistanden virker eller kommer fram og uten noe som helst krav til bistandsmottakerne.

Målet for norsk bistand har vært og må fortsatt være at man skal bringe mennesker ut av fattigdom og gjøre dem i stand til å stå på egne ben økonomisk. Passiv pengestøtte uten krav eller kontroll virker på ingen måte motiverende på mottakerne. Man oppnår i stedet både passivitet og klientifisering.

Fremskrittspartiets utviklingspolitikk tar sikte på å løfte mennesker ut av fattigdom og skape grunnlag for vekst og utvikling gjennom å bygge ned toll- og handelsbarrierer, sletting av illegitim gjeld, sikring av eiendomsrettigheter, satsing på helse og utdanning og økt satsing på bruk av mikrokreditter. Vi vil i tillegg stimulere til økte investeringer i utviklingsland gjennom et statlig investeringsfond. Alt dette skal imidlertid være gjenstand for grundig evaluering, resultatmåling og regnskapskontroll.

Fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må bygge på prinsippet om at utviklingslandene i fremtiden skal klare seg uten bistand.

Vi mener at frihandel er en vinn-vinn-situasjon både for u-landene og for norske borgere. Finans- og matkrise må ikke bli unnskyldninger for å innføre enda mer proteksjonisme i verdenshandelen. Vi tar konsekvensen av dette og foreslår i vårt alternative statsbudsjett å fjerne toll på varer fra alle utviklingsland på OECD-listen. Handelsliberalisering fra vår og andre lands side er imidlertid ikke nok alene. Man må i tillegg arbeide for å bygge ned de regionale handelshindringene som kan bestå av både tollmurer og byråkratiske hindre.

Til tross for omfattende gjeldslette gjennom flere år er fortsatt mange utviklingsland tynget av stor gjeld, og dette bidrar dessverre også til å hindre en positiv økonomisk utvikling. Stater som villig har lånt penger til regimer som ikke har hatt legitimitet i befolkningen, har selv et medansvar for denne negative utviklingen. Ved gjeldsletteforhandlinger må det imidlertid knyttes betingelser til godt styresett, korrupsjonsbekjempelse, demokratiutvikling og ansvarlighet.

Vi registrerer med undring at til tross for den brede politiske enighet rundt den norske gjeldslettepolitikken, har Regjeringen redusert bevilgningen til dette formål. Fremskrittspartiet vil ikke være med på dette kuttet og styrker derfor posten til gjeldslettetiltak.

Jeg vil til slutt vise til at vi i vårt utenlandsbudsjett avsetter 1,2 milliarder kr til bekjempelse av livstruende sykdommer og verdensomspennende epidemier som hiv/aids, malaria, tuberkulose og HPV-viruset. Disse midler ønsker vi brukt både til sykdomsbekjempelse og til sykdomsforebygging, i tillegg til opplysningsarbeid og vaksineprogrammer. Fra vår side bruker vi altså mer enn noen andre på sykdomsbekjempelse.

Vi bruker også mer penger på tollreduksjoner som vil fremme handelen med fattige land, og vi øker posten til gjeldslettetiltak.

I tillegg ønsker vi altså å innføre et investeringsfond som vil bidra til næringsutvikling og fattigdomsbekjempelse.

Alt dette er tiltak som vil ha gode og varige virkninger

for mange utviklingsland og gjøre dem i stand til å stå på egne ben økonomisk. Det er jo det som er hensikten og målet.

Bjørn Jacobsen (SV) [19:15:32]: For snart åtte år sia i denne salen, under voteringa, skjedde det plutselig ein liten kjedereaksjon som var første skritt i Noreg for å bli kvitt klasebomber. SV hadde lagt inn eit forslag, og plutselig sa Kristeleg Folkepartis dåverande parlamentariske leiar, Einar Steensnæs: Vi stemmer for det forslaget. Haakon Blankenborg frå Arbeidarpartiet sa: Vi stemmer også for det. Vi veit at Kristeleg Folkeparti alltid er til å stole på når det gjeld å gjere den humanitære situasjonen betre. Dei eg ikkje har nemnt, men som også er stolte over det vi fekk til i førre veke i Oslo, kan berre melde seg på i debatten om dei vil skryte av det Noreg faktisk har gjort – gått føre på eit så viktig område.

Så veit vi at utviklingsministeren ikkje har ein sjanse i havet om det er altfor mange klasebomber i eit område der ein prøver å drive utviklingspolitikk. Dette er verkeleg å politisere bistanden, når Regjeringa på eit så godt område klarer å få dette til effektivt. Det kan ikkje bli betre.

Så veit vi også at frå forsvarshald har det blitt gjort mykje bra arbeid. For når Forsvaret sa at vi treng ikkje norske klasebomber, vi kan rett og slett klare oss godt utan norske klasebomber, vi treng artilleri for å forsvare Noreg, då viser det at dette arbeidet gjev gode resultat. Så skal vi sjølvsagt ha med oss at dette med klasebomber ikkje er nedrusting mellom statar, men ei humanitær nedrusting for sivile. Det er statars tryggleik som ein set opp mot individas tryggleik. Det er ikkje å fjerne spenninga mellom statar, men å sivilisere krigføringa. Dette understrekar også det som har vore nemnt tidlegare i denne debatten, om R2P, og det gjer faktisk at individets rettar kan bli sette opp mot statars integritet. Dette arbeidet vil FN fortsetje med.

Så veit vi også at går vi vidare i forhold til resultat, skal vi ta Framstegspartiet på alvor når dei etterspør resultat i bistanden. Og sjølvsagt er det ingen som er imot å ha gode resultat. Men vi må også vere med på at det skal verke på ein best mogleg måte. Og det å fjerne bistanden er ikkje måten å få det til på. Eg veit om eksempel der bistand heilt klart verkar mot si hensikt, men då må vi kvitte oss med den bistanden og gjere annan bistand betre. Så for all del: Framstegspartiet skal ha ære for at dei tør å utfordre at ein vil ha best mogleg bistand. All ære for det. Men resultatet må ikkje bli at ein fjernar all bistand, for det vil ikkje på noko vis kunne stå seg internasjonalt.

Så veit vi at vi også klarer å få til samkjøring, ikkje minst i Afghanistan, både mellom utviklingspolitikk, utanrikspolitik og ikkje minst forsvarspolitik. Vi veit at her er vi kanskje med på å leggje grunnlaget for framtidige internasjonale operasjonar. Noreg har stilt med dei sivile åtgjerdene som skal til. Det står att å sjå om resten av det internasjonale samfunnet vil få det til.

Men dette klasebombevedtaket som blei gjort i førre veke, viser at Noreg er i front på dette området og tør å ta dei første skritt. Noreg blir høyrte både i NATO og i FN. No er han ikkje til stades, men vi har til og med fått nomi-

nert presidenten i dette huset som kandidat til generalsekretærjobben i Europarådet, det største av alle europeiske parlamentariskforum. Det kan òg love godt. Det viser at Noreg er i front. Norsk politikk blir høyrte – ikkje berre fordi vi stiller med mange bistandspengar, men sjølvsagt fordi vi har ein god politikk å ha med oss ut.

Ser vi på om vi har lykkast i forhold til f.eks. vår gode nabo Russland, veit vi at Noreg er heilt avhengig av eit godt forhold til Russland. Vi kan ikkje vere med i ein forsvarsallianse som skulle finne på å irritere Russland unødige. Det ville aldri vere i Noregs interesse. Derfor er det gode arbeidet Noreg har gjort i NATO med å prøve å få opp kontakten mellom NATO og Russland, veldig bra i forhold til både diplomati og å få den spenninga som eventuelt har vore der, til å bli mindre.

Så veit vi at i forhold til kva som er kvalitetsbistand og kva som skal vere offentleg godkjend bistand, gjer Noreg ein god jobb i IDA og DAC i forhold til kva som skal vere offentleg godkjend bistand, ODA-bistand. Det vi veit, er at vi klarer å halde på ei armlengds avstand at militære åtgjerder skal vere det. Så får vi innsjå at det å kjøpe skog, også er god bistand når den skogen på eit vis blir verna. Det vil vere i alles interesse.

Statsråd Erik Solheim [19:20:54]: Jeg vil starte som komiteens leder, Olav Akselsen: Dette er en historisk dag. Det er første gang i norsk historie vi når 1 pst. i bistand. Sammen med Sverige er vi det eneste landet som har klart dette – i hele verden. Vi kan ikke sende opp fyrverkeri inne i stortingssalen, men det er all mulig grunn til å feire. Og det er all mulig grunn til å sende en takk til de partiene – regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre – som har bidratt til at vi er der vi er i dag. Jeg vil også tilby en pakt med Kristelig Folkeparti: Hvis Kristelig Folkeparti kan love ikke å løpe rundt og gjøre hva det er mulig å gjøre for å trekke denne store begivenheten ned, så skal jeg love hver gang å huske på og bidra til at Kristelig Folkeparti får sin del av æren for at vi er der vi er. For om ikke Kristelig Folkeparti under Bondevik-regjeringen hadde fått dette opp én promille hvert år, hadde det vært mye vanskeligere for den rød-grønne regjeringen å føre denne stafettspinnen i mål med det gode og flotte resultatet vi nå har.

La meg så bruke mye av innlegget til å kommentere innlegg i salen, og la meg starte med Fremskrittspartiet. Åslaug Haga har meget grundig påvist hvordan Fremskrittspartiet undergraver det vi andre synes er viktig, nemlig solidaritetslinjen i utenrikspolitikken. La meg prøve å påvise hvordan Fremskrittspartiet slår seg selv på munnen og undergraver sin egen logikk.

Hvis man synes det er utrolig viktig i utenrikspolitikken og i utviklingspolitikken, som Fremskrittspartiet hele tiden framfører, å ha et godt forhold til USA, hvorfor da undergrave de to sidene ved norsk utenriks- og utviklingspolitikk som amerikanerne er mest interessert i? Det ene er vår klima- og nordområdepolitikk. Det andre er vårt bidrag i fredsprosesser og lokal og regional konfliktløsning. Det vil ikke være lett for utenriksministeren å være leder for givnerlandsarbeidet i de palestinske områdene, og derfor være relevant for amerikanerne, hvis vi ikke har noen

penger å bidra med. Det er ikke mulig for verken utenriksministeren eller meg å bidra vesentlig og på en effektiv måte i Sudan – hvor f.eks. presidentkandidaten fra det republikanske parti hadde en av sine nærmeste politiske rådgivere, Williamson, som spesialutsending – hvis vi ikke har penger å bidra med. Det vil heller ikke være mulig i Nepal eller Burundi eller Afghanistan eller noe annet sted. Interessant nok har Fremskrittspartiet forstått logikken i at man trenger penger i Afghanistan. Men hvorfor man ikke trenger penger i Palestina eller Sudan eller Burundi eller Nepal eller Sri Lanka, er umulig å forstå. Realiteten vil jo selvfølgelig være at vi ville være helt irrelevante på alle disse områdene for amerikanerne hvis Fremskrittspartiet skulle gjennomføre sin politikk.

Dette ble illustrert til fulle på Fremskrittspartiets landsmøte. Da hadde man invitert en kritiker fra Uganda som sa mye interessant om bistand. Men vedkommende ønsket å avvikle bistanden til det landet hvor han er engasjert i politikken. Fremskrittspartiet hoppet umiddelbart på det, og mente at vi burde avvikle bistanden til Uganda. Men så påviste jeg overfor Siv Jensen at Uganda er jo USAs viktigste politiske allierte på det afrikanske kontinentet – iallfall én av dem. Det var det første landet som sa seg villig til å sende soldater til Somalia da amerikanerne bad afrikanske land om det. Da ble det plutselig stor usikkerhet om det var så lurt å kutte i bistanden til Uganda likevel. Jeg tror Fremskrittspartiet har en meget betydelig jobb å gjøre, ikke bare med å overbevise oss andre om at de er solidariske, men enda mer for å få en indre sammenheng i sin egen politikk. Å angripe Regjeringen for å svikte i korrupsjonsbekjempelse, samtidig som man ikke vil ta opp kampen mot skatteparadis, er jo også et annet eksempel på denne typen manglende logikk.

Høyres Finn Martin Vallersnes tok opp et meget viktig tema, som jeg skal innrømme at vi ikke har tenkt nok gjennom så langt, og det er det norske forslaget som nå står meget sentralt i de internasjonale klimaforhandlingene, om å ta 2 pst. av karbonmarkedet og øremerke til tiltak for klimatilpasning. Det er mye diskusjon om det. EU bad Norge om et eget møte om det i Poznan i går. Så det er et meget sentralt forslag. Men skulle vi lykkes med det, vil også spørsmålet om på hvilken måte den konstitusjonelle kontrollen med dette skal foregå, hvordan kontrollsystemene skal bygges opp og en rekke slike spørsmål, melde seg, noe vi – også tilskyndet av det Vallersnes sa – skal ta en mye grundigere gjennomgang av. Men la oss også ha in mente at vi er i startfasen i denne diskusjonen. Det vil neppe bli gjennomført identisk med det forslaget Kristin Halvorsen i sin tid la fram. Vi er i dialog med mange, og vi må utvikle forslaget. Men å bruke karbonmarkedet er den eneste realistiske måten å få den store ekstrafinansieringen av klimatilpasning som vi trenger.

Vallersnes var også inne på eierskap og budsjettstøtte. Jeg har ingen problemer med å si at det er kondisjonalt knyttet til budsjettstøtte. Vi gir ikke budsjettstøtte til diktatorer. Jeg er også enig med Venstre i at vi må ta en ny runde og se på situasjonen i Nicaragua, hvor man ser meget foruroligende trekk. Vi gir budsjettstøtte til land hvor det er et minimum av kontrollinstanser i form av revisjons-

tiltak, opposisjon, kontroll i nasjonalforsamlingen osv. – ikke på norsk nivå, men der det finnes elementer av disse. Selvsagt er det kondisjonalitet når vi gir budsjettstøtte, akkurat som det er kondisjonalitet på en serie andre områder i norsk bistand. Det er noe helt annet enn den spesifikke formen for kondisjonalitet som Verdensbanken og pengefondet var kjent for.

Ågot Valle tok opp FN's rolle i finanskrisen. Det støttet Norge i Doha. Det vil vi støtte. Men jeg må også erkjenne at G20 sannsynligvis kommer til å være det mest avgjørende forumet for debatter på dette området, slik at vi må både bidra inn i det systemet og gjennom FN og på en serie andre måter. Kvinnesatsing er selvsagt helt sentralt.

Både Kristelig Folkeparti og Venstre har tatt til orde for mer konsentrasjon av bistanden, men omtrent uten å komme med et eneste forslag om hva det skal kuttes ned på. Men man har en rekke forslag til hvor man bør gjøre mer, i tillegg. De nye landene hvor Norge har økt bistanden de senere år, er Madagaskar, Burundi, Liberia og nå Kongo. Hvis det er ønske om å kutte i noen av disse, la oss iallfall få det på bordet, så vi kan ha en realistisk debatt om dette. Det eneste forslaget jeg hører om nedkutting i bistand – altså ikke bare å legge flere ting oppå det Regjeringen gjør – gjelder Latin-Amerika. Men la oss huske at storparten av pengene til Latin-Amerika går til skogtiltak, som vi alle er enige om. Den nest største delen av pengene går til olje for utvikling, som hele Stortinget også har vært enig i. Den tredje største mottakeren er IDEA, den svenske organisasjonen som ledes av tidligere statssekretær Vidar Helgesen. Jeg oppfatter at det også har vært bred enighet om at det er godt å støtte deres demokratitiltak.

Jeg har ingen problemer med å innrømme at bistanden til Latin-Amerika er ideologisk motivert. Den er basert på ideologien som heter demokrati. Det er en veldig viktig ideologi. Demokrati i Latin-Amerika viser seg nå ved at man har to kvinnelige presidenter, man har en fagforeningsleder som president, man har en urbefolkningsrepresentant som president, og man har de fattiges biskop som president i Paraguay. Man har fått en kjempeutvidelse av bredden i demokratiet, akkurat på den samme måten som vi har hatt i Norge, der først bondebevegelsen, så arbeiderbevegelsen og så kvinnene og urbefolkningsrepresentantene har kommet inn i politikken. Det fortjener støtte. Denne ideologien, som heter demokrati, bør vi alle gi støtte til.

Til slutt: Jeg vil understreke det utenriksministeren var inne på, for det er til sjuende og sist det aller viktigste nå: Hvordan kan vi koble sammen den kortsiktige håndteringen av finanskrisen i vårt eget system, i form av den krisepakken som Regjeringen nå konsulterer opposisjonen om, og som vil komme til Stortinget i januar, hvor det vil komme kortsiktige sysselsettingstiltak? Men vi må også bidra til å dreie norsk økonomi i en mer langsiktig, grønn retning, med den samme logikken internasjonalt: Hvordan få til reguleringer av global økonomi og global stimulering som bidrar til en grønnere økonomi? Det som gir grunn til håp, er framfor alt at de viktigste lederne i verden har vært så tydelige på dette området. Da tenker jeg ikke på norske politikere, som også har vært tydelige på det, men

både Obama, den kinesiske statsminister, Wen, og Sarkozy, på vegne av det franske formannskapet i EU, har alle vært helt krystallklare på at man vil sikre at de fattigste landene ikke lider under denne krisen, at man skal bruke klimakrisen til å dreie økonomien i en grønnere retning, og at man aldri vil bruke finanskrisen som unnskyldning for ikke å gjøre noe for klimaet. Det er løfterikt. Det er alltid et sprang mellom politiske ord og handling, men det er også veldig, veldig viktig at de politiske ordene sies, fordi det setter rammene for hva som blir gjort.

De fattigste landene kan komme til å bli rammet, ikke så mye av bistandsreduksjoner som av mindre eksport, færre investeringer, mindre turisme og mindre penger sendt hjem fra innvandrere f.eks. her i landet. Land som får alle disse problemene oppå hverandre, kan komme til å få meget betydelige problemer som følge av finanskrisen.

Jeg har ingen problemer med det forslaget som Fremskrittspartiet her har satt fram. La oss se på om det er enkelte utviklingsland blant Norges viktigste samarbeidspartnere som vi skal gjøre spesielle tiltak overfor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [19:31:09]: Jeg vil først få si at jeg er fornøyd med de signalene som er gitt når det gjelder Nicaragua. Jeg hadde også håpet at regjeringspartiene hadde vært med på de merknadene vi har i budsjettinnstillingen, men det er viktig at statsråden gjør noe her.

Når det gjelder det å gjøre seg relevant for USA, virker det som om det er en rød tråd først og fremst i Regjeringens politikk, slik som statsråden her argumenterer. Vi er selvstendige i forhold til USA når det gjelder mange internasjonale spørsmål – vi har ingen problemer med det.

Hørte jeg virkelig statsråden si at alle burde gå inn for å fortsette bistanden til Uganda, fordi de gjør mye godt som USA setter pris på? Antakelig hørte jeg feil. Er ikke statsråden enig i at det er bekymringsfulle trekk ved utviklingen i Uganda, og at Museveni mer og mer inntar en autoritær holdning, som det er viktig å påpeke for å prøve å bidra til at Uganda blir demokratisk, slik vi ønsker det, og slik vi har tro på er best for befolkningen i Uganda?

Statsråd Erik Solheim [19:32:19]: La meg først si at jeg tror vi alle er bekymret for utviklingen i Nicaragua, hvor det ble satt betydelige spørsmålstegn ved lokalvalget nettopp, og hvor man har en abortpolitikk som er mer rigid enn i noe annet land i verden, så vidt jeg vet. Den bekymringen vil komme til uttrykk ved at vi vil ta en ny gjennomgang av våre samarbeidsprogrammer med Nicaragua, bl.a. når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det er mulig å fortsette å gi budsjettstøtte. Hvilke konklusjoner som blir trukket der, vil selvsagt avhenge av utviklingen i Nicaragua, men vi kommer gjerne tilbake til Stortinget med vurderinger av det på et senere tidspunkt.

Når det gjelder forholdet til USA, er det Regjeringens oppfatning at det er helt avgjørende å ha et godt forhold til USA. Jeg hørte Martti Ahtisaari nettopp si at det nesten ikke er mulig å skape fred i noen konfliktområder i

verden uten et godt samarbeid med USA. Så vi vektlegger det samarbeidet, både når det gjelder fredspolitikk, når det gjelder bistand, og når det gjelder miljø. Det betyr ikke at vi alltid er enig med amerikanerne, men vi vektlegger det samarbeidet.

Det må være et ekstra stort tankekors for Fremskrittspartiet, som nærmest har gjort forholdet til USA til sitt eneste kjernepunkt i utenrikspolitikken, at nettopp det vil lide mest under Fremskrittspartiets egen politikk.

Finn Martin Vallersnes (H) [19:33:41]: Jeg synes utviklingsministeren gjør en formidabel innsats for å fremme innovative finansieringsordninger – jeg opplevde det på nært hold i Doha. Jeg synes det er et solid arbeid.

Hvis det ikke var fordi jeg antok at jeg må ha misforstått, tror jeg mitt sparsomme hår hadde reist seg på hodet da jeg fikk en slags oppfatning av at en ikke har tenkt i forkant på hvordan man skal revidere, administrere, kontrollere og monitorere hva man bruker disse pengene til, og hvordan det skjer. Det er klart at en har nasjonale institusjoner både på giversiden og på mottakersiden. Man har Bretton Woods, man har private institusjoner. Det finnes sikkert ulike måter å gjøre dette på, men jeg må vel tro at man har vært inne i den tankegangen allerede, og har lagt det opp i forkant, for ellers må jeg si at jeg synes det er sterkt betenkelig.

Statsråd Erik Solheim [19:34:44]: Vi har selvsagt tenkt på hvordan pengene kan brukes. Men det er to elementer her. Det vil være vanskeligst å få global enighet om hvordan pengene skal bringes inn. Det er der det norske forslaget om 2 pst. kommer inn. Så trenger man også en global enighet om hvordan pengene skal brukes. Her kan man tenke seg både FNs nåværende organisasjoner, man kan tenke seg Verdensbanken, og man kan tenke seg å opprette nye organisasjonsstrukturer under FNs klimaforhandlinger. Alle disse elementene er mulige. Men det er klart at skulle man lykkes med en så vesentlig finansiering som dette, snakker vi om helt andre beløp enn det som forvaltes av FN-organisasjonene i dag. Så må vi selvfølgelig også se på styringsstrukturer og kontrollmekanismer for det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [19:35:35]: Kristeleg Folkeparti er godt fornøgd med at bistandsbudsjettet no er på 1 pst. – me ville til og med gå vidare. Men me stiller samtidig alltid spørsmål ved bruken av pengane, som i 2007, då Statkraft gjennom SNPower gjekk inn og kjøpte vasskraftselskapet Electroandes av eit amerikansk selskap. Då skaut Norfund inn 525 mill. kr, som gjekk rett i lomma på det amerikanske selskapet. Det me oppnådde, var auka norsk eigarskap. Likevel blir slike oppkjøp rapporterte som norsk offisiell utviklingshjelp. Hadde det derimot vore støtte til utbygging av eit vasskraftverk, der midlane kanskje hadde gått lokalt, hadde det vore greitt, men her går altså verdiane rett til Noreg, og pengestøtta går til det amerikanske selskapet. Korleis kan ein statsråd frå SV forsvare at dette blir ført som offisiell utviklingshjelp?

Statsråd Erik Solheim [19:36:34]: Først vil jeg takke KrFUs leder for at de ikke fortsetter med det jeg i avisene har karakterisert som surmuling, og for at vi nå sammen kan glede oss over at vi har fått bistandsbudsjettet opp i 1 pst.

Jeg synes at dette er en helt relevant diskusjon, som det er all mulig grunn til å ta. Min oppfatning er at Bondevik-regjeringen satset altfor lite på næringsstiltak i utviklingsland, at de hadde en for kritisk og defensiv holding til næringslivets betydning. Den store lærdommen vi har fått fra land spesielt i Asia, som Kina, Vietnam, Sør-Korea osv., er hvilken enorm kraft som ligger i private investeringer. Derfor ønsker jeg å stimulere flere av dem.

Et helt sentralt område for Norge å få til flere private investeringer på, er vannkraftutbygging. Vi har lang kompetanse i det. Er det noe utviklingsland virkelig trenger, er det mer ren energi. Vannkraft vil i mange tilfeller kunne erstatte meget forurensende produksjonsmåter, som f.eks. generatorer, tungoljefyrt kraftverk, kullkraftverk osv. Så vi trenger mer og ikke mindre vannkraft.

Anne Margrethe Larsen (V) [19:37:44]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er Venstre opptatt av kvalitet på bistanden, og ifølge de tallene vi har fått fra Finansdepartementet, gikk mindre enn 1,5 pst. av det totale bistandsbudsjettet til kvalitetssikring i 2007. Dette mener jeg er for lite, når vi tenker på de store beløpene som vi nå bruker på bistand – og under helt forskjellige forhold. Jeg mener det er så viktig å opprettholde en bred politisk støtte om bistand i framtiden blant befolkningen. Derfor er det viktig å fokusere på kvaliteten.

Derfor har jeg lyst til å spørre utviklingsministeren hvorfor ikke hans gode intensjoner om å styrke kvaliteten på bistanden følges opp med mer penger i dette statsbudsjettet. Eller vil det bli fokusert mer på dette i neste års varslede bistandsmelding?

Statsråd Erik Solheim [19:38:39]: Det er et veldig godt og viktig spørsmål, men jeg tror vi oss imellom også må være enige om at det faktisk er et dilemma her, fordi kvalitetssikring av bistand, slik det oppfattes av representanten, nødvendigvis betyr flere norske stillinger. Det er flere mennesker, et embetsverk, som skal kontrollere bistanden, samtidig som jeg oppfatter veldig den stemningen som er blant mange, at man vil sikre at pengene kommer ut. Så det er en balanse i det. Jeg mener vi er omtrent på den balansen. Vi har gjort veldig mye for å kvalitetssikre. NORADs evalueringer er en veldig viktig del av det. Vi har opprettet et kontrollsystem for korrupsjonsbekjempelse som jeg tror konkurrerer med alle andre i verden – antakelig er det det beste, i hvert fall er det blant de beste, med en egen kontrollenhet i Utenriksdepartementet, med et advokatfirma koblet opp mot dette, med varslingsplakat osv.

Både når det gjelder kontroll og når det gjelder effektivisering og det å sikre kontinuerlig evaluering, er vi kommet videre. Men det er en kontinuerlig diskusjon framover, etter min oppfatning, om akkurat hvor balansen ligger, gjennom hjemlige stillinger som driver evaluering og kontroll av pengene ut til mottakerne.

Morten Høglund (FrP) [19:39:53]: Vi er glad for at Regjeringen har et godt forhold til USA. Det bør enhver norsk regjering ha, men i likhet med Regjeringen har også Fremskrittspartiet selvstendige vurderinger. Og statsråden overdriver den betydning USA måtte ha for vår utenrikspolitikk.

Tilbake til Nicaragua. Vi har tatt dette opp før i salen, og statsråden har vært imøtekommende i forhold til utfordringene. Oppfattet vi statsråden riktig når vi oppfattet ham dit hen at han er villig til å true med å holde tilbake budsjettstøtte dersom man ikke ser positive fremskritt i Nicaragua, og dersom utviklingen fortsetter i like gal retning som den har gjort det siste året?

Statsråd Erik Solheim [19:40:39]: Jeg vil ikke formulere det på den måten: å «true med å holde tilbake budsjettstøtte». Jeg vil heller si at norsk budsjettstøtte fordrer at det i et land som får budsjettstøtte, er rimelige betingelser for at støtten skal kunne fungere. Det betyr at det er en kvalifisert opposisjon, at det er en parlamentsbehandling, at det er revisorsystemer – kort sagt at disse betingelsene må være på plass for at budsjettstøtte skal fungere. Jeg er urolig over utviklingen i Nicaragua, jeg legger ikke skjul på det. Vi får følge den framover, og så får vi eventuelt i dialog trekke konklusjonene i løpet av neste år.

For øvrig vil jeg si at det er jo litt oppsiktsvekkende når Fremskrittspartiet mener at vi overdriver betydningen av USA. Jeg mener at Fremskrittspartiet må gå tilbake til sitt eget tenkeloft og virkelig vurdere om man kan ha det samme forholdet til USA som vi i dag har, hvis man skulle ruinere de to områdene som amerikanerne virkelig er interessert i i Norge. Det er vår rolle i regionale konflikter – ikke minst utenriksministerens rolle i Midtøsten – og det er klima- og nordområdepolitikken. Det er det de kommer til Norge for å diskutere, det er det de vil diskutere når vi er der. Dropper vi det, blir det fint lite igjen å snakke om.

Presidenten: Replikskiftet er dermed omme.

Vidar Bjørnstad (A) [19:42:10]: Internasjonalt samarbeid er viktig for å sikre norske interesser, men også viktig for å få gjennomslag for de verdier vi mener at internasjonal utvikling skal basere seg på.

Vi må bruke alle tilgjengelige arenaer for innflytelse og påvirkning – på nordisk, europeisk og transatlantisk nivå og på FN-nivå. Mulighet for påvirkning har mindre med landstørrelse å gjøre enn med den offensive holdning og de verdier man går inn i diskusjoner med.

Jeg vil berømme Regjeringen og vår utenrikspolitiske ledelse for en tydelig og synlig økt aktivitet internasjonalt, enten det gjelder nordområdene, NATO, Europa, klimaendringer eller initiativ og medvirkning til å løse saker av stor internasjonal betydning. Til det siste må jeg nevne konvensjonen om forbud mot klaseammunisjon, som ble undertegnet av over 100 land her i Oslo i forrige uke.

Samtidig er det nødvendig med folkelig forankring. Det er i dette perspektivet flertallet, alle partier med unntak av Høyre og Fremskrittspartiet, vil øke bevilgningen til bl.a.

frivillige organisasjoner som jobber med fred og konfliktløsning, og slik mobiliserer et folkelig engasjement.

Innenfor rammen av dagens tilknytningsform til EU gjennom bl.a. EØS-avtalen fører Regjeringen en aktiv europapolitikk. Hovedhensikten er å ivareta norske interesser og påvirke beslutninger i EU som vi vet i stadig større grad får konsekvenser for Norge.

Jeg leste med interesse dagens politiske kommentar i VG om ikke-medlemskapet i EU, beskrevet som lovgivning pr. kopimaskin, og at påstanden om det demokratiske underskuddet i EU hadde mer relevans i forhold til Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Vi trenger absolutt å ha en «møtende» holdning og diskusjon, slik jeg tror utenriksministeren har uttrykt det, til det veivalg Island tar på bakgrunn av sin pågående debatt om den framtidige tilknytningen til EU.

Jeg har registrert at noen vil ha en grundig ekstern evaluering av EØS-avtalen ut fra et mer overordnet perspektiv, utover den kontinuerlige gjennomgangen som gir godkjenningstempel fra et praktisk-politisk ståsted. Det kunne være interessant.

Sett i lys av den tid det har tatt å utrede ett direktiv, tjenestedirektivet, må vi vel anta at en gjennomgang av EØS-avtalen sannsynligvis vil ta flere år.

Regjeringen har innenfor rammene av EØS-avtalen fulgt opp ambisjonene om en aktiv europapolitikk overfor Stortinget på en god måte, med tidligere involvering og bredere forankring i dialog om og påvirkning av EU- og EØS-saker som formål.

Jeg er også fornøyd med Regjeringens bidrag til et større omfang av informasjon og debatt i det offentlige rom om slike saker, både ved midler i budsjettet til informasjon om europasamarbeid og ved etablering av Nasjonalt Europaforum.

Det er nødvendig at Regjeringen kontinuerlig analyserer utviklingen i EU ut fra perspektivet påvirkning. Her kan jeg nevne stikkord som lansering i EU av sektorovergrep strategier og lovgivningspakker, Europaparlamentets økende betydning og tendens til bilateralisering innen EU.

Norge bidrar med store beløp gjennom EØS-finansieringsordningene til å minske de økonomiske og sosiale forskjellene i Europa. Utenrikskomiteen er opptatt av å styrke de bilaterale forbindelsene mellom Norge og mottakerlandene gjennom ordningene. I forhandlingene om nye bidrag må det legges større vekt på innslag av norsk forvaltning og samarbeidsprosjekter med norske aktører innenfor prioriterte områder. Det vises i denne sammenheng til innspill fra arbeidslivets parter om å inkludere den sosiale dimensjon som målsetting og arbeidslivets parter som målgruppe for utvikling av samarbeidsrelasjoner mellom Norge og de nye EU-landene. Den nordiske arbeidslivsmodellen er en viktig eksportvare, og samarbeid kan bidra positivt når det gjelder problemet med sosial dumping.

Komiteen er tilfreds med at Norge er en stor bidragsyter til å styrke det sivile samfunn i mottakerlandene, bl.a. med opprettelse av NGO-fond. Myndighetene må her medvirke til at også mindre organisasjoner, som f.eks.

barne- og ungdomsorganisasjoner, kan ta del i utviklingen av samarbeidsprosjekter.

Jeg har lyst til å poengtere to momenter i forhold til nordområdene, for det første den økte oppmerksomheten mot nordområdene og de spesielle problemstillingene en står overfor der, og hvordan den har økt i Norden, Europa og over Atlanteren. Samarbeidsrelasjoner utvides utover det bilaterale forholdet til Russland. Den nordlige dimensjonen i EU er utvidet til å omfatte Barentsregionen. Det er positivt med større forståelse for utfordringene i nord og behovet for omfattende løsninger, bl.a. basert på FNs havrettskonvensjon.

Det andre poenget er forholdet til Russland. Det er ønskelig med og behov for et godt samarbeid med vår nabo i øst, men vi skal samtidig ha en åpen dialog og framføre betimelig kritikk enten det gjelder utviklingen i Russland, menneskerettigheter, ytringsfrihet eller overreaksjon i konflikten med Georgia. Russland må holdes ansvarlig i forhold til de institusjoner de er medlem av, f.eks. Europarådet, og de internasjonale konvensjonene de selv har undertegnet. Mitt poeng er at Norge og Europa må fortsette å utvikle samarbeidet med Russland ut fra gjensidig avhengighet, men uttrykke klar og tydelig kritikk når det skjer brudd på internasjonale konvensjoner og menneskerettigheter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:47:52]: Norges utenrikspolitikk blir stadig mer politisk korrekt, og aller helst skal vi innta standpunkter som ikke provoserer noen. Nåde dem som stiller seg tvilende til om Norge bør bidra med penger og fredsmekling i Kongo, Sri Lanka, Nepal, Burundi, Sudan eller Midtøsten. Som innbyggere i et rikt land skal vi ha konstant dårlig samvittighet for kriger og konflikter, selv på de mest fjerntliggende plasser på jordkloden.

Bevisbyrden for Norges gigantiske utenrikspolitiske engasjement ligger imidlertid hos den politisk korrekte eliten. Bevisbyrden ligger hos alle dem som påstår at Norges interesser best blir ivaretatt dersom vi engasjerer oss i konflikter i Afrika, Asia og Sør-Amerika.

Det er de politisk korrekte som må begrunne hvorfor Norge har et moralsk ansvar for å bidra til løsning av konflikter vi som nasjon ikke har noen kulturelle eller historiske forutsetninger for å forstå. Det er de politisk korrekte som må kunne vise til land og områder hvor bistand har ført til vekst og velstand. Det er de politisk korrekte som må kunne nevne land og områder hvor bistand har ført til mindre økonomisk avhengighet og etablering av grunnleggende demokratiske rettigheter.

Det er verken barmhjertig, snilt, fornuftig, rettferdig eller moralsk riktig stadig å øke bistanden til land og områder som fremdyrker stadig nye despoter og tyranner, og som samtidig ikke unner sin egen befolkning helt elementære rettigheter eller velferd.

Det vitner ikke om god moral å fortsette å øse ut milde gaver til land og områder som samtidig bruker enorme summer på overdådig luksus for landets elite. Det er heller ikke god moral å videreføre bistanden til land som bruker enorme summer på våpen.

Jeg er ikke alene om å etterlyse en utenrikspolitikk og en utenriksminister som tør å ta modige utenrikspolitiske valg.

Jeg, og mange med meg, etterlyser en utenriksminister som sier klart og tydelig at president Robert Mugabe i Zimbabwe er en tyrann som har sviktet sitt folk og ruinert sitt land. Og vi etterlyser en utenriksminister som i internasjonale fora slår fast at Robert Mugabe er en rasist som har konfiskert landeiendommer fra landets hvite produktive farmere.

Jeg etterlyser en utenriksminister som ikke aksepterer at Norges bistand til de palestinske områdene blir misbrukt til indoktrinering av palestinske barn. For samtidig som Norge overfører budsjettstøtte til Fatah, formidler bistandsmottakerne hatpropaganda på statlige tv-kanaler. På disse tv-kanalene opptre seks–sju år gamle jenter med hijab, og forteller at Israel ikke eksisterer. Her vises det dukketeater hvor Det hvite hus blir omgjort til en moské, og hvor president George Bush blir drept med kniv. Her forfalskes jødernes historie. Det påstås at alle jøder er ondskapsfulle, og at de ikke fortjener å leve.

Det burde ikke være noen vanskelig utenrikspolitisk balansegang å fortelle de palestinske selvstyremyndighetene at Norge ikke vil bidra med én eneste krone før denne hatpropagandaen fjernes fra statlig tv. Nei, vi har faktisk en moralsk plikt til å si akkurat det.

Norge har bygget sin velstand på handel med andre nasjoner. Dette har kun vært mulig fordi andre land har fått tilgang til vårt marked. Under WTO-forhandlingene stod utviklingslandene i kø for å få tilgang til de vestlige markedene, ikke for å konkurrere med vår produksjon av avansert teknologi, men for å konkurrere på de områdene hvor deres konkurransefortrinn er åpenbare. Men til tross for at vår egen utvikling og velstand ble skapt på grunnlag av tilgang til andre lands markeder, er ikke dette noe vi unner dagens utviklingsland å dra fordel av.

Jeg savner en utenriksminister som sier klart og tydelig at internasjonal handel bidrar til vekst og velstand, og som ønsker andre land velkommen til å selge sine produkter i vårt marked.

Iran har over flere år hatt et program for anriking av uran. De fleste observatører mener at Iran har ambisjoner om å utvikle atomvåpen, og at landet sannsynligvis vil lykkes i løpet av de neste to årene.

Hele den sikkerhetspolitiske stabiliteten i Asia og Midtøsten vil endres, dersom Iran lykkes med sine ambisjoner. Når vi vet at Irans president ønsker å fjerne Israel fra kartet og kaste alle jøder på havet, er et Iran med atomvåpen en trussel for alle frihetselskende mennesker.

Men hva mener Norge om dette? Hittil har Norge forholdt seg taus til denne svært alvorlige utfordringen. Kan utenriksministeren bekrefte at Norge ikke vil akseptere et Iran med atomvåpen, og at Norge vil støtte alle nødvendige tiltak for å hindre at dette skjer? Eller er svaret dialog, uansett utfordring?

Og hva med en av verdens aller største utfordringer, nemlig befolkningsveksten? FNs demografiske prognoser viser at verdens befolkning vil øke med mer enn 200 millioner mennesker hvert eneste år fremover. Befolk-

ningseksplasjonen vil finne sted i ustabile områder, hvor økonomisk vekst og velstand er liten.

Hvor er Norges røst i forhold til dette? Hvorfor er ikke Norges utenriksminister ute og advarer mot denne utviklingen? Hvorfor kaller ikke utenriksministeren en spade for en spade og sier rett ut at denne utviklingen ikke er bærekraftig, og at landene må bryte sine religiøse og kulturelle tabuer slik at veksten kan begrenses?

De siste årene har vi vært vitne til stadig flere og mer groteske angrep fra muslimske ekstremister. Dette er mennesker som med grunnlag i sin forståelse av islam hevder at de har en plikt og en rett til å drepe mennesker som ikke bekjenner seg til deres ekstreme form for islam, inkludert alle oss i denne salen. Hver gang et slikt angrep finner sted, er Norges respons like forutsigbar som den er intetsigende. Da må vi ha mer dialog og ikke noen mottak som kan provosere islamistene. Innbakt i slike kommentarer ligger en lett gjennomskuelig frykt, som langt overgår viljen til å forsvare demokratiske verdier og universelle rettigheter.

Tidligere professor ved Princeton University Bernard Lewis skriver i sin bok «Cultures in Conflict» følgende:

«It may be that western cultures will indeed go; the lack of conviction of many of those who should be its defenders and the passionate intensity of its accusers may well join to complete its destruction. But if it does go, the men and women of all continents will thereby be impoverished and endangered.»

Åsa Elvik (SV) [19:53:32]: Takk og lov, eg skal no bidra til at debatten blir meir springande.

Sidan Ågot Valle i sitt innlegg på vegner av SV har teke for seg dei meir breie perspektiva, skal eg, ikkje overraskande, ta for meg nordområda. Gjennom dette budsjettet som vi vedtek i dag, blir nordområdesatsinga styrkt med om lag 1/2 milliard kr. Det betyr at vi i løpet av denne perioden har styrkt satsinga på nordområda med om lag 1 milliard kr. At nordområda blei det strategiske hovudfokuset til denne regjeringa, betyr faktisk at det visest i praktisk politikk. Det visest i tiltak som handlar om samfunnsutvikling i den nordlege landsdelen, f.eks. gjennom regionale forskingsfond, gjennom satsing på reiseliv og gjennom at vi no brukar 1 milliard kr på næringsutvikling i nord. Men det visest også i tiltak som handlar om f.eks. kartlegging av havbotnen, satsing på polarforskning, styrking av oljevernberedskapen, som er formidabel i neste års budsjett, og i form av auka løyvingar til arktisk samarbeid. Desse tiltaka viser at nordområdepolitikk handlar om samansette mål. Det handlar om ressursforvaltning, det handlar om sikkerheitspolitikk og om suverenitet. Og utleia av desse storpolitiske måla handlar nordområda også om sysselsetjing og om busetjing. Derfor treng ein denne breidda i tiltaka. Poenget er at nordområda ikkje hadde vore så interessante for Noreg hadde det ikkje vore for at det bur ein heil haug med folk på toppen av verda.

Global maktpolitikk er i stor endring. I mai stod eg her og peika på Kina si rolle i verdspolitikken, at den kinesiske økonomien veks 10 pst. årleg og har gjort det i 30 år, og at Kina eig store delar av USA si gjeld. Eg peika på at hushaldingsgjelda i USA er 140 pst. av inntekta, sam-

tidig som landet har akkumulert eit handelsunderskott på 5 000 milliardar dollar i løpet av dei siste ti åra. Eg skulle ønskje at eg hadde banka i bordet då eg sa det!

Midt oppe i ei internasjonal finanskrisa skal ein vere forsiktig med å seie noko sikkert om framtida. Det einaste vi veit, er at verda kjem til å forandre seg. Då kan det vere ei intellektuell øving å forsone seg med at historia si utvikling ikkje skjer lineært. Finanskrisa har vore ei nyttig påminning om det. Det manglar framleis ein del i det internasjonale samfunnet på at vi tek klimakrisa på like stort alvor.

Det er når vi ser mot nord, at vi lettast kan forstå dei sikkerheitspolitiske utfordringane i vår tid, ikkje først og fremst dominert av militære truslar – nei, først og fremst dominert av klima og miljø og av utfordringar knytte til ressursikkerheit i vidaste forstand. Derfor er det så viktig at denne regjeringa har gjort nordområda til det strategiske hovudfokuset. For geopolitikken er tilbake. Geografiske forhold er viktige i global politikk. Det er framleis avgjerande for nasjonale interesser, og det viser seg stadig meir aktuelt i samspelet mellom statane, og dermed også i maktforholdet mellom statane globalt.

I lystig lag blir det sagt at det Noreg og Russland først og fremst har til felles, er ein stor nabo i aust. Russland blir gjenreist og reorientert. Landet driv sjølvheving, som alle andre suverene statar driv sjølvheving.

Sist veke var eg på besøk hos Kystvaktsskvadron Nord på Sortland og fekk ei interessant brifing om status pr. i dag. Det er stadig interessant å vere hos Kystvakta, fordi då kan ein følge med på korleis ting stadig forandrar seg i forholdet til Russland. Det besøket var nok ei påminning om at vi i utøvinga av nordområdepolitikken er nøyde til å balansere mellom behovet for samarbeid på den eine sida og nødvendigheita av å hevde av norske interesser på den andre sida. Dei siste åra er det gjort viktige grep på begge områda. Eg vil spesielt trekkje fram Regjeringa sin innsats mot ulovleg fiske, som viser seg å gi resultat, men nye utviklingstrekk gjer at det ser ut til at ein treng forsterka innsats og ein litt annan innsats i tida som kjem.

Så vil eg gjerne trekkje fram behovet for dialog med Russland, både når det gjeld atomsikkerheit, fokus på helse og sosiale utfordringar, nærings samarbeid og folk til folk-samarbeid.

Noreg har store interesser i nord, men vi har ikkje minst eit stort ansvar i nord. I dag trur eg at dei fleste i den norske offentlegheita oppfattar denne store fokuseringa på nordområda som noko sjølv sagt. Det er det ikkje. Det er ein konsekvens av politiske val og politiske prioriteringar, initiert av dette fleirtalet. Det var ikkje slik før dette fleirtalet tok over. Det budsjettet som vi vedtek i dag, er ei slik prioritering som forsterkar fokuseringa på nordområda.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Marit Nybakk (A) [19:59:02]: Det er 60 år siden FN's menneskerettighetserklæring ble undertegnet, og som

saksordfører for det kapitlet i innstillingen som dreier seg om menneskerettigheter, har jeg lyst til å knytte noen kommentarer til det.

Utenriksbudsjettet legger stor vekt på at arbeidet for å fremme menneskerettighetene er en integrert del av både utenriks- og utviklingspolitikken. Kamp for menneskerettighetene dreier seg om å verne det enkelte mennesket mot undertrykkelse og mot overgrep. Hvert enkelt individ – menn, kvinner og barn – er enestående, med ukrenkelige rettigheter. Det er ikke slik at noen menneskerettigheter gjelder i dag og andre i morgen. Det er heller ikke slik at noen gjelder for menn og noen for kvinner. Menneskerettighetene må være universelle og kan ikke, for ikke å si aldri, være kulturelle. Vi kan ikke akseptere andre normer på grunn av kultur, tradisjon eller religion. Det er altfor mange som de siste tiårene har fortiet overgrep av redsel for å bli stemplet som kulturimperialister. Vi skal f.eks. ikke akseptere at mannlige eliter eller familieoverhoder bruker kultur som argument for vold mot kvinner, enten det dreier seg om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller kriminalisering av abort.

Flere av oss har i de siste årene arbeidet for å få kjønnsbasert undertrykking inn som et grunnlag for å få politisk asyl i Norge, slik som f.eks. Canada har. Det er særlig av hensyn til kvinnelige asylsøkere fra Iran at vi også mener det må være en permanent utlendingsattaché ved ambassaden i Teheran.

Norges arbeid for menneskerettigheter har særlig hatt som mål å beskytte og styrke sårbare grupper, i tillegg til å redusere risikoen for konflikt og bidra til en stabil samfunnsutvikling. Og det legges stor vekt på bl.a. arbeidet mot dødsstraff og for ytringsfrihet.

Vi er også opptatt av å beskytte og styrke dem som forsvaret menneskerettigheter. Det er behov for ulike typer konkrete virkemidler, både i det nasjonale og det internasjonale arbeidet for å styrke menneskerettighetene. Ett virkemiddel er menneskerettighetshus som en del av Human Rights House Foundation. Det er etablert syv hus, bl.a. et i Hviterussland. I neste runde kan det være riktig å rette søkelyset mot Kaukasus, bl.a. Aserbajdsjan og Georgia.

Kan jeg helt til slutt få nevne PEN-prosjektet «Forfatternes Hus» i Afghanistan, som er en uhyre viktig institusjon i et sårbart samfunn. Jeg vil gi ros til Regjeringens og Utenriksdepartementets satsing på dette huset, som jeg tror kan bety veldig mye for forfattere i et land hvor det ikke er så lett med ytringsfrihet.

Jan Sahl (KrF) [20:02:20]: Jeg merket meg at representanten Åsa Elvik er imponert over Regjeringens nordområdesatsing. Men min erfaring fra den landsdelen hun kommer fra, er at det er ikke like stor jubel i Nord-Norge for nordområdesatsingen totalt sett.

Den 1. desember 2006 presenterte Regjeringen sin nordområdepolitikk i Tromsø med statsminister, utenriksminister og med et større antall ministre på nordnorsk jord enn noen gang tidligere. Det ble det gjort et viktig poeng av. Nå skulle alle departementene på banen for tidenes nordområdesatsing. Vi har passert 1. desember 2008, og jeg vil påstå at det sitter en skuffet landsdel tilbake. Det

ble med en offensiv utenriksminister – han skal ha ros for arbeidet på det utenrikspolitiske området – ellers er nordområdesatsingen etter mitt syn like tynn som det heftet der en har oppsummert hele satsingen. Det er nemlig slik at de midlene som er kommet, er plukket fra de ulike departementenes budsjetter, og de ville ha stått der enten vi har en nordområdesatsing eller ikke i veldig stor grad. Men la nå det ligge.

Jeg vil konsentrere meg om et stort nordområdeprosjekt som er viet spesiell oppmerksomhet i innstillingen. Kristelig Folkeparti er sterkt opptatt av prosjektet New Corridor gjennom Narvik, basert på eksisterende jernbanenett gjennom Sverige, Finland, Russland og Kina. En samlet opposisjon har sluttet seg til merknaden fra Kristelig Folkeparti og bevilget 2 mill. kr til forberedelse og prøvedrift i prosjektet. Det har nå gått en prosess med New Corridor fra 1998 og fram til denne regjeringen tiltrådte. Noe av det første utenriksministeren gjorde, var å legge prosjektet dødt, etter mitt skjønn, når en nektet å gi midler til prøvedrift og undersøkelse av om korridoren var gangbar.

På et skriftlig spørsmål til utenriksministeren mottok undertegnede et defensivt og skuffende svar. Utenriksministeren viste til at han hadde fått positive tilbakemeldinger fra Kasakhstan, Kina og Russland, men han hadde ikke fått avklaring på reelle kommersielle interesser og reelle brukere, og konkluderer derfor med at han fortsatt vil sitte på gjerdet.

Det var jo nettopp det pengene skulle brukes til av selskapet da man gikk i gang med å skulle få til en prøvedrift av denne strekningen. Mitt spørsmål er: Vil utenriksministeren ta utfordringen fra opposisjonen på alvor og støtte det nye forsøket på å få transportkorridoren Kina–USA, med Narvik som knutepunkthavn, realisert? En del av dem som opprinnelig var med, prøver nå å få dette på banen igjen. Det ville ha vært interessant å få et svar fra utenriksministeren i løpet av debatten.

Olav Akselsen (A) [20:05:34]: Lat meg først seia at eg trur ein gjer ein stor feil dersom ein prøver å redusera nordområdesatsinga til berre å vera eit spørsmål om kroner og øre. Det har vore fokusert på dei spesielle problema som ein har i nord, og ikkje minst på det å få internasjonal merksemd når det gjeld desse tinga, som har vore ein viktig og avgjerande del av arbeidet. Gjennom å setja dette på dagsordenen har ein òg i mykje større grad greidd å få internasjonal merksemd om dei spesielle utfordringane.

Bakgrunnen for at eg ber om ordet, er at eg kort vil kommentera tre av dei forslaga som er fremja. Når det gjeld forslag nr. 1, er det slik at Finansdepartementet no skal ha ein gjennomgang av dei etiske retningslinene for Statens pensjonsfond – Utland sine investeringar. I den samanhengen skal ein òg sjå på investeringsprofilen, inkludert forslag som går i retning av det som er omtalt i dette forslaget. Eg trur derfor at intensjonane i forslaget er ivaretekne.

Når det gjeld forslaga nr. 3 og nr. 6, har høvesvis statsråd Solheim og utanriksminister Gahr Støre omtalt dei i positive ordelag, og dei skal vera i tråd med det som er Regjeringas politikk. Eg vil derfor be dei som har frem-

ja disse forslaga, om at dei gjer om forslaga til oversendingsforslag, slik at vi slepp å få ei votering over desse i kveld.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [20:07:17]: Me kan vere stolte av den innsatsen Noreg har gjort for utviklingsland. Me kan vere stolte av det budsjettet som ligg her, der me faktisk har ein auke til verdas fattigaste. Me treng demokratiarbeid i eit land som t.d. Kviterussland, som eg besøkte i helga, der studentar blir kasta i fengsel eller ikkje får moglegheit til å fullføre utdanninga si fordi dei driv opposisjonsarbeid. Me treng utdanning og betre helse i eit land som Kenya, der fattige faktisk døyr av enkle sjukdommar som me kunne hjelpt dei med. Me treng næringsutvikling i eit land som Uganda, der det er eit enormt potensial. Då er det trist å sjå det partiet som ønskjer å kutte brutalt i den bistanden som har vist seg å vere vellukka, og som me veit vil funke i åra som kjem.

Men samtidig må eg òg seie at den bistanden me gjev, òg på mange måtar blir litt utviska. Det er nemnt eit prosjekt, Statkraft og SNPover, der me brukar offisiell utviklingshjelp til å tøye praksisen ved å kjøpe selskap i utlandet som ikkje eigentleg er konkrete utviklingsprosjekt. Samtidig veit me òg at t.d. regnskogmilliardane er blitt tekne av bistandsbudsjettet, der me veit at grunngevinnga er at klima og fattigdom heng så tett saman. Men den same argumentasjonen blir ikkje like god når miljø- og utviklingsministeren i NRK roser Statoils oljeutvinning frå tjæresand og kallar det for ein suksess – det er i alle fall sitert slik.

Me har eit ansvar for verdas fattigaste. Me har eit ansvar for klimaet. Me har kanskje eit endå større ansvar fordi me har ei enorm moglegheit til å kunne gjere noko på grunn av den rikdommen som me har, og den måten som me har bygt opp rikdommen på. Men me er òg forplikta til å fortsetje opptrappinga av reell bistand. Det betyr at me må spisse bistanden og ikkje vere med på å tøye praksisen for kva som blir kalla offisielt utviklingsarbeid, kva som blir kalla ein effektiv og reell bistand. Derfor er det viktig at me understrekar at det budsjettet som kjem no, òg skal gjennomgåast for å tydeleggjere at den bistanden me gjev, er etter ein standard som òg OECD ønskjer at han skal vere.

Dagfinn Høybråten (KrF) [20:10:15]: Debatten har vist bred enighet om hovedlinjene i norsk utenriks- og bistandspolitikk. Det forhindrer ikke at det er store forskjeller mellom enkelte partier i denne salen og flertallet, ikke minst når det gjelder bistandspolitikken. Det er også bekreftet i denne debatten. Vi trenger allikevel en kritisk debatt oss imellom som er tilhengere av høye ambisjoner i bistandspolitikken, nettopp fordi det vil gjøre bistandspolitikken bedre.

Nå tilbød statsråden en fredsavtale med Kristelig Folkeparti. Hvis vi sluttet å dra storheten i dette ekspansive bistandsbudsjettet ned, skulle han slutte å beskyldte Kristelig Folkepartis leder for å være i slett lune – det var noe slikt jeg oppfattet av innlegget. Da må jeg si at vi fra Kristelig Folkepartis side hele tiden har markert at det er et bra

budsjett som er lagt fram, og det er grunn til å feire det. Men jeg vil kanskje bemerke at statsråden ikke trenger å omskrive historien for å få grunn til å feire det, slik han gjør når han sier at det er første gangen Norge har oppnådd 1 pst. av BNI i bistand. Det vet han ikke er tilfellet.

Det er heller ikke slik fordi om vi er glad for at bistandsbudsjettet øker, at det ikke kan være rom for nødvendige kritiske grenseopp ganger, og det har vi til hensikt å fortsette med. Så statsråden må nok belage seg på at han vil møte bistandskritikk fra to fronter også i fremtiden. Men jeg vil ta hans utfordring på det konstruktive og vise til det som er sagt om forholdet mellom klimatilpassningsbistand og det som primært er globale tiltak for atmosfæren. Er statsråden villig til å gå inn i en grenseopp gang mellom disse ytterpunktene i den meldingen han har varslet for Stortinget? Det vil jeg gjerne ha svar på.

Til slutt vil jeg vise til at det i debatten er gjort klart både fra Venstres og Høyres talere at man subsidiært vil stemme for Kristelig Folkepartis fordeling innenfor rammen, og jeg ber om at man legger opp voteringen slik at det blir mulig.

Mens jeg har ordet, vil jeg også si at slik statsrådene og komiteens leder har formulert seg når det gjelder intensjonen og støtte til intensjonen i forslag nr. 1, kan vi som forslagsstillere gjøre det om til et oversendelsesforslag.

Presidenten: Presidenten vil etterkomme oppmodinga om ei slik voteringsrekkefølge.

Inge Lønning (H) [20:13:43]: Vi lever i omskiftelige tider, og det slår til og med inn i Det norske storting ved at roller har en tendens til å skifte. Jeg har med interesse registrert at i denne debatten har Fremskrittspartiets utenrikspolitiske talsmann argumentert for at Norge må frigjøre seg fra USA i utenrikspolitikken, mens en SV-statsråd har argumentert meget varmt og entusiastisk for det motsatte standpunkt, nemlig at det viktigste hensynet i norsk utenrikspolitikk er at vi ikke må irritere USA. I forrige stortingsperiode vil jeg tro at det hadde innbrakt ham karakteristikken «puddel» fra hans partileder som da var SVs talsperson i utenrikskomiteen. Men rollene skifter, og tidene skifter.

Den viktigste grunnen til at jeg bad om ordet var allikevel statsråd Solheims forsvar for prioriteringen av Latin-Amerika fra den nåværende regjering. Statsråden sa at den ideologi som ligger til grunn for dette, heter demokrati. Det er en kreativ form for språkbruk, og en meget uhen-siktsmessig form for språkbruk. «Demokrati» er ikke et veldig presist begrep, og det er heller ikke begrepet «ideologi». Presisjonsnivået blir drastisk mye lavere i begge begreper hvis man setter likhetstegn mellom dem. Demokratiet som styreform er ikke i noen meningsfull betydning av begrepet en ideologi.

Da må jeg nok si at jeg har vesentlig større sans for Winston Churchills berømte utsagn om demokratiet – det var skrevet midt under den andre verdenskrig: Det eneste som kan sies til fordel for demokratiet som styreform, er at alle alternativer er enda verre. Det høres kynisk ut, til gjengjeld er det en meget realistisk måte å begrunne demo-

kratiet på, som er langt å foretrekke fremfor den form for entusiasme som jeg hadde følelsen av at statsråd Solheim la til grunn for sin definisjon av begrepet.

Det ville ikke være klokt, etter mine begreper, å la norske preferanser i utviklingspolitikken styres av den til enhver tid foreliggende grad av begeistring hos utviklingsministeren for enkeltpolitikere eller partier i de land man skal rette utviklingshjelpen inn mot. Det vil gi en konjunkturbundethet som ikke kan være tjenlig verken for Norge eller for de land som tar imot slik utviklingshjelp.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [20:16:55]: Det er i og for seg ikke overraskende for meg at representanten Tybring-Gjedde savner meg i en del diskusjoner. Jeg må berolige ham med her i dag at jeg vil ikke være i stand til å tilfredsstille eller lege det savnet på noe vis.

Jeg har respekt for at debatten her i Stortinget er en debatt mellom opposisjon og regjering. Vi har tatt imot både merknader i innstillingen og innlegg her med interesse og med respekt. Men det undrer meg, må jeg få lov til å si, at ikke andre representanter på borgerlig side føler seg inspirert til å mene noe om det innlegget representanten Tybring-Gjedde framførte.

For det første fant jeg at det stod i sterk kontrast både i tone og innretning til de normalt ganske sindige innleggene vi får fra representanten Høglund, som er talsperson for Fremskrittspartiet. Men det får nå være variasjoner innenfor alle partier. Jeg tror at vi, representanten Tybring-Gjedde og jeg, har ganske ulik forståelse av hva det vil si å ha mot når det gjelder å drive utenrikspolitikk. Jeg tror vi har et ganske ulikt syn på hva det vil si å være elite når det gjelder å drive utenrikspolitikk, og fremme et syn som etter mitt skjønn uttrykker en vestlig elitistisk holdning til økonomi og fordeling, utenrikspolitikk og rettferdighet i vår verden. Jeg kan være helt tydelig på at Norge skriftlig, muntlig, direkte og fra alle talerstoler har vært kritisk så det holder overfor Robert Mugabe i Zimbabwe og avbrutt den statlige bistanden. Vi har vært tydelige i IAEAs styre, bilateralt og i alle fora når det gjelder Irans atomprogram. Vi er også helt tydelige når det gjelder alle typer hatkampanjer og hatargumentasjon. Det siste mener jeg at representanten Tybring-Gjedde bør tenke på selv, i den ganske oppsiktsvekkende analysen han gav når det gjaldt befolkningsutviklingen, hvor han la ansvaret for en økende befolkning på visse religioner og visse kulturer. Det gjennomført i praktisk politikk mener jeg vil være et skremmende bilde.

Så vil jeg si til representanten Sahl at han kommer med mange gode innlegg når det gjelder nordområdene, som jeg verdsetter. Hans engasjement for korridoren i Narvik er ektefølt, og jeg skal følge det opp. Situasjonen i 2006 var et plutselig behov for over 30 mill. kr for å gjennomføre et forsøksprosjekt midt i perioden. Det hadde vi ikke budsjettmidler til, og vi var nødt til, på grunn av prosjektets manglende kvalitet, å si nei til det. Jeg registrerer at det nå handler om at en samlet opposisjon går sammen om å bevilge 2 mill. kr til det formålet. Det er uvisst for meg om det er nok til å gjennomføre prøve, men vi skal vurdere situasjonen.

Så må jeg si at representanten Sahl ved flere anledninger har stått med nordområdedokumentene og sagt at her er fine ord, men ikke noe innhold – og vært meget kritisk til det. Det respekterer jeg, men jeg har ikke funnet noe annet i Kristelig Folkepartis alternative budsjett enn de 2 mill. kr til denne korridoren. Jeg kunne ønske å få et svar på dette: Hvor er det store løftet i penger – i kroner og øre – på nordområdesatsingen i budsjettinnstillingen fra Kristelig Folkeparti? Jeg har i hvert fall ikke fått det med meg.

Morten Høglund (FrP) [20:20:10]: Utenrikskomiteens leder, representanten Akselen, ønsket at vi kunne gjøre om noen av forslagene til oversendelsesforslag.

Når det gjelder forslag nr. 1, har allerede representanten Høybråten sagt noe om det, og vi deler den oppfatningen. Allikevel må jeg få lov til å si at vi er litt usikre på om enigheten er så fullkommen som det kanskje her ble fremlagt. Det får vi se på. Vi føler vel at det på sett og vis er en avstand, men vi vil gjerne se Regjeringens vilje til å komme oss i møte.

Forslagene nr. 3 og 6 er vi innstilt på å gjøre om til oversendelsesforslag.

Statsråd Erik Solheim [20:21:10]: Jeg er glad for at Kristelig Folkepartis negative holdning til det som har vært lagt fram av Regjeringen, nå har snudd til en positiv grunnholdning, og at vi da kan være enige om at det er veldig bra det som skjer her i dag.

Det er ikke riktig at det ikke er første gang – det er første gang vi har oppnådd 1 pst. av BNI i bistand. Den 1 pst. som ble nådd på 1980-tallet, ble nådd på et helt annet beregningsgrunnlag, som overhodet ikke kan sammenliknes med det vi har i dag. Når jeg ikke har brukt tiden på å tilbakevise det, er det i respekt for Reidun Brusletten. Hun utrettet store og viktige og flotte ting i norsk bistand. Hvorfor i all verden skal jeg bruke tiden min på å dokumentere at det som skjedde da, er noe helt annet det som skjer nå?

Jeg var på et møte med Reidun Brusletten nettopp, hvor hun til og med bad forsamlingen be for meg! Jeg synes det var flott. La oss ikke få en slik meningsløs krangel mellom folk i denne forsamling som på de grunnleggende spørsmål, egentlig er helt enige – i kontrast ikke minst til Fremskrittspartiet.

Tjæresand har jeg aldri noensinne uttrykt en eneste positiv holdning til. Tvert imot, jeg har uttrykt mange kritiske spørsmål til Statoils valg om å satse på tjæresand i Canada. Det vil jeg fortsette med å gjøre. Derimot er det slik at når kanadiske myndigheter nå forsøker å utvikle karbonfangst og -lagring som svar på den kritikken som kommer mot tjæresandutvinning, er det en positiv respons som også kan gi Canada og Norge ting å samarbeide om – for karbonfangst og -lagring er en viktig teknologi å utvikle for verden, enten den brukes på tjæresand eller på kull eller olje.

Representanten Tybring-Gjedde snakket om folkevekst. La meg da bare si at det er en velprøvd oppskrift på å redusere folkevekst i verden – den har virket alle steder

– og det er utvikling. Alle steder hvor man får til utvikling – ikke minst utvikling når det gjelder kvinner – utdanning, kunnskap og økonomisk framgang, synker folketallet som en stein. Og det spiller ingen rolle om det er i land med kristne, jøder, muslimer, hinduer, buddhister, sikher eller hva det måtte være – det virker alle steder. Og det er akkurat den oppskriften som Fremskrittspartiet da motsetter seg gjennom sin praktiske politikk.

Så til slutt til Inge Lønning. Jeg klarer virkelig ikke med min beste vilje å forstå at det er så vanskelig for Høyre å uttrykke glede over det som skjer i Latin-Amerika – en bred bevegelse i land etter land. Små, elitistiske eliter og militærdiktaturer som har styrt nesten alle land i Latin-Amerika de siste ti årene, erstattes nå av bredt forankrede demokratiske prosesser, som igjen bringer urbefolkningsrepresentanter, kvinner, fagforeningsledere og katolske biskoper til makten.

Churchills viktigste bidrag under den annen verdenskrig – siden det er blitt trukket fram – i tillegg til å stå fast i 1940, var at han, mer enn noen annen, formulerte hva konflikten handlet om. Han formulerte den annen verdenskrigs ideologi, nemlig demokrati og menneskerettigheter. Det førte rett inn i FN's menneskerettighetserklæring i 1945, og det førte til avkoloniseringen. Det var ikke lenger mulig å opprettholde kolonistytet som følge av den ideologi som Winston Churchill mer enn noen annen hadde formulert, selv om han var i allianse med Stalin og andre under annen verdenskrig. Så jeg fastholder: Demokrati er en meget viktig ideologi, og ikke minst Churchill har bidratt til dens spredning i verden.

Jan Sahl (KrF) [20:24:48]: Jeg vil først takke utenriksministeren for hans imøtekommenhet når det gjelder New Corridor. Jeg skal være like raus og si at jeg tror at vår utenriksminister har et sterkt engasjement for New Corridor, men det har stått i stampe i en periode. Den perioden startet da engasjementet stoppet opp fordi man ikke fikk statlig støtte til å videreføre korridoren. Mitt poeng er at en gruppering av dem som var engasjert i startfasen – pluss fylkeskommunen pluss Jernbaneverket – i forrige uke hadde et møte, der de sa at vi går i gang og ser om det er mulig å svare på utenriksministerens krav til oss. Men da trenger de midler, og så vidt vi har fått oppgitt, er disse i størrelsesordenen 2 mill. kr – 3 mill. kr. Vi fant 2 mill. kr som vi kunne legge inn, og en samlet opposisjon står bak det.

Når så utenriksministeren utfordret meg på innholdet i nordområdesatsingen totalt sett, står jeg fast på det jeg har sagt. Jeg har gitt ros til utenriksministeren for et sterkt engasjement for nordområdene på det utenrikspolitiske området – det har vi all grunn til å være stolte av – men de øvrige ministrene som var med i Tromsø, ser vi veldig lite til, og vi ser lite av det i de øvrige budsjettene.

Når utenriksministeren etterlyser Kristelig Folkepartis satsing på området, finner man ikke det på Utenriksdepartementets område – der er det en opplisting av hva Regjeringen selv har lagt inn – men man må gå inn i Kristelig Folkepartis alternative budsjett og se på hva vi har lagt inn av midler, f.eks. til infrastruktur i Nord-Norge.

Der har det vært en jevn tilbakegang i denne regjeringsperioden, og samferdselsministeren svarer med å si at det ikke lå flere prosjekter i Nasjonal transportplan. Nasjonal transportplan er en retningsgivende rammeplan, og det er stor skuffelse i landsdelen over at det ikke er kommet mer midler til infrastruktur når vi har tidenes satsing på området, ifølge samferdselsministeren. Det er bare ett av de områdene som jeg savner her.

Jeg har påpekt før at hvis man ser på hva som er prioritert og tatt med i det som er samlet opp på Utenriksdepartementets område, kan man jo spørre seg om seismisk skyting utenfor Troms og Nordland, om tiltak for ulovlig og urapportert fiske, om prosjektering av nytt isgående forskningsfartøy er spesielle nordområdesaker, eller om slepebåtkapasiteten som er vedtatt for lenge siden, om nytt kraftverk i Ny Ålesund, om planleggingsmidler til vegløsninger i Kirkenes er ekstraordinære midler, eller om dette ville ha kommet uansett.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [20:28:08]: Først til utenriksminister Støre som reagerte på tonen i mitt innlegg. Det kan jeg godt forstå. For jeg var litt rask. Det er litt fordi man skal komme seg gjennom et manuskript – jeg hadde faktisk en side igjen som jeg skulle ha vært igjenom også. Jeg skal ikke ta den nå. Men så har vi åpenbart litt sprekere debatter i finanskomiteen, hvor den tonen ikke er så veldig uvanlig, enn man har i utenrikskomiteen.

Så til utenriksministeren som sier at han er veldig klar på en rekke av de punktene jeg tok opp, i de lukkede fora, i brevets form osv. Det hadde jo vært interessant om den type holdninger også kan gis uttrykk for slik at det tilflytter det norske folk – hva vi faktisk mener om Irans atomvåpenprogram, og hvilke sanksjonsmuligheter vi har dersom Iran utvikler atomvåpen. Men det får vi altså ikke høre noe om, bortsett fra at det kommer til uttrykk i de lukkede rom.

Så til utviklingsminister Solheim som snakker om reduksjon i befolkningsveksten, og at det skjer gjennom utvikling. Ja, det er helt sikkert riktig, men poenget er at bistand ikke gir utvikling. Bistand gir ikke utvikling – handel gir utvikling. Og dersom vi hindrer handel, får vi ikke utvikling, og befolkningsveksten øker. Ifølge FN, som er yndlingsforumet til denne regjeringen, er altså økningen på 200 millioner mennesker hvert år frem til 2030. Da vil det være 10,8 milliarder mennesker på jordkloden – forutsatt at denne bistanden fortsetter, for jeg regner med at det ligger inne i prognosene. Så det vil altså ikke hjelpe. Da må man sette inn andre tiltak, og da må man tørre å snakke om noen tabuer. Det må man faktisk tørre å gjøre.

Så til representanten Akselsen som hadde en veldig interessant kommentar. Han sa at nordområdesatsingen ikke bør være et spørsmål om kroner og øre, men om resultater. Det er jo interessant, for nesten hele denne debatten har jo vært om bistanden – det har vært en debatt om kroner og øre, og ikke om resultater. Det er åpenbart at det ikke er så viktig med kroner og øre i nordområdene, men det er veldig viktig med kroner og øre når det gjelder bistand.

Så til representanten Nybakk som var veldig opptatt av

at verdiene, som hun ikke spesifiserte, ikke skulle være kulturrelativerte, ikke ta hensyn til religion osv. Hun ville ikke kompromisere på dette. Det er vi helt enig i, men da må man spesifisere det. Hva er disse verdiene – ytringsfrihet, likestilling, enkeltmenneskets frihet og sekulære rettsregler? Det er merkelig at representanten Nybakk er veldig for bistand til land som regelmessig, kontinuerlig, bryter disse rettighetene, og for bistand til land som faktisk har dette som en del av sin sharia-lovgivning. Dette er land som får bistand fra Norge, og som regelmessig bryter menneskerettighetene. Istedenfor kunne man sagt helt klart og tydelig: Dette aksepterer ikke vi. Våre skattebetaleres penger skal ikke gå til land som bryter menneskerettighetene helt systematisk.

Inge Lønning (H) [20:31:15]: Jeg bad om ordet for å føre samtalen med statsråd Solheim et lite skritt videre. Jeg registrerte at han var nødt til å forlate salen for å frekventere et nominasjonsmøte i et parti som står ham nær. Det har jeg forståelse for, men jeg går ut fra at dette blir brakt til hans kunnskap, slik at vi kan fortsette samtalen ved en senere anledning.

Jeg registrerte at statsråd Solheim overhodet ikke tok utfordringen når det gjelder SVs forhold til USA, som har gjennomgått en ganske radikal omvendelse – så vidt jeg kan konstatere. Hvis jeg ikke er helt feil orientert, står det fremdeles i SVs partiprogram for inneværende stortingsperiode at USA er den største fare for verdensfreden. Da er det jo et paradoks hvis det viktigste styringssignal for utenrikspolitikken til denne regjeringen er at man skal innrette seg slik at det faller i behag i Washington. Det må vitterlig kunne karakteriseres som et paradoks.

Når det gjelder statsråd Solheims gjentatte begeistring for Latin-Amerika – det høres jo nærmest ut som om det er en vekkelse på gang over hele det latinamerikanske kontinent – må jeg nok si at det ville vært en fordel med en mindre generaliserende holdning til en politisk virkelighet som er så sammensatt, og som har så mange motstridende tendenser i seg. Jeg tror ikke at øyeblikkets begeistring for maktskifter, uansett hvor på kloden det er, bør styre hvilke land Norge skal konsentrere sin bistandsinnsats mot. Det vil veldig fort kunne føre til tilfældigheter og svære konjunktursvingninger i norsk politikk.

Aller sist: Jeg tror ikke slektskapet mellom Winston Churchill og Erik Solheim er direkte iøynefallende. Jeg tror nok fremdeles Winston Churchills holdning var betydelig mer realpolitisk og betydelig mindre idealistisk enn den som preger statsråd Solheim. Det er riktig at Winston Churchill under den annen verdenskrig samarbeidet med Stalin – og det kan være nyttig å minne om begrunnelsen for det. Da Hitler startet sin invasjon i Russland, sa Winston Churchill følgende i Underhuset: Dersom Hitler invaderer helvete, er vi alliert med Satan. Det er en realpolitisk tilnærming som jeg ikke tiltror statsråd Solheim å være i stand til å annamme.

Presidenten: Representanten Dagfinn Høybråten har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Dagfinn Høybråten (KrF) [20:34:26]: Min korte merknad går på følgende: Man gjør ikke seg selv stor ved å gjøre andre små.

Jeg synes at vi må kunne fastslå at Norge har hatt 1 pst. av sitt bruttonasjonalprodukt til bistand tidligere, både under arbeiderpartiregjeringer og under ikke-sosialistiske samarbeidsregjeringer. Selvfølgelig var grunnlaget et annet, men det betyr bare at vi var fattigere i 1986 enn vi er nå. Det var derfor atskillig tyngre å nå 1 pst.

Ellers slutter jeg meg til statsrådens rause omtale av Reidun Bruslettens innsats og den raushet som hun har vist tilbake. Den deler vi.

Siden statsråd Solheim ikke er her, skal jeg ikke plage utenriksministeren med å svare på det spørsmålet Solheim ikke svarte på. Jeg bare konstaterer at det fortsatt gjenstår et ubesvart spørsmål om hvorvidt Regjeringen vil foreta en skikkelig grenseoppgang mellom klimatilpasningsbistand og det som er en regelrett global tilpasning i forhold til atmosfæretiltak.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering sjå side 1240)

Sak nr. 6 [20:35:48]

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til at Norge deltar i den niende kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF (Innst. S. nr. 88 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 8 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering sjå side 1249)

Sak nr. 7 [20:36:16]

Innstilling frå utanrikskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2008 under Utanriksdepartementet (Innst. S. nr. 89 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 19 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering sjå side 1250)

Thorbjørn Jagland gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1–7.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 15 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Harald T. Nesvik på vegne av

- Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
 – forslag nr. 4, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
 – forslag nr. 5, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
 – forslag nr. 6, fra Inge Lønning på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
 – forslagene nr. 7–13, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- Fremskrittspartiet
 – forslagene nr. 14 og 15, fra Laila Dávøy, på vegne av Kristelig Folkeparti
 Det blir først votert over forslagene nr. 14 og 15, fra Kristelig Folkeparti.
 Forslag nr. 14 lyder:
 «I
 På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
700		Helse- og omsorgsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	143 921 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 615 000	
701		Forskning		
	50	Norges forskningsråd mv.	224 122 000	
702		Helse- og sosialberedskap		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	68 716 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 416 000	
703		Internasjonalt samarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	41 105 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 60</i>	18 270 000	
710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	1	Driftsutgifter	455 889 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	417 064 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 766 000	
712		Bioteknologinemnda		
	1	Driftsutgifter	8 021 000	
715		Statens strålevern		
	1	Driftsutgifter	66 825 000	
	21	Oppdragsutgifter	39 902 000	
716		Statens institutt for rusmiddelforskning		
	1	Driftsutgifter	36 514 000	
718		Alkohol og narkotika		
	21	Spesielle driftsutgifter	39 699 000	
	63	Rusmiddeltiltak, <i>kan overføres</i>	41 956 000	
	70	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres</i>	94 350 000	
719		Folkehelse		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 79</i>	117 199 000	
	60	Kommunetilskudd, <i>kan overføres</i>	54 898 000	
	70	Hivforebygging, smittevern mv., <i>kan overføres</i>	30 551 000	
	71	Forebygging av uønskede svangerskap og abort, <i>kan overføres</i>	25 128 000	
	72	Stiftelsen Amatheia	17 485 000	
	73	Fysisk aktivitet, <i>kan overføres</i>	19 136 000	
	74	Skolefrukt, <i>kan overføres</i>	16 753 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	15 950 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
720		Helsedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	692 067 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	43 511 000	
	22	Elektroniske resepter, <i>kan overføres</i>	55 010 000	
721		Statens helsetilsyn		
	1	Driftsutgifter	75 467 000	
722		Norsk pasientskadeerstatning		
	1	Driftsutgifter	89 453 000	
	70	Dekning av advokatutgifter	29 037 000	
	71	Særskilte tilskudd	2 000 000	
723		Pasientskadenemnda		
	1	Driftsutgifter	30 479 000	
724		Helsepersonell og tilskudd til personelltiltak		
	1	Driftsutgifter	30 267 000	
	21	Forsøk og utvikling i primærhelsetjenesten, <i>kan nyttes under post 70</i>	16 572 000	
	61	Tilskudd til turnustjenesten	146 354 000	
	70	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	46 367 000	
	71	Tilskudd til Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap mv.	15 451 000	
725		Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten		
	1	Driftsutgifter	100 340 000	
726		Habilitering, rehabilitering og tiltak for rusmiddelavhengige		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	21 239 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	74 724 000	
	71	Kjøp av opptrening og helsetjenester, <i>kan overføres</i>	42 884 000	
727		Tannhelsetjenesten		
	21	Forsøk og utvikling i tannhelsetjenesten, <i>kan nyttes under post 70</i>	9 500 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21, kan overføres</i>	56 378 000	
728		Forsøk og utvikling mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter	52 208 000	
	70	Tilskudd	22 357 000	
729		Annen helsetjeneste		
	1	Driftsutgifter	42 128 000	
	60	Helsetjeneste til innsatte i fengsel	113 959 000	
	70	Behandlingsreiser til utlandet	110 236 000	
	71	Tilskudd til Norsk Pasientforening mv.	5 837 000	
732		Regionale helseforetak		
	21	Forsøk og utvikling i sykehussektoren, <i>kan overføres</i> ...	8 095 000	
	70	Tilskudd til helseforetakene, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	619 218 000	
	72	Tilskudd til Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	38 582 780 000	
	73	Tilskudd til Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	13 169 191 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	Tilskudd til Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	10 044 640 000	
	75	Tilskudd til Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	9 012 408 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering av sykehus, <i>overslagsbevilgning</i>	18 721 282 000	
	77	Refusjon poliklinisk virksomhet ved sykehus mv., <i>overslagsbevilgning</i>	2 042 346 000	
	78	Tilskudd til forskning og nasjonale medisinske kompetansesentre, <i>kan overføres</i>	832 312 000	
	79	Helse- og rehabiliteringstjenester for sykemeldte, <i>kan overføres</i>	478 048 000	
	81	Tilskudd til store byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	652 543 000	
	82	Investeringslån	1 075 812 000	
	83	Opptreksrenter for lån fom. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	120 000 000	
	86	Driftskreditter	7 300 000 000	
737		Kreftregisteret		
	70	Tilskudd	87 496 000	
742		Kontrollkomisjonene og andre utgifter under psykisk helsevern		
	1	Driftsutgifter	35 610 000	
	70	Tilskudd	2 055 000	
743		Statlige stimuleringstiltak for psykisk helse		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 015 000	
	62	Tilskudd til psykisk helsearbeid i kommuner, <i>kan overføres</i>	94 900 000	
	70	Kompetanse, utredninger og utviklingsarbeid, <i>kan overføres</i>	418 162 000	
	73	Tilskudd til arbeid med vold og traumatisk stress, <i>kan overføres</i>	114 966 000	
	75	Tilskudd til styrking av psykisk helsevern, <i>kan overføres</i>	44 625 000	
744		Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede		
	70	Fagenhet for tvungen omsorg	53 741 000	
750		Statens legemiddelverk		
	1	Driftsutgifter	185 793 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 016 000	
751		Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 788 000	
	70	Tilskudd	50 753 000	
760		Utredningsvirksomhet mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	21 160 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	4 070 000	
761		Tilskudd forvaltet av Helsedirektoratet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	153 744 000	
	60	Tilskudd til omsorgstjenester, <i>kan overføres</i>	161 584 000	
	61	Tilskudd til vertskommuner	941 098 000	
	63	Tilskudd til rusmiddeltiltak, <i>kan overføres</i>	258 078 000	
	66	Tilskudd til brukerstyrt personlig assistanse	81 267 000	
	67	Tilskudd til særskilte utviklingstiltak	91 738 000	
	70	Frivillig rusmiddelforebyggende arbeid mv., <i>kan overføres</i>	182 044 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Tilskudd til frivillig arbeid	24 208 000	
	72	Tilskudd til Landsbystiftelsen	61 636 000	
	73	Tilskudd til døvblinde og døve	11 819 000	
	75	Kompetansetiltak	3 710 000	
	76	Tilskudd til opphold i institusjon for eldre med særskilte behov	7 477 000	
	77	Kompetansesentra mv.	96 914 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	12 206 000	
2711		Spesialisthelsetjenester mv.		
	70	Refusjon spesialisthjelp	1 264 100 000	
	71	Refusjon psykologhjelp	182 000 000	
	72	Refusjon tannlegehjelp	1 320 000 000	
	76	Private laboratorier og røntgeninstitut	369 000 000	
2751		Legemidler mv.		
	70	Legemidler	7 600 600 000	
	71	Legeerklæringer	11 000 000	
	72	Sykepleieartikler	1 285 000 000	
2752		Refusjon av egenbetaling		
	70	Refusjon av egenbetaling, egenandelstak 1	3 687 500 000	
	71	Refusjon av egenbetaling, egenandelstak 2	197 000 000	
2755		Helsetjeneste i kommunene mv.		
	62	Tilskudd til fastlønsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	220 000 000	
	70	Refusjon allmennlegehjelp	3 083 500 000	
	71	Refusjon fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 768 000 000	
	72	Refusjon jordmorhjelp	39 000 000	
	73	Kiropraktorbehandling	80 000 000	
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	76 000 000	
2790		Andre helsetiltak		
	70	Bidrag, lokalt	285 000 000	
		Totale utgifter		131 308 124 000
Inntekter				
3703		Internasjonalt samarbeid		
	3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	18 270 000	
3710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	2	Diverse inntekter	146 586 000	
	3	Vaksinesalg	105 300 000	
3715		Statens strålevern		
	2	Salgs- og leieinntekter	1 818 000	
	5	Oppdragsinntekter	40 117 000	
3716		Statens institutt for rusmiddelforskning		
	2	Oppdragsinntekter	2 112 000	
3720		Helsedirektoratet		
	2	Salgs- og leieinntekter	2 332 000	
	4	Gebyrinntekter	1 457 000	
3722		Norsk pasientskadeerstatning		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	2	Diverse inntekter	1 131 000	
	50	Premie fra private	3 500 000	
3723		Pasientskadenemnda		
	50	Premie fra private	500 000	
3724		Statens autorisasjonskontor for helsepersonell		
	2	Gebyrinntekter	17 923 000	
3725		Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten		
	3	Oppdragsinntekter	120 000	
3732		Regionale helseforetak		
	80	Renter på investeringslån	540 000 000	
	85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008	25 000 000	
	86	Driftskreditter	1 300 000 000	
3750		Statens legemiddelverk		
	2	Diverse inntekter	1 916 000	
	4	Registreringsavgift	111 215 000	
	6	Refusjonsavgift	2 412 000	
3751		Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak		
	3	Tilbakebetaling av lån	171 000	
		Totale inntekter		2 321 880 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 700 post 1	kap. 3700 post 2
kap. 703 postene 21, 60 og 70	kap. 3703 post 3
kap. 710 post 1	kap. 3710 post 2
kap. 710 post 21	kap. 3710 postene 2 og 3
kap. 715 postene 1 og 21	kap. 3715 postene 2 og 5
kap. 716 post 1	kap. 3716 post 2
kap. 720 postene 1 og 21	kap. 3720 postene 2 og 4
kap. 721 post 1	kap. 3721 postene 2 og 4
kap. 722 post 1	kap. 3722 post 2 og 50
kap. 723 post 1	kap. 3723 post 50
kap. 724 post 1	kap. 3724 post 2
kap. 725 post 1	kap. 3725 post 3
kap. 729 post 1	kap. 3729 post 2
kap. 750 post 1	kap. 3750 post 2

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger,

men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710	21	Nasjonalt folkehelseinstitutt Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761	60	Tilskudd forvaltet av Helsedirektoratet Tilskudd til omsorgstjenester	1 mill. kroner

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan gi de regionale helseforetakene inntil 7,3 mrd. kroner i driftskreditt, men slik at utestående lån ved utgangen av 2009 ikke skal overstige 6 mrd. kroner.
2. Helse- og omsorgsdepartementet gis fullmakt til å oppheve den klausul som er knyttet til begrensninger i avståelse og bruk av eiendommen Eg sykehus, gnr. 150 bnr. 1768, i Kristiansand kommune.
3. investeringslån og driftskredittrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre at ruspasienter som er rettighetspasienter, får en lovfestet rett til tilbud om en plass i en rusinstitusjon i påvente av behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 9 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.44.54)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 7–13, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen starte arbeidet med en opptrappingsplan for norsk pandemiberedskap, og at det i forbindelse med dette arbeidet legges opp til at minst to ulike vaksinasjoner bør være tilgjengelige i Norge.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjett for 2010 overføre finansieringsansvaret for kjøp av rehabiliteringstjenester til NAV.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en evaluering av rehabiliteringstilbudet til barn og unge og komme til Stortinget på egnet måte med forslag til forbedringer.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det innføres faste responstider for ambulansetjenesten i hele landet.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det snarest opprettes et egnet behandlingstilbud til kriminelle som er for psykisk syke til å sone. Behandlingstilbudet må også sikre at personene det gjelder, forhindres fra å utføre kriminelle handlinger.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en egen tilskuddsordning for bygging av boliger til mennesker med psykiske lidelser og andre grupper med behov for tilrettelagt døgnbemannet bolig for å dekke behovet for slike boliger innen 2015.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for å videreføre refusjonsstatusen for de antihistaminer som foreslås fjernet fra generell refusjon.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.45.11)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 6, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å fremlegge en handlingsplan for hvordan behovene til pasienter med alvorlig psykisk lidelse kan ivaretas på en helhetlig måte.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 77 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.45.27)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi Statens helsetilsyn flere sanksjonsmuligheter overfor de institusjoner og kommuner der det avdekkes regelbrudd.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 76 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.45.46)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprettholde øremerking av opptrappingsmidlene som er tilført kommunene og spesialisthelsetjenesten i løpet av de siste 10 årene, og ikke innlemme disse midlene i rammebevilgningene.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 75 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.46.05)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme til Stortinget med en plan for å stabilisere forskningsinnsatsen for alternativ behandling på et høyere nivå enn i dag, spesielt grunnfinansieringen via Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen undersøke de resultatene Foreningen kostreform ved overvekt og sukker-

sykdommer viser til, og komme til Stortinget med en evaluering.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 69 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.46.21)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjett for 2010 fremme forslag om nedleggelse av de regionale helseforetakene.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.46.47)

Presidenten: Vi går så til komiteens innstilling under rammeområde 15.

Komiteen hadde innstilt:

I

På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
700		Helse- og omsorgsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	143 921 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 615 000	
701		Forskning		
	50	Norges forskningsråd mv.	224 122 000	
702		Helse- og sosialberedskap		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	68 716 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 416 000	
703		Internasjonalt samarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	41 105 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 60</i>	18 270 000	
710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	1	Driftsutgifter	460 889 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	472 064 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 766 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
712	1	Bioteknologinemnda Driftsutgifter	8 021 000	
715	1	Statens strålevern Driftsutgifter	66 825 000	
	21	Oppdragsutgifter	39 902 000	
716	1	Statens institutt for rusmiddelforskning Driftsutgifter	36 514 000	
718	21	Alkohol og narkotika Spesielle driftsutgifter	39 699 000	
	63	Rusmiddeltiltak, <i>kan overføres</i>	41 956 000	
	70	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres</i>	92 850 000	
719	21	Folkehelse Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 79</i>	65 699 000	
	60	Kommunetilskudd, <i>kan overføres</i>	54 898 000	
	70	Hivforebygging, smittevern mv., <i>kan overføres</i>	30 551 000	
	71	Forebygging av uønskede svangerskap og abort, <i>kan overføres</i>	27 628 000	
	72	Stiftelsen Amathea	14 985 000	
	73	Fysisk aktivitet, <i>kan overføres</i>	26 636 000	
	74	Skolefrukt, <i>kan overføres</i>	16 753 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post</i> <i>21</i>	15 950 000	
720	1	Helsedirektoratet Driftsutgifter	692 067 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	43 511 000	
	22	Elektroniske resepter, <i>kan overføres</i>	55 010 000	
721	1	Statens helsetilsyn Driftsutgifter	75 467 000	
722	1	Norsk pasientskadeerstatning Driftsutgifter	89 453 000	
	70	Dekning av advokatutgifter	29 037 000	
	71	Særskilte tilskudd	2 000 000	
723	1	Pasientskadenemnda Driftsutgifter	30 479 000	
724	1	Helsepersonell og tilskudd til personelltiltak Driftsutgifter	30 267 000	
	21	Forsøk og utvikling i primærhelsetjenesten, <i>kan nyttes under post 70</i>	16 572 000	
	61	Tilskudd til turnustjenesten	146 354 000	
	70	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	46 367 000	
	71	Tilskudd til Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap mv.	15 451 000	
725	1	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten Driftsutgifter	100 340 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
726		Habilitering, rehabilitering og tiltak for rusmiddelavhengige		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	21 239 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	77 224 000	
	71	Kjøp av opptrening og helsetjenester, <i>kan overføres</i>	39 884 000	
727		Tannhelsetjenesten		
	21	Forsøk og utvikling i tannhelsetjenesten, <i>kan nyttes under post 70</i>	9 500 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21, kan overføres</i>	56 378 000	
728		Forsøk og utvikling mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter	50 208 000	
	70	Tilskudd	23 357 000	
729		Annen helsetjeneste		
	1	Driftsutgifter	42 128 000	
	60	Helsetjeneste til innsatte i fengsel	113 959 000	
	70	Behandlingsreiser til utlandet	100 236 000	
	71	Tilskudd til Norsk Pasientforening mv.	5 837 000	
732		Regionale helseforetak		
	21	Forsøk og utvikling i sykehussektoren, <i>kan overføres</i> ..	8 095 000	
	70	Tilskudd til helseforetakene, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	619 218 000	
	72	Tilskudd til Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	38 578 080 000	
	73	Tilskudd til Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	13 167 191 000	
	74	Tilskudd til Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	10 043 940 000	
	75	Tilskudd til Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	9 011 808 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering av sykehus, <i>overslagsbevilgning</i>	18 721 282 000	
	77	Refusjon poliklinisk virksomhet ved sykehus mv., <i>overslagsbevilgning</i>	2 042 346 000	
	78	Tilskudd til forskning og nasjonale medisinske kompetansesentre, <i>kan overføres</i>	832 312 000	
	79	Helse- og rehabiliteringstjenester for sykemeldte, <i>kan overføres</i>	478 048 000	
	81	Tilskudd til store byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	652 543 000	
	82	Investeringslån	1 075 812 000	
	83	Opptreksrenter for lån fom. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	120 000 000	
	86	Driftskreditter	7 300 000 000	
737		Kreftregisteret		
	70	Tilskudd	87 496 000	
742		Kontrollkomisjonene og andre utgifter under psykisk helsevern		
	1	Driftsutgifter	35 610 000	
	70	Tilskudd	2 055 000	
743		Statlige stimuleringsiltak for psykisk helse		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 015 000	
	62	Tilskudd til psykisk helsearbeid i kommuner, <i>kan overføres</i>	94 900 000	
	70	Kompetanse, utredninger og utviklingsarbeid, <i>kan overføres</i>	418 162 000	
	73	Tilskudd til arbeid med vold og traumatisk stress, <i>kan overføres</i>	114 966 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Tilskudd til styrking av psykisk helsevern, <i>kan overføres</i>	44 625 000	
744	70	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede Fagenhet for tvungen omsorg	53 741 000	
750	1	Statens legemiddelverk Driftsutgifter	185 793 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 016 000	
751	21	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 788 000	
	70	Tilskudd	50 753 000	
760	21	Utredningsvirksomhet mv. Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	21 160 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	4 070 000	
761	21	Tilskudd forvaltet av Helsedirektoratet Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	147 744 000	
	60	Tilskudd til omsorgstjenester, <i>kan overføres</i>	161 584 000	
	61	Tilskudd til vertskommuner	941 098 000	
	63	Tilskudd til rusmiddeltiltak, <i>kan overføres</i>	256 578 000	
	66	Tilskudd til brukerstyrt personlig assistanse	79 767 000	
	67	Tilskudd til særskilte utviklingstiltak	35 738 000	
	70	Frivillig rusmiddelforebyggende arbeid mv., <i>kan overføres</i>	130 544 000	
	71	Tilskudd til frivillig arbeid	18 708 000	
	72	Tilskudd til Landsbystiftelsen	61 636 000	
	73	Tilskudd til døvblinde og døve	11 819 000	
	75	Kompetansetiltak	4 710 000	
	76	Tilskudd til opphold i institusjon for eldre med særskilte behov	7 477 000	
	77	Kompetansesentra mv.	92 914 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	12 206 000	
2711	70	Spesialisthelsetjenester mv. Refusjon spesialisthjelp	1 264 100 000	
	71	Refusjon psykologhjelp	182 000 000	
	72	Refusjon tannlegehjelp	1 320 000 000	
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt	369 000 000	
2751	70	Legemidler mv. Legemidler	7 655 600 000	
	71	Legeerklæringer	11 000 000	
	72	Sykepleieartikler	1 285 000 000	
2752	70	Refusjon av egenbetaling Refusjon av egenbetaling, egenandelstak 1	3 762 500 000	
	71	Refusjon av egenbetaling, egenandelstak 2	197 000 000	
2755	62	Helsetjeneste i kommunene mv. Tilskudd til fastlønsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	220 000 000	
	70	Refusjon allmennlegehjelp	3 083 500 000	
	71	Refusjon fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 768 000 000	
	72	Refusjon jordmorhjelp	39 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	73	Kiropraktorbehandling	80 000 000	
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	76 000 000	
2790		Andre helsetiltak		
	70	Bidrag, lokalt	285 000 000	
		Totale utgifter		131 308 124 000
Inntekter				
3703		Internasjonalt samarbeid		
	3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	18 270 000	
3710		Nasjonalt folkehelseinstitutt		
	2	Diverse inntekter	146 586 000	
	3	Vaksinesalg	105 300 000	
3715		Statens strålevern		
	2	Salgs- og leieinntekter	1 818 000	
	5	Oppdragsinntekter	40 117 000	
3716		Statens institutt for rusmiddelforskning		
	2	Oppdragsinntekter	2 112 000	
3720		Helsedirektoratet		
	2	Salgs- og leieinntekter	2 332 000	
	4	Gebyrinntekter	1 457 000	
3722		Norsk pasientskadeerstatning		
	2	Diverse inntekter	1 131 000	
	50	Premie fra private	3 500 000	
3723		Pasientskadenemnda		
	50	Premie fra private	500 000	
3724		Statens autorisasjonskontor for helsepersonell		
	2	Gebyrinntekter	17 923 000	
3725		Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten		
	3	Oppdragsinntekter	120 000	
3732		Regionale helseforetak		
	80	Renter på investeringslån	540 000 000	
	85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008	25 000 000	
	86	Driftskreditter	1 300 000 000	
3750		Statens legemiddelverk		
	2	Diverse inntekter	1 916 000	
	4	Registreringsavgift	111 215 000	
	6	Refusjonsavgift	2 412 000	
3751		Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak		
	3	Tilbakebetaling av lån	171 000	
		Totale inntekter		2 321 880 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 700 post 1	kap. 3700 post 2
kap. 703 postene 21, 60 og 70	kap. 3703 post 3
kap. 710 post 1	kap. 3710 post 2
kap. 710 post 21	kap. 3710 postene 2 og 3
kap. 715 postene 1 og 21	kap. 3715 postene 2 og 5
kap. 716 post 1	kap. 3716 post 2
kap. 720 postene 1 og 21	kap. 3720 postene 2 og 4
kap. 721 post 1	kap. 3721 postene 2 og 4
kap. 722 post 1	kap. 3722 post 2 og 50
kap. 723 post 1	kap. 3723 post 50
kap. 724 post 1	kap. 3724 post 2
kap. 725 post 1	kap. 3725 post 3
kap. 729 post 1	kap. 3729 post 2
kap. 750 post 1	kap. 3750 post 2

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710	21	Nasjonalt folkehelseinstitutt Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan gi tilsagn ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761	60	Tilskudd forvaltet av Helsedirektoratet Tilskudd til omsorgstjenester	1 mill. kroner

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Helse- og omsorgsdepartementet i 2009 kan gi de regionale helseforetakene inntil 7,3 mrd. kroner i driftskreditt, men slik at utestående lån ved utgangen av 2009 ikke skal overstige 6 mrd. kroner.
2. Helse- og omsorgsdepartementet gis fullmakt til å oppheve den klausul som er knyttet til begrensninger i avståelse og bruk av eiendommen Eg sykehus, gnr. 150 bnr. 1768, i Kristiansand kommune.
3. investeringslån og driftskredittrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.

Presidenten: Det er Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som står bak innstillingen. Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet og Høyre

vil stemme imot innstillingen på disse romertallene, og at Kristelig Folkeparti og Venstre nå vil støtte innstillingen.
– Det stemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 68 mot 36 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.47.34)

Videre var innstilt:

VI

Stortinget ber Regjeringen sørge for at avtalene som regionale helseforetak inngår med private og ideelle institusjoner, har lengre varighet, for eksempel 6 pluss 2 pluss 2 år.

VII

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det er kapasitet ved psykiatriske sikkerhetsavdelinger i alle landets helseregioner som på kort varsel kan ta imot psykisk syke innsatte fra fengselsvesenet.

VIII

Stortinget ber Regjeringen komme til Stortinget med forslag om ny finansieringsmodell som fremmer bedre samhandling innenfor psykiske helsetjenester, og som sikrer pasienten et sammenhengende behandlingsforløp.

IX

Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning som viser om det er iverksatt effektive tiltak for å rette opp de kritikkverdige forholdene som fremkom i Riksrevisjonens undersøkelse Rapport 3:7 (2006–2007), og om tiltakene har ført til mer likeverdige tjenester i hele landet.

X

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes brukerstyrte behandlingsplasser ved de distriktpsikiatriske sentrene i hele landet.

XI

Stortinget ber Regjeringen om at det på bakgrunn av resultatene i rapporten som skal evaluere Opptappingsplanen for psykisk helse som skal fremlegges i satsbudsjettet for 2010, fremmes forslag til konkrete tiltak for å nå de opprinnelige målene i opptappingsplanen.

Presidenten: Her er det Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre som står bak innstillingen. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet går imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.48.05)

Videre var innstilt:

XII

Stortinget ber Regjeringen utrede behov og forankring av et tverrfaglig psykisk helsearbeid i kommunene.

XIII

Stortinget ber Regjeringen i presentasjon av KOSTRA-tall og rapporteringen av antall ansatte i omsorgssektoen synliggjøre hvordan sykefraværet har utviklet seg parallelt.

Presidenten: Her står hele komiteen bak innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gunn Olsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Sonja Irene Sjøli på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, er under debatten omgjort til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å

1. Kartlegge jordmødrenes arbeidssituasjon, herunder omfanget av nattevakter og belastninger knyttet til følgetjeneste.
2. Gjennomføre Stortingets vedtak om en differensiert og desentralisert fødselsomsorg.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det er Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre som står bak innstillingen. Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslag nr. 1 lyder:

«Dokument nr. 8:106 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen om en bedre svangerskapsomsorg, et tryggere fødetilbud og bedre oppfølging i barseltiden – vedlegges protokollen.»

Sonja Irene Sjøli (H) (fra salen): Det er omgjort til et oversendelsesforslag.

Presidenten: Det var forslag nr. 2, men er det også forslag nr. 1?

Laila Dåvøy (KrF) (fra salen): Hele innstillingen.

Inge Lønning (H) [20:50:07]: Alle forslagene er omgjort til oversendelsesforslag. Det betyr, så vidt jeg kan skjønne, at hele komiteen står bak innstillingen om at det vedlegges protokollen.

Presidenten: Da betyr det at forslag nr. 1 også skal omgjøres til oversendelsesforslag. Er Arbeiderpartiet enig i det? – Gunn Olsen.

Gunn Olsen (A) (fra salen): Forslag nr. 1 må det voteres over.

Presidenten: Ja, da er det rett og slett å stemme over innstillingen.

Dagrun Eriksen (KrF) (fra salen): Innstillingen skal oversendes. Forslag nr. 1 skal det voteres over.

Harald T. Nesvik (FrP) [20:51:03]: Under debatten som har vært, har det kommet så mange positive signaler

knyttet til at det som står i innstillingen, vil bli tatt opp i en ny sak fra Regjeringen over nyttår, at hele komiteen står bak at saken skal vedlegges protokollen, altså alle vil stemme for forslag nr. 1.

Presidenten: Da votes det over forslag nr. 1.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Komiteens innstilling til vedtak blir da å oversende Regjeringen og lyder i endret form:

Det henstilles til Regjeringen å:

1. Utarbeide en plan for å styrke jordmortjenesten i kommunene, både når det gjelder kvalitet og kapasitet. Økonomiske stimuleringsordninger må vurderes, og det må legges til rette for interkommunalt samarbeid.
2. Pålegge de regionale helseforetakene å dimensjonere kapasiteten i fødetilbudet i henhold til fødestallene, for å sikre god kapasitet og reell valgfrihet med hensyn til fødested.
3. Pålegge de regionale helseforetakene å heve kvaliteten i fødetilbudet.
4. Innføre nye kvalitetsindikatorer for fødetilbudet.
5. Pålegge de regionale helseforetakene å sikre at fødetilbud så langt som mulig skal holdes åpent også i ferietiden.
6. Utarbeide retningslinjer som sikrer at kvinner i aktiv fødsel har tilbud om å ha jordmor eller annen kvalifisert fødselshjelper til stede.
7. Fremlegge lovforslag som sikrer en individuell rett til kvalifisert følgetjeneste, lege eller jordmor, for gravide som har mer enn én times reisevei til fødestedet, og som har behov for slik tjeneste.
8. Etablere samarbeidsavtaler mellom helseforetak og kommuner for å sikre et godt tilbud om oppfølging i barseltiden.
9. Etablere tilskuddsordninger som legger til rette for forsøk med ulike modeller for helhetlig oppfølging gjennom svangerskap, fødsel og barseltid.

10. Utarbeide informasjonsmateriell om psykisk helse til alle gravide. Informasjonen må også formidles på minoritetsbefolkningens språk og muntlig til dem som har behov for dette.

11. Styrke hjelpetiltakene for gravide og småbarnsforeldre med psykiske problemer og andre helsemessige eller rusrelaterede problemer.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en ordning med en årlig sykehusproposisjon og at den første fremmes for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2009.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:124 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Egil Evensen og Jan-Henrik Fredriksen om innføring av en årlig sykehusproposisjon – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 80 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.53.00)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I

På svalbardbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1	1	Svalbard kyrkje Driftsutgifter	3 650 000	
2	70	Tilskot til kulturelle formål m.m. Tilskot til velferdsarbeid på Svalbard	960 000	
3	70	Tilskot til Longyearbyen lokalstyre Tilskot til Longyearbyen lokalstyre	92 822 000	
5	1	Sysselemanden (jf. kap. 3005) Driftsutgifter	27 050 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
6	1	Sysselmannens transportteneste (jf. kap. 3006) Driftsutgifter	73 000 000	
7	1	Tilfeldige utgifter Driftsutgifter	3 950 000	
9	1	Kulturminnetiltak Driftsutgifter	2 100 000	
11	1	Bergmeisteren (jf. kap. 3011) Driftsutgifter	1 380 000	
17	50	Refusjon til Norsk Polarinstitut Refusjon	2 800 000	
18	1	Fyr og radiofyr Driftsutgifter	3 500 000	
19	1	Statens bygningar på Bjørnøya og Hopen Driftsutgifter	5 950 000	
20	1	Statens bygningar i Longyearbyen (jf. kap. 3020) Driftsutgifter	11 200 000	
	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	600 000	
22	1	Likningsforvaltninga for Svalbard Driftsutgifter	2 700 000	
		Totale utgifter		231 662 000
Inntekter				
3005	1	Sysselmannen (jf. kap. 5) Diverse inntekter	250 000	
3006	1	Sysselmannens transportteneste (jf. kap. 6) Leigeinntekter	1 200 000	
3020	1	Statens bygningar i Longyearbyen (jf. kap. 20) Inntekter	3 250 000	
3030	70	Skattar og avgifter Skattar m.m.	91 000 000	
	71	Utførselsavgift	5 000 000	
	72	Utmålsgebyr, årsavgift	1 110 000	
3035	70	Tilskot frå statsbudsjettet Tilskot	129 852 000	
		Totale inntekter		231 662 000

II

*Formues- og inntektsskatt til Svalbard for
inntektsåret 2009*

§ 1 Bruksområde for vedtaket

Dette vedtaket gjeld forskotsutskrivning og endeleg utskrivning av skatt på formue og inntekt for inntektsåret 2009 etter føresegnene i lov av 29. november i 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard.

Skattepliktige som nemnde i skattebetalingslova § 1,

jf. § 2, og svalbardskattelova § 5-1 første ledd, skal betale forskot på formues- og inntektsskatt til Svalbard for inntektsåret 2009. Ved utrekninga og innbetalinga gjeld føresegnene i dette vedtaket og i skattebetalingslova.

§ 2 Skatt på formue

Skatt på formue blir utrekna etter desse satsane:

a) Personleg skattepliktig og dødsbu:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stor-

tinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten og kommunane (maksimumsats).

b) Selskap og samanslutning som nemnt i skattelova § 2-36 andre ledd, og som ikkje er fritekne etter skattelova kapittel 2:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten.

§ 3 Skatt på inntekt

Skatt på inntekt blir utrekna etter desse satsane:

a) Inntekt som blir skattlagt ved lønnstrekk etter svalbardskattelova § 3-2:

Låg sats: 8 pst.

Høg sats: 22 pst.

b) Anna inntekt: 16 pst.

Personlege skatteytarar skal ha eit frådrag i alminneleg inntekt som omfattast av b) på 20 000 kroner.

§ 4 Avrundingsreglar

Ved utrekning av skatt ved likning skal stipulert formue avrundast nedover til næraste heile 1 000 kroner, og inntekt avrundast nedover til næraste heile 100 kroner.

Ved utrekning av skatt ved lønnstrekk skal inntekta avrundast nedover til næraste heile krone.

§ 5 Normalrentesatsen for rimeleg lån i arbeidsforhold

Normalrentesatsen som nemnd i skattelova § 5-12 fjerde ledd, jf. svalbardskattelova §§ 3-1 og 3-2, skal vere den same som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet.

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Justisdepartementet i 2009 kan bestille varer for inntil 3 mill. kroner ut over den totale løyvinga som er gitt under kap. 5 post 1 på svalbardbudsjettet.

IV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Justisdepartementet i 2009 kan overskride løyvinga under

1. kap. 5 post 1, tilsvarande det inntektsførte beløpet under kap. 3005 post 2
2. kap. 6 post 1, tilsvarande det inntektsførte beløpet under kap. 3006 post 2.

V

Avgift av kol som blir utført frå Svalbard for budsjetterminen 2009

For budsjetterminen 2009 skal det svarast avgift til statskassen av kol som blir utført frå Svalbard, etter følgjande satsar:

- 1,0 pst. av verdien for dei første 100 000 tonna,
- 0,9 pst. av verdien for dei neste 200 000 tonna,
- 0,8 pst. av verdien for dei neste 300 000 tonna,
- 0,7 pst. av verdien for dei neste 400 000 tonna,

- 0,6 pst. av verdien for dei neste 500 000 tonna,
- 0,5 pst. av verdien for dei neste 600 000 tonna,
- 0,4 pst. av verdien for dei neste 700 000 tonna,
- 0,3 pst. av verdien for dei neste 800 000 tonna,
- 0,2 pst. av verdien for dei neste 900 000 tonna.
- 0,1 pst. av verdien for dei neste 1 000 000 tonna.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Dagfinn Høybråten på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
  - forslagene nr. 2, 3 og 4, fra Morten Høglund på vegne av Fremskrittspartiet
  - forslag nr. 5, fra Dagfinn Høybråten på vegne av Kristelig Folkeparti
  - forslag nr. 6, fra Morten Høglund på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- Forslagene nr. 1–5 er tatt inn i innstillingen, mens berikting forslag nr. 6 er omdelt i salen.

Under debatten er forslagene nr. 1, 3 og 6 omgjort til oversendelsesforslag og ordlyden endres i tråd med dette.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å utrede nærmere forslaget fra det offentlig nedsatte Utviklingsutvalget om opprettelse av et større fond for investeringer i lavinntektsland, særlig Afrika og de minst utviklede land (MUL), finansiert av midler som ikke hentes fra bistandsbudsjettet.»

Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere strakstiltak for å dempe effektene av finanskrisen i de landene hvor Norge har utviklingspolitisk engasjement.»

Berikting forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen i prosessen rundt Durban 2-konferansen å aktivt støtte initiativer til forsvaret for universelle menneskerettigheter og unnlate å støtte initiativer som spesielt kritiserer religiøse grupper eller land.»

Presidenten foreslår at forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voterer over forslagene nr. 2 og 4, fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om heving av atomubåten K-159.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i det utviklingspolitiske engasjementet prioritere arbeidet med tuberkulosevaksiner.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.54.19)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 5 fra Kristelig Folkeparti vedrørende rammeområde 4. Forslaget lyder:

**«Rammeområde 4
(Utenriks)**

I

På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	32 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 035 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 248 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 932 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	65 635 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	900 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	885 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	120 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	282 127 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	26 698 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	948 761 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	185 836 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
150	78	Bistand til Afrika Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 893 500 000	
151	72	Bistand til Asia Bistand til Afganistan, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	538 600 000	
152	78	Bistand til Midtøsten Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153	78	Bistand til Latin-Amerika Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i> ...	157 950 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 263 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000	
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	744 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	345 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 110 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	770 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	240 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	25 000 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 795 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 475 000 000	
167		Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 755 556 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
168	70	Kvinner og likestilling Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169	70	Globale helse- og vaksineinitiativ Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 420 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	200 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	440 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	250 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 507 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	92 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	763 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	502 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	295 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	129 852 000	
		Totale utgifter		30 947 230 000

Inntekter

3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene .	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000	
		Totale inntekter		84 970 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	3 400 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 700 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	350 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 500 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energi-effektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

VII

Garanti fullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i St.prp. nr. 1 (2008–2009).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 2 800 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garanti-instituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.

2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev
Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009

kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til

GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk, med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil fem år fra og med 2006.»

Høyre og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 77 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.54.49)

Komiteen hadde innstilt:

Rammeområde 4 (Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2009 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 554 487 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71	Diverse tilskudd	32 713 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 035 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 248 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter	27 932 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	67 635 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 533 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	50 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	900 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	885 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	120 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	280 127 000	
	71	Fred- og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	26 698 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	948 761 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	185 836 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 000 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 843 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	538 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	240 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 193 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000	
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	724 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 110 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	770 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	240 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	25 000 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	9 795 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	39 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	248 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 475 000 000	
167		Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 002 006 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 370 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	190 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 507 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79	Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	763 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i> ..	462 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	129 852 000	
		Totale utgifter		30 947 230 000

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 465 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	6 605 000	
		Totale inntekter		84 970 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse til-

skudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	3 400 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 700 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	350 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 500 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.

3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

VII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i St.prp. nr. 1 (2008–2009).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 2 800 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2009 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garanti-instituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyl-

linger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.

2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2009 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk, med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil fem år fra og med 2006.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil gå imot innstillingen. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil nå støtte innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 22 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.55.20)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i den niende kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet, AsDF, med NOK 239 658 737 i perioden 2009–2012.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2008 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		U t g i f t e r	
100		Utanriksdepartementet	
	1	Driftsutgifter, blir auka med ..... frå kr 1 511 863 000 til kr 1 514 563 000	2 700 000
103		Regjeringas fellesløyving for representasjon	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 17 522 000 til kr 15 522 000	2 000 000
104		Kongefamilien sine offisielle reiser til utlandet	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 9 232 000 til kr 5 732 000	3 500 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjonar	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar, blir auka med ..... frå kr 1 063 281 000 til kr 1 071 281 000	8 000 000
	72	EØS-finansieringsordninga, kan overførast, blir redusert med ..... frå kr 500 000 000 til kr 469 000 000	31 000 000
	73	Den norske finansieringsordninga, kan overførast, blir redusert med ..... frå kr 650 000 000 til kr 530 000 000	120 000 000
140		Utanriksdepartementet sin administrasjon av utviklingshjelpa	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 893 322 000 til kr 890 938 000	2 384 000
141		Direktoratet for utviklingshjelp (Norad)	
	1	Driftsutgifter, blir auka med ..... frå kr 171 920 000 til kr 173 220 000	1 300 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 33 500 000 til kr 31 000 000	2 500 000
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, kan overførast, blir redusert med ..... frå kr 277 500 000 til kr 262 500 000	15 000 000
163		Naudhjelp, humanitær hjelp og menneskerettar	
	70	Naturkatastrofar, kan overførast, blir auka med ..... frå kr 335 000 000 til kr 342 000 000	7 000 000
	71	Humanitær hjelp og menneskerettar, kan overførast, blir auka med ..... frå kr 2 175 534 000 til kr 2 191 900 000	16 366 000
166		Tilskot til ymse tiltak	
	70	Ymse tiltak, kan overførast, blir redusert med ..... frå kr 2 116 000 til kr 0	2 116 000
	72	Internasjonale miljøprosessar og berekraftig utvikling, kan overførast, blir auka med ..... frå kr 461 000 000 til kr 465 500 000	4 500 000
167		Flyktningtiltak i Noreg, godkjend som utviklingshjelp	
	21	Særskilde driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 827 476 000 til kr 805 993 000	21 483 000
170		FN-organisasjonar mv.	
	78	Bidrag andre FN-organisasjonar mv., kan overførast, blir redusert med .... frå kr 168 220 000 til kr 161 020 000	7 200 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 8 [20:56:24]

Referat

1. (89) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Ingrid Skårmo, Ivar Kristiansen og Peter Skovholt Gitmark om en petroleumsmelding (Dokument nr. 8:21 (2008–2009))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

2. (90) Et nyskapende og bærekraftig Norge (St.meld. nr. 7 (2008–2009))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det har ikke skjedd. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.57.
